

ՏԱԹԵՎ ԳԻՏԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ

ՅՈՒ. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ
Հ. ԶԱՔԱՐՅԱՆ

ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒ



ՀՆԶՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՈՒՂԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ
ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Երկրորդ՝ լրացված և մշակված
հրատարակություն



ԵՐԵՎԱՆ 2008

ՀՏԴ 809.198.1
ԳՄԴ 81.2Հ
Ա 791

Խմբագիր՝ Սերգեյ Գալստյան

Ավետիսյան Յու. և Ջաջարյան Հ.
Ա 791 Հայոց լեզու: Հնչյունաբանություն, ուղղախոսություն,
ուղղագրություն: Երկրորդ՝ լրացված և մշակված
հրատարակություն: Եր., – Ձանգակ–97, 2008. – 232 էջ:

*Գիրքը պարունակում է տեսական բացատրություններ,
գործնական առաջադրանքներ և ստուգողական վարժու-
թյուններ հայոց լեզվի հնչյունաբանությունից, ուղղախոսու-
թյունից, ուղղագրությունից:*

*Հասցեագրվում է դպրոցի բարձր դասարանների աշա-
կաններին:*

ԳՄԴ 81.2Հ

ISBN 978-99941-1-300-2

© «Ձանգակ–97» հրատ., 2008 թ.

ԵՐԿՈՒ ԽՈՍՔ

Դպրոցի ավարտական նոր քննակարգով մեր կրթական համակարգում արմատավորվում է ստուգման հարցարանային (թեստային) եղանակը: Մինչդեռ մեր մանկավարժների զինանոցում, գործող դասագրքերում և ձեռնարկներում գերիշխում են ավանդական ոճով կազմված վարժություններն ու առաջադրանքները, որոնք ավելի շատ ուսուցողական, քան ստուգողական բնույթ ունեն: Բացի այդ, 4-րդ դասարանում հնչյունաբանություն և ուղղագրություն անցած աշակերտը դպրոցի ավարտական քննության պատրաստվելու գրեթե այլ հնարավորություն չունի, քան ինքնուրույն պարապմունքները, քանի որ տասնամյա կրթության առայժմ գործող ծրագրերով՝ «Հայոց լեզու» առարկայի այդ բաժիններին հաջորդ դասարաններում բավարար անդրադարձ այլևս չի նախատեսվում:

Նոր՝ հարցարանային եղանակի ներդրմանը նպաստելու, «Հայոց լեզու» առարկայից գործնական պարապմունքներ անցկացնող ուսուցչին և ինքնուրույն պարապող աշակերտին այդ եղանակով մշակված լրացուցիչ նյութեր տրամադրելու նպատակ ունի սույն ձեռնարկ-ժողովածուն:

Գրքույկի առանցքային բաժինը ստուգողական վարժություններն են: Դրանց նախորդում է տեսական նյութի համառոտ շարադրանքը՝ գործնական բնույթի բացատրություններով, ցուցումներով, հրահանգներով: Ամեն ենթաբաժին ավարտվում է ուսուցողական վարժություններով, որոնք նույնպես մեծ մասամբ հարցարանային եղանակով են կազմված:

Ձեռնարկին կցված է ուղղագրական առավել դժվարություն ներկայացնող բառերի ցանկ, որն ընդգրկում է նաև մեծատառերի

գրության հետ կապված և միասին, միության գծիկով կամ անջատ բաղադրիչներով գրվող մոտ 1000-ական բառ կամ բառակապակցություն:

Բառացանկի ընդհանուր ծավալն է գրեթե 3400 բառ կամ բառակապակցություն:

Մեկ տարվա կիրառությունն ու փորձարկումները հեղինակներին հնարավորություն տվեցին վերամշակելու ծեռնարկը, հարստացնելու ստուգողական առաջադրանքների տեսականին և մեծացնելու դրանց քանակը, ընդլայնելու ուղղագրական բառացանկը՝ ներառելով նաև մեծատառերի և միության գծիկի գրությանն առնչվող բառեր ու բառակապակցություններ:

Չեռնարկը կիրառողների արձագանքները կազմողներին կօգնեն կատարելագործելու այն:

Դիտողությունների, առաջարկությունների, ինչպես նաև խորհրդատվության համար դիմել «Տաթև գիտակրթական համալիր»՝ հետևյալ հասցեներով.

Երևան, Կոմիտասի 49/2

info@zangak.am

ՀԼՁՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Լեզուն միջոց է, որով մարդիկ միմյանց հետ խոսում են, իրար փոխանցում իրենց մտքերը, զգացմունքները, հույզերը, ցանկությունները: Դա կոչվում է հաղորդակցություն:

Լեզվի կիրառությունը խոսքն է:

Խոսքը կազմված է նախադասություններից, նախադասությունը՝ բառերից, բառը՝ հնչյուններից: Դրանք խոսքի՝ լեզվի միավորներն են:

Լեզվի հնչյունների, ինչպես նաև վանկի, շեշտի, հնչյունափոխության ուսումնասիրությամբ զբաղվում է **հնչյունաբանությունը**, որը լեզվաբանության բաժիններից մեկն է:

Հնչյունաբանությունը կապված է նաև ուղղագրության և ուղղախոսության հետ:

Հնչյուն և տառ

Հնչյունները լեզվի նյութական նվազագույն միավորներն են: Դրանք ինքնին նշանակություն չունեն, սակայն ծառայում են որպես միջոց իմաստակիր միավորներ, օրինակ՝ բառեր կազմելու համար: Այսպես՝ Հայաստան բառն արտաբերվում է ութ հնչյունների միջոցով՝ Հ, ա, յ, ա, ս, տ, ա, ն: Այս հնչյունները չենք կարող բաժանել ծայնային ավելի փոքր միավորների:

Տառերը հնչյունների սլայմանական նշաններն են գրավոր խոսքում:

Հայերեն այբուբենի յուրաքանչյուր տառ նշանակում է մեկ հնչյուն, և յուրաքանչյուր հնչյուն արտահայտվում է մեկ տառով: Սակայն մի քանի հնչյունների և տառերի դեպքում այդ համապատասխանությունը խախտվում է:

Օրինակ՝ ժամանակակից հայերենում **օ** հնչյունի համար ունենք **օ** և **ո** տառերը, է հնչյունի համար՝ **է** և **ե** տառերը: Մյուս կողմից՝ բառասկզբում **ո** և **ե** տառերը կարող են արտահայտել երկուական հնչյուն՝ **վօ** և **յե**, ինչպես՝ **ոգի-վօգի**, **երածիշտ-յերածիշտ**: Իսկ և տառը մեկ առանձին հնչյունի չի համապատասխանում և արտահայտում է կամ երեք՝ **յեվ** (**նաև-նայել**), կամ երկու՝ **ել** (**կարևոր-կարելոր**), հնչյուններ:

Երբեմն էլ տառը գրվում է. սակայն չի արտասանվում (աշխարհ, շնորհեյ), հաճախ էլ հնչյունը չի գրվում, բայց արտասանվում է (**Մըկըրտիչ**, **կըկու**):

Այդ պատճառով արդի հայերենում տառերը և հնչյունները բառի մեջ կարող են քանակով իրար չհամապատասխանել: Օրինակ՝ **Ձվարթնոց** բառի մեջ ունենք 8 տառ, բայց 9 հնչյուն (արտասանվում է **Ձ ը վ ա թ ն օ ց**), **նաև** բառի մեջ՝ 3 տառ, 5 հնչյուն (արտասանվում է **ն ա յ է վ**), **երգիչ** բառի մեջ՝ 5 տառ, 6 հնչյուն (արտասանվում է **յ է թ գ ի չ**), **կայսր**՝ 5 տառ, 6 հնչյուն (արտասանվում է **կ ա յ ս ը ր**), **աշխարհ**՝ 6 տառ, 5 հնչյուն (արտասանվում է **ա շ խ ա ր**) և այլն:

Մի շարք բաղաձայն հնչյուններ տարբեր դեպքերում գրվում են տարբեր տառերով (**լա/ստ** և **բողկ**, տու**ֆ** և հարա**վ**, գրի**չ** և վեր**ջ**, կա**թ** և վար**դ**), հետևաբար բաղաձայն նշանակող որոշ տառեր մի քանի դեպքերում տարբեր հնչյունների գրային նշաններ են դառնում (**վարդ** և **դուռ**, **օծ** և **ծև**, դարթին և լթի, կարգին և գին, արջուկ և քուր):

Վարժություններ

1. Արտագրեք տրված բառերը՝ բաց թողաձները լրացնելով այնպիսի տառերով, որ յուրաքանչյուր դեպքում ստացվի ոչ պակաս, քան երկու նոր բառ:

ա. Վա...ք, բար... ..երան, հա...ել, եր..., հար..., ա...ատ, բա...ակ, կար..., հա...ուստ, արդարել, երե..., պա...ել, ...յուղակ, ...ատակ:

բ. Հան... շարժու... հ...ում, երգա...ան, անգի... հու...ական, քեր...ել, ան...ավ, ...երել, վա...ել, ծա...կել, մածու..., հա...ակ:

Օրինակ՝ գիր... - գիրք, գիրկ, գիրգ:

2. Նշեք, թե քանի հնչյուն և քանի տառ կա տրված բառերում:

ա. Դուստր, գնալ, բարև, երագ, նվեր, տզգալ, հարևան, հյուղակ, շախարհ, կտկտալ:

բ. Արև, նայել, հրաշք, կարևոր, նկատել, կտրտել, մանրել, Հովհաննես, դուստրեր:

Օրինակ՝ նայել – 5 տառ, 5 հնչյուն, դուստր – 5 տառ, 6 հնչյուն:

Հնչյունների տեսակները. հայերենի ծայնավոր և բաղաձայն հնչյունները

Հաղորդակցման գործընթացում մարդու արտաբերած հնչյունները արտաշնչվող օդի պարբերական և ոչ պարբերական տատանողական շարժման արդյունք են: Ըստ որում, պարբերական տատանումները (պիրկ ձգված ծայնավորները թրթռում են) ընկալվում են որպես ծայն, ոչ պարբերականները (բերանի խռոչում առաջանում են փակվածքներ կամ նեղվածքներ)՝ աղմուկ:

Անցնելով բերանային արձագանքարանով՝ ծայնի և աղմուկի տատանողական հաժախականությունների մի մասն ուժեղանում է, մյուս մասը՝ թուլանում: Որպես արդյունք՝ ըստ ծայնի և աղմուկի հարաբերության՝ ստացվում են **չորս կարգի** հնչյուններ.

ա. մաքուր ծայնային հնչյուններ (մարդկային բնականոն լսողությունը սրանց աննշան աղմուկը չի ընկալում).

բ. հնչյուններ, որոնց մեջ ծայնը գերակշռում է աղմուկին.

գ. հնչյուններ, որոնց մեջ աղմուկն է գերակշռում ծայնի նկատմամբ.

դ. մաքուր աղմկային կամ անծայն հնչյուններ:

Առաջին խմբի հնչյունները **ծայնավորներն** են, մյուս երեք խմբերինը՝ **բաղաձայնները**: Հայերենի ծայնավոր հնչյունները վեցն են՝ ա, է (ե), ը, ի, օ (ո), ու, բաղաձայն հնչյունները՝ երեսունը՝ բ, գ, դ, զ, թ, ժ, լ, խ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, չ, պ, ջ, ու, ս, վ, տ, ր, ց, փ, ք, ֆ:

Ըստ ծայնի և աղմուկի պարունակության՝ ժամանակակից հայերենում բաղաձայնները լինում են **ծայնորդ** (բ խումբ), **ծայնեղ** (գ խումբ), **խուլ** (դ խումբ):

Վ խոսքի ունեցողներն իրենց հերթին բաժանվում են երկու ենթախոսքի՝ պարզ խոսքեր և շնչեղ (իրենց մեջ շունչ՝ հազագ, ունեցող) խոսքեր:

Չափնորդ բաղաձայններ՝ **լ, մ, ն, ր, ռ, յ:**

Չափնել բաղաձայններ՝ **բ, գ, դ, ձ, ջ, վ, դ, զ, ժ:**

Խոսք բաղաձայններ՝ **պ, կ, տ, ծ, ճ, փ, ք, թ, ց, չ, ֆ, խ, ս, շ, հ.**

Շնչեղ խոսքեր՝ **փ, ք, թ, ց, չ,**

պարզ խոսքեր՝ **պ, կ, տ, ծ, ճ, ֆ, խ, ս, շ, հ:**

Վարժություններ

3. Նշված բառաշարքերից ընտրե՞ք երեքական բառ, որոնք՝

ա. սկսվում են ձայնորդ բաղաձայնով՝ *բարև, նամակ, կերպար, դասընկեր, ծյուն, տանիք, ծաղիկներ, բարակ, լուսավոր, բույս.*

բ. սկսվում են ձայնեղ բաղաձայնով և ավարտվում ձայնորդով՝ *բերել, դասասենյակ, բարկ, լուր, ծայն, ջուր, հույս, ելնել, վախ, սանձ.*

գ. սկսվում են ձայնեղ բաղաձայնով և ավարտվում խուլով՝ *հրավառություն, իննսուն, բանակ, հասցե, վախ, ծն, դպրոց, ունուցիչ, ծոծուլ, գնդասել.*

դ. սկսվում և ավարտվում են խուլ բաղաձայնով՝ *հնարել, սեղան, ծաղկաման, գնդակ, խաղաղ, շունչ, կերոն, խաղ, պարկ, տառելի.*

ե. սկսվում են պարզ խուլ բաղաձայնով, ավարտվում շնչեղ խուլով՝ *կառք, խաչ, ծանոթ, հանդիպում, կատակ, պնակ, վարիչ, հոսել, գեղմ, խաղալ:*

4. Արտագրե՞ք և տրված բառերում ընդգծե՞ք հինգական տառեր, որոնք նշանակում են՝

ա. պարզ խուլ բաղաձայն՝ *նվաճում, գեղեցիկ, լուսամուտ, արջ, պարզ.*

բ. ձայնորդ բաղաձայն՝ *հազվադեպ, առհավետ, այգի, համալիր, վիպակ.*

գ. շնչեղ խուլ բաղաձայն՝ *ժամանց, քաղհան, աչագեղ, սափոր, արթուն.*

դ. ձայնեղ բաղաձայն՝ *համբերել, ազահ, ազնիվ, անջրանցիկ, հանդեր:*

ՈՒՂՂԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գրության և արտասանության վերոհիշյալ մասնակի անհամապատասխանության հետևանքով առաջ են գալիս ճիշտ գրելու և գրվածը ճիշտ կարդալու որոշ դժվարություններ: Դրանք հաղթահարելու համար սահմանված են գրության և արտասանության կանոններ:

Տարբեր մարդիկ բառերը կարող են արտասանել տարբեր կերպ: Բայց կան արտասանական ընդհանուր կանոններ, որ պարտադիր են բոլորի համար: Դրանք ուղղախոսական կանոններն են:

Ուղղախոսությունը ուղիղ կամ ճիշտ խոսելու, ինչպես նաև գրվածը ճիշտ կարդալու կանոնների ամբողջությունն է:

Հայերենի ուղղախոսությունը որպես ընդհանուր միտում ձգտում է նվազեցնելու գրության և արտասանության տարբերությունները հոգուտ գրության:

Ուղղագրությունը ճիշտ գրելու կանոնների ամբողջությունն է:

ՁԱՅՆԱՎՈՐՆԵՐԻ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ը-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը

1. Բառասկզբում արտասանվող ը հնչյունը գրվում է միայն **ղ, մ, ն** բաղաձայններից առաջ, ինչպես՝ ընկել, ըղձալի, ըմպանով, ընտանիք, ընդունակ, ինչպես նաև լուս թառում:

2. Սկ, ստ, տպ, շտ, գգ, գբ, սփ և նման հնչյունակապակցություններից առաջ թույլ կամ ուժեղ հնչվող **ը-ն** չի գրվում, ինչպես՝ *սկսել, *ստեղծել, *սպասել, *շտապել, *գգուշանալ, *գբաղվել, *սփոփել:

Ծանոթություն: Եթե շտ, գտ, սպ, սկ և նման կապակցությունները տառադրվել են նրանց միջև եղած ի կամ ու ծայնավորների հնչյունափոխությունից, ապա ը հնչյունը արտասանվում է ս, գ, շ հնչյուններից հետո: Արխնակ՝ սուտ-սըտեկ, շիտակ-շշտկեկ, գուտ- գըտեկ:

3. Գրվող ը-ով սկսվող բառերի ուղղագրությունը նույնությամբ պահպանվում է բաղադրյալ կազմությունների մեջ՝ անլրնությունով պարբերակներ, գործընկեր, ինքնըստիմյան, արագընթաց:

4. Բառամիջում ը հնչում է նաև երկու և ավելի բաղաձայնների որոշ կուտակումների միջև՝ դյուրացնելով դրանց արտասանությունը, օրինակ՝ **գըտնըվել, մընալ, վըկա, վըճարել, ջըրհոս, նըստել, կըռիվ, կայսըր, դուստըր, արկըղ, անգըղ, ճըռճըռալ:**

Այդ ը-ն գրվում է միայն այն դեպքում, եթե բառի մեջ ուրիշ գրվող ծայնավոր չկա՝ Մուլը // Մըսը, շըխկ, թըխկ, թըրխկ, դըրխկ:

5. Բառավերջում ը հնչյունը գրվում է, երբ արտասանվում է՝ **Հակոբը, գիրքը, ինը, տասը, սատը, դատը, ինքը, ոչ մեկը, ամենքը, ընդհակառակը, ընդամենը և այլն:**

Ծանոթություն 1: Ճիշտ չէ որոշ քանակական թվականների՝ ավելորդ ը-ով արտասանությունը, այսպես՝ ոչ թե **հինգը, վեցը, յոթը, ութը**, կամ՝ **տասնըերեք, քսանըերկու, հիսունըհինգ, քառասունըչորս**, այլ **հինգ, վեց, յոթ, ութ**, կամ՝ **տասներեք, քսաներկու, հիսունհինգ, քառասունչորս** և այլն:

Ծանոթություն 2: Հնչվող, բայց չգրվող ը-ն կարող է գրվել բառի վանկատման և տողադարձի ժամանակ: Օրինակ՝ **Մը-կըղ- տիչ, մա-նըր, ըս-կը-սել:**

Ծանոթություն 3: Չափածո գրվածքներում երբեմն ը-ն գրվում է տաղաչափական նպատակներով.

Ո՛հ, ինչ անուշ և ինչպես գով
Առավոտուց փռչես, հովիկ,
Ծաղկանց վըրա գուրգուրալով
Եվ մազերուն կուսին փափկիկ:
Բայց չես հովիկ իմ Հայրենյաց,
Գընա, անցիր սըրտես ի րաց:

(Ս. Պեշիկթաշյան)

Մի հավք զարկի ես մի օր
Թըռավ, գընաց վիրավոր:
Թըռչում է միշտ իմ մըտքում
Թնը արնոտ ու մոլոր:

(Հ. Թումանյան)

Ծանոթություն 4: Գաղտնավանկի ը-ն երբեմն գրվում է ավանդական հայկական կամ օտար արտասանությունը ապահովելու նպատակով, օրինակ՝ Այտընյան, Հաճըն, Բրայըն:

Ծանոթություն 5: Չգրվող ը-ն որոշ բառերում կարող է ոչ ճիշտ տեղում հնչվել: Օրինակ՝ գըտընվել՝ փոխանակ գըտնըվել: Այդպիսի սխալի տեղիք տվող բառերից են նաև՝ հագնըվել, խըռնըվել, խառնըվածք, բըզկըտվել, կըծմըթել, օրհնըվել, գըծղըմնել, ընկըծվել, պըտըտվել, ծըխըլվել, դըռընբաց, ձեռընտու, ձեռընբաց, ձեռընհաս և այլն:

Վարժություններ

5. Տրված բառաշարքից դուրս գրեք այն հինգ բառերը, որոնցում արտասանվում է չգրվող ը ձայնավորը:

Համրանալ, դեղնավուն, բարձրանալ, տասներկու, մտածել, քառասունվեց, հյուսն, թպրտալ, աննկատ, կայսրուհի, միջնաբերդ, Շեքսպիր, կայսր:

6. Ո՛ր օրինակներում է գաղտնավանկի ը-ն ճիշտ տեղադրված: Արտագրեք բառաշարքերը և համապատասխան տեղում դրեք + կամ – նշանը:

խըմբըվել	խըմբվել	ձեռնըտու	ձեռընտու
տըրտմել	տըրտըմել	հայտընվել	հայտնըվել
գըտնըվել	գըտընվել	գըրկըվել	գըրկվել
փըրկըվել	փըրկվել	ընկըծվել	ընկծըվել
բըզկըտել	բըզըկտել	խընդըրել	խընդրել
կըծմըթել	կըծմթել	ծըռծռալ	ծըռծըռալ
հագնըվել	հագընվել	դըռընբաց	դըռնըբաց
ձեռնըբաց	ձեռընբաց	ծըխըլվել	ծըխըլվել

Օրինակ՝ խըմբըվել – խըմբվել +:

7. Արտագրեք տրված բառերը և բառաձևերը՝ անհրաժեշտ տեղերում լրացնելով ը տառը:

ա. Ակ...նբախ, ամենա...նդունակ, այլ...նտրանք, ան...նդիատ, առ...նթեր, գահ...նկեց, գիրկ...նդիառն, գործ...նկեր, գույն...զգույն,

երկ...նչել, զուգ...նթաց, թ...ր...խկ, լուս...նկա, հյուր...նկալ, ձեռ...նտու, ձեպ...նթաց, չ...նդունել:

բ. Ակ...նդետ, ամենա...նդունելի, ան...նդմեջ, գործ...նթաց, դաս...նկեր, դյուր...մբռնելի, երկ...նտրանք, թ...խկ, խոչ...նդոտ, կոր...նթարդ, համ...նթաց, հատ...նտիր, մերթ...նդմերթ, չ...նկծվել, չ...րխկոց, վեր...նծյուղվել:

գ. Ակ...նթարթ, ամենա...նտիր, ան...մբռնելի, ան...նդունակ, դաս...նթաց, ինքն...ստինքյան, համ...նկնել, ձ...կնկիթ, մեջ...նդմեջ, մթ...նկա, մթ...նշաղ, նախ...նտրել, որոտ...նդուտ, չ...ր...խկ, չ...մբռնել, սր...նթաց, օր...ստօրե:

դ. Անակ...նկալ, ան...նդունելի, արագ...նթաց, ան...նտել, առ...նչվել, դյուր...նթեռնելի, խաղ...նկեր, խոյ...նթաց, հետ...զհետե, մակ...նթացություն, շ...ր...խկալ, չ...նդդիմանալ, չ...նկնել, վեր...նթաց, քար...նկեց, օր...նդմեջ:

8. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է գրվում ք:

ա. Ակ...նբախ, ան...նդունակ, չ...նթերցել, չառ...նչվել, կ...նկծեն, վ...շոց, թ...խկ, նախ...նթաց:

բ. Չ...նդունել, լուս...նկա, վայր...նթաց, գործ...նկեր, շր...խկոց, մակ...նթացություն, հատ...նտիր, ինքն...ստինքյան:

գ. Խոչ...նդոտ, ան...մբռնելի, օր...ստօրե, շր...խկ, նոր...նտիր, հյուր...նկալ, ան...նդդիմադրելի, տաս...:

դ. Սր...նթաց, մերթ...նդմերթ, առ...նթեր, չ...նտրել, խաղ...նկեր, ան...նդունելի, երկ...նտրանք, ակ...նթարթ:

9. Քանի տառ և քանի հնչյուն են պարունակում հետևյալ բառերը:

ա. Բզկտել, շշնջալ, կտկտոց, ծանր, բարձր, գրգռել, կիիշեն, մտմտալ:

բ. Ննջել, տրտնջալ, վկա, թթվել, կկարդա, մնալ, հուրհրալ, նվագ:

գ. Խռնվել, ձեռնբաց, մանր, որսորդ, երեխա, մտածել, կկոցել, Մկրտիչ:

դ. Կորնթարդ, լուսնկա, անակնկալ, ննջել, սրամիտ, անվնաս, անգղ:

ե. Շնկշնկոց, փշրվել, շտկվել, ծոռված, անվստահ, ակնթարթ, մթնկա:

Օ-ի և ո-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը

1. Բառասկզբում **օ** հնչյունը գրվում է **օ** տառով, օրինակ՝ օդուհույ՝ օդուտ, օրումն, Օշական, օլար՝ օտար, օրինակ, Օհան, օձ:

Բացառություն են ով և դրանից կազմված ուրբեր ուլի՝ ուլկիցն, բառերը, որոնց սկզբում արտասանվում է **օ**, բայց գրվում է **ո** տառը:

2. Օ-ով սկսվող բառերի ուղղագրությունը նույնությամբ պահպանվում է բաղադրյալ կազմությունների մեջ, ինչպես՝ համրօգտու, անօգտավար տպօրինի, կեսօր, բնօրսան, ոսկեօձ, անօրինակ, անօթման, չօգնեկ, կօզման:

3. Մյուս բոլոր դեպքերում բառամիջում և բառավերջում **օ** արտասանվելիս գրվում է **ո** տառը՝ բոլոր, հոսանք, կողմնորոշվել, պահածո, երեկո, գողոն:

4. Բառասկզբում **վօ** արտասանվելիս գրվում է **ո**, օրինակ՝ որունք, Ոգովան՝ ու, որակ, որոշիչ:

Բացառություն են օտար լեզուներից վերցված մի շարք նոր բառեր, որոնց սկզբում **վօ** արտասանվելիս գրվում է **վո**, օրինակ՝ վարկերով վաճառ, վարչա, վարկով, վարձեր, վարպետ:

Այս բացառությունը չի տարածվում հնում փոխառված բառերի վրա, օրինակ՝ Ողբական, օղբասեր, Որմիշիկ:

5. Եթե բաղադրյալ բառերում **ո**-ով սկսվող բաղադրիչին նախորդում է ծայնավոր, ապա **ո**-ն արտասանվում է **վօ**՝ արջաորս (արջավորս), ամենաորակյալ (ամենավորակյալ), ամենաորոշակի (ամենավորոշակի), բարձրաոձ (բարձրավոձ), իսկ եթե նախորդում է բաղաձայն, ապա **ո**-ն արտասանվում է **օ**՝ արջօրս (արջօրս), բարձրօրակ (բարձրօրակ), բազմօտանի (բազմօ-

տանի), կողմնորոշում (կողմնորոշում), անորոշ (անօրոշ), անորակ (անօրակ):

Ծանոթություն: Բառասկզբի կ և չ մասնիկներից հետո ո-ն այսօր հաճախ արտասանվում է ոչ թե օ, որը գրական լեզվի կանոնն է, այլ վօ, քանի որ հաջորդում է ձայնավորի. հանդես է գալիս կը և չը հնչվող մասնիկներից հետո, ինչպես՝ կ(ը)վօրոշի, կ(ը)վօզևորի, կ(ը)վօրոտա, կ(ը)վօրակի, կ(ը)վօրոնի, կ(ը)վօրսա, կ(ը)վօստնի, կ(ը)վօրոճա, չ(ը)վօրոշի, չ(ը)վօրոտա, կ(ը)վօրակի, չ(ը)վօրոնի, չ(ը)վօրսա, չ(ը)վօստնի, չ(ը)վօրոճա: Վօ արտասանվելիս չի աղավաղվում հիմք բառի արտասանական պատկերը: Հիշենք նաև, որ հին ուղղագրությամբ կը և չը մասնիկները գրվել են դերբայական ձևերից առանձին՝ կը որոշեմ, չը ողջունեն, կը ողջունեն և այլն:

Ներկայումս ո-ն գրական լեզվի խոսակցական տարբերակում հաճախ վօ է արտասանվում նաև ան- նախածանցով մի շարք բառերում, ինչպես՝ անողնաշար // անվօղնաշար, անորոնելի // անվօրոնելի, անողջամիտ // անվօջամիտ, անոխակալ // անվօխակալ, անոտնահարելի // անվօտնահարելի, անորոգայթ // անվօրոգայթ:

Վարժություններ

10. Արտագրեք տրված բառերը՝ նշելով, թե ինչպես է արտասանվում ընդգծված ո տառը՝ վօ, թե օ:

Բախտորոշ, ամենաոթակյալ, տարորոշել, ովքեր, Ոդիսևս, աներորդի, կողմնորոշել, հատորյակ, ոտք, հմտորեն, վատորակ, արջաոթս, կետորսանավ, ենթաոճ, վերաորակավորում, լեզվաոճական:

Օրինակ՝ բախտորոշ – օ:

11. Տրված բառերից արտագրելով առանձնացրեք այն վեց բառերը, որոնցում ընդգծված ո-ն արտասանվում է օ:

Սարդոստայն, նրբաոճ, քեռորդի, բարձրորակ, բազմոտանի, հնաոճ, ամենաոթակյալ, բարորակ, արջորս, ամենաողորկ, վերաոգեկոչել:

12. Տրված բառերից արտագրելով առանձնացրե՛ք այն վեց բառերը, որոնցում ընդգծված *ո*-ն արտասանվում է *փ*օ:

Տարորոշել, բնորոշ, անողորմ, ընդոստ, Ողական, անորակ, ծակատուսկր, հմտորեն, աներորդի, ենթաորովայնային, ձկնորս, արջաորս, բարձրառձ, հոգեորդի, բարձրորակ, ուվքեր, որ:

13. Արտագրե՛ք տրված բառերը և բառաձևերը՝ բաց թողած տեղերում լրացնելով *օ* կամ *ո* տառը:

ա. Ականջ...դ, ամեն...րյա, այդ...րինակ, այս...ր, անդ...րություն, ան...թ, ան...ղնաշար, ան...ղոք, ան...րակ, ան...գտակար, ապ...րինի, բարձր...րակ, բար...րություն, գիշերուզ...ր, դեղնազ...ծ, երկար...րյա, եղբոր...րդի, հն...րյա, քնքշ...րեն, ...թոց, օրըստ...րե, օր...ցք:

բ. Աման...ր, ամենա...րակյալ, ան...դ տարածություն, ան...րսալի, ան...թևան, առ...րեական, արագ...տն, արծաթազ...ծ, արջա...րս, բն...րրան, գանգ...սկր, գիշեր...թիկ, երկվ...րյակ, ընդ...րինակել, թիկն...թոց, թռչն...րս, լացուկ...ծ, յուր...րինակ, վատ...րակ:

գ. Ան...րինակ, արևազ...ծ, բար...րակ, եռ...րյա, հնա...ծ, հնգ...րյակ, հ...տնկայս, հրան...թ, ծռվ...լյուն, մեղմ...րեն, մեղմ...րոր, միջ...րե, նման...րինակ, նորա...ծ, շոր...րալ, ...ղորկ, ոսկեզ...ծ, ...վ, ...րբանոց, չ...զնել, պնդ...ղակ, սև...րակ:

դ. Աման...րյա, ան...գուտ, խաղաղ...վկիանոսյան, կես...ր, հակա...ղային, հատ...րյակ, հ...գուտ մեզ, հողմակ...ծ, հ...դս ցնդել, նախ...րոք, ոսկե...դ, ...տանավոր, չար...րակ, չ...գտվել, պարզ...րոշ, վաղ...րոյան, քեռ...րդի, ...դապարիկ, ...թյակ:

ե. Ան...րեն, առ...րյա, բաց...թյա, զ...րուգիշեր, կիրակն...րյա, կրկն...րինակ, հանապազ...րյա, հանր...գուտ, հ...գս, միջ...րեական, մի...րինակ, նախ...րե, չ...գտագործել, ջր...րինեք, սառն...րակ, վառ...դ, տար...րիոշել, տն...րեն, փղ...սկր, ...դանավ, ...րրան:

զ. Արփիազ...ծ, հակա...րինական, հայ...րդի, նոր...րյա, նրբ...րեն, շաբաթ...րյակ, ...վքեր, չ...գևորել, վաղ...րդայն, վաղ...րոք, տ...թ, տար...րինակ, տափ...ղակ, ցածր...րակ, փ...դ, փորձան...թ, փոխ...զնություն, ...թևան, ...վկիանոս, օրեց...ր, օր...րոց:

Է-ի և ե-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը

1. Բառասկզբում է հնչյունը գրվում է տառով, օրինակ՝ էջ, էջմիածին, էրեբունի, էակ, է, էյ, էյր, էր, էինք, էյք էյն, էջանիք, էութամ:

Այս ընդհանուր կանոնից շեղվում են օժանդակ բայի եմ ես ենք, եք, են ձևերը, որոնցում արտասանվող է-ն գրվում է ե տառով:

2. Է-ով սկսվող բառերի ուղղագրությունը նույնությամբ պահպանվում է բաղադրյալ կազմությունների մեջ, ինչպես՝ ամենամեկուն, ամենամեկ կենց, վայելք, մանրեւթուն, ինչնէ, որուն, նէկ, չէինք, կէտեմ:

3. Մյուս բոլոր դեպքերում բառամիջում և բառավերջում է արտասանվելիս գրվում է **ե՝ հենակետ, քրիստոնեական, սենյակ, մեկնել, գրկել, սեղան, հեղինակ, ուտել, նախօրե, միջօրե, որկիցե, թե, եթե, գրեթե, փայտե:**

4. Բառասկզբում յէ արտասանվելիս գրվում է **ե, օրինակ՝ ելք, եկամուտ, եկեղեցի, ենթակա, եռյակ, երեխա, երթ, երևան, եվրոպա:**

5. Եթե բաղադրյալ բառի մեջ ե-ով սկսվող բաղադրիչին նախորդում է ծայնավոր, ապա ե-ն արտասանվում է **յէ՝ ամենաերկար (ամենայերկար), կիսաեզրափակիչ (կիսայէզրափակիչ), ինքնաեռ (ինքնայէռ), համաեվրոպական (համայէվրոպական), իսկ եթե նախորդում է բաղաձայն, ապա ե-ն արտասանվում է է՝ տասներեք (տասներեք), աներես (անէրես), իններորդ (իննէրորդ), արևելք (արևէք) և այլն:**

Ծանոթություն: Բառասկզբի կ և չ մասնիկներից հետո ե-ն այսօր հաճախ արտասանվում է ոչ թե է, որը գրական լեզվի կանոնն է, այլ յէ, քանի որ, ինչպես ո-ի արտասանության հետ կապված նշվել է, ե-ն հաջորդում է ծայնավորի. հանդես է գալիս կը և չը հնչվող մասնիկներից հետո, ինչպես՝ կ(ը)ենթադրի, կ(ը)երագի, կ(ը)երգի, կ(ը)երկարացնի, կ(ը)ենթարկվի, կ(ը)ելնի, կ(ը)երեբան, կ(ը)եռա:

Ներկայումս ան– նախաձանցով առանձին բառերում ե–ն ունի երկակի արտասանություն՝ է և յէ, ինչպես՝ անյէկամտաբեր // անէկամտաբեր, անյէրևակայելի // անէրևակայելի, անյէնթաղրելի // անէնթաղրելի, քսանյէրեք // քսանէրեք, երեսունյէրեք // երեսունէրեք, հիսունյէրկու // հիսունէրկու:

Վարժություններ

14. Արտագրեք տրված բառերը՝ նշելով, թե ինչպես է արտասանվում ընդգծված ե տառը՝ է, թե յէ:

Հորեղբայր, անեզր, անելանելի, աներկյուղ, ինքնաեռ, անեփ, տասներկու, արևմտաեվրոպական, ամենաերկար, մենեքզ, տարերային, քսաներեք:

Օրինակ՝ հորեղբայր – է:

15. Տրված բառաշարքից ընդգծելով առանձնացրեք հինգ բառ, որոնցում թավ նշված ե տառը արտասանվում է է:

Համերկրացի, աներևութանալ, համաերևանյան, տասներեք, աներես, համաեվրոպական, ամենաեկամտաբեր, խաչեղբայր:

16. Լրացրեք բաց թողած տառերը: Ստացված բառերը կարդացեք բարձրաձայն. ինչպես պետք է արտասանել՝ է, թե ե:

Վեր...լք, գետ...զր, ան...րևակայելի, բազմ...րանգ, զարկ...րակ, ուղ...րթ, համ...րգ, ան...լանելի, մոր...ղբայր, ան...կամտաբեր, քսան...րկու, ծով...զերք, ան...րես:

17. Արտաձրեք տրված բառերը՝ բաց թողած տեղերում լրացնելով է կամ ե:

ա. Այժմ...ական, ամենա...ական, ան...րկյուղ, առ...րևույթ, առ...ջ, բազկ...րակ, գետ...զր, գոմ...շ, դող...րոցք, ել...ջ, եղ...րերգ, երբև... էլեկտրա...ռակցել, ինչևից..., հն...աբան, մանր... նախօր... որև... չ...ն, չ...իր, չ...ինք, ստոր...րկրյա, Բանաճշտի...ի:

բ. Ան...րևույթ, ...ական, էլեկտրա...ներգիա, ...ջմիածին, ինչև...
լայն...զր, խուռն...րամ, ծով...զր, կիսա...փ, հր...շ, մանր...աբան, մ...ջք,
միջօր..., նոր...կ, նրբ...րանգ, ողբ...րգակ, որևից... չ...ի, պատն...շ,
ջ...կ, վեր...լակ, տի...գերք, ցայգ...րգ:

գ. Ան...րևակայելի, ան...ական, աշտ..., առ...րես, առօր...ական,
բազմ...րանգ, գրեթե... երբևից..., երփն...րանգ, ...ակ, լայն...կրան,
նրբ ըշիկ, չ...ր, պաշտոն...ական, Սևանհ...կ, վայր...ջք, Վարդգ...ս,
վեր...լք, վեր...րկրյա, ց...րեկ:

**18. Վերը տրված բառաշարքերից առանձին խմբերով
դուրս գրեք բոլոր այն բառերը, որոնք՝**

ա. վերջանում են է տառով.

բ. սկսվում են է տառով.

գ. բառամիջում ունեն է տառ:

Ու-ի ուղղագրությունը

Ու հնչյունը հայերենում միակն է, որ գրվում է միաժամանակ
երկու տառով՝ ո +ւ։ Այդ երկու տառերից ծայնավոր նշանակող
տառը ո-ն է։ Հետևաբար առողանական նշանները գրվում են դրա
վրա՝ ինչու, ուր, ում, վույ, վուշ-վուշ, թու, եղում, տուր, հարցրու
և այլն:

Երբ բառի միայն առաջին տառն է գրվում մեծատառով, բա-
ռասկզբի ու-ն ունենում է Ու տեսքը՝ Ու+ւ՝ Ուրուգլայ, Ուկրոինա,
Ուրմիա լիճ, Ուտիք Ուղատառ, «Ուրբաթագիրք», Ուրան մոլորակ
և այլն:

Երբ ամբողջ շարադրանքն է գրվում մեծատառերով (գլխատա-
ռերով), բոլոր ու-երը ունենում են ՈՒ տեսքը՝ Ու+Ւ՝ ՈՒՄՈՒԳՎԱՅԻ
ՆՈՒՐՈՒՆՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՌԱՆ ԲԱԿՈՒՆԵ, ԱՆԴՐԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՆԱԿ «ՏԵՐ
ՄԻՋՈՐՈՒԿԱՆ ԵՎ ՈՒՂԱՊՈՒՄԱՆ ՏԵԼԵԿԱՏՈՒ», ՀԵՂՅՈՒՆ ԱՔԱՎՈՒ-
ԹՅՈՒՆ և այլն:

Չեռագիր գրելիս նման խնդիրներ չեն առաջանում, քանի որ
հարկ չի լինում գրելու միայն մեծատառերով:

Վարժություններ

19. Համակարգիչով միայն մեծատառերով մուտքագրեք հետևյալ շարադրանքը:

Գարուն էր: Բնությունը ապաքինվող հիվանդի պես նայում էր թախծախառն ժպիտով: Գարունը նոր էր լցվում նրա երակների մեջ, և նա անրջում էր՝ աչքերը տամկությամբ լի: Հևում էր անհուն տենչանքով: Ծառերը լցվել էին թացությամբ, բողբոջները՝ ուռել: Հողը անհաճ շնչում էր: Վարդագույն վանքը ձորափին լռել էր ինքնամփոփ:

20. Համակարգիչով սովորական ձևով (ըստ անհրաժեշտության՝ մեծատառերով և փոքրատառերով) մուտքագրեք հետևյալ գրվածքը:

ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ ԳՐԶՈՎ ԵՆ ՍՏԵՂԾՎԵԼ «ՈՒ ՏՐՏՈՒՄ ԷՐՆ ՔՈ ԱԶԲԵՐԸ ԹԱՅ», «ՈՒՄ ԵՄ ԵՐԳՈՒՄ», «ՈՒՂԵՐԶ ՄԵՐ ՀԱՆՃԱՐԵՂ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԻՆ» ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ: ՉԱՐԵՆՑԸ ՆԱԵՎ ԹԱՐԳՄԱՆԵԼ Է ՈՒՈՏ ՈՒՒՏՄԵՆԻ «ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ» ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆԸ:

և-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը

Մաշտոցյան այբուբենում և տառը չի եղել: Այն ստեղծվել է հետագայում ե-ի և լ-ի միացությունից՝ ե + լ = և: Այն չունի իր թվային արժեքը և մեծատառը: Վերջինիս փոխարեն գործածվում է եվ (եՎ) տառակապակցությունը:

Այս տառը գործածվում է բառասկզբի յեվ և բառամիջի եվ հնչյունակապակցությունները նշանակելու համար: Օրինակ՝ և, ևեթ, Սևան, տեքև, հարևան, արև և այլն:

Եթե բառի մեջ և բաղադրիչին նախորդում է բաղաձայն, ապա և-ը արտասանվում է եվ՝ առևտուր (առեվտուր), որևիցե (որեվիցե), այլև (այլեվ), իսկ եթե նախորդում է ձայնավոր, ապա և-ը արտասանվում է յեվ՝ նաև (նայեվ):

Եվ (յեվ) հնչյունակապակցությունը և-ով չի գրվում հետևյալ դեպքերում.

1. Եթե ե-ից հետո լսվող վ-ն մի ուրիշ բառի սկզբնատառն է: Օրինակ՝ տարեկերջ = տարի + ա + վերջ, ուղեվճար = ուղի + ա + վճար, հոգեկարք = հոգի + ա + վարք:

Ծանոթություն: Վերջածանցների վ սկզբնահնչյունը այս կանոնին չի ենթարկվում, հետևաբար վ հնչյունով սկսվող վերջածանցներով բառերում առաջացող էվ հնչյունակապակցությունը գրվում է **և-ով՝ հոգևոր** (հոգի + ա + վոր), **կարևոր** (կարի + ա + վոր), **ոսկևորել** (ոսկի + ա + վոր + ել), **ուղևոր** (ուղի + ա + վոր):

Նմանապես **և-ով** պիտի գրվեին **գինևետ**, **այգևետ**, **ալևետ**, **բարևետ** բառերը, քանի որ սրանք նույնպես ածանցավոր են. կազմված են **-ավետ** (գրք.՝ **աւետ**//**աւետ** = մի բանով օժտված, շատ) ածանցով և ոչ թե **վետ** (ալիք – վետվետալ) արմատով, ինչպես հաճախ թյուրիմացաբար գիտակցվում է: Սակայն 1940 թ. ուղղագրական բարեփոխումից հետո առաջացավ այս բառերի սխալ գրության ավանդույթ, որն անհրաժեշտ է փոխել հատուկ ուրոշմամբ: Քանի որ նոր ուղղագրությամբ գրեթե բոլոր բառարաններն այս բառերը տալիս են **եվ-ով**, սույն ձեռնարկի հավելված բառացանկում նույնպես առայժմ թողնում ենք այդպես (**գինեվետ**, **այգեվետ**, **ալեվետ**, **բարեվետ**):

2. Վանկատման և տողադարձի ժամանակ, երբ մյուս տողն անցնող վանկը սկսվում է **վ-ով**: Օրինակ՝ **հարե-վան**, **բարե-վել**, **արե-վելք**, **ոսկե-վորել**, **գինե-վետ**:

3. Մեծատառով գրելիս.

ա. հատուկ անունների սկզբում, ինչպես՝ **Եվա**, **Եվդոկիա**, **Եվդիմ**, **Եվրամուրեհաց**, **Եվրամիություն**, **Եվրասիա**, **Եվրոպա**:

բ. նախադասության կամ բանաստեղծական տողի սկզբում և ամբողջ տեքստը մեծատառով գրելիս, օրինակ.

Արևն էր նայում աչքով հայրական.

...քաղցր էր աշխարհն ու հասկանալի... (Նաիրի Չարյան)

«ԿԱՐԱՊԸ, ԽԵՅԳԵՏԻՆԸ ... ԳԱՅԼԱՉՈՒԿԸ»:

4. Մեծատառ **եվ-ով** սկսվող հատուկ անուններից կազմված բառերում: Օրինակ՝ **եվրոպական**, **արևմտաեվրոպական**, **եվրոպացի**, **համաեվրոպական**, **եվրասիական**, **եվդոկացի**:

Վարժություններ

21. Արտագրե՞ք տրված բառերը՝ բաց թողած տառերի տեղերում լրացնելով և կամ եւ:

ա. Ագ...ազ, ալ...ետ, ալ...որ, ար...ազալ, բ...եռ, Գ...որգ, գեր...արել, գին...աճառ, գին...ետ, գոտ...որել, դափն...արդ, երբ...է, եր...ույթ, եր...ան, թեթ...ոտն, թեր...ս, կար...եր, հար...ան, հոգ...իճակ, ծ...ել, ոսկ...արս, ...րոպացի:

բ. Կար...որ, համա...րոպական, հետ...ակ, հոգ...որ, հ...ասպառ, ոսկ...աճառ, ոսկ...որված, պարզ...ել, սեթ...եթել, սերկ...իլ, ս...ակնած, վազ...ազ, ուղ...ճար, ուղ...որվել, ուն...որ, իսկույն ...եթ, ...րոպա, ...րոպական, օթ...ան:

գ. Այգ...ետ, ար...ելք, արևմտա...րոպական, բար...ագիր, ...գինե, ...րախորհուրդ, ...րամիություն, երթ...եկել, թեթ...ություն, Լ...ոնյան, հ...իհ..., հոգ...արք, ոգ...որություն, պարզ..., ոսկ...ազ, Ս...ան, ս...եռուն, տար...երջ:

22. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է գրվում եւ:

ա. Ոսկ...ազ, հոգ...իճակ, գոտ...որել, այց...ճար, ոսկ...որել, գեր...արել, կար...որ, հ...ասպառ:

բ. Գին...աճառ, գին...ետ, համաբեր...անյան, հետ...ակ, ուն...որ, ալ...ետել, ալ...որ, եղր...անի

գ. Հոգ...իճակ, կար...եր, ուղ...ճար, ոսկ...արս, տար...երջ, ալ...արս, վազ...ազ, դափն...արդ:

ԲԱՂԱՁԱՅՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հայերենում բաղաձայնների արտասանությունը հիմնականում համապատասխանում է գրությանը: Բաղաձայնները սովորաբար գրվում են այնպես, ինչպես արտասանվում են: Բայց երբեմն այս համապատասխանությունը խախտվում է: Օրինակ՝ **բ, գ, դ, ձ, ջ** ձայնեղ բաղաձայններ նշանակող տառերը մի շարք բառերում՝ բառամիջի և բառավերջի դիրքերում՝ հատկապես **դ, մ, ն, ր** բաղաձայննե-

րից և ծայնավորներից հետո, արտասանվում են **փ, ք, թ, ց, չ**: Օրինակ՝ **երք** (երփ), **համքերել** (համփերել), **կարգ** (կարք), **վարդ** (վարթ), **օծ** (օց), **առաջ** (առաչ), **դաղձ** (դախց), **ամբողջ** (ամբոխչ), **համքերել** (համփերել), **հագուստ** (հաքուստ):

Բաղաձայնների ուղղախոսությունը և ուղղագրությունը սովորելու համար պետք է հիշել հետևյալ կանոնները և բառաշարքերը:

Բ - Պ - Փ

1. Մի շարք արմատներում և դրանցից կազմված որոշ բառերում **բ-ից, մ-ից** և ծայնավորից հետո **փ** հնչյունը լսվելիս գրվում է **բ** տառը.

աբխազ, Գաբրիել, դարբին, երբ, իբր (իբրև), լիբր, խաբել (խաբեբա), խրբուկ, Հակոբ (հակոբենի), հակոբուկ), համբերել, համբույր, հարբել, նուրբ, շաբաթ, որբ, Սերոբ, սուրբ (սրբել), ուրբաթ, Զերոբ:

2. Մի քանի բառերում **դ-ով** գրվող **խ** հնչյունից հետո լսվող **պ-ն** գրվում է **բ** տառով՝ **աղբ** (ախպ), **աղբյուր** (ախպյուր), **եղբայր** (եխպայր), **ողբ** (վօխպ):

3. Մյուս բոլոր դեպքերում **բ-ի, պ-ի** և **փ-ի** գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

- **Աբգար, Աբրահամ, ամբողջ, այբբենարան, արաբ, արբանյակ, արբել (արբունք, արբշիռ, ջրարբի), բամբ, բամբակ, բարբառ, բարբեր, բիբ, բորբ, բորբոս, գրաբար, դմբդմբացնել, լրաբեր, խումբ, ծերբակալել, ներբող, շեղբ, պատշգամբ, ռումբ, սկիզբ,**

- **ամպամած, ամպրոպ, ապակի, ապառաժ, ապշել, սուպրել, դարպաս, թաքտալ, ծոպավոր, կիպ, կոպ, հապշտապ, հուպ տալ, ճամպրուկ, ոսկեծոպ, վիրապ, րոպե,**

- **ամփոփել, արփի, Արփիար, ափսե, ափսոս, դմփել (տուրուդմփոց), երփն (երփներանգ), թարփ, թփուտ, լողափ, խափշիկ, կոփել, հափշտակել, հղփանալ, սթափ, սփոփել, տարափ, փրփուր և այլն:**

Վարժություններ

23. Տրված բառաշարքերից դուրս գրեք վեցական բառ, որոնցում բ տառն արտասանվում է բ:

ա. երբեմն, լրաբեր, Համբարձումյան, ողբերգություն, եղբայր, իբրև, շաբաթ, հերոսաբար, համբերել, նուրբ, աղբաման, բողբոջ, շեղբ, Ռուբեն, դարբին:

բ. Աբրահամ, ամբողջ, որբ, սրբել, աշխարհաբար, հոբելյան, խաբել, Սերոբ, Գաբրիելյան, Աբգար, համբույր, հորեղբայր, այբբենարան, նրբանկատ:

24. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով բ, պ կամ փ:

ա. Ա...խազ, ալեծու..., աղ...ակույտ, աղ...յուր, ամ...արիշտ, ամ...արծիշ, ամենասուր..., ամ...հովանի, ամրակո..., անխա..., անխա...ան, ա...շել, ա...ստամբել, ար...ենալ, Ար...իար, ա...սե, ա...սոսալ, բամ..., բամ...ասել, բամ...ել, բոր...:

բ. Գա...րիել, գամ...ռ, գինար...ուք, գի...ս, գոմաղ..., գռ...ել, գրա...ար, դար...ին, Ա...խազիա, աղ...անոց, ար...շիռ, Ար...ինե, դար...աս, դա...նեպսակ, եղ...այր, եր..., եր...եմն, եր...ևիցե, երեսսր...իշ, երկնահու..., եր...նագույն, զամ...իկ:

գ. Ըմ...շամարտ, ըմ...ոշխնել, ընդիու..., թար..., թա...առաշրջիկ, թա...ք, թմ...լիկ, թմ...կաթաղանթ, թ...րտալ, թրմ...ալ, թ...թ...ացնել, թ...ուտ, ժայռակո... ի...րև, լե...լեցուն, լիր..., խա...ե...ա, խա...կանք, խարխա...ել, խծ...ծանք, նր...անցք:

դ. Նր...իրան, ող...երգություն, սր...ապատկեր, աղ...արկղ, դա...նեվարդ, եր...եմնի, եր...ևէ, խո...ան, եր...ներանգ, թա...թ...ել, խա...ել, խո..., ծո...ավոր, Ծո...ք, ծ...տուն, ծ...ծ...ալ, կառա...նարան, կա...կանաչ-կա...կա...ել, կո...:

ե. Կո...վել, Հակո..., համ...ակ, Համ...արծումյան, համ...երություն, համ...ույր, հա...ծե..., հար...եցող, հար...ուխ, հա...շտակել, հենացու..., հ...անցիկ, Հռի...սիմե, հուսախա..., ձեր...ազատվել, ծամ...որդ, ձե...ընթաց, ճողո...րել, ներ...ողել:

զ. Նր...աճաշակ, շերե...ուկ, ող...անվագ, որ...նայրի, հա...շտապ, ծեր...ակալել ճամ...րուկ, ձե...ծերմակ, ճող...յուն, ներամ...ո...

նր...ակազմ, ող...աճայն, նր...անկատ, շեղ..., շամ...ուտ, շամ...ուր, շե...որահար, սի...եխ, ող...երգակ:

է. Աղ...ահան, ոսկեծու..., ոսկեծու... որ...անոց, պատշգամ... պար...ակվել, ջրար...ի, սե...տեմբեր, սեր...ական, սե...ականություն, սե...-սև, սթա...վել, նր...ին, ս...րդել, սր...ագրել, սր...ազան, սր...ատեղի, սրտատրո..., ս...րթնել, վիրա...:

ը. Աղ...ահավաք, դա...նի, դե...-դեղին, թա...անցիկ, ծ...տուն, կա...կ...ել, ներ...ան, հղ...անալ, հ...վել, նր...երշիկ, պա...ակ, Սերո... սր...ավայր, տար...ողել, տրո...յուն, ուր...աթ, ...ա...ագ, ...ր...րադեզ, քարակո..., Քերո...յան:

25. Կետերի փոխարենն լրացնելով բ, պ կամ փ տառը՝ «ա»-«ե» կետերի բառաշարքերից դուրս գրեք տասը բառ, որոնցում բ տառն արտասանվում է փ:

Գ - Կ - Ք

1. Մի շարք արմատներում և դրանցից կազմված որոշ բառերում **ր-ից, ն-ից և ծայնավորից հետո ք հնչյունը լսվելիս գրվում է գ տառը.**

ամշտմ, ավագ, Գրիգոր, Դեորգ, երգ (երգել, երգիչ, երգա-
րան, երգեցողություն), զագո, զուգել (զուգվել), էգ (իզակյան),
էզուգ, թագավոր, թարգման, ծագել, ծեգ, Լյարագ, կարգ (կար-
գին), հագնել, հոգ (հոգս, հոգատար, հոգուց), հոգնել, հոգի, հոգ-
նակի, ձագ, ձիգ (ձյգել, ձգտել), ճիգ (ճգնել), ճրագ (ճրագոտ), մա-
րագ, Մարգար, մարգարե, մարգարիտ, մոգ, խորոգ, շոգ (շոգի),
սգի (սգեորել), սրտաքրագ, սրարգև, Սարգիս, տոգ, տեղր, ու-
րագ, օգնել (օգտոտ), Օգոնն

2. Շաղգամ բառում դ-ով գրվող խ հնչյունից հետո լսվող կ-ն գրվում է գ տառով:

3. Մյուս բոլոր դեպքերում **գ-ի, կ-ի և ք-ի գրությունն ու արտա-
սանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝**

– ագահ, ագարակ, ազգ (համազգային), անարգ, արագ,
արգելք (արգելակ), արեգ, Բագարան, բագին, Բագրատ, բուրգ,

գագաթ, գիրգ, գոգ (գոգնոց), գորգ, գովերգել, դագանակ, երկրպագու, զարգանակ, զիգզագ, զույգ (զուգերգ, զուգահեռ, զուգադիպել, զուգորդել), թագ (թագուհի, թագադրել), Թորգոմ, ժամերգություն, հագուրդ, համերգ, հարգ (հարգի, հարգել, հարգանք), հեգ, ծագար, ծագար, մարգ (մարգագետին), մեգ, մեներգ, միրգ (մրգաշատ), մոգ, նվագ, ողբերգակ, ոռոգել, սագ, վագր, վարագույր, տեգ, փափագ, փոքրոգի, քնարերգու,

- անհարկի, գինարբուկ, թանկագին, հարկ, հսկել, սկսել, վարակ, վարակիչ, վարկաբեկել, փսփսուկ, քաշքշուկ,

- արտաքնոց, արքա, աքցան, բարք, գինարբուք, դիցուք, երաշխիք, ընչացք, ծեծկռտուք, հաստիք, հետք, չոքել, սայթաքել, վարտիք, վարք, տաքդեղ, փսփսուք, քղանցք, քսուք, օծիք և այլն:

Վարժություններ

26. Տրված բառաշարքերից դնիրս գրեք վեցական բառ, որոնցում գ տառն արտասանվում է գ:

ա. Ագահություն, հագնել, ողբերգություն, թագուհի, համերգ, երգարան, էգուց, հոգնակի, կարգ, նորոգում, շոգել, ձգան, հարգանք, պարգևատրել, ահագին, Սարգիս:

բ. Կարգադրել, զարգացում, անհագ, փափագ, ազգ, անօգուտ, նորոգել, ձգնաժամ, սգավոր, մարագ, օգոստոս, թարգմանել, մարգագետին:

գ. Տիգրան, զագս, ծագուկ, տեգր, սեգ, զուգակցել, հոգեբանություն, երկրպագու, ձգան, ավագ, զուգադիպել, հանգել, ծրագու, ուրագ, կարագ, շոգիանակ:

դ. Ձուգել, շոգ, հոգի, երգիծանք, դեգերել, հոգս, հոգատար, նվագ, ձգտել, Գարեգին, էգ, օգնություն, բագին, Բագրատ, սուգ, անգամ, մգանակ:

27. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով գ, Կ կամ ք:

ա. Ամո...իչ, այ...եկուրթ, անար...անք, անդրավարտի... աներծա... անթար...մանելի, անկար... անհա...ուրդ, անողի... ապա...ինվել,

առած...ական, առին...նել, ավելցու..., ար...ահատանք, ար...անակ, զու...ափայտ, թափթփու..., խշրտու... հո...եհմա, քաշքշու...:

բ. Անո...ուտ, ար...ելք, արմուն..., արտասու... ար...այական, ա...սորավայր, արևայրու..., Բա...րատ, բազմահո... բարա... (քերծե), բար...ավաճել, բարեհո...ի, բարեկար..., բեր...ատու, գո...ավոր, դիր...որոշում, եր...ահան, ծե..., թա...ուհի, կար...ուկանոն, հեղ...:

գ. Անհո...ի, ավա...անի, բար... (թեժ, այրող), բարվո...ել, բացա...անչություն, բերան...սիվայր, բեր...րալից, գիր... (փափուկ), գիր... (գոգ), գլխահա..., գլուխկոտրու... գո...նոց, զու...եր..., զու...ս, կար...ապահ, հա...նել, հե...իաթ, հո...եպարար, Սու...իաս, քու...:

դ. Անհար...ի, արևել..., Գրի...որ, դասալի..., դասակար..., դարա..., դե...երել, դիր... դիցու..., դողերոց..., դրասան..., եզեր... եղերեր... երախայրի..., երաշխի... երկնա...եր, եր...նել, երկրպա...ել, զի...զա..., զ...եռ, զորահավա..., զու...ահեռ, զու...արան, հո...եբան:

ե. Անօր...անական, արջու..., ա...ցան, եր...ել, երկարածի... զու...որդել, ընդեր..., թա...ակիր, թաղի... թան...արան, թան...ագին, թար...մանիչ, թմբու... թնջու... ժանի... ի...ական, լե...ետն, լ...տի, խլրտու..., ծա...ել (առաջանալ, բխել), կար...ազանց, հո...եորդի:

զ. Անհո..., թա...ավոր, ծեծկռտու..., ծուն..., կանոնակար..., կառ... կատվածա..., կարա..., կար..., կար...ին (գծագրական գործիք), կիր... կմախ..., կոշտու..., կրուն..., հա...ուկապ, հանքո...ուտ, հասարակար..., հաստի..., հավա...ել, հե... հեռածի..., հերյուրան... տրտմաշու...:

է. Գինարբու... (խրախճանք), կար...ադրություն, կար...ավիճակ, հավա...ույթ, հո...աբարծու, հո...եհանգիստ, հո...եվարք, հո...ատար, հո...եհարազատ, հո...նակի, հո...նատանջ, հո...ոց, հոն..., հրած...արան, հրծի..., հրմշտու..., հո...ուտ, շո...եկաթսա, ո...եղեն, փնտրտու...:

ը. Չա...ար, ծա...ուկ, ծայնա...ցել, ծ...ան, ծ...տում, ծիր..., ծան...ել, ծանկռտու... ծա...ել, ծ...նակյաց, ծ...նաժամ, ծի...ուջանք, ծ...ուն, ծտ...ավոր, ծրա...ալույց, ծրա...արան, ծրա...ու, մածու... մակույ... մանրու..., մարա..., մար...արեություն, մար...արիտ, վար...ագիծ:

թ. Հմայ..., հո...ալ, հրածի..., ծան...ռտել, ծա...ծ...ել, ծ...նավոր, ծ...վել, մա...րակենցաղ, ծրա...ակալ, Մար...արյան, մար...արտաշող, հո...եվիճակ, մետա...սյա, մր...ատու, շո...ենավ, ո...եկոչել, Սար...իս, ս...ավոր, վարա...ազերծել, վար...ուբար..., փոքրո...ի, քաշկռտու...:

ժ. Հովվեր...ություն, մար...արտափայլ, մա...րասեր, մեծահո...ի, մեղ... (հանցանք), մեղ... (թուլամորթ), սու... Մետա...սյա, մի...ամած, մո...ական, մտահո...ություն, մտմտու..., մր...ահյութ, շո...ել, նախ...ին, նախ...ան, նետաձի..., նորո...ել, շա...անակագույն, շն...շն...ան:

ժա. Մի...ապատ, մր...աշատ, շո...եքարշ, շո...ի, շրջա...այել, շրջա...այք, շուտասելու..., շ...երթ, ո...ելից, ո...եշունչ, սրտխառնու... վարա...իչ, վար...անիշ, տ...նաջան, տն...արան, ցայ...երգ, ուղղաձի... փա...ցնել, փափա...ել, փղծու..., փող..., փափսու..., օրակար...:

ժք. Շո...եխաշել, ո...ևորություն, ողբեր...ակ, չո...նել, պապա...ել, պատարա... պատշ...ամբ, պատրույ..., պար...ևատրել, պա...սիմատ, պնա...ալեզ, Սար...սյան, ս...ազգեստ, սեր...ևիլ, սյու..., ստու...արք, վաղանցու..., վարա..., վար... (ծիու համաչափ վագք), Վարդ...ես:

ժգ. Չմուշ... չո...ել, սրն...ակալ, սար...ավորում, սուտմեռու... վարա...ույր, վար... (պատիվ, հեղինակություն), վար...աբեկել, վար... (պահվածք, կենսագրություն), վերանորո...ել, վեր..., տա...նապալի, տա...դեղ, տա...ուկ, տ...արամիտ, ուրա... փեղ..., օրիներ...:

28. Կետերի փոխարեն լրացնելով գ, կ կամ ք տառը՝ «ժ»–«ժգ» կետերի բառաշարքերից դուրս գրեք տասը բառ, որոնցում գ տառն արտասանվում է գ:

Դ – Տ – Թ

1. Մի շարք արմատներում և դրանցից կազմված որոշ բառերում **ր**-ից, **ն**-ից և ձայնավորից հետո **թ** հնչյունը լավելիս գրվում է **դ** տառը. անոյամ, արդար, արդեն. արդյոք, արդյունք (արդյունաբերել), բարդ, բերդ, բրդել (բրդուժ, բրդոշ), բուրդ, դադար, դստերել, դդում, դրդել (դրդապատճառ), երդ (երդիկ), երդում, զարդ, Ջարդար, զերդ, ընդամենը, ընդունել (ընդունակ), լերդ (լերդանալ), լյարդ, խնդիր, խորդուբորդ, կարդալ, կենդանի, կոկորդ, հաղորդ, մարդ, նյարդ, Նվարդ, որդ (որդնել), որդի, ջարդ, վարդորդյան (վաղորդայն), վարդ (Սիրվարդ, Վարդուհի, Վարդուշ, Վարդևան, Վարդգես), Վարդան, վարդապետ, վարդավառ, վրդովել, օդ, օրիորդ, ինչպես նաև –որդ, –ուրդ, –րորդ, –երորդ

ածանցներով կազմված մի շարք բառեր (տրծավորող, երկրորդ, մոլորվորող, ելինգերորդ, նավտոր և այլն):

2. Մյուս բոլոր դեպքերում **դ**-ի և **թ**-ի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

- Ադամ, ադամանդ, աճուրդ, անջրդի, ապարդյուն, ավանդ, արդիական, արդուկ, բադ, բարդի, գեղարդ, դահուկ, դղիրդ, երիտասարդ, Թադևոս, թակարդ, խարդախ, խարդավանք, խլուրդ, խորանարդ, խորդենի, ծղրիդ, կախարդ, կորնթարդ, հագուրդ, հարդ, Հարդագողի ծանապարհ, հարդաշաղախ, հարդարել, հորդ, հորդորել, մակարդակ, Նավասարդ, շոկոլադ, սարդ, Սեդրակ, սպրդել, վառող, Տրդատ,

- աղոթք, անթառամ, անհեթեթ, արթուն, բրթբրթել, գաղթ, երթ (շքերթ, ուղերթ, երթուղի), զարթնել, թերթ, խենթ, խորթ, խրթին, կանթեղ, հակինթ, շանթ, շուրթ, որթ, որթատունկ, վատթար, փարթամ, օթևան և այլն:

3. Տ-ի գրությունն ու արտասանությունը սովորաբար համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

աղոտ, գաղտնի, խրտնեղ, կոնատ, հավատք, վարտիք, քրտնած և այլն:

Ծանոթություն 1: Խեղդել բառի դդ կապակցությունը հնչում է խտ՝ խեխտել:

Ծանոթություն 2: Այդ արմատից կազմված մի քանի բառերում յ ձայնորդից հետո դ-ն որոշ չափով խլանում և հնչում է տ-ին մոտ արտասանությամբ. օրինակ՝ **այդպես** – **այտպես**, **այդքան** – **այտքան**, **այդպիսի** – **այտպիսի**: Այդպես է հնչում նաև բառավերջի դ հոդը՝ **մայրդ** (**մայրտ**), **քույրդ** (**քույրտ**), **գիրքդ** (**գիրքտ**):

Վարժություններ

29. Տրված բառաշարքերից դուրս գրեք վեցական բառ, որոնցում **դ** տառն արտասանվում է **դ**:

ա. Հարդարել, վարդաստան, նյարդ, խնդրանք, խարդախություն, ըստ այդմ, երիտասարդական, ջարդել, հաջորդ, Բաղդադ, օդանավ, ընդունել, թակարդ, բարդ, ժողովուրդ:

բ. Արդար, ընդ որում, կախարդ, մարդասեր, շոկոլադ, հողված, մակարդակ, ծղրիդ, ընդամենը, զարդարել, բրդատու, որդիական, արդյունք, լողորդ, այդպես:

30. Արտագրե՞ք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով *դ*, տ կամ *թ*:

ա. Ադամոր...ի, Ավար..., ականակի..., ակնթար... ակու..., աղո..., աճուր..., այգեկու... այ... (դա), այ...ամորուս, ար...յոք, ար...ուզար..., ար...մնի, արտահեր..., ար...առոց, ար...ասուք, ար...ւանունք, բր...ոտ, բր...ել (հրել), գաղ... գաղ...նապահ, հար...ուկ:

բ. Աղո...ք, ար...յունահանել, գաղ...նիք, գ...ալ (սեղանի սպասքի առարկա), կար...ալ, կար..., կարմրախայ..., կոկոր...իլոս, կորնթար... հաղոր...ում, հայ...այ...ել, հանդար...որեն, հաշման...ամ, հաջոր...ել, փու...կոտ, քաջոր...ի, քող...իկ, քր...մնջյուն, օ...անցք:

գ. Այ...տեղ, այ...ոսկր, ան...ա...ար, ան...ամագրվել, ան...ացուպ, անհաղոր... անհող...ող... անձեռակեր... բազման...ամ, Բաղդա... բաղդա...ել, բան...արկել, բար...ություն, բիր..., գաղ...նախորհուրդ, Դեբե..., կնձի..., կր...սեր, միլիար...ավոր, Վար...իթեր:

դ. Ան...ամ, ար...ուկ, գաղ...օջախ, գ...ալ (խղճալ), գեղար... գիր... (կտրուկ), գր...նակել, գունազար... դիմահար...ար, դր...ապատճառ, դրվագազար... եր...ուղի, եր...իկ, եր...մնազանց, զար...ասենյակ, թպր...ալ, թր...ուր, Նվար..., շողոթոր..., շոր...ել, շվայ...:

ե. Ան...ամահատել, այ...օրինակ, բեր...աքաղաք, գաղ...ական, գաղ...նածածուկ, եղբորոր...ի, երիզոր..., զար...ասեղան, ժան...աքիս, ճկույ..., մ...նուլորտ, շփեր..., շփու...վել, շքեր... որ... (ճիճու), սփր...նել, վար...աստան, փ...ել (նեխել), օ...ոց, օրիոր..., օ...ապարիկ:

զ. Ար...յունաբերություն, Ձվար...նոց, ըն...արմանալ, ըն...հանուր, ըն...անալ, ըն...երակա, թախ..., թակար..., թաղան... թա...երական, թեպե..., թղ...ակից, ժան...աղեմ, ժողովուր..., լաջվար..., լյար..., որ...ի, սպր...ել, սրըն...աց, վա...սուն, վաղոր...յան, օ...ւան:

է. Ար...նանալ, եր...վյալ, լողոր... լուր..., խա...արել, խաղաթուղ..., խայ...ել, խայ...ալ, խայ...աբղետ, խախտ... խառնաշփո... խար...յաշ.

խեղան...ամ, խեղ...ամահ, խեն...անալ, խլուր..., խորանար..., խր...նել, խր...վիլակ, ծաղկազար... կա...ողիկոս, հար...ավայր:

ը. Ան...ամավճար, անու..., անօ...ևան, ապա...արց, առաջնոր... առհավա...յա, առվույ..., բր...ել (մանրել), բր...եղեն, եր...լենկություն, զար...անախշ, զար...ուցիչ, զար...ուղի, զինա...ա...ար, թփու..., լախ... խեղ...ուկ, պայ...յուն, պայ...ար, պա...արագ, վ...ար:

թ. Ան...ամալույծ, զվար... ըն...ամենը, խոր...ենի, խոր...ուբոր..., խոր...ություն, խորհուր..., խր...ին, կան...եղ, հավկի..., Հար...ագողի ճանապարհ, հար...արել, հեր...ագրում, հար...ություն, ձ...քավոր, մաթեմա...իկա, մանրակրկի... մերթըն...մերթ, ո...ել:

ժ. Այ...ուցվել, անգայ..., անգու..., ան...ամատոմս, անծրևոր..., անո... (խողովակ), անջր...ի, ար...արացի, ար...արև, ար...են, ար...իական, զար...ատուփ, խար...իշահեր, խոր...կարան, խրճի..., հար...աքանդակ, հեծանվոր... հեր...ապահ, հնո...ի, հոր...ահոս, հոր...ուկ:

ժա. Անօ..., հրացայ..., հուռ...ի, հօ...ս ցնդել, ձկնկի..., ճամփոր... ճառագայ... ճարման..., ճանապարհոր..., միջնոր...ագիր, մշտար...ուն, մոր...ել, ներգաղ... նյար...այնանալ, նշ...արենի, նշ...ար, որ...նել, որ... (խաղողի վազ), որոգայ..., որսոր..., չվեր..., պա...ծեն:

ժբ. Այ...ժամ, այ... (թուշ), ար...ուն, արծակուր... արտագաղ... մար...ախույս, միջնոր..., չորրորդ... պարապուր... պար...և, պոռ...կալ, պոր...աբույծ, ջա...ագովել, ջար...ուխուր..., սաղավար..., սաղար... սարահար... Սե... սե...ևե...ել, սնո...ի, վաղոր...այն, վառո...:

ժգ. Այժմ ևե..., ան...ամակցել, ան...րա...առնալ, անհե...ե...ություն, անվ...ար, բեր...ակալ, զար..., ծմռ...ել, մոր...ի, վա...թար, վար...աբույր, Վար...ան, վարսահար...ար, վարոր... վի..., վի...խարի, վտարան...ի, վր...ովել, տո..., ցա...կ, ուղեր..., փար...ամ, փ...ել (ծաղկել):

ժդ. Ա...րուշան, բնոր...ուհի, գաղ...նի, գ...ակ, եր...վել, զար...ոնք, կա...սա, կեն...անի, հաշվեհար...ար, մար...կային, շան...արգել, որ...ան կարմիր, որ...ատունկ, պա...գարակ, Սե...րակ, վար...ապետ, Վար...ավառ, փ...ախտ, քր...նաջան:

31. Կետերի փոխարեն լրացնելով դ, տ կամ թ տառը՝ «ժ»–«ժդ» կետերի բառաշարքերից դճրս գրեք տասը բառ, որոնցում դ տառն արտասանվում է դ:

2 - Ծ - Ց

1. Մի շարք արմատներում և դրանցից կազմված որոշ բառերում **ր**-ից, ծայնավորից և **դ**-ով գրվող **խ**-ից հետո **ց** հնչյունը լավելիս գրվում է **ծ** տառը.

արծակ (արծակել, արծակուրդ, բացարծակ, ընդարծակ, համարծակ), բարծ, բարծել, բարծիթողի, բարծր, դաղծ, դարծ (դարծյա), դեղծ, դեղծան, դեղծանիկ, դերծակ, դերծան, խործ, համբարծվել (համբարծում), հանդերծ (հանդերծյալ), հարծակվել, ործ (ործակ), ործա, վարծ (վարծատրել), վարծակ, փործ (փործանք, փործություն), օծ (օծանման)

2. Մյուս բոլոր դեպքերում **ծ**-ի և **ց**-ի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

– անծավ, ատաղծ, արծագանք, արծան, արվարծան, արծանագրություն, բաղծանք, բրինծ, գանծ, գեղծ, գողծ, ըղծական, իղծ, հեղծուցիչ, հործանք, հունծ, մաղծ, մերծ, մղծավանջ, մելամաղծոտ, շնչահեղծ, սանծ, վրծին, ուղերծ, փղծկալ, քործ, օծիք,

– աղցան, ընթերցել, լաց, լվացք, խցկվել, կցկտուր, հարց, հյացք, մտացածին, մրցակից, պախուրց, սառցակալել, փոցխ, քաղց և այլն:

3. Ծ-ի գրությունն ու արտասանությունը միշտ համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

եղծել, թախծել, թխվածք, սրտնեղած, կայծքար, կծիկ, կծկվել, կոծկել, կրծոսկր, մտացածին, ործկալ, տխեղծ և այլն:

Վարժություններ ~

32. Տրված բառաշարքերից դուրս գրեք տասական բառ, որոնցում ծ տառն արտասանվում է ծ:

ա. Վարծ, արծակ, օծագալար, դերծակ, դարծ, ործ, Համբարծում, դարծվածք, փործագետ, արծան, իղծ, օծիք, սանծ, հերծել, իրադարձություն, արծանագործ, վարծատրել, մերծավոր, դեղծանիկ, դեղծենի, ըղծական, հեղծուցիչ, քործ:

բ. Չորձ, հորձանք, արվարձան, դարձյալ, բնակվարձ, մղձա-
վանջ, մերձակա, արձագանք, տնամերձ, հանդերձանք, հարձա-
կում, բարձր, վարձակ, փորձանք, վերադարձ, հերարձակ, ման-
կաբարձ, խուրձ, հորձանուտ, բաղձանք, բացարձակ, բարձել, ան-
փորձ:

33. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով ձ, ծ կամ ց:

ա. Ալեկո...ություն, ա...խագործ, ակաղ...ուն, ամբար...իչ, այ-
տու...վել, ան...ավ (քարայր), անձեռո...իկ, առա...գական, առան...ք,
առեղ...վա առկայ...ել, ար...անագործ, արվար...ան, արտառո...
ար...ունք, բազմափոր..., բարյա...ական, բար...ել, բար...րախոս:

բ. Բար...րահասակ, գան...արան, գարեհա..., գեղ..., գլուխգոր...ոց,
գլուխկոն...ի, գ...ու..., դար...յալ, դար...նել, դար...վածք, դեղ...ան,
դեղ...ենի, դեր...ակ, դյու...ազն, խե...եղեն, ծա...կանուն, կաթնահուն...
կաթվա...ահար, կառուցվա...ք, կր...ոսկր, հանդեր...արան, մր...ավար:

գ. Ա...խահանք, ա...խաթթու, ասացվա...ք, ատաղ...ագործ,
ար...ագանք, ար...ակագիր, ար...ակուրդ, բար...իթողի, բար...րադիր,
դեղ...անիկ, դողերո...ք, եղ...ել, երկնաբեր..., զեղ...արար, ընդար...ակ,
ընթա...ք, ընթեր...ել, թախան...ել, թախ...ադեմ, թյուրիմա...ություն:

դ. Թռ...նել, թր...ել, ժողովա...ու, լայնար...ակ, լացակումա..., լա-
ցուկո..., լի...ք, լ...կան, լռակյա..., լվա...ք, լու...կի, խավարամա..., խա-
վար...իլ, խավի..., խե...գետին, խոտհուն... կազմվա...ք, կայ...կլտալ,
կայ...քար, կառամատույ..., կառու...ել, կատարա...ու, փոր...ություն:

ե. Ա...խահոր, ան...կալի, անմր...ելի, ապաթար..., բար...րանիստ,
բար...րուղեշ, դեր...ան, թախ...ել, խե...եգործ, ծա...կել, կեղ...ամ,
կեր...նել, կե...վա...ք, կոր...նել, կր...ել, կ...կտուր, կ...մցել, կուր...ք, հա-
յա...ք, հանգու...յալ, հանդեր...անք, հանդեր...յալ, հանդիպակա...:

զ. Հանկար..., հասարակա...ային, հո..., հողմակո..., հոր...անուտ,
հուն...ել, ...ագար, ձեռնա...ու, ծյունածա...կ, ձվա...եղ, ձվա...և, ճրա-
գալույ..., մազապուր..., մա...ուկ, մա...ու...իկ, մանկաբար...ուհի, մթա-
մա..., մր...ունակ, վար...ավճար, ցն...ուղ, ուղնու...ու..., փոր...առու:

է. Անբի..., անդամալույ..., անե...ք, անեղ..., բար...ունք, բացար...ակ,
բռուն...ք, բռ...կլտալ, թախ...աժպիտ, թափան...իկ, թխվա...ք, խ...անա-

ուսն, խ...կել, խուր... ծա...կագիր, ծա...կոց, ծո...րակ, կեղ...ել, հաս...
տու աշինական, հար...ակում, հարսնա...ու, հե...կլտալ, հարցուփոր...:

ը. Հանդեր...ապահ, հեռար...ակել, միգամա..., մղ...ավանջային,
մտա...մունք, մտա...ածին (հնարովի, կեղծ), մր...ակից, մր...ել, մու...ել,
նայվա...ք, նվագա...ություն, շին...ու, ոսկեզօ... ողբասա...ություն,
որ կալ, որ...աքար, վար...ահատույց, փղ...ուկ, փոր...անոթ:

թ. Ակնա...անք, աղան..., աղ...ան, լուսար...ակ, հերար...ակ,
կիա...ք, հինավուր... հն...ել, հնո հոգա...ություն, մր...ասպարեզ,
պախուր..., պր...նել, ջրահեղ..., սան...ար...ակ, սերու...ք, սիգապան...,
սլա...իկ, սրդողա... վաղան...իկ, վար...ակ, վար...ակալ, վար...կան:

ժ. Հեղ...ուցիչ, վար...ել, վեհապան... վերամբար..., վեր...անել,
վեր...նել, տաղասա... տարա...վել, տողադար..., տր...ակ, ցն...ալ,
ցն ոտի, ուր..., փախ...նել, փայ...աղ, փղ...կալ, փոր...անք, փո...խ,
քաղ..., քաղ...կեղ, քաղ...րահնչյուն, քարածա...կ, օ...իք, օրավար...:

34. Կետերի փոխարեն ձ, ծ կամ ց տառը լրացնելուց հետո «ա»-«ե» կետերի բառաշարքերից դուրս գրեք տասը բառ, որոնցում ձ տառն արտասանվում է ց:

Զ - Ճ - Չ

1. Մի շարք արմատներում և դրանցից կազմված որոշ բառերում ր-ից, ծայնավորից և դ-ով գրվող խ-ից հետո չ հնչյունը լսվելիս գրվում է ջ տառը.

ուղջիկ, ոջ (ուջակողով, ոտուջ, ոտուջարկ, բնդոտուջ
ուջու, ոտուջին, ոտուջնորդ), առէջք, սրջ, թրջել, մնջ (մնջք)
ուջ (սովբուջ, առուջ), ոջիկ (փայտուջիկ), վարլեջք, վիրջ, քաջք

2. Մյուս բոլոր դեպքերում ջ-ի և չ-ի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

– աղջամուղջ, անընդմեջ, անուրջ, աջակցել, բաղարջ, գաղջ, գաջ, գեղջուկ, դաջել, եղջերու, եղջյուր, երջանիկ, գիջել, զղջալ, էջ (առէջ), էջմիածին, ընդմիջում, ընկերոջ, իջնել, լուրջ, խառնիճաղանջ, խնջույք, խոխոջ, խուրջին, կամուրջ, կնոջ, հաղարջ, հաջող, հաջորդ, հորջորջել, մարջան, միջակ, մի-

ջանք, միջատ, միջին, միջնեկ, միջնորդ, միջոց, միջուկ, միջև, մունջ, մրմունջ, մրջյուն, շեղջ, շեջ (հրշեջ, անշեջ), շուրջ (շրջան, շրջել, շրջմոլիկ), ողջախոհ, որջ, չղջիկ, Ջենովա, ստերջ, տիրոջ, քաջ, քրոջ, քրքիջ, քուրջ,

- աչք, դարչին, զեղչել, կառչել, կտրիչ, նկարչական, ոչխար, չանչ, Սոչի, վարչապետ, փախչել, փարչ, փուչ և այլն:

3. Ճ-ի գրությունն ու արտասանությունը միշտ համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

ալոճենի, ակնակապիճ, աղճատել, աճել, աճպարար, աճուրդ, այծենակաճ, գաճաճ, գոճի, երկարաճիտ, խոճկոր, կաճառ, կապարճ, կարիճ, կոճկել, կոճիկ, կտրիճ, հարճ, ճանճ, ճղճիմ, ճոճք, մահճակալ, մաճկալ, մխրճվել, մուրճ, նախճիր, շիճուկ, պարկուճ, պճնանք, սոճի, ուոճանալ, ուտիճ, քարճիկ և այլն:

Վարժություններ

35. Տրված բառաշարքերից դուրս գրեք տասական բառ, որոնցում ջ տառն արտասանվում է ջ:

ա. խոխոջյուն, հորջորջել, մարմաջ, մրջյուն, աջ, աջակողմյան, միջանցք, լուրջ, քաղաքամեջ, հրշեջ, ոջիլ, ընդմիջում, վերջին, ստերջ, հաջորդ, վայրեջք, առաջարկություն, առաջիկա:

բ. Հաջողություն, անշեջ, արջ, աջհամբույր, առաջնորդ, արջամուկ, ամբողջ, առաջին, մունջ, մղձավանջ, քրքիջ, դաջվածք, առաջ, աջակից, մեջ, կամուրջ, միջոց, առջև, վերջին, Իջևան:

36. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով ջ, ճ կամ չ:

ա. Ալո...ենի, ակնակապի..., աղ...ատել, աղ...ամուղ..., ա...պարար, այծեղ...յուր, անա...առ, անգի...ում, անմի...ապես, ան...րդի, անտե-րուն..., անր...ել, ամ...ալուր..., ա...քաքաց, ա...ակողմյան, ա...ափնյակ, ա...լիկ, առա...արկություն, մի...ատ, մի...ոց, շուր...պար, վեր...ակետ:

բ. Առա...ին, առն...ություն, առող...ություն, ար...աբույն, բաղար...
րա...կոն, բվե..., գաղթո...ախ, գաղ..., գա...ա..., գա... գեղ...ուկ,
թո...ուն, թր...ոց, հախ...ապակի, հաղար...ենի, հա...ել, հա...ողություն,
հոր...որ...ել, մե...տեղ, մի...ակ, մի...օրեական, ող...ույն, վեր...ին:

գ. Առա...նորդարան, ար...ուկ, գերա..., գո...ի, գր...ատուփ, դա...ել,
եղ...երու, երկարա...իտ, եր...անկություն, զեղ...ել, զի...ել, զղ...ալ, զո-
քան..., է...միածին, ըն...ացք, ըն...աքաղց, թարթի... թռ...ել, թր...ել, ի
հե...ուկս, ի...նել, լայնալի..., լա...վարդ, կտրի... (կտրող), հառա...անք:

դ. Ամբող..., այծենակա..., առա...նորդ, առէ... առ...և, բարեհա...
դար...նագույն, խառնի...աղան..., խո...կոր, խո...ընդոտ, խռ...ակ,
խր...իթ, ծխամոր... կապար..., կառ...ել, կարի..., կար...ել, կ...ղակ,
կ...մթել, կն...իթ, կո...կել, կոր...ել, կռ...իկ, կտրի... (քաջ), հար...:

ե. Հռ...ակավոր, ծան... ծղ...իմ, ...ո...ք, ...ռնչուն, մահ...ակալ,
մա...կալ, մար...ան, մե...քերում, մե...ք, մին...և, մի...ադեպ, մի...ամ-
տություն, մի...ավայր, մի...և, մի...օրե, մխր...վել, մռն...յուն, մր...յուն,
նախ...իր, նկար...ական, շեղ... շի...ուկ, շուր...կալ, ող...ագուրվել:

զ. Աղ...իկ, ո...խար, ո...իլ, որ..., չղ...իկ, պարկու... պ...նանք,
պ...րանք, ...ախ...ախել, սկեսրո..., սո...ի, Սո...ի, ստեր..., վայրէ...ք,
վար...ական, վեր...աբան, վեր...իվեր...ո, տարեվեր..., ուռ...անալ,
ուռ...ել, ուտի..., փախ...ել, փար..., քար...իկ, քրո..., քրքի..., քուր...:

**37. Կետերի փոխարեն ջ, ճ կամ չ տառը լրացնելուց հետո
«ա»-«փ» կետերի բառաշարքերից դուրս գրեք տասը բառ,
որոնցում ջ տառն արտասանվում է ջ:**

Ղ – Խ

1. Ղ հնչյունը լսվելիս միշտ գրվում է ղ տառը, օրինակ՝ աղան-
դեր, աղմուկ, աղյուս, աղոթք, աղջամուղջ, ատաղծ, բաղձանք,
բղջախոհ, բողբոջ, գաղջ, գեղծ, գեղմ, գեղջուկ, գուղծ, եղնիկ,
եղջերու, եղջյուր, գեղում, զղջալ, թաղանթ, իղծ (ըղծալի), մա-
ռախուղ, խաղող, խեղաթյուրել, կթղա, կուղբ, հեղգ, հեղծուկ,
մախաղ, մակաղել, մաղծ, մեղմ, մղծավանջ, մղծուկ, շեղբ,
շեղջ, չղջիկ, սաղավարտ, սաղմ, սեղմ, վեղար, ցնցուղ, փայ-
ծաղ, փղձկալ և այլն:

2. Ղ-ով են գրվում նաև հետևյալ բառերը, որոնցում ղ հնչյունը հաջորդող խուլ բաղաձայնի ազդեցությամբ երբեմն վերածվում է խ-ի:

Աղձատել, աղտոտ, աղցան, առեղծված, բաղկանալ, գաղտնի, գողտրիկ, եղծել, եղկելի, զեղծել, խեղկատակ, խեղձ, խիղձ, խողխողել, ծաղկել, կեղծ, հղկել, հղփանալ, ծաղկել, ճղճիմ, ճողփյուն, մեղկ, մեղսագործ, մղկտալ, նողկալի, շաղփաղփել, պաղպաղակ, պաղպաջուն, պիղծ, պղպեղ, պղպջակ, պղտոր, պողպատ, սողք, տաղտուկ, տեղկոմ, տուղտ, ուղտ (ընծուղտ, ուղտապան, ուղտաբեռ), փողկապ, փողիար, փողպատ, փողք, քաղքենի, քողտիկ:

3. Բաղաձայնից առաջ խ հնչյունը լավելիս գրվում է խ տառը հետևյալ բառերում:

Ախտ (ախտորոշում), ապուխտ, բախտ, բախտուկ, գխտոր, դժուխք, դրախտ, էրախտիք, զմրուխտ, թախտ, թխկի, թուխալ, թուխս, ժխտել, լախտ, խախտել, խրոխձանք, խրոխտ, ծախս, ծախք, կխտար, կմախք, հախճապուկի, նախկին, նախճիր, նոսխշ, նախքան, պանդուխտ, քախջախել, Զալախք, սխտոր, Վախթանգ, վախճան, վախկոտ, վխտալ, տախտուկ, ուխտ (ուխտագնաց), փախչել, ինչպես նաև -ղուխտ-ով կազմված անունները (Լուսարովիղուխտ, Շահանդուխտ, Որմիզդուխտ, Սանդուխտ և այլն):

4. Բաղաձայնից առաջ լավող խ հնչյունը մնացած դեպքերում գրվում է ղ տառով, օրինակ՝

աղբ, աղբյուս, աղբյուր, Աղթամար, աղջիկ, աղքատ, բողկ, գաղթել, դաղձ, դեղձ (դեղձան, դեղձանիկ), եղբայր, զեղչ, թուղթ, խեղդել, կաղկանձել, կեղտ, կողպ (կողպեք), կողք, հաղթել, ճեղք, մաղթել, մեղք, շաղգամ, շաղկապ, շղթա, ողբ (ողբերգակ), ողկույզ, ողջ (ամբողջ, ողջույն), սանդուղք, փեղկ, քաղց, քաղցր և այլն:

5. Մյուս բոլոր դեպքերում խ-ի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

բխել, երաշխիք, զելս, խախուտ, խիզախ, կախել, հարբուխ, հոխորտալ, մախաղ, մառախուղ, նշխար, շաղախ, վախենալ և այլն:

Վարժություններ

38. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով դ կամ խ:

ա. Ա...տ (հիվանդություն), ա...տածին, ակնբա..., ա...ախին, աղե...արշ, Ա...թամար կ...զի, ա...յուսակ, ա...ճատել, ա...տե...ություն, ա...ցան, ա...քատ, ամբո...ջովին, անհո...դո...դ, անմե...սունակ, աշ...ետ, աշ...ուժորեն, ապաբա...տ, ապերա...տ, ապու...տ, բա...ծալի:

բ. Առո...ջություն, ատա...ծ, արնաշա...ա..., արտագա...թ, արտասնդու...ք, բաբա...յուն, բա...ել, բա...տ, բա...կացուցիչ, բաշ...ել, բարեբա...տ, Բարսե... բե..., բոցամու..., գա...տնիք, գե...ջուկ, Գո...թան երգեր, գո...տրիկ, գրատա...տակ, դա...ծ, դե...ծ, խարիս..., փ...ծուկ:

գ. Ա...տազերծել, ա...տոտ, բա...տակից, բքա...ե...դ, գա...թական, գա...թօջա..., գա...ջ, գա...տագո...ի, գա...տնապահ, գա...տնի, դե...ծանիկ, դժբա...տ, դժ...եմ, դժո...ք, դշ...ոյական, դրա...տային, ե...բայր, ե...երերգ, ե...ծել, ե...կելի, ե...յամ, ե...ջուր, երա...այրիք, ժ...որ:

դ. Երաշ...ավորել, երկնամու..., զե...ություն, զե...չել, զ...ջալ, զմրու...տյա, ըմբոշ...նել, ընծու...տ, թա...անծել, թա...իծ, թա...ծաժպիտ, թա...տ, թ...ահեր, թ...կենի, թ...վածք, թ...թատար, թու...պ, թու...ս, թու...թ, ժ...տել, լա...տ, լ...պոր, ...ա...տել, ծա...կանա...շ, ծա...կանկար, ու...տավոր (սրբատեղի այցելող):

ե. Ա...տահանել, բա...տավոր, դշ...ուհի, թա...ծաղեմ, խե...ղուկ, խե...կատակ, խի...ծ, խլափե...կ, խոզապու...տ, խրա...ճանք, խրո...տ, ծա...սել, ծա...կազարդ, ծա...կահյուս, ծա...կեպսակ, կա...ա...ան, կա...կանծել, կարմրա...տ, կե...ծավոր, կե...տակորոյս, կթ...ա, կ...տար:

զ. Ժանտա...տ, լեռնաշ...թա, կմա...ք, կո...պեք, կո...ք, կո...կոտել, հա...ճապակի, հա...թանակ, Հայկանդու...տ, հարբու... հե...հե...ուկ, հե...ծուցիչ, հ...կել, հորդաբու... ծա...կել, ճե...քվածք, ճո...ոպրել, ճո...փյուն, մա...թանք, մանանե..., մառա...ու..., մ...կտալ, նա...շուն:

է. Հե...գ, ծա...կանոց, կե...տոտ, հա...թահարել, մե...կ, մե...ք, միապա...ա..., մթնշա..., նա...ատինք, նա...կին, նա...ծիր, նա...շազարդել,

նա...շքար, նա...քան, նա...օրե, ներգա...թ, նշ...ար, նո...կալի, Շահան-
դու...տ, շա...ա...ել, շա...գամ, շա...կապ, ո...ջույն, ու...տ (կենդանի):

Ը. Շարժասանդու...ք, շե...բ, շե...ջ, շե...ջակույտ, շ...թայակապ,
ո...բերգակ, ո...կույզ, ո...ջ, ոսկրա...տ, չ...ջիկ, պա...պաջուն, պան-
դու...տ, պ...պե... պ...պջակ, պ...տոր, պո...պատ, ջա...ջա...ել, Ջա-
վա...ք, ջրա...ե...դ, սանդ...ակ, Սանդու...տ, սե...միրան, փո...հար:

Թ. Ծա...կատար, հա...թանդամ, շո...ք, ո...ջագուրվել, սանդու...ք,
սե...մել, սիբե..., ս...տոր, սպանա..., սրախո...խո..., Վա...թանգ,
վա...կոտ, վա...ձան, վաշ...առու, վ...տալ, տա...տակամած, տա...եր-
գու, տա...տուկ, տառե..., ցո...թաթաթ..., ու...տ (դաշինք, երդում):

Ժ. Բո...կ, ծ...փալ, ու...տադրուժ, ու...տատեղի, ու...տապան,
ու...տափուշ, փայծա..., փարսա... փե...կ, փ...ծկալ, փո...անորդ,
փո...կապ, փո...փո...ալ, փո...ք, փոց..., փտա...տ, քա...հան, քա...ց,
քա...ցկե..., քա...ցր, քա...քենի, ք...անցք, քո...տիկ:

39. Կետերի փոխարեն *դ* կամ *խ* տառը լրացնելուց հետո «ա»-«գ» կետերի բառաշարքերից դուրս գրեք վեցական բառ, որոնցում՝ ա) *դ* տառն արտասանվում է *դ*, բ) *դ* տառն արտասանվում է *խ*:

40. Օգտվելով հոմանիշների բառարանից՝ գրեք տրված բառերին իմաստով մոտ մեկական բառ, որոնցում լինի՝

ա. *խ* տառը.

դաշինք – ..., հիվանդություն – եղնիկ – մտրակ – ..., լա-
վություն – ոգևորել – թափառական – ամպ – ..., հանդի-
մանել–... գանահարել–..., տիրել–... երկյուղել–..., մոլեգին–...
վիհ–..., պատրանք–..., շաղակրատ–...:

բ. *դ* տառը.

լաց – ..., չունևոր – ցանկալ – երազանք – ծույլ –
բողոքօջել – ..., վտիտ – աղավաղել – պարթև–..., կնգուղ–...
խլեզ–..., հարթեցնել – ..., խարտյաշ –..., թուլամորթ–..., փորձանք–...,
խյուս–..., ամուսին–..., սրտաճմլիկ–..., ծգմել–...:

Օրինակ՝ **դաշինք – ուխտ:**

Բ – Ռ

1. Որպես կանոն՝ հայերենում **բ**-ի և **ռ**-ի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

– ապառաժ, առավոտ, առյուծ, առնական, առվույտ, բառարան, բառնալ, եռյակ, թռչել, խռպոտ, ծեծկռտուք, կառչել, կառք, կոխկռտել, կռթնել, կռժիկ, կռճոն, հառնել, համառոտ, ծեռնարկ, մառան, պառկել, վառարան, քաշկռտել, քառակուսի, քառորդ,

– ապար, արժանի, արժեք, արծաթ, արծիվ, արհամարհել, արտ, Արտակ, արտույտ, երեսուն, ընթերցել, թրջել, լրիվ, խանգարել, խրճիթ, կարգ, կարծիք, կրծել, կրճատել, կրճտացնել, հարժ, հերթ, մորթել, վագր, վերնագիր, Տիգրան, քարժիկ և այլն:

2. Ռ-ով վերջացող միավանկ արմատի կրկնությամբ կազմված բառերի մեջ սովորաբար առաջին արմատի **ռ**-ն փոխվում է **ր**-ի, օրինակ՝

բարբառ, գրգիռ, թրթիռ, կարկառ (քարակույտ), կարկառել, մրմուռ, սարսուռ և այլն:

Բացառություն են եռուզեռ, թռվուլ, ծոմռել, ծուռումուռ, կեռումեռ, շուռումուռ, վառվռուն, ֆռֆռալ և մի քանի այլ բառեր:

3. Բ-ով վերջացող արմատի կրկնությամբ կազմված բառերում **ր**-ն **ռ**-ի չի փոխվում, օրինակ՝

թրթուր, խորխորատ, ծործոր, երերալ, հուրհրալ, մարմրել, չարչարել, սրթսրթալ, վերվերի, տերտեր, փորփրել, փրփուր, քլքրել, կերկերուն և այլն:

4. Նմանաձայնությամբ կազմված բառերը գրվում են **ռ**-ով՝ արմատի կրկնությամբ կամ **ռ**-ի կրկնությամբ, օրինակ՝

գռգգռալ, գռմռալ, դռդռալ, զռզռալ, խռխռալ, խռռալ, կռլռալ, կռռալ, հռհռալ, ծռծռալ, ծռռալ, մռթմռթալ, մռմռալ, մռռալ, փռփռալ և այլն:

5. Ն հնչյունից առաջ, որպես կանոն, **ր** չի հնչվում և չի գրվում: Բացառություն են վերնազիր, զարնամալյին, ցորնուկ. արնաշաղսխ և այլ բառեր, որոնցում **ր**-ն ն-ից առաջ է հայտնվել բառակազմության կամ հնչյունափոխության հետևանքով և արտասանվում է **ր**:

Ծանոթություն: Ըստ հայերենի արտասանական կանոնի՝ ինտերնետ (համացանց), ինտերնացիոնալ, կոմինտերն բառերում ն-ից առաջ գրվող **ր**-ն արտասանվում է **ռ**:

Վարժություն

41. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով *n* կամ *ր*:

ա. Ախո...ապետ, ախո...ժաբե..., ականջալու..., աղեխա...շ, ամպագո...գո..., անա...ժան, անկի...թ, անձե...ոցիկ, անշա...ժ, աշխա...հահ...չակ, ապա...աժ, ապա...ոշ, ա...ազաստ, ա...յուծ, ա...նետ, ատ...ճանակ, ատ...ուշան, ա...ագիլ, արյուն...ուշտ, գանգու...:

բ. Ագ...ավ, ապա... ա...բշի..., ա...ծաթյա, ա...ծիվ, ա...համա...հել, արևա..., բա...նալ, բա...բա... բա...բա...ոս, բա...դի, Բո...ժոմ, բ...թել, բ...ոնգյա, բու...վա..., գզվ...տոց, գոլո...շի, գո...գո...ալ, գո...շ, գո...տ, գ...գ...ել, գ...տնակ, Ե...օրյա, դա...չնագույն, եղե...ն, զմ...սել, կտ...իծ:

գ. Ախո...ժակ, դատա...կ, սպո...տ, դ...նապան, դ...ացի, դ...ժել, եղե...ական, Ե...աժանի, Ե...եսուն, երկպա...ակություն, զա...իվեր, զա...թնել, զա...նվել, զեփյու..., ըմբ...նել, ընձե...ել, թա...անչ, թպ...տալ, թ...չել, թ...վ...ալ, խա...կել, խ...խ...ալ, կա...ամատույց:

դ. Թ...թ...ալ, թ...թու...ավոր, թ...ջել, Ժխ..., իրարամե...ժ, լ...տես, լու...ումունջ, խա...նուրդ, խա...խափել, խա...ույկ, խելագա...վել, խոժո..., խոշո..., խո...շակ, խ...չակ, խ...թին, խ...ծիթ, խու...ներամ, կա...կա...ուն, կա...ապան, կ...ունկ (գարշապար), կա...թ, կա...ծիթ:

ե. Դ...կից, ծեծկ...տուք, ծխամո...ծ, կայտա..., կա...չել, կա...ք, կա...գ, կա...կա...ել, կա...ծել, կենսաթ...թի..., կենտոն, կե...կե...ուն, կե...ոն, կիտ...ոն, կի...ծ, կոխկ...տել, կո...ծանվել, կո...նթարդ, կ ապաշտ, կ...թնել, կ...կ...ալ, կ...պակ, Հ...իփսիմե, ծա...պ, ո...կո...:

զ. Կ ձիկ, կ...ունկ (թռչունը), կտ...վածք, կ...թել, կ...ծել, կ...ծատել, կ ճուտցնել, կ...նկակոխ, հանդու...ծել, հա...աչանք, հե...արծակ

(մազերը չկապած), հ...չակել, հրավա...ություն, հրթի..., հ...ծվանք, հու...թի, ծե...ք, ձե...բակալել, մո...թել, պայտա..., փա...ապանծ:

Է Ձե...բազատվել, ծիա...շավ, ծիաքա...շ, ծախ...անք, ծամպ...ուկ, ծանկ...ել, ծա...ագայթ, ծա...ախոս, ծա...ճատյուն, ծմ...թել, ծո...տատեր, ծ...ծ...ալ, ծ...վողյուն, մամ...ակալած, մա...ախուղ, մատ...վակ, մա...մա..., մե...ծելի, միահամու..., միա...ժամանակ, մկ...ատ, սաղա...թախիտ:

Ը Մո...թի, մ...մ...ալ (ծայնը), մ...մ...ալ (վերքը), մ...թմ...թալ, մ...սել, շահագ...գ...ել, շա...ացյուն, շատ...վան, շա...ժա...իր, շղա...շային, շ...շյուն, շու...ումու..., ոսկ...ախտ, ոստ...ե, որմնախո...շ, պա...կել, պատսպա...վել, պատ...վակ, պատ...ույգ, պա...կ, տա...ասխալ, փա...ասեր, քու...ջ:

Թ Հե...արծակել, հ...հ...ալ, պո...թկալ, պո...ոտախոս, քե...ուցում, սահմ...կել, սաղավա...տ, սա...նադոնդոդ, սա...ցակալել, սավա...նել, սա...սու..., սպա...վել, ս...թս...թալ, ս...նքակալ, սրտաշա...ժ, սփ...թնել, սևե...ուն, վագ..., վա...վ...ուն, վե...նագիր, ու...ց, քա...որդ:

ժ Տապա..., տա...եխ, տա...ե...ք, ուղղափա..., ու...կան, ու...ճանալ, ու...չել, փա...ամոլ, փա...ավոր, փա...թամ, փնտ...ել, փ...թկացնել, փ...շտալ, փ...փ...ալ (քամուց՝ վարագույրը, ձիու բաշը), փ...փ...ել, քաշկ...տել, քա...ասմբակ, քա...ասուն, ք...թմնջյուն, ք...տնաջան:

Վ – Ֆ

Հարավ, սովորո, նստվթ և դրանցից կազմված բառերում (հա...րավային, հարավցի, ավտոմատ, ավտոմոբիլ, նավթավառ և այլն) լսվող **Ֆ** հնչյունը գրվում է **վ** տառով:

Մյուս թուր դեպքերում **վ**-ի և **Ֆ**-ի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար՝

– Աղվանք, առվակ, Եթովպիա, զավթել, թանգիվ, թավշյա, թափվել, թոթոճ, լրիվ, խոնավ, խստիվ, Խոսրով, խռովք, հագիվ, հավկիթ, հարկավ, հովտաշուշան, նավավար, նզովք, շնորհիվ, որովհետև, սակավ, սելավ, տավղահար, փլավ, օվկիանոս,

– ասֆալտ, Աֆղանստան, եֆրեյտոր, Թիֆլիս, կարտոֆիլ, հաֆ-հաֆ, սֆինքս, տիֆ, տուֆ, ուֆ:

Աղտոս և սերկևիլ բառերում **Ֆ** չի հնչվում և չի գրվում:

Վարժություն

42. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով / կամ \$:

ա. Աս...ալտ, հարա..., ա...տոմբքենա, նզո...ք, կտա..., Հա...իզ, Օ...սաննա, փլա..., հազի..., թա...շապատ, ա...տոտնակ, զա...թել, բո..., նա...թամուղ:

բ. Ս...ինքս, տա...ղահար, հո...տաշուշան, հո...ասուն, հոսրո... աղ...անական, ա...ղանական, խռո...ք, թանզի... բո...ել, Օքս...որդ, թի...լիսեցի, հա...ք:

Մ - Ն

Բ, պ, փ բաղաձայններին նախորդող դիրքում ն սովորաբար չի հնչում, քանի որ դրանց ազդեցությամբ վերածվում է մ հնչյունի: Ուստի արմատական բառերում այդ դիրքում միայն մ է գրվում, օրինակ՝ ակումբ, ամբաստանել, ամբար, ամբարտալիան, ամբիոն, ամբողջ, ամպ, ամփոփել, բամբակ, բամբել, բմբուլ, գամբու, գմբեթ, գամբյուղ, ըմբռնել, ըմբռնել, ըմպանակ, թամբ, թմբուկ, թումբ, խումբ, կաղամբ, համբալ, ճամբար, ճամպրուկ, ճամփա, շամբուտ, շամպայն, շամփուր, սմբուկ, սոսամբար, ումպ, փամփուշտ: Մ-ով է գրվում նաև -ամբ վերջավորությունը, օրինակ՝ անվամբ, արյամբ, էություն, մասամբ, արամբել:

Այդ դիրքում ն գրվում է այն դեպքում միայն, երբ բառակազմության ժամանակ ն-ով վերջացող բաղադրիչին միանում է **բ, պ, փ** բաղաձայններով սկսվող բաղադրիչ, օրինակ՝

անբախտ, անբան, անբասիր, անբավ, անբարբառ, անբարո, անբերրի, անբիծ, անպաճույճ, անպատեհ, անպատիվ, անպատկառ, անպատժառ, անպարկեշտ, անպարփակ, անպետք, անփայլ, անփասունակ, անփոփոխ, անփորձ, անփույթ, հանպատրաստից, բանբեր, դռնփակ, ձեռնբաց:

Մյուս բոլոր դեպքերում մ-ի և ն-ի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են իրար, օրինակ՝

– բամբասել, համբույր, համբերել, համբարձում, Սամվել, սիմֆոնիա, ամֆիթատրոն, կամք, հիմնել, նման,

– անվարան, բանտ, հանդես, հանկարծ:

Վարժություն

43. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով մ կամ ն:

ա. Սեպտե...բեր, ա...բարո, ակու...բ, ա...պրոպ, ա...պաճույժ, ա...բարեխիղժ, արա...բի, ա...բարտակ, ա...փարատելի, ա...պիովանի, ը...պել, ա...բուժելի, ս...բուլ, սուսա...բար, բա...բ, բա...բեր:

բ. Դա...բարան, ա...բովանդակ, ս...բակ, ռու...բ, ա...պարտ, շա...փուր, ա...բարիշտ, հա...բակ, դիտմա...բ, ա...փոխարինելի, դռ...բաց, ապստա...բ, ա...բրոս, թ...բուկ, ա...փորձ, ծծու...բ, ա...պատասխան, լա...պ:

<

Հետևյալ բառերում **ր-ից** հետո գրվող **հ-ն** չի արտասանվում («համր» տառ է)։

աշխարհ, խոնարհ, խորհուրդ, ճանապարհ, շնորհ

Չի արտասանվում նաև **արհամարհել** բառի երկրորդ **հ-ն**։

Սովորաբար չի արտասանվում **Հովհաննես** անվան բառամիջի **հ-ն**։

Թույլատրվում է չարտասանել **օրհնել** բառի **հ-ն**։

Մյուս բոլոր բառերում **ր-ից** հետո և այլ դիրքերում գրվող **հ-ն** կարդացվում է, օրինակ՝

– **աշխարհայացք, արհավիրք, արհեստ, ժպիրի, խորհել, հուրհրատել, միրհավ, ներհակ, նիրհել, քարհատ, օրհաս,**

– **ագահ, անհատ, բահ, բուհ, գահ, գոհ, գռռիկ, գրոհ, դժգոհ, Ջարեհ, զոհ, զրահ, ընդհակառակը, ընդհանուր, ընդհատակ, ընդհատել, ընդհարում, ընդհուպ, Թեհրան, թոհուրոհ, լեհ, խոհ, կահկարասի, հայիոյել, հեղհեղուկ, հերթապահ, հրահրել, հրդեհ, մահ, նախագահ, նժդեհ, շահ, պահ, պատեհ, ջահ, սահման, սեպուհ, սկիհ (արծաթյա անոթ), սրահ, վեհ, վիհ, վստահ, քաղհան և այլն:**

< չի հնչվում և չի գրվում **նշխար, ապաշխարել, ընդամենը, ընդառաջ, ընդարձակ, ընթանալ** բառերում: Երկրորդ **հ** չի հնչվում և չի գրվում **անհեթեթ, անհողողող, հայթայթել, հեկեկալ, հեղեղատ, հեղեղել** բառերում:

Վարժություն

44. Արտագրե՞ք տրված բառերը՝ ըստ անհրաժեշտության գրելով հ տառը:

ա. Ապաշխար...ել, նշխար..., աշխար...այացք, ջրհեղ...եղ, դժգո... ապաշնոր..., խոր...ել, ար...ամար...ել, հայթ...այթել, խոնար...աբար, հայ...ոյել, թոհուբո..., ընդ...արծակ, ան...եթ...եթ, նախագա..., նժդե...:

բ. Հեղ...եղուկ, խոր...ին, ընդ...առաջ, չնաշխար...իկ, ընդ...ամենը, հով...ար (գլխարկի), հեղ...եղել, հեկ...եկալ, համ...արզ, ընդ...ակա-
ռակը, ժպիր..., անհողդ...ողդ, մտախո..., հեղ...եղատ, միր...ավ:

Կրկնակ բաղաձայններ

Եթե բառի մեջ այս կամ այն բաղաձայն հնչյունը ունենում է տևական արտասանություն, գրվում է կրկնատառ, օրինակ՝

ալբերենարան, հովվական, Վիեննա, խնկերոտ, մրրիկ, ուղղակի, Բաֆֆլ:

Հայերենում կրկնակ բաղաձայն ունեցող բառերը կարելի է բաժանել մի քանի խմբերի.

1. Նմանաձայնություններ և դրանցից կազմված բառեր, օրինակ՝

բվիոց, գվիսպ, դզզոց, դռռալ, թշշալ, խշշոց կլլոռ, ճրճոռ, ճրթալ, ճոռոց, շիլիոց, վշշոմ, տծծալ, ուզզալ:

2. Հնչյունափոխության հետևանքով առաջացած բառեր ու բառաձևեր, օրինակ՝ գննել – գնին+ել (ի–ն սղվել է), հովվական – հովվ+ական (ի–ն սղվել է), մրրիկ – մրուր+իկ (ու–ն սղվել է), տարրուհան – տարեր+ական (ե–ն սղվել է), ուղղական – ուղիղ+ական (ի–ն սղվել է), վաթել – փթիթ+ել (ի–ն սղվել է), բնական – քնին+ական (ի–ն սղվել է), օրբան – օրոր+ան (ո–ն սղվել է):

3. Բառակազմական կամ քերականական տարբեր բաղադրիչների միացումով առաջացած բառեր, օրինակ՝ ալբերենարան < ալբ+բեն+արան, ձևերի < բեր+րի, պրավիլ < գրավ+վել,

երկկողմ < երկ+կողմ, երեսսրբիչ < երես+սրբիչ, երրորդ < եր+րորդ, ընդդիմամուլ < ընդ+դիմ+ան+ալ, կեցցե < կեց+ցե, հողովել < հողով+վել, նոյան < նոյ+յան, Վահանն էլ < Վահան+ն, վրդովել < վրդով+վել: Սրանց թվում մեծ քանակ են կազմում ն կրկնակ բաղաձայն ունեցող բառերը, որոնք ն-ով վերջացող բազմավանկ բառերի հոգնակիի ձևեր են (օրինակ՝ սեղան+ներ, սողուն+ներ, դերասան+ներ, վահան+ներ, բաղաձայն+ներ, պատճեն+ներ, սվին+ներ, մեծատուն+ներ.), ն-ով սկսվող արմատներից ան- նախածանցով կազմված բառեր (օրինակ՝ ան+նախադեպ, ան+ներելի, ան+նկուն, ան+նման, ան+նշմար, ան+նպատակ), ինը (ինն) թվականից կազմված բառեր (իննավան, իննսուն, իններորդ, իննամյա, տասնիննասկան, քսանիննամյա) և այլն:

4. Մի շարք փոխառյալ բառեր և օտար անուններ, օրինակ՝

Աննա, Արիլեն, բալլադ, Բոնն, Բուդյա, Էմմա, Ժամնա, Լիլիթաստ, Հեյզոգա, Իելեն, Մեքքա մոլլա, Վիեննա, տամնա, ֆինն:

Ծանոթություն: Կրկնակ բաղաձայնով բառերի հետ չպետք է շփոթել նրանք, որոնց գրության մեջ իրար հաջորդող նույն տառերի միջև արտասանվում է գաղտնավանկի ը, օրինակ՝ գզվել - գըզվել, դղում - դըղում, թթու - թըթու, լկել - լըլկել, խխունջ - խըխունջ, ծննդյան - ծնընդյան, կկոցել - կըկոցել, կկու - կըկու, հույսա - հույսըս, ննջել - նընջել, շշուկ - շըշուկ, սսկվել - սըսկվել և այլն: Այս բառերն իրենց գրությամբ ստեղծում են կրկնակ բաղաձայնի տպավորություն:

Վարժություններ

45. Արտագրե՞ք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով *ր* կամ *րր*, *ռ* կամ *ռռ*:

ա. Ե...որդ, տա...ական, կ...ծիկ, ձ...ալ, տա...որոշել, տա...ալուծել, միատա..., տա...կետում տա...ագիր, հինգե...որդ, ամանո...:

բ. Բնօ...ան, տասներեքե...որդ, տա...երք, կ...ալ, տա...երային, անտա...ակույս, բնօ...ինակ, պա...կել, բա...օրություն, չո...որդ:

46. Արտագրեք տրված բառերը՝ կետերի փոխարեն գրելով դ կամ ղդ:

ա. Ու...ակի, անու...ելի, ու...նոր, խձու...ի, ու...աբերձ, գործու...ում, ու...երձ, ու...աթիռ, ու...անկյունի, ու...եպարկ, բարձրու...եշ:

բ. Ու...ընթաց, ու...ահայաց, ու...եցույց, ու...ամիտ, վազքու...ի, ու...արգել (ձանապարհի փակող), ու...եմոլոր, ու...արկել:

47. Լրացրեք բաց թողած տառերը:

ա. Հե...են, մո...ագար, Վիե...ա, աքի...եսյան, ար...ե, վշտա...ուկ, բա...ադ, ք...ախույզ, բազմատա... ա...պատակ, փ...ել (ծաղկել, բողբոջել), ...մապուր, ք...ապարկ, հո...երգություն, մ...իկ (բույսերի հիվանդություն):

բ. Բնօ...ան, տասներկուե...որդ, կե...ե, հո...ասուն, ի...սունամյա, այ...ենարան, ըն...իմակաց, տանջա...ուկ, հո...ական, երե...րթիչ, խ...իշոց, շ...ացնել, ժա...ա, եր...ենցադ, ձ...ալ, ավե...ուկ, տո...ա:

3 ծայնակապ

Հայերենը «չի սիրում» երկու և ավելի ծայնավորներ իրար կողքի: Ուստի բառամիջում իրար հաջորդող երկու ծայնավորների միջև որոշ դեպքերում արտասանվում է յ հնչյունը: Օրինակ՝ **միայնակ, գնեինք, էի, ժողովածուում, հիանալի** բառերը հաճախ արտասանվում են թույլ արտահայտված յ-ով՝ **միյայնակ, գնեյինք, էյի, ժողովածույում, հիյանալի**:

2այնավորների միջև արտասանվող յ հնչյունը կոչվում է ծայնակապ:

2այնակապը հայերենում գրվում է միայն **ա** և **ո** ծայնավորներից հետո, օրինակ՝

արքայական, գնայինք, գոյական, երեխայի, երեկոյով, կայարան, մնայուն, պահածոյացված, տղայի, գայիսոն, Միքայել, նոյեմբեր, Ռաֆայել

Է (ե), ի, ու ծայնավորներից հետո յ ծայնակապը չի գրվում, ինչպես՝ **այժմե(յ)ական, անէ(յ)ական, բերե(յ)ին, Գայանե(յ)ին, է(յ)ակ, ժողովածու(յ)ից, հարսնացու(յ)ի, մարգարե(յ)անալ,**

մի(յ)ություն, մի(յ)ասին, միջօրե(յ)ական, որդի(յ)ական, սերմնացու(յ)ով, քրիստոնե(յ)ություն:

Ծանոթություն: Ձայնակապի հետ չի կարելի շփոթել մի շարք բառերի արմատական յ-ն, ինչպես՝ բայ - բայական, թեյ - թեյել, խոյ - խոյահարել, խոյընթաց, հայ - հայերեն, հոկեյ - հոկեյի, Սերգեյ - Սերգեյի և այլն:

3 ձայնակապ չի առաջանում հետևյալ դեպքերում.

ա. ամենա-, ենթա-, կիսա-, հակա-, վերա- և **ա** հոդակապով վերջացող այլ նախածանցների ու ձայնավորով սկսվող հիմքերի միջև՝ ամենաարագ, ենթախմատու, կիսաուղիղ, հակաուրշավ, վերաէջադրել և այլն:

բ. Նաիրի բառի մեջ և դրանից կազմված բառերում՝ նաիրյան, նաիրիտ, Նաիրունի, նաիրական և այլն:

գ. Մի քանի փոխառյալ բառերում՝ արխարիկ, կակաո, կոպիլիցիա, նովոկալին, պոեմ, ռաուտո, Ուկրաինա և այլն:

Ծանոթություն: 3 ձայնակապ չի առաջանում նաև մի շարք բառերում, որոնցում **եա, իա, իո** տառակապակցությունները կարող են արտասանվել նաև որպես **յա, յո** երկհնչյուններ՝ բամիա - բամյա, եղիա - եղյա, հեքիաթ - հեքյաթ, միլիոն - միլյոն, օրիորդ - օրյորդ և այլն:

Վարժություն

48. Ընդգծեք այն բառերը կամ բառաձևերը, որոնցում կա յ ձայնակապ:

ա. Համայնք, հեքիաթ, ծիարշավ, կիսաեզրափակիչ, ենթաօծիք, հնգամյակ, ժողովածուում, գոյություն, այցելություն:

բ. Ինքնարտահայտում, գույք, Հայաստան, վայրկյան, խաբեբայություն, լիանալ, միասին, հարսնացուով:

գ. Թեյարան, մայել, Սերգեյ, կառույց, խոսեինք, հայիոյել, արդյունավետ, միայն, կրիա:

դ. Կայծկլտալ, գույն, սյունակ, էություն, թեյել, հայերեն, Հռիփսիմեհի, հայացք, քրեական, արքայական:

ԿԻՍԱԶԱՅՆ Յ ԵՎ ԵՐԿՆՅՈՒՆՆԵՐ

Հայերենի յ բաղաձայնի արտասանության ժամանակ, ի տարբերություն մյուս բաղաձայնների, ծայնալարերն ավելի ուժեղ են թրթռում, այսինքն՝ ավելի շատ ծայն է առաջանում: Հետևաբար մյուս բաղաձայններից առանձնացնելու համար յ հնչյունը կոչում են նաև **կիսաձայն**: Զայնավորների հետ յ-ն կազմում է կապակցություն, որ կոչվում է **երկհնչյուն**, ինչպես՝ **այծյաւ, Ձեյթուն, կյանք, հայր, հույս, մյուս, պայթյուն**:

Կիսաձայն յ-ի և որևէ ձայնավորի կապակցությունը կոչվում է **երկհնչյուն**:

Յ կիսաձայնը, որպես ձայնակապ հայտնվելով երկու ձայնավորների միջև, երկհնչյուն է կազմում ոչ թե նախորդ, այլ հաջորդ ձայնավորի հետ, ինչպես՝ **խաղայի - յի, հայացք - յա, մնայուն - յու, խնայել - յե, գրելի - յի, ժողովածուում - յու**:

Հայերենի երկհնչյուններն են.

այ - այրել, եղբայր, կայծ, հայթայթել, հայտնել, ձայն, պայծառ, վայր և այլն,

յա - Արամանյակ, եղյամ, երկաթյա, կյանք, Հակոբյան, Հրաչյա, մատյան և այլն,

էյ - Անդրէյ, Ձեյթուն, Էյնշտեյն, թեյ, լեյտենանտ, հեյ և այլն,

յէ - ամենաերկար, երամ, երգ, Իսրայել, հայերեն, նայել, վիլայեթ և այլն,

յի - անտառային, գայիսոն, գնայինք, նայիր, ջղային և այլն,

ույ - արժույթ, գույն, լույս, խարույկ, հաճույք, համբույր, հույն և այլն,

յու - աղբյուր, անկյուն, արյուն, երկյուղ, հյութ, հյուսիս, հնչյուն, նյութ, սյուն և այլն,

ոյ - գոյ, խոյ, խոյընթաց, հոյ, Նոյ և այլն,

յո - արդյոք, արքայորդի, յոգ, յող, յոթ, Յոհան և այլն:

Երկհնչյունների արտասանությունը և ուղղագրությունը

Հայերենի երկհնչյունների արտասանությունն ու գրությունը մեծ մասամբ համապատասխանում են իրար՝ **հայր, ժայռ, ատյան, մանյակ, Մետաքսյա, թեյ, Ձեյթուն, հյոան, յուրային, բույր, ուրույն և այլն:**

Սակայն մի շարք բառերում (հատկապես փոխառյալ) երկ-
հնչյունների արտասանության և գրության միջև կա անհամապա-
տասխանություն:

1. Յա երկհնչյունը գրվում է **իա** տառակապակցությամբ.

ա. մի շարք հին փոխառություններում՝ ալելուիա, բամիա,
դաստիարակ, խավիար, կրիա, հեքիաթ, փասիան, օվկիանոս

բ. մի շարք նոր փոխառություններում՝ ալյադեմիա, էներգիա,
էրոկուրսիա, իշիաս, լաբորատորիա, միլիարդ, մոմիա, քի-
միա և այլն,

գ. մի քանի օտար ծագման անձնանուններում՝ Ազարիա,
Անանիա, Բենիամին, Բունիաթ, Եղիա, Ելիազար, Երեմիա,
Հալաբիա, Մարիամ, Մարիանա, Սուքիաս և այլն,

դ. տեղանուններում՝ Ամասիա, Անգլիա, Ասիա, Բոլոնիա,
Եդեսիա, Իտալիա, Կիլիկիա, Մակեդոնիա, Մեծ Բրիտանիա,
Նիլեյցարիա, Սիսիան, Սոֆիա, Վիկտորիա, Ուրմիա, Ֆրանսիա
և այլն:

Ծանոթություն: Կանանց անուններում լավող յա երկհնչյունը սովո-
րաբար գրվում է յա՝ Ամալյա, Ասյա, Արաքսյա, Երմոնյա, Լիլյա,
Սոֆյա, Վիկտորյա, Օֆելյա:

2. Յա երկհնչյունը գրվում է **եա** տառակապակցությամբ Անդ-
րեսա, ստորեական, իդեալ, Իրես, միջօրեական, քվեաթեր-
թիկ, քվեատուփ, քվեարկել, քրեական, քրիստոնեական և այլ
բառերում:

3. Յե երկհնչյունը գրվում է **իե** տառակապակցությամբ Գաբ-
րիել, Հապորոմիե, կարիերա, Մարիետ, պիես, պրեմիերա,
Ջուլիետ, Վիետնամ և այլ օտար բառերում ու անուններում:

4. Յո երկհնչյունը գրվում է **եո** տառակապակցությամբ ալկո-
րդեոն, ամեոբա, լեգեոն, Նասյոլեոն, քամեկեոն և այլ օտար
բառերում ու անուններում:

5. Յո երկհնչյունը գրվում է **իո** տառակապակցությամբ մի
քանի հիմնականում փոխառյալ բառերում ու անուններում՝
ամբիոն, ավիոն, բրաբիոն, Բյուզանդիոն, գլխուղիտ,

մարիոնետ, մարմարիոն, մեդալիոն, մյլիոն, չեմպիոն, ռադիո, Սրապիոն, տրիլիոն, օրիորդ և այլն:

Ծանոթություն: Երկինյուններ կամ ծայնավորական զուգորդումներ ունեցող վերը նշված բառերում յ ծայնակապի և երկինյունների արտասանությունն ու ուղղագրությունը այստեղ ներկայացված են ըստ գործող դասագրքերի: Մինչդեռ կատարված ուսումնասիրությունները և գրավոր ու քանավոր հարցումները ցույց են տալիս, որ արտալեզվական ու լեզվական մի շարք գործոններով պայմանավորված՝ դրանց արտասանության մեջ կատարվել են զգալի տեղաշարժեր: Դրանց մի մասը (ըստ դասագրքերի՝ երկինյուններ ունեցող բառեր) ունի երկակի արտասանություն՝ երկինյունային (յ-ի թույլ արտասանությամբ) և երկծայնավորային (առանց ծայնակապի), ինչպես՝ Անդրյասյան // Անդրեասյան, Մարյամ // Մարիամ, քրիստոնյական // քրիստոնեական, հեջյաթ // հեքիաթ, օլիմպյադա // օլիմպիադա, սոցյալական // սոցիալական, դաստյարակ // դաստիարակ, Վյետնամ // Վիետնամ, Մարյետա // Մարիետա, քամելյոն // քամելոն, Նապոլյոն // Նապոլեոն, չեմպյոն // չեմպիոն, հրյա // հրեա, քվյաթերթիկ // քվեաթերթիկ, մյուս մասը, ինչպես նշվել է, արտասանվում է թույլ ինչվող յ ծայնակապի հավելումով կամ առանց դրա՝ անէ՝ անալ // անէանալ, մի՝ այն // միայն, է՝ ալ // էակ, լի՝ ություն // լիություն, հոլի՝ անալ // հոլիանալ, մի՝ ավորել // միավորել, է՝ ություն // էություն, տի՝ եզերք // տիեզերք, բազե՝ ակիր // բազեակիր, պի՝ ես // պիես, ձի՝ եր // ձիեր, դասատու՝ ի // դասատուի, մի՝ այնակ // միայնակ և այլն:

Վարժություն

49. Արտագրեք տրված բառերը՝ լրացնելով երկինյուններ կամ երկծայնավորներ նշանակող տառերը:

ա. Միամս...կ, ատամնաբ...ժ, ս...նակ, ն...րդ, Միքա...լ, ստորոգ...լ, հա...լի, քառ...կ, վա...ել, աներևակա...լի, հեծ...լ, կ...ծ, գ...ժ, քար...ր, հ...սկեն, մ...ս, վ...րկյան, ալ...ր, արտոն...լ:

բ. Մի...ն, Վ...ննա, տվ...լ, գործուն...թյուն, կանաց...թյուն, Ժան...կ, մ...սին, ան...կան, լեզ...ն, Գերման... պանթ ն, կատար...լ, աղ...սակ, քիլ...րդ, լ...րդ, լռել...յն, մարգար...թյուն, դաստ լակ:

գ. Ն..., Պար...ր, առաք...լ, Ձաքար..., ար...ն, այծ...մ, Ուկր...նա, արբան...կ, հոբել...ն, միլ...րդ, հետև...լ, իշ...ս, օվկ...նոս, հնադար...ն, հռոմ...կան, Մար...մ, քր...կան, հար...ր, դարձ...լ:

դ. Միմ...նց, Նապոլ...ն, փաս...ն, Վիկտոր... (անձնանուն), քրաք...ն, ամբ...ն, Իսրա...լ, Անդր...ս, եղ...մ, խաբեբա...թյուն, մեղմահնչ...ն, համբ...ր, մատ...ն:

ՎԱՆԿ

Բառի այն հնչյունը կամ հնչյունների խումբը, որ արտասանվում է մեկ շնչով, կոչվում է վանկ:

Օրինակ՝ կարոտ բառի արտասանության ժամանակ կ և ա հնչյուններն արտաբերվում են իրար հետ միասնաբար, մեկ շնչով՝ կա, իսկ մյուս երեք հնչյունները՝ **ր ո տ**, իրար հետ՝ **րոտ**: Այդ երկու խմբերի միջև կարող է որոշ չափով դադար լինել:

Բառերը կազմված կարող են լինել մեկ կամ մի քանի վանկերից: Օրինակ՝ **տուն, գիր, վարձ, խոսք**, ու բառերը արտասանվում են մեկ շնչով և մեկական վանկ են: Իսկ, օրինակ՝ **տարի, հարցարան, հայրենասիրություն** բառերը կազմված են երկու՝ **տա-րի, երեք՝ հար-ցա-րան**, և վեց՝ **հայ-րե-նա-սի-րու-թյուն**, վանկերից:

Վանկերի քանակը պայմանավորված է ծայնավոր հնչյունների քանակով: Բառի մեջ որքան ծայնավոր կա, այնքան էլ վանկ կա: Առանց ծայնավորի վանկ չի լինում:

Ծայնավորը վանկարար, այսինքն՝ վանկ կազմող հնչյուն է:

Հայերենում բոլոր ծայնավորները վանկարար են:

Միայն մեկ վանկից կազմված բառերը կոչվում են միավանկ բառեր, մեկից ավելի վանկերից կազմվածները՝ բազմավանկ:

Վանկը աֆտասանական-հնչյունական միավոր է և կարող է համընկնել կամ չհամընկնել իմաստային (բառակազմական) միավորի հետ: Օրինակ՝ **մարդասեր** բառն ունի երեք վանկ՝ **մար-դա-սեր**: Դրանցից առաջին երկուսը չեն համընկնում իմաստային միավորի հետ (**մարդ**), բայց երրորդ վանկը՝ **սեր**, համընկնում է:

Ինչպես նկատեցիք, վանկը կազմվում է մեկ կամ մի քանի հնչյուններից, օրինակ՝ **ա-րագ**: Միահնչյուն վանկ են կազմում մի-

այն ծայնավորները, այսինքն՝ ամենափոքր վանկերը մեկ ծայնավորից կազմված վանկերն են: Օրինակ՝ **ասել** > **ա-սել**, **էի** > **է-ի**, **ուրախ** > **ու-րախ**, **օտար** > **օ-տար**, **էական** > **է-ա-կան**:

Հայերենում կարող են լինել մինչև հինգ հնչյունից կազմված վանկեր: Օրինակ՝ **առանցք** > **ա-ռանցք**, **բռունցք** > **բը-ռունցք**, **կյանք**, **կուրծք**:

Վանկի տեսակները

Վանկը կարող է ավարտվել ծայնավորով կամ բաղաձայնով: Եթե վանկը վերջանում է ծայնավորով կամ կազմված է միայն ծայնավորից, կոչվում է **բաց վանկ**, օրինակ՝ **բացակա** > **բա-ցա-կա**, **ապակի** > **ա-պա-կի**, **կատարածու** > **կա-տարա-ծու**: Բաղաձայնով վերջացող վանկը կոչվում է **փակ վանկ**, օրինակ՝ **վարդաստան** > **վար-դաս-տան**, **հարկադրել** > **հար-կադ-րել**:

Վանկ են կազմում նաև չգրվող **ը-երը**: Օրինակ՝ **ջրհոր** բառի մեջ **ջ** և **ր** բաղաձայնների միջև արտասանվում է **ը**, որն այդ բաղաձայնների հետ միասին կազմում է վանկ: Այդ բառի վանկերն են՝ **ջըր-հոր**:

Արտասանվող, բայց չգրվող ը ծայնավորով վանկը կոչվում է գաղտնավանկ:

Ջրհոր բառի մեջ **ջըր-ը** գաղտնավանկ է: Այդպես նաև՝ **վկա** (>**վը-կա**) բառի մեջ **վը-ն** գաղտնավանկ է, **ակնթարթ** (>**ա-կըն-թարթ**) բառի մեջ **կըն-ը** գաղտնավանկ է:

Վանկատման կանոններ

Արդի հայերենում վանկերի սահմանները որոշվում են հետևյալ կանոններով.

ա. Երկու ծայնավորների միջև եղած մեկ բաղաձայնը վանկ է կազմում հաջորդող ծայնավորի հետ: Օրինակ՝ **ա-րագ, կա-տար, հա-յացք**:

բ. Երկու ծայնավորների միջև եղած մեկից ավելի բաղաձայններից վերջինը վանկ է կազմում հաջորդող, մյուսները՝ նախորդող

ծայնավորի հետ: Օրինակ՝ **մար-տիկ, աստ-ղիկ, ա-ռանցք-ներ, մը-կըրտ-վել**:

գ. Վանկասկզբում երկու բաղաձայն կարող է լինել, եթե դրանցից երկրորդը յ կիսաձայնն է: Օրինակ՝ **վայր-կյան, ար-դյոք**:

դ. Գրությամբ անմիջապես միմյանց հաջորդող երկու ձայնավորները անկախ արտասանությունից մտնում են տարբեր վանկերի մեջ, ինչպես՝ **մի-մի-այն, է-ինք, է-ակ, հա-կա-օ-ղային, ա-փե-տփ, Ա-նի-ի, լի-ու-թյուն**:

ե. Կրկնակ բաղաձայնները (որոնց միջև գաղտնավանկի ը չկա) սովորաբար բաժանվում են տարբեր վանկերի միջև (օրինակ՝ **Ան-նա, էմ-մա, Հով-հան-նես, գե-րան-ներ, տըգ-գալ, տար-րա-կան, կըծ-ծի, բեր-րի**): Իրենց միջև գաղտնավանկի ը ունեցող կրկնվող բաղաձայնները կարող են միասին մեկ վանկ կազմել (օրինակ՝ **զըգ-վել, թըթ-վել, զըգ-վել**) կամ էլ տարբեր վանկերի պատկանել (օրինակ՝ **մը-կը-կալ, թը-թու, կը-կո-ցել, խը-խունջ, պը-տը-տել, խը-ծը-ծել, չա-րա-ծը-ծի, ար-ծը-ծի**): Կան նաև թե՛ մեկ, թե՛ մյուս ձևով վանկատվող կրկնաբաղաձայն բառեր (օրինակ՝ **զըն-նել** կամ **զը-նը-նել, քըն-նել** կամ **քը-նը-նել, մըր-րիկ** կամ **մը-րը-րիկ, փըթ-թել** կամ **փը-թը-թել, խըտ-տել** կամ **խը-տը-տել**): Սրանցից երկրորդները հատուկ են ժողովրդական լեզվին:

զ. Ս, դ, ն հոգերը բաղաձայնից հետո նախորդ բաղաձայնի հետ ը-ով կազմում են վանկ՝ **գիր-քըս, գիր-քըն, ա-նու-նըդ, հո-րըդ** (քո հորը):

Ծանոթություն: Հայերենում կան թույլ «ը» ունեցող կիսավանկեր: Դրանք են բառասկզբի սպ, սկ, ստ, սփ, սք, սթ, գք, գգ, շպ, շտ, շկ հնչյունակապակցությունների դեպքում գոյացող ըս-, ըգ-, ըշ- գաղտնավանկերը և բառավերջի տր, դր, կր, գր, քր, ձդ, կդ, սն և նման հնչյունակապակցություններով վանկերը:

Պետք է զգուշանալ կեղծ գաղտնավանկերից: Քանի որ հայերենում ամեն մի առանձին բաղաձայն արտասանվում է -ը հենարանով (**թը, գը, դը, զը, խը, ծը** և այլն), շատերին թվում է, թե բառը վանկատելիս կարելի է ամեն մի բաղաձայնը հենարանով դարձնել վանկ (**գը-տը-նել, հան-դը-գը-նել, տը-րը-տը-նը-ջալ** և այլն): Այդպես չի կարելի: Իրականում վանկ են կազմում այն «ը»-երը, որոնք չվանկատված բառում

նույնպես հնչում են, թեև չեն գրվում: Օրինակ՝ կը-տըր-տել, գըր-գը-ոել, թըր-թը-ռալ, գըր-քեր, խըն-ծոր, դը-ռըն-բաց, ձը-կըն-կուլ, Մը-կըրտ-չան, տըր-տըն-ջալ, հան-դըգ-նել, ըս-կը-սել, թան-ծըր, ար-կըղ և այլն:

Վարժություններ

50. Տրված բառերը բաժանե՞ք վանկերի:

Կայսրություն, վիրավոր, դասագրքեր, բարձրանալ, հետաքրքիր, տարրական, նկարչատուն, մկան, ստեղծագործություն, կարգախոս, բարձրաձայն, վկայական:

51. Տրված բառերը վանկերի բաժանե՞ք՝ գրելով գաղտնավանկի ը-ն, եթե այն կա:

Թանձր, գաղտնի, պատսպարել, բջջային, կրնկակոխ, զննել, կրկնել, մանրահատակ, մանր, երաժշտական, պտտահողմ, ուղղել, ծոճռալ, մկկալ, դռնփակ, այսինքն, կարմրություն:

52. Վանկատե՞ք և յուրաքանչյուր բառի դիմաց նշե՞ք վանկերի քանակը:

Կմկմալ, աստղագետ, անբացատրելի, զգացում, մութ, վարք, արևելյան, կյանք, արևմտյան, ստեղծել, էինք, զնդակ, մեղք, տնօրենություն:

Օրինակ՝ տեգր – տե-գըր 2:

53. Գրե՞ք հինգ բազմավանկ բառ, որոնց առաջին վանկը եթե հանենք, մնացած մասը կմնա որպես բառ:

Օրինակ՝ տանտիկին – տան-տիկին:

54. Ընդգծե՞ք՝

1. միավանկ երեք բառ.

ա. սպա, մկան, արագ, ծյուն, վկա, անգղ, լույս, շերտ, կրակ, ծրար

բ. կայսր, հպարտ, սպաս, հարս, աստղ, զգույշ, կոպիտ, արտ
հյուր

2. երկվանկ երեք բառ.

ա. սկահակ, արյուն, լրտեսել, խայթ, վկա, բարև, համարյուր
հյուր, կաղապար

բ. պարտեզ, գիշանգո, գիսաստղ, էի, սպասել, մայր, կյանք
սրատես, սպի

3. եռավանկ երեք բառ.

ա. բարձրանալ, հարցնել, կրակմարիչ, վարսավիր, հնարամիտ
վնասակար, կակաո

բ. երկինք, միավոր, հնաբնակ, էություն, հայերեն, եկեղեցի
կրկնակոշիկ, վայրէջք

4. քառավանկ երկու բառ.

ա. զբոսաշրջիկ, հրապարակ, ամենակարծր, վնասող, տնտես
ություն, վարձատրել

բ. սննդամթերք, կառամատույց, փոխադրիչ, նարնջագույն,
քրթմնջալ, փայլվիլոն

գ. թրթնջուկ, շարադրություն, պղնձագործ, մշտնջենական,
ակնկալություն, չմշկորդ

5. երեք բառ, որոնցում բաց վանկ չկա.

ա. հացատուն, գործունյա, անտնտեսվար, կարծրանալ, վար-
գուն, ուսմասվար, սնաչ

բ. կամավոր, հացթուխ, վերարկու, պարտիզպան, հրավիրա-
տոմս, սիրելի, ծնհալ

6. երեք բառ, որոնցում բաց վանկ կա.

ա. պայթար, մրցաշար, կայտառ, հնադար, կայծակ, ընկույզ,
քարհանք, մանանա

բ. սղագրում, դրվագ, մարտական, գրտնակ, բարձր, հայթայ-
թել, հիշասարք, դդում

7. երեք բառ, որոնցում փակ վանկ կա.

ա. երեխա, եղջյուր, աղբյուր, խաբեբա, երախայրիք, աբեղա,
ակամա, լումա, հետագա

ք. մկնդեղ, պարագա, եռաժանի, ընծուղտ, խաթաբալա, բացա-
կա, հացողի, թպրտալ

8. երեք բառ, որոնցում փակ վանկ չկա.

ա. հետմիջօրե, գեղանի, միակողմանի, հոլանի, տեղնուտեղը,
ինչևէ, նախօրե, հասցե

բ. հանրաքվե, պողոտա, տանջալի, հակամանրե, տասնինը,
նորափեսա, փայտե, չարածձի:

ՏՈՂԱԴԱՐՉ

Գրելու ժամանակ հաճախ ամբողջ բառը միևնույն տողի վրա
չի տեղավորվում, ուստի ստիպված ենք լինում նրա մի մասը
տեղափոխել հաջորդ տող: Նախորդ տողում մնացած մասի մոտ
դրվում է տողադարձի գծիկ (-), որ կոչվում է **ենթամնա**:

**Բառի մի մասը հաջորդ տող տեղափոխելը կոչվում է տո-
ղադարձ:**

Տողադարձը կատարվում է երկու սկզբունքով՝ **ըստ վանկերի**
և **ըստ բառի բաղադրիչների**:

Ըստ վանկերի տողադարձի հիմքում ընկած են վանկատման
կանոնները:

Տողադարձի բառակազմական սկզբունքի համաձայն՝ բարդ և
նախածանցավոր բառերը կարելի է ոչ միայն վանկատել, այլև բա-
ռակազմական բաղադրիչների բաժանել: Ընդ որում՝ անջատվում
են նախածանցները (հոդակապի հետ միասին) և արմատները (հո-
դակապը մնում է իրեն նախորդող արմատի հետ): Օրինակ՝
ուն-օգուտ. ծով-եզր. գետ-ուփ. վայր-էջք, բուզմ-երանգ,
չարու-ճճի. նախու-դրյալ. կարգա-դրել և այլն:

Վերոհիշյալ երկու սկզբունքների կիրառմամբ տողադարձի կա-
նոնները ձևակերպվում են այսպես.

1. Տողադարձվող բառի երկու (ավարտվող տողում մնացող և
հաջորդ տող գնացող) մասերը պետք է կազմված լինեն կամ ամբող-
ջական վանկերից, կամ բառակազմական ամբողջական բաղադրիչ-
ներից (արմատ ունեցող): Օրինակ՝ տ-դալ. տա-կայն, զար-մանք,
թի-սվ. է-սվ. նա-ե, թե-և, փայ-ծաղ, այր-վածք, վայ-րի.

ա-նորոշ կամ ան-ոյոռ, ծո-վեզր կամ ծով-եզր, ինք-նիշխան կամ ինքն-իշխան, երվ-ներանդ կամ երվն-երանդ և այլն:

Ծանոթություն: Ըստ հայերենի վանկատման կանոնների՝ երկու ծայրավորների միջև եղած մեկից ավելի բաղաձայններից վերջինը վանկ է կազմում հաջորդող, մյուսները՝ նախորդող ծայրավորի հետ, ինչպես՝ վարծ-կան, ամպ-րոպ, կարծ-րանալ: Տողադարծի ժամանակ բացառություն կարող է լինել միայն յ կիսաձայնի դեպքում, որին նախորդող բաղաձայնը բառամիջում կարելի է կցել կամ նախորդ, կամ հաջորդ վանկին: Օրինակ՝ ա-րյուն կամ ար-յուն, էու-թյուն կամ էութ-յուն:

2. Անմիջապես միմյանց հաջորդող երկու ծայրավորանիշ տառերից (եթե նույնիսկ դրանք երկհնչյունային արտասանություն ունեն) մեկը կարող է մնալ, մյուսը՝ գնալ հաջորդ տող, ինչպես՝ միմի-այն, հասկա օդային, Եվսե-Եվ, Անդրե-տա, օվկի-անոս, Մարի-ամ, իդե-ալ, միլի-ոն, Խեղի-աթ, է-ություն:

3. Կցագիր և տառով արտահայտված «ե» և «վ» հնչյունները եթե բաշխվում են բառի տողադարձվող երկու մասերի վրա, ապա և տառը փոխարինվում է եվ տառակապակցությամբ, որի ե-ն մնում է ավարտվող տողում, իսկ վ-ն անցնում է հաջորդ տող: Օրինակ՝ երե-վան, բարե-վել, տերե-վաթուփ, կարե-վոր:

4. Տողադարձվող բառի՝ ավարտվող տողում մնացող հատվածի վերջին վանկը կամ հաջորդ տողն անցնող հատվածի առաջին վանկը եթե գաղտնավանկ է, ապա դրա ը-ն գրվում է: Օրինակ՝ շըղ-թա, ար-կըղ, կը-տըրտել, ըս-կիզը, ըստ-րուկ, երբե-մըն, իլը-կըրտիչ, խըռ-նըվել: Տողադարձից հեռու ընկած գաղտնավանկերի ը-ն չի գրվում: Օրինակ՝ եր բեմն, ծաղ-կաշիթա, խռնը-վել, Մըկըր-տիչ):

Բառակազմական սկզբունքով տողադարձ կատարելիս գաղտնավանկի ը-ն չի գրվում, եթե նույնիսկ տողադարձի՝ վանկատմամբ և բառակազմական սկզբունքները համընկնում են (օրինակ՝ ան-վնաս, գեր-խնդիր, դրա-քննիչ, վաղ-վիել, չարա-ճճի, Խոտն-կայս, ձեռն-տու, ինքն-իշխան, բացա-տրել, դիմա-դրել, Խամր-ընթաց, նախա-դրյալ)՝ բացառությամբ այն դեպքի, երբ

բառի տվյալ հատվածն այդ **ը-ից** բացի այլ գրվող ծայնավոր չունի (օրինակ՝ **ճըռ-ճուռ, գըր-բաց, թըր-թիռ, դըր-կից, բըն-կալ, մթըն-կա, ձկըն-կույ**) :

Ծանոթություն: Տողադարձի տարբերակներ (բացի վանկատման կանոններով սահմանվածներից) թույլատրելի են նաև բաղաձայնից հետո սլատճառական **ցն (ցր)** ածանց կամ երկու բաղաձայնից հետո կրավորական վ ածանց ունեցող բառերի դեպքում (օրինակ՝ **թըռց-նել, թռցը-նել** կամ **թըռ-ցընել, փախց-նել, փախցը-նել** կամ **փախ-ցընել, գըսպ-վել, գսպը-վել** կամ **գըս-պըվել, թըրջ-վել, թրջը-վել** կամ **թըր-ջըվել, կազմ-վել, կազմը-վել** կամ **կազ-մըվել, տանջ-վել, տանջը-վել** կամ **տան-ջըվել**) : Նմանատիպ տարբերակներ են հնարավոր նաև հնչյունափոխությամբ ծայնավորը կորցրած մի շարք այլ բառերի դեպքում (օրինակ՝ **քըրտ-նել, քրտը-նել** կամ **քըր-տընել, կարմ-րել, կարմը-րել** կամ **կար-մըրել, աղջ-կա, աղջը-կա** կամ **աղ-ջըկա, կարկ-տաբեր, կարկը-տաբեր** կամ **կար-կըտաբեր**) : Տողադարձի ժամանակ ըստ հնարավորին պետք է խուսափել ավելորդ **ը-եր** ներմուծելուց՝ **տանջ-վել** և ոչ թե **տանջը-վել** կամ **տան-ջըվել, խընդ-րել** և ոչ թե **խըն-դըրել** կամ **խնդը-րել, մարմ-նի** և ոչ թե **մար-մընի** կամ **մարմը-նի** և այլն :

5. Կան նաև տողադարձի սահմանափակումներ:

ա. Ձբ, գգ, շտ, սպ, ստ և նման հնչյունակապակցություններով սկսվող հատուկ անունները բառասկզբի գաղտնավանկից հետո տողադարձ չեն արվում, որպեսզի հատուկ անունը **ը-ով** չսկսվի և իր տեսքը չփոխի: Այսպես՝ չի կարելի տողադարձել **Ըս-տեփան, Ըստ-րապուրգ, Ըս-պարտակ, Ըս-պիտակ, Ըս-տամբուլ, Ըս-պահան, Ըշ-տայնթալ** և այլն: Ծիշտը՝ **Ստե-փան, Ստրաս-բուրգ, Սպար-տակ, Սպի-տակ, Ստամ-բուլ, Սպա-հան, Շտայն-թալ** :

բ. Նույն պատճառաբանությամբ ընդհանրապես չեն տողադարձվում տառային և վանկատառային հապավումները (օրինակ՝ **ԼԴՀ, ԱՄՆ, ՀՅԴ, ԽՍՀՄ, ՀամԼԿԵՄ**) :

գ. Հաջորդ տող չի կարելի տանել միայն ածանց կամ վերջավորություն, եթե այն չի առանձնանում վանկատման սկզբունքով (չի կարելի գրել **րնկեր-ություն, հար-իչ, սեղան-ից**, բայց կարելի

է գրել մի-ութիւն, լըծ-կան, հեծ-յալ, կարծ-լիկ, հարևան-ցի, քամի-ներ, Անի-ի, Լոռի-ում):

Ծանոթություն: Տողադարծի նշանը՝ ենթամնան, տեսքով նման է միության գծիկին: Ուստի միության գծիկով հարադրավոր բարդությունները (գիշեր-ցերեկ, հագած-կապած, փունջ-փունջ, հայ-ռուսական) առանձին բաղադրիչներով տողադարձելիս ենթամնա չի դրվում: Դրան փոխարինում է միության գծիկը, որը հաջորդ տողն անցնող բաղադրիչի սկզբում չի կրկնվում:

Վարժություններ

55. Տրված բառերը տողադարձեք հնարավոր բոլոր ձևերով:

ա. երաժշտություն, խնդրագիրքը, գրաքննիչ, ստույգ, բամիա, հնչյուն, ապաշնորհ, հակահրդեհային, կարգադրել, լեռնաբնակ, գործիչ, դասընկեր:

բ. Փայտե, հայերեն, ենթատեսակ, ազևոր, լիանալ, աներևութանալ, հայիոյել, երկնասլաց, Ստրասբուրգից, ինքնասեր, կղզյակ, Ֆրանսիա:

գ. Ծովեզր, զբոսաշրջիկ, քրքրել, տերևաթափ, ոգևորություն, խսղորենկեր, բացահայտ, զարդարանք, սառնասիրտ, Նոյյան:

դ. երկրպագություն, չմրմնջացին, մկան, սեղաններ, փայլատակել, մարմրել, կաթկթել, կարգապահ, պսպղուն, անմշակ, վառվռուն:

ե. Մշտատև, բուռն, միատարր, փրկվեցին, անտրտունջ, ուրախություն, լեռնային, կամրջակ, ուղղանկյուն, գմբեթաձև, կմտածեն, բարձրանալ:

զ. Սթափվել, անսրտացավ, արդյունք, համալսարան, փոխգնդապետ, մոմռալ, գրավվել, վկա, կռվել, անզգույշ, ապա, երևան, ուղեվձար:

է. Կրկնակոշիկ, ձեռնտու, կրկնվել, զգույշ, ժխտել, բրդատու, դուրագրգիռ, տրցակ, սփյուռք, պտտեցնել, տնքտնքալ, մրմռալ, խմբվել, ասարռել:

ը. Ընդգրկել, անկրկնելի, թմբկահար, քրթմնջյուն, կզրնգզրնգացնի, մտտեցնել, մշտնջենական, հռնդյուն, չսփրթնել, տրտնջալ, մկրտվել:

լիայում, Լոմոնոսով-Լոմոնոսովից, Անտոնիո-Անտոնիոյի, Լի-
ա- Լիային, Իսպանիա-Իսպանիայով:

դ. եթե բառը բարդ է, և բաղադրիչները կազմում են **հարադ-
րություն**, այսինքն՝ առանձին գրվելով՝ միասնաբար արտահայ-
տում են մեկ բառի իմաստ, պապ շեշտը հաճախ դրվում է առաջին
բաղադրիչի վրա, ինչպես՝ **վեր կենալ, վեր քաշել, մոտ գալ, ցույց
տալ, այնպես որ, ասես թե, հենց որ, ուժ տալ, խելքի գալ**: Այլ
դեպքերում շեշտը դրվում է հարադրության վերջին բաղադրիչի
վրա, ինչպես՝ **ի դեպ, քիչ-քիչ, ուտել-խմել**:

Ծանոթություն 1: Վերջին շրջանում նկատվող արտասանական տե-
ղաշարժերի հետևանքով փոփոխություններ են նկատվում նաև օտար հա-
տուկ անունների արտասանության մեջ. խոսակցական լեզվում միտում կա
այդ բառերի թեք ձևերում նույնպես պահպանելու քնազրի շեշտադրությու-
նը, ինչպես՝ **Լեոմոնտովի, Պոլշկինի, Ֆրանսիայի, Բեթհովենի** և այլն:
Գրական լեզվում, սակայն, այս միտումն անընդունելի է:

Ծանոթություն 2: Միավանկ բառերի վանկարար ծայնավորը սովո-
րաբար արտասանվում է շեշտված: Բայց կան միավանկ բառեր, որոնք
մեծ մասամբ զուրկ են շեշտից: Օրինակ՝ **գալիս է, նա է, մենք ենք, մի
հարց տվեց**:

Ծանոթություն 3: Կան նաև այլ դեպքեր, երբ նախադասության մեջ
բառը կորցնում է շեշտը՝ հարելով իր լրացմանը կամ լրացյալին: Այս դեպ-
քում գործ ունենք տրամաբանական շեշտի հետ: Օրինակ՝ **տուն գնա,
տնոր գիրքը**:

ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿԱՆ ՇԵՇՏ

Նախադասության մեջ բառերից մեկի բառային շեշտը կարող
է մյուսների համեմատ ավելի ուժգին լինել: Դա կոչվում է տրամա-
բանական շեշտ: Տրամաբանական շեշտը ունի **ճարտասանա-
կան-իմաստային նշանակություն**: Գրավոր խոսքում այն արտա-
հայտվում է շարադասությամբ կամ կետադրությամբ, իսկ բանա-
վոր խոսքում՝ հնչերանգով՝ ուժեղ և ընդգծված արտասանությամբ:

Դրվելով նախադասության որևէ անդամի վրա՝ տրամաբանա-
կան շեշտը **իմաստային երանգ** է հաղորդում ամբողջ նախադա-

սությանը: Ծեշտվում է բովանդակության արտահայտման **կենտրոնական բառը**, այսինքն՝ այն բառը, որին խոսողը առանձնակի նշանակություն է տալիս, և որը տվյալ պահին կարևոր է նախադասության միտքը ծիշտ արտահայտելու համար: Այդ է պատճառը, որ տրամաբանական շեշտը հաճախ անվանում են նախադասության **մտքի շեշտ**: Այսպես՝

1. **Վահանը պատմեց նոր դասը:**
2. **Վահանը պատմեց նոր դասը:**
3. **Վահանը պատմեց նոր դասը:**
4. **Վահանը պատմեց նոր դասը:**

Այս չորս նախադասություններից առաջինում շեշտվում է գործողության գաղափարը, այսինքն՝ այն, որ **պատասխանելու** գործողությունը տեղի է ունեցել՝ **Վահանը նոր դասը պատասխանեց**: Երկրորդ դեպքում ընդգծվում է այն միտքը, որ հենց **Վահանն** է պատասխանել նոր դասը և ոչ այլ ոք՝ **Նոր դասը պատասխանեց Վահանը**: Երրորդ դեպքում շեշտվում է գործողության առարկան՝ **դասը**, այսինքն՝ Վահանը պատասխանեց ոչ այլ ինչ, քան **դասը**՝ **Վահանը պատասխանեց նոր դասը**: Չորրորդ դեպքում շեշտվում է գործողության առարկայի՝ դասի **նոր** լինելը, այսինքն՝ Վահանը պատասխանեց ոչ թե հին, այլ **նոր դասը**՝ **Վահանը պատասխանեց նոր դասը**: Ինչպես տեսնում ենք, տրամաբանական շեշտը այստեղ իմաստային երանգներ է հաղորդում խոսքին:

Ծանոթություն: Տրամաբանական շեշտը սովորաբար դրվում է դիմավոր բայից առաջ, ինչպես, օրինակ՝ **տուն գնա, տնոր գիրքը, սա է քո տեղը**:

Վարժություններ

58. Ընդգծեք տրամաբանական շեշտ կրող բառերը:

Մորս համար գազել

Հիշում եմ դեմքը քո ծեր, մայր իմ անուշ ու անգին,
Լույս խորշումներ ու գծեր, մայր իմ անուշ ու անգին:

Ահա նստած ես տան դեմ, ու կանաչած թթենին
Դեմքիդ ստվեր է գցել, մայր իմ անուշ ու անգին:

Նստել ես լուռ ու տխուր, հին օրերն ես հիշում այն,
Որ եկել են ու անցել, մայր իմ անուշ ու անգին... (Ե. Չարենց)

59. Տրված բառերը կարդացե՛ք ձիշտ շեշտադրությամբ:

ա. Քսանմեկերորդ, միմիայն, ի պաշտոնե, աչքի ընկնել, վեր կաց, հիրավի, իրական, Մոսկվա, Երևանի, ամերիկահայ, արագ-արագ, մեծից փոքր, հեռու-հեռու:

բ. Միասնաբար, միթե, որքան, այնպես, հետևաբար, համաշխարհային, ենթավերնագիր, Լոմոնոսովի, Մոսկվայից, ֆուտբոլային, Պուշկինին, մոտ-մոտ, գիշերուզօր:

60. Նշե՛ք այն երեքական բառերը, որոնց վերջին վանկը շեշտված է:

ա. Որերորդ, նամանավանդ, արտահագուստ, գրեթե, համաեվրոպական, գործունեություն:

բ. Ենթաորովայնային, անհնազանդորեն, կամայական, քանիե-րորդ, իհարկե, գամփռ:

գ. Նույնիսկ, համահամալսարանական, անհամարժեք, Պուշկին, սանր, հիվանդանոց:

դ. Ամենքը, նույնքան, Լերմոնտով, կրակմարիչ, վարձավճար, հարատև, հետընթաց:

ե. Դոստոևսկի, Փարաջանով, Հովհաննես, Հոլանդիա, Բաղդասարյան, Նարեկացի, Մարգարետունի:

զ. Միթե, ովևե, լուսնկա, կարգադրել, գիշանգո, արագորեն, հետզհետե:

ՀԼՁՅՈՒՆ ԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ

Բառի ձևափոխության կամ նոր բառեր կազմելու ժամանակ, երբ բառի շեշտը տեղափոխվում է բառավերջում նոր ավելացած մասի վերջին վանկի ծայնավորի վրա, նախկին շեշտակիր ծայնավորի արտասանությունը թուլանում է: Նա հայտնվում է թույլ դիրքում և կարող է ենթարկվել փոփոխության, այսինքն՝ կարող է վերածվել ուրիշ ծայնավորի կամ դուրս ընկնել:

Օրինակ՝ **ինքնասեր** բառի մեջ շեշտն ընկնում է վերջին **սեր** վանկի **ե** ծայնավորի վրա, իսկ **ինքնասիրություն** բառի մեջ շեշտը տեղափոխվում է վերջնավանկի **ու** ծայնավորի վրա: Նախորդ շեշտակիր **ե** ծայնավորը, կորցնելով շեշտը, թույլ է արտասանվում և փոխվում է **ի** ծայնավորի: Կամ՝ երբ **նկարիչ** բառին ավելացնում ենք **-ական** ածանցը, **ի** ծայնավորը, կորցնելով շեշտը, դուրս է ընկնում՝ **նկարիչ - նկարչական**, նմանապես՝ **դպիր - դպրոց, ուղեկից - ուղեկցել** և այլն:

Որևէ ծայնավորի կամ երկինչյունի փոփոխությունը կամ սղումը կոչվում է **հնչյունափոխություն**:

Սղում ասելով՝ հասկանում ենք հնչյունի դուրս ընկնելը:

Հնչյունափոխությունը պայմանականորեն նշվում է մաթեմատիկական մեծի նշանով՝ $>$, սղումը՝ սլաքով՝ $\uparrow$, օրինակ՝ **վեճ - վիճել** ($ե>ի$, այսինքն՝ **ե-ն** ($ե-ն$) դարձել է **ի**), **վերջին - վերջնական** ($ի>\uparrow$, այսինքն՝ **ի-ն** սղվել է), **իղձ - ըղձալի** ($ի>ը$), **գիրք - գրքի** ($ի>ը$), **ջուր - ջրաչափ** ($ու>ը$), **երեսուն - երեսնամյա** ($ու>\uparrow$), **կատու - կատվառյուծ** ($ու>վ$):

Հնչյունափոխության են ենթարկվում նաև երկինչյունները, օրինակ՝ **գույն - գունավոր** ($ույ>ու$), **քրիստոնյա - քրիստոնեություն** ($յա>ե$), **ծյուն - ծնծաղիկ** ($յու>ը$):

Այն բառը, որի մեջ տեղի է ունենում հնչյունափոխություն, կոչվում է հնչյունափոխված բառ կամ բառի հնչյունափոխված տարբերակ:

Հայերենում սովորաբար հնչյունափոխության են ենթարկվում է (ե), ու, ի ձայնավորները և յա, այ, ույ երկհնչյունները:

Ծանոթություն: Հազվադեպ հնչյունափոխվում են նաև ա, օ (ո) ձայնավորները: Օրինակ՝ քաղաք - քաղքենի, դադար - դադրել, պահապան - պահպանել, կոծակ - կոճկել, համար - համրել, համրիչ (ա ձայնավորը սղվել է), վազել - վազվ(ը)զել, կապել - կապկ(ը)պել, քաշել - քաշք(ը)շել (ա>ը). օրոր - օրրան, որկոր - որկրամուկ (օ ձայնավորը սղվել է), փորել - փորփ(ը)րել, մոտ - մ(ը)տերիմ (օ>ը) և այլն:

2ԱՅՆԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀՆՅՈՒՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Է (ե) ձայնավորի հնչյունափոխությունը

Մի շարք բառերի փակ վանկի է-ն (ե-ն), շեշտը կորցնելով, դառնում է ի, օրինակ՝

էգ - իգական, էշ - իշատեր, էջ - իջնել, գես - գիսաւոր, գեր - գլրանալ, գրագետ - գրագիտություն, դեզ - դիզել, դեմ - դիմանալ, դեպք - դիպված, դեսո - դիտել, գենք - գիւնվոր, կեզ - կիզակետ, կես - կիսել, հանդես - հանդիսավոր, հրավեր - հրաւիրել, մեզ - միգապատ, մեջ - միջոց, շեն - շինական, պատվեր - պատվիրել, պարտեզ - պարտիզպան, պետք - պիտանի, սեզ - սիզամարզ, սեր - սիրել, վեճ - վլիճել, վեսլ - վիպակ, վերք - վիրավոր, վրեպ - վրիպակ, տեր - տիրոջ, քեն - քինախնդիր, օրենք - օրինական:

Մի շարք այլ բառերում այդ հնչյունափոխությունը տեղի չի ունենում՝ արգելք - արգելել, լեռ - լեռնային, խելք - խելացի, պետ - պետական, ջերմ - ջերմանալ, սերմ - սերմնացան և այլն:

Վարժություն

61. Վերականգնեք տրված բառերի անհնչյունափոխ արմատները՝ նշելով հնչյունափոխությունը:

ա. Կիսամյակ, վիրաբույժ, վիճաբանություն, իշայծյամ, իջվածք, զինագործ, ապավինել, դիմադրություն, սիգաճեմ, միտումնավոր, հանդիսատես, վիրահատում, գիսակ, գիտակ:

բ. Վիպասան, ընդդիմակաց, դիտարժան, գիրուկ, վիմագիր, վիրակապ, քինոտ, հակամիտություն, գիսաստղ, սիզախոտ, զինապարտ:

Օրինակ՝ կիսամյակ – կես (ե>ի):

Ի ծայնավորի հնչյունափոխությունը

1. Մի շարք միավանկ բառերի փակ վանկի ի–ն դառնում է ը, որը բառասկզբում գրվում է, օրինակ՝

ինձ – ընծուտո, իղձ – ըղձական, ինչ – ընչագուրկ, գիծ – գծել, գիտ – գնել, գիր – գրող, թիվ – թվանշան, խիղձ – խղձալի, ծին – ծնունդ, կիր – կրաքար, հին – հնաոձ, ձիգ – ձգել, միտք – մտածել, ջիղ – ջղային, սիրտ – սրտոտ:

2. Բազմավանկ բառերի վերջին փակ վանկի ի–ն կարող է՝

ա. սղվել՝ գեղեցիկ – գեղեցկություն, գրիչ – գրչակ, դեղին – դեղնուց, երկիր – երկրային, խնդիր – խնդրանք, ծաղիկ – ծաղկել, կապիկ – կապկել, կոշիկ – կոշկակար, (մանրա)գնին – գննել, միջին – միջնադար, նկարիչ – նկարչական, վարիչ – վարչապետ, վերջին – վերջնական, փոթորիկ – փոթորկահույզ:

բ. դառնալ ը՝ արժիձ – արժձագույն, խիղձ – խղձալ, միրգ – մրգառատ, նարինջ – նարնջագույն, սիրտ – սրտացավ, քիմք – քմահաձ:

3. Բազմավանկ բառերի վերջին բաց վանկի ի–ն երբեմն կարող է՝

ա. ծայնավորից առաջ սղվել՝ աղամխի – աղամխատուն, ամայի – ամայություն, ամեհի – ամեհություն, բարի – բարություն, գերի – գերություն, թշնամի – թշնամություն, փոշի – փոշուտել:

բ. –ակ ածանցից առաջ դառնալ յ՝ աղամխի – աղամխյակ, կղզի – կղզյակ, հոգի – հոգյակ, որդի – որդյակ, պատանի – պատանյակ:

գ. ա հոդակապի հետ միանալով՝ դառնալ ե (ի+ա>ե)՝ այգի+ա+գործ – այգեգործ, բարի+ա+տես – բարետես, գարի+ա+հաց – գարեհաց, հոգի+ա+վարք – հոգեվարք, ոսկի+ա+գոծ – ոս-

կլափած, որդի+ա+սեր – որդևսեր, տտարի+ա+դարձ – տարեդարձ, ուղի+ա+ գիր – ուղեգիր.

Այի շարք բառերում այդ հնչյունափոխությունը տեղի չի ունենում՝ կանացի – կանացիություն, դրացի – դրացիական, բերրի բերրիություն, գյուղացի – գյուղացիություն, ճշմարտացի – ճշմարտացիություն, որդի – որդիական:

Վարժություններ

62. Վերականգնե՛ք տրված բառերի անհնչյունափոխ արմատները՝ նշելով հնչյունափոխությունը:

ա. Լնջել, ջնջոց, սրտակից, նախնադար, վշտակցել, գնահատական, փղիկ, լճափ, մարմնական, մրգասեր:

բ. Կավճապատ, նարնջագույն, ալյակ, մսակեր, տարեվերջ, բրածո, գծություն, պատանյակ, հոգեթով, մտավոր:

Օրինակ՝ ննջել – նինջ (ի>ը):

63. Հետևյալ բառերով մեկական նոր բառ կազմե՛ք այնպես, որ է կամ ի ծայնավորը հնչյունափոխվի:

Խինդ, նախնի, հրավեր, վրեժ, տեր, նվեր, շեն, քեն, պատվեր, շոգի, շիշ, կիթ, բիծ, թախիծ, ծաղիկ, սկիզբ, գիրկ, ոսկի:

Օրինակ՝ այգի – այգեգործ (ի+ա>ե):

64. Փակագծերում նշե՛ք, թե ինչ հնչյունափոխություն է կատարված հետևյալ բառերում:

ա. Ծաղկաբույծ, թախծոտ, ընկալել, փոթորկել, մտածել, կապություն, մրրկածուփ, կոշկավաճառ, կրավորական, խնդրագիրք, հակադրություն, հոգեպարար:

բ. Քեռակին, նախնական, գաղտնապահ, հայրենասեր, թշնամական, վրիժառու, կենդանակերպ, որդյակ, թերանալ, թերակատար, խեցգետին, կռնակ, եկեղեցական:

գ. Հոգեբանություն, թվական, ոսկեվաճառ, բարեգործ, կոճկել, ապակեգործ, գոտեպնդել, շրջմովիկ, ուղեկալ, տարեմուտ, ուղեծիր, ստահող, ուղեվճար, բարեպաշտ:

Օրինակ՝ ծաղկաբույծ (ի>↑):

Ու ձայնավորի հնչյունափոխությունը

1. Մի շարք միավանկ բառերի փակ վանկի ու-ն դառնում է ը, որը բառասկզբում գրվում է, օրինակ՝

ունչ - ընչացք, ունդ - ընդեղեն, ումպ - ըմպել, գութ - գթառատ, գունդ - գնդակ, թութ - թթենի, թուղթ - թղթի, լուծ - լծել, խուց - խցիկ, կութք - կրծոսկր, հումձ - հնձվոր, հուր - հրկեզ, ծուկ - ձկնորս, մութ - մթան, մուր - մրահոն, նուտ - նռնենի, շունչ - շնչել, ջուր - ջրկյր, սուր - սրաթև, սուրբ - սրբազան, տունկ - տնկել, ցուրտ - ցրտահարվել, փունջ - փնջել:

2. Բազմավանկ բառերի վերջին փակ վանկի ու-ն կարող է՝

ա. սղվել՝ ամուր - ամրանալ, անասուն - անասնապահ, աշուն - աշնանացան, բազուկ - բազկերակ, գարուն - գարնանային, գլուխ - գլխավոր, երեսուն - երեսնամյա, հանուր - հանրակացարան, մածուն - մածնաթան, տեսուչ - տեսչություն, փետուր - փետրազարդ:

բ. դառնալ ը՝ գալուստ - գալստյան, ժողովուրդ - ժողովրդական, ծնունդ - ծննդատուն, մրմունջ - մրմնջալ, շշունջ - շշնջալ, սնունդ - սննդարար, փախուստ - փախստական:

3. Բառավերջի բաց վանկի ու-ն որոշ բառերում դառնում է վ՝ առու - առվակ, բու - բվեճ, թթու - թթվել, լեզու - լեզվակ, կատու - կատվածագ, ծու - ծվածեղ, չու - չվերթ, ուրու - ուրվական:

Վարժություններ

65. Հետևյալ բառերով մեկական բաժն կազմեք այնպես, որ ու ձայնավորը հնչյունափոխվի:

Բուրդ, զուսպ, ումպ, խուռն, հուր, անութ, շուրջ, լեզու, շուն, նուշ, կկու, ծիծու, ունդ, ունչ, ժողովուրդ, սերունդ, պտուղ, քուրմ, առատուր:

66. Փակագծերում նշեք, թե ինչ հնչյունափոխություն է կատարված հետևյալ բառերում:

ա. Ընչացք, անասնապահ, ամրանալ, թթվահամ, խորհրդավոր, երեսնամյա, առվեզր, մեղվապահ, գնդասեղ, ուրվագիծ:

բ. կորստյան, աղվամագ, ուրվական, լծկան, ստախոս, թփուտ, ըմպանակ, ձկներ, կատվախաղ, մածնաման, նռնածաղիկ:

Օրինակ՝ **ընչացք** – ունչ (ու>ը):

Ը ձայնավորի հնչյունափոխությունը

Բառավերջի գաղտնավանկի **ը** ձայնավորը սղվում է այն բոլոր դեպքերում, երբ բառին ավելացող բաղադրիչը սկսվում է ձայնավորով, օրինակ՝

բարձ(ը)ր – բարձրանալ, դուստ(ը)ր – դստերիկ, թանձ(ը)ր – թանձրություն, լիտ(ը)ր – լիտրանոց, կայս(ը)ր – կայսրուհի, համ(ը)ր – համրանալ, հյուս(ը)ն – հյուսնություն, արկ(ը)դ արկղեր (բայց՝ անգ(ը)ղ – անգ(ը)ղներ), գամի(ը)ռ – գամի(ը)ռներ):

Վարժություններ

67. Գաղտնավանկ ունեցող հետևյալ բառերով երկուական բառ կամ բառաձև կազմեք այնպես, որ **ը ձայնավորը սղվի:**

Արկղ, աստղ, ազդր, քաղցր, մեղր, տետր, ցածր, կարծր, դուստր, մանր:

Օրինակ՝ արկղ – արկղիկ, արկղեր:

68. Դուրս գրեք այն երեք բառերը, որոնցում կա **ը ձայնավորի սղում:**

Մարմնամարզություն, դեղնավուն, վագրենի, արթնանալ, լրաբեր, համրանալ, կրկնություն, բարձրաբերձ, սրտացավ:

ԵՐԿՆԵՅՑՈՒՆՆԵՐԻ ՀՆՅՈՒՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Բազմավանկ բառերի վերջին բաց կամ փակ վանկի յա երկհնչյունը երբեմն դառնում է է (գրվում է ե), օրինակ՝

գործույա – գործունեություն, **պաշտոնյա** – պաշտոնեական, **քրիստոնյա** – քրիստոնեական, **սուոյան** – սուտենակալ:

կրկարակյաց – երկարակեցություն, ժանյակ – ժանեկազարդ, հայացք – հայեցակետ, հավիտյան – հավիտենական, հեծյալ – հեծելազոր, մատյան – մատենագիր, սենյակ – սենեկսարահ, վայրկյան – վայրկենական:

2. Փակ վանկի ու երկհնչյունը կարող է՝

ա. դառնալ ու, օրինակ՝ բույժ – բուծել, գույժ – գուծել, գույն – գունաւոր, դաշույն – դաշունահարել, զգույշ – զգուշացում, զեկույց – զեկուցում, զրույց – զրուցընկեր, լույս – լուսավոր, համբույր – համբուրել, հույն – հունական, ողջույն – ողջունել, ցույց ցուցարար.

բ. դառնալ ը՝ բույն – բ(ը)նաւեր.

գ. սղվել՝ սառույց – սառցակալել, կապույտ – կապտաւուն:

Ծանոթություն: Սխալ է այս խմբի բառերի մեջ ու–ի փոխարեն յու կամ ու արտասանելը՝ համբույր – համբուրել, զրույց – զրուցընկեր, ողջույն – ողջույնել կամ ողջունել, մշակույթ – մշակութային:

3. Փակ վանկի յու երկհնչյունը կարող է՝

ա. դառնալ ը՝ ծյուն – ձ(ը)նծաղիլ, ձ(ը)նիւսլ.

բ. սղվել՝ արյուն – արնանման, ալյուր – ալրաղաց:

Վարժություններ

69. Հետևյալ արմատներով երկուական բառ կազմեք այնպես, որ ույ երկհնչյունը հնչյունափոխվի:

Լույս, պաճույճ, լույծ, ծույլ, փույթ, խույզ, սույզ, թույն, գույժ, բույր, ծույլ, կապույտ:

70. Վերականգնեք հնչյունափոխված հիմքերի անհնչյունափոխ ձևերը:

ա. Ձնհալ, սառցարան, հրապուրիչ, անասնաբուծություն, մատուցող, հուսալի:

բ. Համբուրել, դաշունիկ, ընկուզենի, ձնաբուք, արնանման, ատամնաբուժարան:

Օրինակ՝ ձնհալ – ձյուն:

Ամփոփիչ վարժություններ հնչյունափոխության վերաբերյալ

71. Վերականգնե՛ք տրված բառերի հնչյունափոխված հիմքերի անհնչյունափոխ սկզբնաձևերը՝ փակագծերում նշելով հնչյունափոխությունը:

ա. Երգչախումբ, ցժվել, փոշեխառն, առջև, թուլակազմ, թրատել, հոգյակ, քննություն, սփռոց, ծչակ, կլանել, թերանալ, փութեռանդ, վայրենանալ, ժուժկալ, քաղքենիություն, գործնական:

բ. Նախըապան, խոսնանավել, մեղվաբույծ, ժրաջան, լեզվակ, թերահավատ, խցան, կրկնուսույց, թխամորթ, գրգամուլ, ճահճապատ, գրչագիր, առվեգր, մեհենական, տիրասեր, անգիտակ:

գ. Սերնդափոխություն, շարժման, փորփրել, պարսկական, ծեռագրաբան, պահպանել, առաքելություն, ռմբակոծել, անդադրում, կատվախոտ, աշխուժանալ, մարդկային, զինանշան:

դ. Հանդգնել, հարստանալ, սնահավատ, փչակ, կպչել, երջանկանալ, խտություն, խարխլել, տամկություն, պատրանք, քրքջալ, փլվել, կապտել, փաղաքշանք, զրկանք, զրախոսություն:

ե. Բնական, դիզել, տնաբույս, անիծել, նրբանկատ, քնքշանալ, միջօրեական, դեղնագոծ, վիմարձան, կարմրակտուց, խնկաման, սառցաբեկոր, որկրամուլ, խրթնաբանություն, կուսական:

Օրինակ՝ Երգչախումբ–երգիչ (ի>†):

72. Տրված բառերում առկա է հնչյունափոխության երկուական դեպք. նշե՛ք դրանք փակագծում՝ վերականգնելով բաղադրիչների անհնչյունափոխ սկզբնաձևերը:

ա. Սննդամթերք, վարչատնտեսական, թռչուն, հրաձգարան, խորհրդատվություն, երգչախմբային, հոգեբուժարան, տնօրինություն:

բ. Ամրապնդել, բաժնետիրություն, մատենագրական, բրդատվություն, չվացուցակ, բնօրրան, տեղեկատվություն, հայրենասիրական:

գ. Հնագիտություն, միջամտել, գնացուցակ, բնօրինակ, անասնաբուժական, մարդկայնություն, բնատնտեսություն:

Օրինակ՝ սննդամթերք – սննդ (սնունդ, ու>ը), սն (սուն, ու>ը):

73. Կազմե՛ք մեկական այնպիսի բառ, որոնցում տրված բառերը և արմատները չենթարկվեն հնչյունափոխության:

ա. Բույր, գութ, –վրեպ, ամիս, –պուրծ, կույս, մուտ, արթուն, գունդ, բուն, խուփ, զուրկ, լուրջ, սուրբ, նուրբ, խախուտ, աղմուկ, –խույզ, –զնին, վեճ, –մուխ:

բ. –մուղ, բույն, դրուժ, լույս, մունջ, –տու, –հունչ, վիզ, –հուպ, –լիս, նուշ, ցույց, սկիզբ, ցուլ, կիթ, լեզու, երկու, գես, թումբ, տիպ, միտ, պատում, հարուստ:

գ. Օրոր, գրգիռ, մտերիմ, ջուր, հոգի, եղջուր, մոտ, նիշ, նիստ, –ցունց, գույն, սյուն, ծյուն, –սուն, հույս, խարխուլ, –պիշ, շեն, սիրտ, սփյուռ, ծիգ, –ազուն:

դ. Աղի, զույգ, գութ, թիռ, –խիլ, ծույլ, ժպիտ, շապիկ, երջանիկ, հավետ, համբույր, կուռ, մուկ, տուն, շուք, լիճ, լուր, գիր, քաղցր, զուր, բլուր, մարմին, կշիռ:

ե. –կորույս, կես, –ցիր, մրրիկ, –փթիթ, օրոր, –դետ, որդի, կարմիր, հինգ, թուղթ, անգղ, ինձ, ումպ, –զեն, աստղ, –սույզ, շուն, հանդես, հրավեր, –մետ, –բում:

74. Կազմե՛ք երկուական այնպիսի բառ, որոնցում տրված բառերը և արմատները մի դեպքում չենթարկվեն, մյուսում ենթարկվեն հնչյունափոխության:

ա. Բույս, ծյուն, բույր, –փթիթ, գունդ, քաղաք, –հունչ, ծիգ, բուն:

բ. Նուրբ, կոշիկ, աստղ, ուղի, –ցունց, քեն, –ցիր, –լիս, վեճ, պատառ:

գ. Ցամաք, կղզի, մունջ, կարմիր, փշուր, օգուտ, –դետ, հանուր, –լույծ:

դ. Համբույր, –շեն, –սուն, մատույց, –խույս, արյուն, որդի, –լիք, խում:

ե. Համար, ծիլ, ումպ, ծաղիկ, կիրթ, կուռ, հոգի, ծածուկ, նկարիչ:

զ. Արծիվ, –խում, երկու, նիշ, աղի, գույժ, ազնիվ, թթու, ծուկ, շահույթ:

Օրինակ՝ լույս– 1. լուսավոր, 2. վերջալույս:

75. Կապակցությունների իմաստը արտահայտե՞ք մեկ բառով. նշե՞ք կատարվող հնչյունափոխությունը:

ա. Չուկ վաճառող
բարձր հասակ ունեցող
դեմքի գիծ
գարու ջուր
բուրդ տվող

միտք անել
հինգ տարվա
պատիժ տալ
գերի տանել
բարի սիրտ ունեցող

Օրինակ՝ ծուկ վաճառող – ձկնավաճառ (ու>ղ)

բ. բարձր դիրք ունեցող
գինի վաճառող
փոքր կղզի
պտուղ ուտող
փոքր առու

հուր շիջող (հանգցնող)
կուռք պաշտող
բույնը ավերված
բույր ունեցող
զրույց անել

գ. զգույշ լինել
ծաղիկների փունջ
փոքրիկ տուն
լույս տվող
մանր բաներ վաճառող

ալյուր վաճառող
մեղու բուծող
նուշի ծառ
փոքրիկ շուն
սուտ ասել

դ. հոգի խռովող
կեսի բաժանել
էշի տեր
վեպ գրող
սունկ սիրող

լուր բերող
գույժ հաղորդող
ապակու մշակմամբ զբաղվող
խորհուրդ տվող
գիր բերող

ե. տուն շինող
բեռ կրող
գնդի կեսը
սուր միտք ունեցող
գենքերը կրող

ծուկ կուլ տվող
ցույց տալու փայտ
պանիր ուտող
հույս տվող
վերին հարկ

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ

Որևէ գրավոր լեզվի տառերի՝ որոշակի կարգով դասավորված ամբողջությունը կոչվում է այբուբեն:

Հայերենի այբուբենի յուրաքանչյուր տառ ունի իր անվանումը. ա-այբ, բ-բեն, գ-գիմ, դ-դա, ե-եչ, զ-զա, է-է, ը-ըթ, թ-թո, ժ-ժե, ի-ինի, լ-լյուն, խ-խե, ծ-ծա, կ-կեն, հ-հո, ծ-ծա, դ-դատ, ճ-ճե, մ-մեն, հ-հի, ն-նու, շ-շա, ո-վո, չ-չա, պ-պե, ջ-ջե, ո-ռա, ս-սե, վ-վեվ, տ-տյուն, ր-րե, ց-ցո, ի-վյուն, փ-փյուր, ք-քե, և-ել, օ-օ, ֆ-ֆե:

Ժամանակակից հայերենի այբուբենն ունի 39 տառ, որոնցով արտահայտվում են հայերենի 36 հնչյունները: Մնարոպյան այբուբենն ուներ 36 տառ: Տարբեր ժամանակներում այբուբենին ավելացվել են օ, ֆ, և տառերը, իսկ ի (վյուն) տառը փոխարինվել է ու երկտառով:

Մանրություն: Մնարոպյան այբուբենը օ և ֆ տառերով լրացվել է 12-րդ դարում: Հետագայում առանձին տառ է ծանաչվում նաև և-ը՝ որպես ե և ի տառերի սղագրական նշան (կցագիր): Ու-ն մնարոպյան այբուբենում չկար, քանի որ գրվում էր իբրև երկու տառերի՝ կա-պակցություն՝ ու=ո+ւ:

Ժամանակակից հայերենի այբուբենի ամեն տառ ունի իր մեծատառ և փոքրատառ տեսակները՝ բացի և-ից:

Տառերի թվային արժեքը: Հայերեն այբուբենի տառերն ունեն իրենց թվային արժեքը: Դրանք հարմարեցված են թվերի տասնորդական համակարգին հետևյալ կերպ. Ա - 1, Ժ - 10, Ծ - 100, Ռ - 1000: Դրանց միջև ընկած տառերը ներկայացնում են թվերի հաջորդական կարգ: Այսպես՝

Ա - 1	Ժ - 10	Ճ - 100	Ռ - 1000
Բ - 2	Ի - 20	Մ - 200	Ս - 2000
Գ - 3	Լ - 30	Յ - 300	Վ - 3000
Դ - 4	Խ - 40	Ե - 400	Տ - 4000
Ե - 5	Ծ - 50	Ը - 500	Ր - 5000
Զ - 6	Կ - 60	Ո - 600	Ց - 6000
Է - 7	Հ - 70	Ձ - 700	Ի - 7000
Ը - 8	Ձ - 80	Պ - 800	Փ - 8000
Թ - 9	Ղ - 90	Ջ - 900	Զ - 9000

Օրինակ՝ եթե անցյալում անհրաժեշտ էր գրել **19**, ապա գրվում էր նախ **10** նշանակող տառը՝ **Ժ**, ապա՝ **9** նշանակող տառը, և ունենում էինք՝ **ԺԹ** (19): Նմանապես՝ **Ե=5, Է=7, ԻԱ=21, ՍԷ=2007**:

Այժմ ընդունված է տառերով նշանակել հաջորդական կարգ՝ տառերը գործածելով դասական թվականների նշանակությամբ, ինչպես՝ **Ա** - առաջին, **Բ** - երկրորդ, **Գ** - երրորդ, **ԺԱ** - տասնմեկերորդ:

Այբուբենի ուշ ավելացված **ու, և, օ, ֆ** տառերը թվային արժեք չունեն:

Բառերի այբբենական դասավորությունը: Բառարաններում կամ բառացանկերում բառերը, անվանումները դյուրությամբ գտնելու նպատակով դասավորում են այբբենական կարգով:

Այբբենական կարգով դասավորելու դեպքում տրված բառերը նախ դասավորում են առաջին տառի հերթականությամբ, ապա նույն տառով սկսվող բառերը՝ հաջորդ տառի հերթականությամբ, և այսպես մինչև վերջ:

Օրինակ՝ ունենք հետևյալ ազգանունները՝ **Աբգարյան, Աբովյան, Հակոբյան, Ասատրյան, Անտոնյան, Նահապետյան, Հովհաննիսյան, Աբրահամյան**: Դրանց այբբենական դասավորությունը կունենա հետևյալ պատկերը՝ **Աբգարյան, Աբովյան, Աբրահամյան, Անտոնյան, Ասատրյան, Հակոբյան, Հովհաննիսյան, Նահապետյան**:

Վարժություններ

76. Գրե՛ք տրված բառերը կազմող տառերի անվանումները:

Որդի, լուսավոր, ծմեռ, բույս, գունդ, մանուշակ, աշտարակ, նուռ, խաղող, թիթեռնիկ, ուժեղ:

77. Յուրաքանչյուր տառի և տառակապակցության դիմաց գրեք դրանց թվային արժեքը:

ԺԷ, Ա, Լ, Ն, ԻԵ, ԽԱ, ՍԲ, ՌՃԺ, ՌՋՂԸ:

Օրինակ՝ ԺԷ-17, 17-րդ:

78. Ազգանունները դասավորեք այբբենական կարգով:

ա. Ավագյան, Ասլանյան, Հովհաննիսյան, Ամալյան, Ղազարյան, Այվազյան, Հայրիկյան, Նալբանդյան, Հակոբյան:

բ. Հունանյան, Հրաչյան, Նիկողոսյան, Հարությունյան, Անդրեասյան, Ասատրյան, Հովսեփյան, Տերտերյան:

79. Բառերը դասավորեք այբբենական կարգով:

ա. Հայ, հայտարարություն, հայասեր, համտեսել, հայրենիք, հայացք, հնարավոր:

բ. Հավատք, հավաստի, հավանաբար, հավասար, հավասարապես, հավասարություն:

գ. Հետևել, հիանալ, հպատակվել, հնարավոր, հայաստանաբնակ, Հայաստան:

դ. Ծիրան, կենսատու, խորհուրդ, երջանկաբեր, ծերակույտ, կոն, խնկեղեգ, ելուստ:

ե. Ձեռնարկ, ղողանջել, ծմռել, յողախառն, ձկնկիթ, ճյուղավոր, կղզյակ, խխունջ, դժմապուր:

80. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերն են այբբենական կարգով դասավորված:

ա. Մանսուրյան, Մանասյան, Մանգասարյան, Մայրապետյան, Մարջանյան, Աարտիկյան, Մարտիրոսյան, Մինասյան, Միսաքյան, Մյասնիկյան:

բ. Մադաթյան, Մակարյան, Մակեյան, Մայրապետյան, Մանասյան, Մարջանյան, Մարտիրոսյան, Մինասյան, Միսաքյան, Մյասնիկյան:

գ. Մադաթյան, Մակարյան, Մահտեսյան, Մայրապետյան, Մարջանյան, Մարտիկյան, Մարտիրոսյան, Միսաքյան, Մյասնիկյան, Մինասյան:

ՄԵԾԱՏԱՌԵՐԻ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ¹

Մեծատառով են գրվում հատուկ անունները՝ **Վահան, Հակոբ, Երևան, Մասիս** և այլն: Հատուկ անունը կարող է կազմված լինել մի քանի առանձին գրվող բաղադրիչներից: Դրանք կոչվում են հարադրավոր բաղադրյալ հատուկ անուններ: Հարադրավոր բաղադրյալ հատուկ անունների մեջ մեծատառերի գործածության վերաբերյալ պետք է իմանալ հետևյալ կանոնները.

1. Հարադրավոր բաղադրյալ հատուկ անվան բոլոր բաղադրիչները (բացի շաղկապներից) սկսվում են մեծատառով.

ա. Պետությունների և դրանց միությունների անուններում, ինչպես՝ **Հայաստանի Հանրապետություն, Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորություն, Անկախ Պետությունների Համագործակցություն, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետություն** և այլն:

Ծանոթություն 1: Պատմական երկրանունների միայն առաջին բաղադրիչն է մեծատառով գրվում՝ **Կիլիկիայի թագավորություն, Բյուզանդական կայսրություն, Հռոմեական սրբազան կայսրություն:**

Ծանոթություն 2: Կղզիների վրա գտնվող մի շարք պետությունների անվանումներ (**Կոկոսյան Կղզիներ, Կուկի Կղզիներ, Սեյշելյան Կղզիներ, Սուրբ Հեղինեի Կղզի** և այլն) ունեն իրենց համանունը՝ որպես կղզու կամ կղզեխմբի անվանում (**Կոկոսյան կղզիներ, Կուկի կղզիներ.**

¹ ՀՀ ԿԳՆ ԼՊՏ հայերենի բարձրագույն խորհրդի 2003 թ. որոշմամբ՝ մեծատառերի ուղղագրության կանոններում որոշ փոփոխություններ են կատարվել. որոնք առայժմ միայն մասամբ տեղ են գտել 12-ամյա դպրոցի 7-րդ դասարանի «Հայոց լեզվի» նոր դասագրքում (2006 թ.), որով սովորողները դեռևս չեն ավարտել դպրոցը: Այդ նկատառումով՝ սույն ձեռնարկում պահպանվել են մեծատառերի ուղղագրության այն սկզբունքները, որոնք հիմնված են ՀԽՍՀ տերմինաբանական հանձնաժողովի 1964 թ. որոշման վրա: Ձեռնարկի ստուգողական վարժություններում ընդգրկված չեն մեծատառերի գործածության այնպիսի դեպքեր, որոնց գրությունը հին և նոր դասագրքերով ու կանոններով հակասության մեջ է: Իսկ հավելվածի ուղղագրական բառացանկում նման դեպքերը տրված են երկու տարբերակով: Տրամաբանական է, որ դրանք առայժմ տեղ չեն կարող գտնել քննական թեստերում:

Մարշալյան կղզիներ, Սուրբ Հեղինեի կղզի): Տարբերությունն այն է, որ երկրորդ դեպքում մեծատառով են գրվում ոչ բոլոր բաղադրիչները:

բ. Լրացումից և լրացյալից կազմված այն հարադրավոր բաղադրյալ հատուկ անուններում, որոնց մեջ լրացյալը հատուկ անուն է, իսկ լրացումը՝ մականուն, ինչպես՝

Տիգրան Մեծ, Արտաշես Ա Բարերար, Մեծ և Փոքր Մասիսներ, Արևելյան Տավրոս, Սահակ Պարթև, Սարգիս Պիծակ, Մուշեղ Իշխան, Վահրամ Կրտսեր, Վերլին Արտաշատ, Նոր Զելանդիա, Նոր Նորք, Լոս Անջելես, Սողոմոն Իմաստուն, Գրիգոր Լուսավորիչ, Արա Գեղեցիկ, Առյուծ Միեր և այլն:

2. Հարադրավոր բաղադրյալ հատուկ անվան միայն առաջին բաղադրիչն է սկսվում մեծատառով.

ա. Լրացումից և լրացյալից կազմված այն անուններում, որոնց մեջ լրացյալը հատուկ անուն չէ, ինչպես՝

Սևանա լիճ, Սև ծով, Հայկական սպար, Հայկական բարձրավանդակ, Մեծ արջի համաստեղություն, Հյուսիսային պսակ, Բերենիկեի վարսեր, Հյուսիսային սառուցյալ օվկիանոս (Սառուցյալ օվկիանոս), Նեղոսի հովիտ, Հրո երկիր, Վայոց ձոր, Վայոց ձորի մարզ, Հայկ նահապետ, Մխիթար սպարապետ, Արշակունյաց հարստություն, Հայկ դյուցազն, Հայկական լեռնաշխարհ, Մովսես մարգարե, Գևորգյան ճեմարան, Սուրբ խաչ եկեղեցի, Խոր վիրապ, Խոր վիրապի վանք, Ցաղաց քարի վանք և այլն:

բ. Ստեղծագործությունների, գիտական աշխատությունների, պարբերականների անուններում, ինչպես նաև հիմնարկներին, զանազան հաստատություններին ու առարկաներին տրվող պայմանական անուններում, որոնք առնվում են չակերտների մեջ՝

«Հայրենիքի ձայն» շաբաթաթերթ, Ե. Չարենցի «Գիրք ճանապարհի» ժողովածուն, Դ. Վարուժանի «Ցորյանի ծովեր» բանաստեղծությունը, Ա. Բակունցի «Սպիտակ ձին» պատմվածքը և այլն:

գ. Պետության կողմից շնորհվող շքանշանների անուններում՝ Մարտավան խաչ շքանշան, Պատվո շքանշան և այլն:

դ. Համաշխարհային կազմակերպությունների, հաստատությունների, եզակի քաղաքական, հասարակական մարմինների անուններում՝

Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Միավորված ազգերի կազմակերպություն, Անվտանգության խորհուրդ, Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն և այլն:

ե. երկրների կենտրոնական ղեկավար մարմինների անուններում՝ (<<) Ազգային ժողով, (Անգլիայի) Համայնքների պալատ, (Ֆրանսիայի) Ազգային ժողով, (Ռուսաստանի) Պետական դումա և այլն:

Ծանոթություն: Եթե պետական, կուսակցական ղեկավար մարմինների անվանումները չեն տեղայնացված, ապա, որպես հասարակ անուններ, գրվում են փոքրատառով՝ գիտության և կրթության նախարարություն, գիտությունների ակադեմիա, պետական համալսարան, բժշկական համալսարան, գրողների միություն, վճռաբեկ դատարան և այլն: Այսպես են գրվում նաև պետական, ռազմական, գիտական պաշտոնների, պատվավոր այլ կոչումների, մրցանակների անվանումները՝ գլխավոր դատախազ, գիտության վաստակավոր գործիչ, վաստակավոր մանկավարժ, ակադեմիայի իսկական անդամ, ազգային հերոս և այլն:

զ. Պատմական նշանավոր անցքերի, պետական տոների անուններում՝

Մարտի ուր, Մայիսի քսանուր, Նոր տարի, Ռազմաօդային ուժերի օր, Թարգմանչաց տուն, Հայրենական մեծ պատերազմ, Մեծ հայրենական, Փարիզյան կոմունա և այլն:

Ծանոթություն 1: 2-րդ կետին վերաբերող անվանումներում մեծատառով են գրվում նաև այն քաղաքիչները, որոնք ինքնին, առանձին վերցրած, հատուկ անուն են՝ «Ողբ եղեսիոյ» պոեմը, Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշան, Հայկական Տավրոս լեռնաշղթա:

Ծանոթություն 2: Մեծատառ են գրվում նաև՝ ա) նախադասության առաջին բառը՝ «Մեր երկիրն ունեցել է մի շարք մայրաքաղաքներ՝ Արմավիր, Դվին, Անի, Արտաշատ, Վաղարշապատ... Վերջինը երևանն է», բ) խոսակցին դիմելիս եզակի թվի երկրորդ դեմքի անձնական դերանունների (դու, ինքդ) քաղաքավարական հոգնակիի ձևերը՝ «Իսկ

Դուք, Ձերդ պայծառափայլություն, կարող եք ինքներդ պատվիրել ոստրե, խավիար, բայց ոչ Բեթհովեն», «Ե. Չարենցի գրչով է ստեղծվել «Էմալե պրոֆիլը Ձեր» բանաստեղծությունը»:

Լրացուցիչ կանոններ և հրահանգներ

Առանձնահատուկ ուշադրություն են պահանջում մեծատառերի ուղղագրության հետ կապված հետևյալ դեպքերը:

1. Հայկական բառը երբեմն հատուկ անվան առաջին բաղադրիչ է (Հայկական Տավրոս, Հայկական սյար, Հայկական լեռնաշխարհ, Հայկական բարձրալուծողակ, «Հայկական աշխարհ») և **պետք է գրվի մեծատառով, իսկ այլ դեպքերում սովորական ածական է** (Իհն հայկական Կաղմոսի երկիր, հնագույն հայկական Կոմագենե երկիր, հայկական հետևակ, հայկական հողեր) և **պետք է գրվի փոքրատառով:**

Հատուկ անուն չէ **հայոց երկիր-ը**, եթե գործածված է «հայերի երկիր» իմաստով:

2. Բառերով կամ տառերով գրված դասական թվականները, որոնք անձնական բաղադրիչ են (Արշակ երկրորդ, Լևոն Հինգերորդ, Դարեհ Երրորդ, Սարգսյու Առաջին, Արտուշես Ա Բարի, Անտիոքոս Առաջին), **մեծատառով են գրվում որպես ինքնին հատուկ անուն լրացյալի որոշիչ (մականուն):**

3. Որպես մականուններ՝ մեծատառով են գրվում անհաղթ, մեծ, երկաթ, սակավակյաց, գայլ, գեղեցիկ, կրտսեր, բարի, իմաստուն, լուսավորիչ, կոտակ, անհաղթ, շնորհալի, ավագ, ողորմած, կառուցող, մսակեր և այլ բառեր (Դավիթ Անհաղթ, Տրդատ Մեծ, Աշոտ Երկաթ Երվանդ Սակավակյաց Գայլ Վահան Արա Գեղեցիկ, Տիգրան Մեծ Երկրորդ, Արտաշես Ա Բարի, Աղոտմոն Իմաստուն Գրիգոր Լուսավորիչ, հոստով Կոտակ, Դավիթ Անհաղթ Ներսես Շնորհալի, Ժողեֆ Իոնի Ավագ, Աշոտ Ողորմած, Աշոտ Կառուցող, Աշոտ Սոսկեր):

Անձնանունների **հայր, որդի** հետադաս լրացումները գրվում են փոքրատառով և միության գծիկով՝ **Դյումա-հայր, Դյումա-որդի, իսկ եղբայրներ, քույրեր, ամուսիններ լրացումները՝ փոքրատառով և առանց գծիկի** (Գրիմ եղբայրներ, Լիսիցյան քույրեր Կյուրի ամուսիններ): Նույն բառերը նախադաս լրացում (հայր Անդրանիկ, քույր Աննա) կամ հետադաս լրացյալ (Դավիթ Այավկա որդի, Սինայի որդի) լինելու դեպքում գրվում են փոքրատառով և առանց գծիկի:

4. Տեղանուններում հաճախ հատուկ անվան առաջին բաղադրիչ են լինում Նոր, մեծ, փոքր, բարձր, վերին, ներքին, արևելյան, արևմտյան և այլ բառեր (Նոր Նորք, Նոր Արեշ, Նոր Բութանիա, Նոր Նախիջևան, Նոր Գետիկավանք, Նոր Շիրական, Մեծ և Փոքր Մասիսներ, Մեծ Հայք, Փոքր Հայք, Բարձր Հայք, Մեծ Ծոփք, Վերին Թալին, Ներքին Դիլին, Արևելյան Տավրոս, Արևմտյան Հայաստան) և գրվում մեծատառով:

5. Համաստեղությունների և այլ հատուկ անուններում միայն առաջին բաղադրիչն է մեծատառով գրվում (Մեծ արջ, Հյուսիսային պսակ, Բերե նիկեի վարսեր, Հայկական պար լեռնաշղթա Սուրբ խաչ տաճար, Կարմիր բլուր, Խոր վիրապ, Մազե կամուրջ, Ծիր կաթին, Հարդագողի ծանապարհ, Վախազնի ծանապարհ, Արեգական ծանապարհ, Պարզ լիճ, Ցաղաց քարի վանք, Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Վայոց ձոր, Հրո երկիր, Ասեղի հրվանդան), քանի որ դրանցում լրացյալն ինքնին հասարակ անուն է:

6. Միջնաբերդ, դյուցազուն, սպարապետ, գունդստաբլ, նահապետ, բժշկապետ, զորավար, հարյուրապետ, մեկիք, իշխան, պատմահայր, քերթողահայր, մարգարե, առաքյալ, կաթողիկոս, ավետարանիչ և նման այլ բառեր սովորաբար հատուկ անվան բաղադրիչ չեն, այլ բառակապակցության հասարակ անուն լրացյալ (Անիի միջնաբերդ, Վանի միջնաբերդ, Արտաշատի միջնաբերդ) կամ ծագում, հասարակական դիրք, տիտղոս, պաշտոն, զբաղմունք նշող հասարակ անուն լրացումներ (Սուշեղ սպարապետ, Վահան սպարապետ, սպարապետ Վասակ Մամիկոնյան, զորավար Մարկոս Կոստոս, զորավար Անդրանիկ, Միհրան զորավար, Կոստան դին գունդստաբլ, Հայկ նահապետ, դյուցազուն Հայկ, բժշկապետ Դեզին, Ավան հարյուրապետ, մեկիք Շահնազար, պատմահայր Հերոդոտոս, քերթողահայր Խորենացի, Մովսես մարգարե Պողոս առաքյալ, կաթողիկոս Սահակ Պարթև, Հովհաննես ավետարանիչ) և գրվում են փոքրատառով:

7. Մայր բառը մայր քաղաք, մայր տաճար, մայր բուռ, մայր Արաքս, մայր Եփրատ և նման կապակցություններում սովորական որոշիչ է (հատուկ անվան բաղադրիչ չէ) և գրվում է փոքրատառով: Միայն Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածին կապակցության դեպքում է այն մեծատառով գրվում:

8. Եկեղեցիների, վանքերի անվանումներում, տեղանուններում սուրբ բառը եթե առաջին բաղադրիչ է (Սուրբ խաչ տաճար, Սուրբ Գևորգ եկեղեցի, Սուրբ Կարապետ եկեղեցի, Սուրբ Կարապետի վանք), ապա գրվում

է մեծատառով, մինչդեռ անձնանունների հետ և այլ դեպքերում գործածվում է որպես սովորական որոշիչ և գրվում է փոքրատառով (սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց, սուրբ Սահակ հայրապետ, սուրբ գրքեր, սուրբ ջրեր, սուրբ լեռ և այլն):

9. երբ Ոստան–ը գավառի կամ քաղաքի անուն է, գրվում է մեծատառով, իսկ երբ հասարակ անուն է՝ «ծննդավայր» կամ «մայրաքաղաք» լուսատով, գրվում է փոքրատառով:

10. Կտուց, համեստ, մանուշակ, զվարթ, երջանիկ, ալմաստ, նվեր, արշալույս, ազնիվ, ռազմիկ, ազատ, աղավառտուն, գետափ, անտառամեջ, ակունք և նման հասարակ գոյականներն ու ածականները իաճախ օգտագործվում են որպես հատուկ անուններ՝ Կտուց (կղզի և անապատ), Համեստ, Մանուշակ, Զվարթ, Երջանիկ, Ալմաստ, Նվեր, Արշալույս, Ազնիվ, Ռազմիկ (անձնանուններ), Ազատ, Աղավառտուն, Գետափ, Անտառամեջ, Ակունք (տեղանուններ), և գրվում մեծատառով:

11. Երևանի Մատենադարան անվանման մեջ մատենադարան բառը ավանդաբար մեծատառով է գրվում՝ համաձայն տերմինաբանական հանձնաժողովի «Հայկական ՍՍՀ կառավարման մարմինների լրիվ և կրճատ անվանումները» 1979թ. որոշման (տե՛ս «Տերմինաբանական և ուղղագրական տեղեկատու», Երևան, 1988, էջ 148): Նույն բառը այլ դեպքերում գրվում է փոքրատառով՝ էջմիածնի մատենադարան, Երուսաղեմի մատենադարան:

12. Աստված բառը կարելի է մեծատառով գրել, եթե վերաբերում է քրիստոնյաների պաշտած Աստծուն, բայց փոքրատառով պետք է գրել մնացած դեպքերում, օրինակ՝ պատերազմի աստված Արես, Վահագն աստված, հեթանոս աստվածներ:

13. Հատուկ անունների կազմում դը, դա, վան, ֆոն, ալ, էլ և այլ բաղադրիչներ փոքրատառով են գրվում որպես քերականական մասնիկներ՝ հոդեր, նախդիրներ (Գի դը Մուպասան, Լյուդվիգ վան Բեթհովեն, Հերբերտ ֆոն Կարայան, Աբդ էլ Քերիմ): Փոքրատառով են գրվում նաև շաղկապները՝ Սեն Պիեռ և Միքելոն, Տրինիդադ և Տոբագո:

Նույն մասնիկները մեծատառով են գրվում, եթե հատուկ անվան առաջին բաղադրիչն են՝ Լա Մանշ, Վան Դեյք, Էլ Ռիյադ և այլն: Հետևաբար նույն անունը տարբեր շարադասությամբ կգրվի տարբեր ձևերով՝ Վինսենտ վան Գոգ և Վան Գոգ Վինսենտ:

14. Տեր բառը հայկական ազգանվան կազմում գրվում է մեծատառով (օրինակ՝ Սիրարվի **Տեր**-Ներսիսյան): Նույն՝ «տեր» իմաստն ունի ֆրանսերեն **սեն(տ)** բառը (ինչպես նաև դրա **սենթ, սան, սանտա, սանկտ** համարժեքներն այլ լեզուներում) ազգանունների կազմում, ուստի նույնպես գրվում է մեծատառով (և գծիկով)՝ Անտուան դը Սենտ-Էքզյուպերի Սեն-Սյոն, Կամիլ Սեն-Սամու: Նույն **սեն(տ)** բառը տեղանունների կազմում նշանակում է «սուրբ» և նույնպես գրվում է մեծատառով (և առանց գծիկի)՝ Սենտ Էտիեն, Սեն Դընի Սեն Գյուարդ Սեն Մալու, Սեն Դիեռ և Միքելոն, **Սենթ** Վինսենթ, **Սենտ** Բիթս, Սան Դիեգո, Սան Խոսե, Սան Մարինո, Սան Պաուլո, Սան Ռեմո, Սան Ֆրանցիսկո, Սանտա Կրուս, Սանտո Դոմինգո, Սանկտ Պետերբուրգ: Նույն բաղադրիչը անձնանունների հետ «սուրբ» իմաստով գրվում է առանձին և փոքրատառով՝ սանտա Մարիա, սանտա Լյուչիա, երբեմն ավանդաբար՝ մեծատառով՝ Սանտա Կլաուս:

15. Տառային հապավումներից **հեկ-ը, ջեկ-ը, բուհ-ը, աեկ-ը** փոքրատառերով են գրվում թե՛ առանձին, թե՛ բարդ բառերի կազմում (Սուսնեկ և այլն), իսկ տառային այլ հապավումներ գրվում են մեծատառերով՝ ՍԱԿ, ՌԴ, ԱՄՆ, ՉԺՀ, ԼԴՀ, ԲՈՀ (բարձրագույն որակավորման հանձնաժողով), ՀՅԴ (Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւն), ՀՀԿ, ՀԺԿ ՊՆ, ՕԵԿ, ՀՀԵ ԽՍՀՄ, ՀԽՍՀ, ԱՊՀ, ՀՀ, ԿԲ (կենտրոնական բանկ) և այլն:

16. Վանկային հապավումներում մեծատառով է գրվում միայն հատուկ անուններից վերցված վանկը՝ Հայխնայբանկ, Հայէկոնոմբանկ, Հայգազարդ, Հայջլշին, Հայմոսգազարդ:

17. Կրճատագրությունները փոքրատառով են գրվում, եթե հասարակ անուններ են (օրինակ՝ մ.թ.ա.), և մեծատառով, եթե հատուկ անուններ են (օրինակ՝ Ա. Դիտրիխ, Ֆ. Չարեմբա, Զ.ա.):

18. Արեգակ, Լուսին, Երկիր բառերը՝ որպես մոլորակի անվանումներ, գրվում են մեծատառով, իսկ որպես լուսատուների կամ այլ անվանումներ՝ փոքրատառով: Օրինակ՝ «Հայտնի է, որ **Երկիրը** պտտվում է իր առանցքի և **Արեգակի** շուրջը», «**Ցերեկը** լույս է տալիս արեգակը, իսկ **գիշերը**՝ լուսինը», «**Մեր Երկիրը** փոքր է»:

Վարժություններ

81. Արտագրե՛ք՝ մեծատառերը թողնելով միայն անհրաժեշտ տեղում:

ա. ԼԵՌՆԱՅԻՆ ԱՐՑԱԽԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՔԱՂԱՔ ԵՈՒԾԻԻ ԲԵՐԴԸ ՀԻՄՆԱԴՐԵԼ ԵՆ ՔԱՋԱԿՈՐՈՎ ԱՎԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐԱՊԵՏԸ և ՎԱՐԱՆԴԱՅԻ ՄԵԼԻՔ ԵԱՀ. ՆԱԶԱՐԸ 17-18-ՐԴ ԴԱՐԵՐՈՒՄ:

բ. ԱՅՑԵԼԵԼՈՎ ԵՂԵԳՆԱԶՈՐ՝ ԱՐԺՈՒՅԹԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՊԼՏԿԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՂԱՎ ՑԱՂԱՑ ՔԱՐԻ ՎԱՆՔՈՒՄ, ՍՄԲԱՏԱԲԵՐԴՈՒՄ, ՏԵՍԱՎ ԳԼԱԶՈՐԻ ՎԱՆՔՆ ՈՒ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ:

գ. ՀՀ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱՐԱՆՈՒՄ ՀԱՆԴԻՊԵԼՈՎ ՄՀԵՐԻՆ՝ ԱՐԵԱԼՈՒՅՍԸ ԿՈԱՀԵՑ, ՈՐ ՆԱ Է ԻՐԵՆ ՍՊԱՍՈՂԸ, ԵՎ ՍՈՏԵՆԱԼՈՎ ԴԻՄԵՑ ՆՐԱՆ. «ԲԱՐԵՎ ԶԵՁ, ԵՍ ՓՈԽՆԱԽԱՐԱՐ ՀՈՎ. ՀԱՆԻՍՅԱՆՆ ԵՄ, ԻՆՉ Է ԶԵՐ ԱԶԳԱՆՈՒՆԸ»:

դ. ՆԵԱՆԱՎՈՐ ԽՈՐ ՎԻՐԱՊԻ ՎԱՆՔԻՑ ՄԵԼՔ ՈՒՂԵՎՈՐՎԵՑԻՆՔ ԴԵՊԻ ՎԱՅՈՑ ԶՈՐ, ՈՒՐ ԱՅՑԵԼԵՑԻՆՔ ՆՈՐԱՎԱՆՔ, ՍՄԲԱՏԱԲԵՐԴ ԵՎ ԱՐԱՏԵՍԻ ՎԱՆՔ:

ե. ԳԱՌՉՈՒԻ ՎՐԶԻՆ ԵՆ ՊԼՏԿԱՆՈՒՄ «ԵՐԿՐԱՅԻՆ ԴՐԱԽՏ» ՆԿԱՐԱԵԱՐԸ, ԺԱՆ ՖԻԼԻՊ ՈԱՄՈՅԻ «ԲԱՐԵԿԻՐԹ ՀՆԴԻՎՆԵՐ» ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ԲԵՄԱՆԿԱՐՆԵՐԸ, ԷՌՆՍՏ ՀԵՄԻՆԳՈՒԵՅԻ «ՀՐԱԺԵՇՏ ԶԵՆՔԻՆ» ԳՐԹԻ ՆԿԱՐԱՋԱՐԴՈՒՄՆԵՐԸ:

զ. 1970 ՄԵՏՐ ԲԱՐՉՐՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ՝ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԾԱՂԿԱՆՑ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՎՐՈՍԻ ԼԵՌՆԵՐԻ ՄԻՋԵՎ Է ՊԱՐՓԱԿՎԱԾ ՎԱՆԱ ԼԻՃԸ:

է. ՏԱՎՐՈՍԻ ԼԵՌՆԱԵՂԹԱՅԻ ՄԻ ԲԱՐՉՈՒՆՔԻ ՎՐԱ Է ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄԱԳԵՆԵ ԵՐԿՐԻ ԱՆՏԻՈՔՈՍ ԱՌԱՋԻՆ ԵՐՎԱՆԴՈՒՆԻ ԹԱԳԱՎՈՐԻ ԿԱՌՈՒՑԱԾ ՍՐԲԱՎԱՅՐԸ՝ ՀԵԹԱՆՈՍ ԱՍՏՎԱԾՆԵՐ ԱՐԱՄԱԶԴԻ, ԱՐԵԳԻ, ԱՐՏԱԳՆԵՍԻ ՀՍԿԱ ՔԱՆԴԱԿՆԵՐՈՎ:

ը. ԱՅԴ ԺԱՄԱՆԱԿ ԳԱՐԴՄԱՆԱ ԻՇԽԱՆԸ՝ ՍԱՀԱԿ ՍԵՎԱԴԱՆ, ԵՎ ՈՒՏԻՔԻ ՏԵՐԸ՝ ԶԼԻԿ ԱՄՐԱՍԸ, ԱՊՍԱՄԲՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՇ ԷԻՆ ԲԱՐՉԱՅՐԵԼ ՀԱՅՈՑ ԱՐՔԱՅԻ՝ ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹԻ ԴԵՄ:

թ. ՍԵՂԱՆԻ ԳԼԽԻՆ՝ ՓԱՌԱՎՈՐ ԲԱԶՄՈՑԻ ՄԵՋ, ՆՍՏԵԼ ԷՐ ՏԱՃԱՏՈՒՀԻՆ՝ ՎԱՀԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆԻ ԿԻՆԸ, ՆՐԱ ԿՈՂՔԻՆ՝ ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎԸ՝ ՆԵՐՍԵՍ ՄԵԾԻ ՈՐԴԻՆ, ԴԻՄԱՅԸ՝ ՎՈԱՄԵԱՊՈՒՀ ԱՐՔԱՆ:

ժ. 1939 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՀՆՉԵՑԻՆ ԱՐՄԵՆ ՏԻԳՐԱՆՅԱՆԻ «ԱՆՈՒՇԸ», ՍՊԵՆԴԻԱՐՅԱՆԻ «ԱԼՄԱՍՏ» ԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ ԳՈՀԱՐՆԵՐ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻ-ՊԱՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄՈՒՅԹԻ ԿԱՏԱՐՄԱՐ:

ժա. ԱՐԱՔՍԻ ՎՏԱԿ ԱԶԱՏ ԳԵՏԻ ԿԻՐՃԻ ՊՈՆԿԻՆ ԿԱՆԳՆԱԾ ԳԱՌՆՈՒ ԱՄՐՈՑԸ, ՈՐ ԱՎԵԼԻ ԵՔԵՂ ՎԵՐԱԵՆԼՎԵԼ ԷՐ ՏՐԴԱՏ ՄԵԾԻ ՕՐՈՔ, ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՕՐԵՐՈՒՄ ՄԱՍԱՄԲ ԱՎԵՐՎԵՑ ԱՊԻՐԱՏ ՎԱՍԱԿԻ ՉԵՌՔՈՎ:

ժք. ԹՈՂԱԾ ԻՐԵՆՑ ԿԻՍԱՎԵՐ ՈՍՏԱՆԸ՝ ՎԱԶԵՆ ՈՒ ՈՍԿԱՆԸ ԱՆԻՑ ՆԿԵԼ ԷՆԸ ՆՈՐ ՆԱԽԻՋԵՎԱՆ՝ ՕԹԵՎԱՆ ՓՆՏՐԵԼՈՒ ՕՏԱՐ ՈՒ ԱՆՀՅՈՒՐԸՆ-ԿԱԼ ԱՅՂ ԵՐԿՐՈՒՄ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ:

82. Ո՛ր հարադրավոր բաղադրյալ հատուկ անունը կամ բառակապակցությունն է սխալ գրված. գրե՛ք ճիշտը:

ա. Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորություն, Միավորված Ազգերի Կազմակերպություն, Բարձր Հայք, Արշակ երկրորդ:

բ. Մեծ Հայք, Կարմիր բլուր, Երևանի Պետական Համալսարան, Մեսրոպ Վայոցձորեցի:

գ. ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհուրդ, Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Ռուսաստանի Դաշնություն, Մեծ Բրիտանիա:

դ. Անիի Միջնաբերդ, Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն, Հայ հեղափոխական դաշնակցություն, Երկիր մոլորակ:

ե. Նոր Գվինեա, պատմության թանգարան, Լատինական գիր, Դավիթ Շինարար:

83. Ո՛ր շարքի հարադրավոր անվանումների բոլոր բաղադրիչներն են մեծատառով գրվում:

ա. Գ(գ)ի Դ(դ)ը Մ(մ)ոպասան, Հ(հ)արդագողի Ճ(ճ)անապարհ, Հ(հ)այկական Բ(բ)արձրավանդակ, Ա(ա)նկախ Պ(պ)ետությունների Հ(հ)ամագործակցություն:

բ. Ա(ա)րևմտյան Հ(հ)այաստան, Ի(ի)սպանիայի Թ(թ)ագավորություն, Դ(դ)ավիթ Ա(ա)նիադք, Հ(հ)այկական Տ(տ)ավրոս:

գ. Ա(ա)րտաշես Ա(ա) Բ(ա)րեբար, Գ(գ)րիգոր Լ(լ)ուսավորիչ, Ծ(ծ)իր Կ(կ)աթին, Մ(մ)ազե Կ(կ)ամուրջ:

դ. Ա(ա)րևելյան Տ(տ)ավրոս, Ն(ն)որ Ն(ն)որք, Ե(ե)րևանի Մ(մ)ատենադարան, Խ(խ)որ Վ(վ)իրապի Վ(վ)անք:

ԲԱՌԵՐԻ ԳԾԻԿՈՎ, ԱՆՋԱՏ ԿԱՄ ՄԻԱՍԻՆ ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հաճախ դժվարություն է հարուցում միության գծիկով կամ առանց դրա գրվող հարադրական բարդությունների և դրանց նման-

վող համադրական բարդությունների, ինչպես նաև որոշ բառակապակցությունների ուղղագրությունը: Դրանք չշփոթելու, իրարից տարբերելու համար անհրաժեշտ է իմանալ հետևյալ կանոնները:

Գծիկով միացած բաղադրիչներով են գրվում.

1. Կրկնավոր հարադրական բարդությունները, որոնց բաղադրիչներից մեկը կարող է հնչյունափոխված լինել: Օրինակ՝

մեծ-մեծ, փունջ-փունջ, արագ-արագ, խնչ-ինչ, մեկ-մեկ, իլինգ-իլինգ, մերթ-մերթ, ծիլ-ծիլ, հայ-հայ, ամառ-չամառ, մանր-մոմր, պարսպ-սարսպ, առող-փառող, բան-ման, մարդ-մուրդ, դեփ-դեղին, շիփ-շիռուկ, կաս-կարմիր, դափ-դատարկ, ետ-ետ նայել, վայ-վոյ անել, քառ-քառ ծածաղել և այլն:

Ծանոթություն: Սրանցից տարբերվում են արմատի կրկնությամբ կազմված անհոդակապ (տերտեր, բարբառ, դողդոջ, մրմուռ, թրթուր, քրքիջ, դասդասել, հռհռալ և այլն), հոդակապով (մեծամեծ, նորանոր, բարձրաբերձ և այլն), շաղկապավոր (սուսուփուս, քիչումիչ, ծուռումուռ, լիուլի և այլն), նախդրավոր (հնհին, խառնիխուռն, մեջընդմեջ, օրոստօրե, օրեցօր, գույնզգույն, հետզհետե և այլն), քարացած հոլովաձևներով (բերնեբերան, տնետուն, գյուղեգյուղ, մեկմեկու և այլն) համադրական բարդությունները, որոնք գրվում են միացած բաղադրիչներով, ինչպես նաև՝ նույն բառի տարբեր հոլովաձևներով կապակցությունները (քիթ քթի, ծեռք ծեռքի, գուռ դռան, տեղը տեղին, քարը քարին, մեկը մեկին, մեկին մեկ, մեկը մեկով, մեկով մեկ, մեկը մեկից, մեկից մեկ, տնից տուն, լավից լավ, հեռվից հեռու, հեռու հեռվում, հեռու հեռվից և այլն), որոնք գրվում են առանձին բաղադրիչներով՝ առանց գծիկի: Կան և անհնչյունափոխ կրկնվող բառերի նախդրավոր կապակցություններ, որոնք կարող են գրվել թե՛ առանձին, երբ շեշտվում են երկու բաղադրիչներն էլ (մեկ առ մեկ, մերթ ընդ մերթ և այլն), թե՛ միացած բաղադրիչներով, երբ շեշտվում է բառի վերջին՝ վանկի ծայնավորը (մեկառմեկ, մերթընդմերթ և այլն):

2. Միևնույն խոսքի մասին պատկանող բառերով կազմված այն հարադրական բարդությունները, որոնց բաղադրիչները, պահպանելով իրենց հարաբերական անկախությունը (սովորաբար նաև բառային շեշտը), արտահայտում են մեկ հասկացություն կամ հանդես են գալիս որպես մեկ անուն՝ առարկան (անձը, իրը, երևույթը) բնութագրելով կամ ներկայացնելով տարբեր կողմերից: Օրինակ՝

- ա. տուն-թանգարան, Եղբայր-հուշարձան, թարգմանիչ-գործավար, գեներալ-մայոր,
- բ. հյուսիս-արևելք, հարավ-արևմուտք,
- գ. գրական-գեղարվեստական, հասարակական-քաղաքական և այլն:

Ծանոթություն 1: Այն կապակցությունները, որոնց առաջին բաղադրիչն արտահայտված է որոշիչի կամ պարագայի դեր կատարող ածականով կամ գոյականով, գրվում են առանց գծիկի՝ անջատ, օրինակ.

ա. ալ կարմիր, բաց կապույտ, մուգ կարմիր, վառ դեղին, մեղմ կանաչ, ռոք աստղ, փոփ երաժշտություն, շոու բիզնես,

բ. Մեծ Պարնի, Նոր Նախիջևան, Վերին Թալին, Նյու Յորք, Այմա Աթա, Նիժնի Տագիլ, Փոքր Ասիա, թղթակից անդամ, հերոս քաղաք, հերոսուհի մայր, տիեզերագնաց օդաչու, մարդ անհատ, մարդ արարած,

գ. Թումանյան քննադատը, Բաֆֆի վիպասանը, Պարոնյան թատերագիրը, Մաշտոց գիտնականը, գեղանկարիչ Սարյանը, երգահան Կոմիտասը և այլն:

Ծանոթություն 2: Մեկից ավելի տիտղոսները գրվում են առանձին, ստորակետով անջատված, օրինակ՝ **դոկտոր, պրոֆեսոր**. «Ելույթ ունեցավ դոկտոր, պրոֆեսոր Հակոբ Հակոբյանը»:

3. Բառերի այն միացությունները, որոնք արտահայտում են տարբեր կողմերի (լեզուների, ժողովուրդների, պետությունների, միավորների) հարաբերություն: Առաջին բաղադրիչի ածանցը սովորաբար կրճատված է լինում, իսկ երբեմն երկրորդին միանում է հոդակապով: Օրինակ.

ա. հայ-ռուսերեն, էսպերանտո-հայերեն, ուրդու-իլիդի, չինարեն-հայերեն,

բ. չին-տիբեթական, ռուս-իրանական, ֆրանս-սլլոնավական,

գ. գերմանա-խոսալական, խորհրդա-ամերիկյան,

դ. մետր-վայրկյան, կիլովատտ-ժամ, մարդ-օր և այլն:

Ծանոթություն 1: Հոդակապով կամ անհոդակապ նմանատիպ միացությունները, եթե նշում են ոչ թե կողմերի հարաբերություն, այլ միասնություն կամ հավելում, գրվում են միացած բաղադրիչներով՝ առանց գծիկի, օրինակ.

Ռոմանագերմանական (>ռոմանական և գերմանական), լեզվագրական, պատմաբանասիրական, գիտահետազոտական, դրամաի-

րային, ռազմածովային, աղետամոքսային, բառաքերականական, նյութատեխնիկական, ուսումնադաստիարակչական, դեղնաշագանակագույն, կապտականաչավուն, հնդեվրոպական և այլն:

Ծանոթություն 2: Երբեմն իմաստից կախված՝ կարող են լինել միայն գրության ձևով տարբերվող՝ նույնահունչ համանուններ, օրինակ՝ հունահռոմեական (ըմբշամարտի ոճ) և հունա-հռոմեական (ռազմական հարաբերություններ):

Ծանոթություն 3: Տարածական կամ հակադրական հարաբերության մեջ գտնվող անվանումների ու բառերի միջև դրվում է անջատման գիծ՝ Երևան - Սևան - Իջևան (մայրուղի), Պետրոսյան - Ֆիշեր (մրցամարտ), գյուղ - քաղաք (տարբերությունը), Երևան - Լոս Անջելես (հեռուստակա մուրջ):

4. Առնչակից, հոմանիշ կամ հականիշ բառերի այն միացությունները, որոնք արտահայտում են հավաքականություն, միասնություն, ամբողջություն, տարածական կամ ժամանակային հատված, բազմակիություն, հատկանիշի շեշտվածություն: Օրինակ.

ա. ենթակա-ստորոգյալ, որոշիչ-որոշյալ, արմատ-ածանց, ստորակետ-գլիծ, սնունդ-ազգանուն, մազ-մորուք, քիթ-մուր, կլին-երեխա, ոտն-տեղ, նետ-աղեղ, սեղան-նստարան, ժամ-պատարագ, կանաչ-կարմիր, խուլ-համր, երկար-բարակ, անտեր-անտուն, տնով-տեղով, ձեռքով-ոտքով համով-հոտով, աչքով-ունքով, հականեն-հանդանեն, ոտել-խմել, չափել-ձևել, ծել-ծաղկել, գրել-կարդալ, եփել-թավել, սահել-անցնել, էլ-զառ-Լոթարյունգիս, Արցախ-Ուտիք, Զոոլ-Լենցի օրենք, «Մեր սեղես-Բենց» ձեռնարկություն,

բ. ողջ-առողջ, ձայն-ծալտուն, սղմով-սղաղակ, դեղ-դարման, գոռում-գոչոն, բուք-բորան, խաղը-խայտառակ, ասել-խոսել, կոել-կոխել, անդալ-պաղատել, զուգել-զարդարել, կցել-կցմցել, կյու-հնազանդ, տխուր-սրտոմ, կխատ-պաատ, լվիկ-մնջիկ,

գ. հեռու-մոտիկ, մեծ-փոքր, տեղի-անտեղի, կենաց-մահու, տղա-աղջիկ, ուսանող-ուսանողուհի, ավել-պակաս, բացել-փակել, տանել-բերել, լինել-չլինել, եղած-չեղած.

դ. գիշեր-ցերեկ, ամառ-ձմեռ, շաբաթ-կիրակի, մարտ-ապրիլ, այստեղ-այնտեղ, դեսից-դենից և այլն:

Ծանոթություն: Այն բայազույգերը, որոնք ոչ թե զուգահեռ (համաժամանակյա) կամ միմյանց լրացնող (փոխկապակցված), այլ հաջորդական գործողություններ են ցույց տալիս, գրվում են առանց գծիկի՝ անջատ բաղադրիչներով (երբեմն՝ ստորակետով): Օրինակ՝ **գնալ կորչել, վազել հասնել, թողնել հեռանալ, բերել ցույց տալ** և այլն:

5. Կրկնակի անունները: Օրինակ.

Կամենեց-Պոդոլսկ, Սալոնիկով-Շչեդրին, Ժամս-Ժակ Ռուստ, Լևոն-Չավեն Սյուրմեյյան և այլն:

6. Որևէ անունից և Տեր-, Մելիք- ու նման բաղադրիչներից կազմված ազգանունները, երբ նշված բաղադրիչներն արտասանվում են առանձին: Օրինակ.

Տեր-Գաբրիելյան, Մելիք-Բախշյան և այլն:

Ծանոթություն 1: Նշված բաղադրիչներն անձնանվան (ազգանվան) մյուս բաղադրիչների հետ միասին մեկ շեշտով արտասանվելու դեպքում գրվում են առանց գծիկի՝ միասին, օրինակ՝ **Տերմերկերյան, Մելիքսեթյան, Բեկնազարյան, Միրզաբեկյան, Շահնազարյան** և այլն:

Ծանոթություն 2: **Տեր, մելիք, բեկ** և այլն, ինչպես նաև **աղա, էֆենդի, ամի, դայի, խանում, խաթում, ապեր, քեռի, հարս, տատ** և նման բառերը հատուկ անվան հետ որպես որոշիչ կամ որոշյալ գործածվելիս գրվում են առանձին: Օրինակ՝ **տեր Սահակ, մելիք Ավան, Նադիր շահ, Աբխտղում աղա, Դիան դայի, խանդութ խաթում, Նազու աղջիկ** և այլն:

Ծանոթություն 3: Առանց գծիկի՝ անջատ են գրվում նաև արևմտյան **դա, դը, վան, ֆոն, դել, դը լա, նյու,** արևելյան **ալ, էլ, էդ, էն** բաղադրիչները: Օրինակ՝ **Լեոնարդո դա Վինչի, Մարիո դել Մոնակո, Լյուդվիգ վան Բեթհովեն, Վիլհելմ ֆոն Հումբոլդտ, Նյու Յորք, Հարուն ալ Ռաշիդ, Նահր էլ Բարիդ, «Ալ Ահրամ» թերթ** և այլն:

Ծանոթություն 4: «Տեր» իմաստն ունի ֆրանսերեն **սեն(տ)** բառն ազգանունների կազմում, ուստի նույնպես գրվում է գծիկով (և մեծատառով)՝ **Անտուան դը Սենտ-Էքզյուպերի, Սեն-Սիմոն, Կամիլ Սեն-Սանս:** Նույն **սեն(տ)** բառը (ինչպես նաև դրա **սենթ, սան, սանտա, սանկտ** համարժեքներն այլ լեզուներում) տեղանունների կազմում նշանակում է «սուրբ» և գրվում է առանձին՝ առանց գծիկի (և մեծատառով)՝ **Սենտ Էտիեն, Սեն Դընի, Սեն Պիեռ և Միքելոն, Սենթ Վինսենթ, Սենտ Բիթս, Սան Դիեգո, Սան Խոսե, Սան Մարինո, Սան Պաուլո, Սան Ռեմո, Սան Ֆրանցիսկո, Սանտա Կրուս, Սանտո Դոմինգո, Սանկտ Պետերբուրգ,** հազվադեպ՝

միասին՝ **Սանտյագո**: Նույն բաղադրիչը անձնանունների հետ «սուրբ» իմաստով գրվում է առանձին և փոքրատառով՝ **սանտա Մարիա, սանտա Լյուչիա**, երբեմն ավանդաբար՝ մեծատառով՝ **Սանտա Կլաուս**:

7. Ավանդական գրություն ունեցող մի քանի հատուկ անուններ՝

Նար-Դոս, Գամառ-Քաթիպա, Սայաթ-Նովա, Կարա-Մուրզա, Չիֆթե-Սարաֆ, Աբու-Լալա Մահարի և այլն,

ինչպես նաև **հայր, որդի** հետադաս լրացումներով անձնանունները՝ **Դյումա-հայր, Դյումա-որդի**:

8. Ոչ-ոքի բառը. «Խաղն ավարտվեց **ոչ-ոքի**», «**Ոչ-ոքի** արդյունքը երկու կողմերին էլ չի գոհացնում»:

Ծանոթություն: Սրանից պետք է տարբերել **ոչ ոք** ժխտական դերանվան **ոչ ոքի** թեք ձևը, որ գրվում է առանց գծիկի՝ անջատ: Նույն կերպ են գրվում **ոչ** ժխտական բաղադրիչով մյուս կազմությունները (բացի ոչինչ բառից): **Օրինակ՝** **ոչ մեկը, ոչ մի, ոչ միայն, ոչ այնքան, ոչ թե, ոչ երբեք, ոչ իսկ, ոչ բարով, ոչ հայերեն, ոչ մարդկային, ոչ բնական, ոչ ձիշտ, ոչ տեղին, ոչ մարդ, ոչ ևս լինել և այլն:**

9. Ինչ դերանունով բաղադրված ինչ-որ, փոքր-ինչ, դույզն-ինչ (ինչպես և ինչ-ինչ) անորոշ իմաստ արտահայտող բառերը:

Ծանոթություն: **Ինչ-որ** անորոշ դերանունից («**Ինչ-որ** մարդիկ եկան», «**Ինչ-որ** հարց է քննարկվում») պետք է տարբերել **ինչ որ** հարաբերական բառը, որը կապում է նախադասություններ և գրվում է առանց գծիկի՝ **ինչպես՝** «Գիտեմ այն, **ինչ որ** նա չգիտի», «**Ինչ որ** ունեի, տվեցի նրան»:

10. Վայ, ուռա բառերով և գոյականով այն կապակցությունները, որոնք արտահայտում են հեզնական իմաստ: **Օրինակ.**

վայ-ժողովրդավար, ուռա-հայրենասիրություն և այլն:

11. Թվականների կամ ժամանականիշ բառերի այն կապակցությունները, որոնք արտահայտում են մոտավորության իմաստ:

Օրինակ՝ **տասը-տասնիինգ (10-15) մարդ, չորս-հինգ (4-5) հոգի, քսան-քսանիինգ (20-25) տարեկան, երկու-երեք (2-3) ամիս, մեկ-երկու (1-2) նկատառում, հունիս-հուլիսին, այսօր-վաղը և այլն:**

Ծանոթություն 1: Թվականների այնպիսի կապակցությունը, որի առաջին բաղադրիչն ունի բացառականի իմաստ, գրվում է առանձին՝ առանց գծիկի, եթե տառերով է արտահայտված (*երկուսից երեք օր, տասից տասնհինգ էջերը, հինգից տասնմեկերորդ դարեր* և այլն), և գրվում է անջատման գծով, եթե թվանշաններով է արտահայտված (էջ 10 – 15, 1 – 4-րդ դասարաններ, 1 – VIII հատորներ, ԺԲ – ԺԹ գլուխներ և այլն):

Ծանոթություն 2: Մի անորոշ դերանվամբ կապակցությունները գրվում են առանց գծիկի՝ անջատ բաղադրիչներով, օրինակ՝ *մի երկու, մի հինգ, մի քանի, մի քիչ, մի գլուխ, մի տեսակ, մի փոքր, մի կերպ* և այլն:

12. Այն բառերի ու բառաձևերի բաղադրիչները, որոնց առաջին բաղադրիչն արտահայտված է թվանշաններով, տառային կամ վանկատառային հապավումներով, անվանողական փոխանուններով, չակերտների մեջ առնված նախադասություններով (կամ ինքնին հոլովված կամ չհոլովվող բառերով), ոչ մեսրոպյան գրերով կամ այլ նշաններով: Օրինակ.

ա. 9-ի, 3-ով, XV-ից, 18-ամյա, 100-ամյակ, 10-օրյակ, 7-րդ, 2-ական, 20-ապրտիկ, 1000-ավոր.

բ. ԱՄՆ-ի, ՄԱԿ-ում, ԱԺ-ից, ՍՊԸ-ներ, ՀՀԵ-ական, ՀՀԵ-ամեն,

գ. *հինգ-ը* թվական է, *վարդ-ը* գրվում է *դ-ով*, բայց կարդացվում է *թ-ով*.

դ. «Իմ սիրտը լեռներում է»-ից, «Ես և նա»-ն, «Նախրի երկրից»-ը, «Աշնան»-ը,

ե. Z-աձև, *-ից, %-ներ, merci-ներ և այլն:

Ծանոթություն: Ինքնուրույն բառի վերածված և սովորական դեպքերում փոքրատառերով գրվող հապավումներով կազմությունների բաղադրիչները գծիկով չեն անջատվում: Օրինակ՝ *բուհի, բուհական, բուհեր, զագսից, ջեկեր* և այլն:

13. Տառերի, թվերի և անվանումների հարադրությամբ կազմված մականիշերի բաղադրիչները, օրինակ.

ԱԻ-93 բենզին, Տու-104 ինքնաթիռ, ԳԱՁ-24 «Վոլգա» ավտոմեքենա, «Սոյուզ-6» տիեզերանավ, «Պենտիում-4» համակարգիչ, «Էվսոն-100» սուպիչ և այլն:

Առանց գծիկի՝ անջատ բաղադրիչներով են գրվում.

14. Հարադիր բայերը, ինչպես՝

վեր կենալ, մոտ բերել, միտք անել, հարց տալ, գլուխ բերել, օրուարն չտալ, պարտքուպահանջ չունենալ, աղուհաց կիսել, ներսուդուրս անել և այլն:

15. Բայական այն զուգադրությունները, որոնց բաղադրիչները ցույց են տալիս գործողության հաջորդականություն, կամ դրանց երկրորդ բաղադրիչը ցույց է տալիս ուղևորման գործողություն, ինչպես՝

ելնել գնալ, գնալ հանգստանալ, գալ տիրություն անել, բռնել տեղափոխել, վերցնել տանել և այլն:

16. Կրկնավոր այն կազմությունները, որոնց բաղադրիչներից մեկը հոլովված է, և նրա հոլովական իմաստը գիտակցվում է, ինչպես՝
լուռ դռան, կուղք կողքի, ձեռքից ձեռք, երեքից չորս, ուս ուսի:

17. 99-ից բարձր քանակական բարդ թվականները՝

հարյուր մեկ, հինգ հարյուր, հազար վեց հարյուր տասնինը և այլն, կոտորակային թվականները՝ երկու երրորդ, հինգ վեցերորդ, տասը տասնհինգերորդ:

Ծանոթություն: Վերջածանց ավելացնելու դեպքում երկբաղադրիչ թվականների անջատ գրվող բաղադրիչները միանում են, ինչպես՝ հարյուրհինգամյա, հազարհինգամյակ, երկուհարյուրանոց, երկուհազարական և այլն: Կանոնը չի գործում, եթե թվականը բազմաբաղադրիչ է, ինչպես՝ երեք հազար չորս հարյուրական, մեկ միլիոն հինգ հարյուր հազարանոց և այլն:

18. Առ նախդիրով կրկնավորները՝

օր առ օր, ժամ առ ժամ, րուպե առ րուպե, մեջ առ մեջ, ինչպես նաև գրաբարից փոխանցված բուն նախդրային նշանակությամբ կապակցությունները՝ առ այն, առ Աստված, առ հարյուր, առ ի չգոյե (չեղած տեղից), առ Վահան Մամիկոնյան, առ այսօր, առ 19-ը հունվարի և այլն:

Ծանոթություն: Առ- նախածանցով բաղադրյալ բառերը գրվում են միացյալ բաղադրիչներով՝ առնվազն, առձեռն, առհավետ, առայժմ, առհասարակ և այլն. այս դեպքում առ-ը համարվում է ածանց:

19. Ի նախդիրով կազմությունները՝ բացառությամբ իզուր, իսպառ, իհարկե բառերի՝

ի պաշտոնե, ի նպաստ, ի դեպ, ի հեծուկս, ի կատարումն, ի լրումն և այլն:

20. Օտար անունների դը, դա, ֆոն, վան, դե, ալ, էլ, եդ, են և նման բաղադրիչները, ինչպես՝

Օնորե դը Բալզակ, Լյուդվիգ վան Բեթհովեն, Լուպե դե Վեգա, Հարուն ալ Ռաշիդ և այլն:

Ծանոթություն: Փոխ-, վիցե-, դեր-, օբեր-, էքս- (=նախկին) բաղադրիչով կազմված բաղադրյալ բառերը գրվում են միացած բաղադրիչներով՝ փոխվարչապետ, փոխնախարար, էքսչեմպիոն, դերծովակալ, օբերլեյտենանտ:

21. Ի վար (վայր) և ի վեր կապերով բաղադրված կապակցությունները, ինչպես՝

լեռն ի վար, սարն ի վեր, փողոցն ի վեր, հնուց ի վեր, վաղուց ի վեր, լանջն ի վայր և այլն:

Ծանոթություն: Դրանք նաև միացած բաղադրիչներով կարող են գրվել, եթե ունեն մեկ բառային շեշտ և մակբայի նշանակություն (դարիվեր ընթանում էր, երեսնիվայր ընկավ, հիմնիվեր կործանվեց): Դրանք համադրական բարդություն են, եթե անվանական բաղադրիչը նույնությամբ անկախ գործածություն չունի՝ բերանքսիվայր, գլխիվեր, զառիվայր:

22. Ու, և շաղկապներով բարդությունների բաղադրիչները, եթե առանձնաբար շեշտվում են, նույն բառն են, հոմանիշներ են, հականիշներ են կամ ունեն առնչակից իմաստներ, ապա գրվում են իրարից անջատ, ինչպես՝

ինձ ու ինձ, ավելի ու ավելի, բուք ու բորան, ողջ և առողջ, ներս ու դուրս, վեր ու վար, աջ ու ակիակ, գիշեր ու ցերեկ, ամառ ու ծմեռ, ահել ու ջահել, առք ու վաճառք, թեր և դեմ, օր ու արև, այս ու այն, կիլոգրամ ու կես և այլն:

Ծանոթություն: Եթե դրանք սերտ միասնություն են կազմում և արտասանվում են միասնաբար, գրվում են միացած բաղադրիչներով, ինչպես՝ ներսուդուրս, վերովար, որթևայրի, բուքուբորան, ահուդող,

ալուսիաց, այրուծի, այրուկին, առևտուր, մինուճար, մեկուկես, հինգուկես, օրուկես և այլն: Բայական հարադրությունների կազմում և որպես որոշիչ գործածվելիս նույնպես սրանք կցվում են՝ չեմուչում անել, վիրավար անել, մեծումեծ մարդիկ: Միացած բաղադրիչներով են գրվում սև, եթե բաղադրիչներից թեկուզ մեկը նույնությամբ անկախ գործածություն չունի, օրինակ՝ գորուգիշեր, ծակուծուկ և այլն:

Կից բաղադրիչներով են գրվում.

23. Հարադրավոր բաղադրյալ տեղանուններից, հարադիր բանից և միության գծիկով գրվող բարդ բառերից կազմված ածանցյալները, օրինակ՝

նորգելանդական, փոքրաւիական, հեռավորարևելյան, մեծպարնեցի, վերինթալիցի, նորնախիջևանցի, դոնիռուտովցի, ադիսաբեբացի, սևծովյան, խաղաղօվկիանոսյան, հյուսիսարևելյան, հարավարևմտյան, նյույորքյան, պարապարապություն, տունթանգարանային, կիսատպոստություն, նարդոսյան, ձեռքբերում, լույսընծայում, ձեռքսեղմում, դուրսբերում և այլն:

24. Հոդակապով և անհոդակապ բարդությունները, օրինակ՝ պատմաբանասիրական, ռոմանագերմանական, էլեկտրաէներգիա, գիտահետազոտական, գործընկեր, զբոսայգի և այլն:

Ծանոթություն: Որոշ անհոդակապ բարդությունների նմանվող և դրանց հետ շփոթվող բառակապակցություններ կան, օրինակ՝ *այսօր – այս օր, կեսգիշեր – կես գիշեր, տանտեր – տան տեր, ոսկեօղ – ոսկե օղ, մեծարժեք – մեծ արժեք, խորիմաստ – խոր իմաստ, ութանկյուն – ութ անկյուն, հեքիաթասաց – հեքիաթ ասաց, հինգհազարանոց – հինգ հազարանոց* և այլն: Այսպես՝ «Դա ինձ համար **մեծ արժեք** ունի». բայց՝ «Նրա մոտ գնաց **մեծարժեք** նվերներով»: «Նա ընկերոջը տվեց **հինգ հազարանոց** և տասներկու հարյուրանոց թղթադրամներ», բայց՝ «Թշնամու **հինգհազարանոց** բանակը փախուստի դիմեց»:

25. Կցական բարդությունները, օրինակ՝ այսինքն, գլուխգործոց և այլն, այդ թվում՝ մասնավորապես՝

ա. 11-ից մինչև 99 քանակական բարդ և բարդ ածանցավոր թվականները, օրինակ՝ քսանչորս, ութսունինը,

բ. ըստ, ընդ, ց, գ, ի նախդիրներով կրկնավորները, ինչպես՝ օրըստօրե, տարեցտարի, օրեցօր, հետզհետե, շալիշար, ինիին, մոտիմոտ և այլն,

գ. այն կրկնավոր բարդությունները, որոնց առաջին բաղադրիչը քարացած քերականական ձև է, այսինքն՝ նրա հոլովական իմաստը այսօր չի գիտակցվում, ինչպես՝

աշխարհեաշխարհ, տնետուն, դռնեդռն, օրեցօր, ծայրեծայր, բացելիբաց, երկրեերկիր, կուգեկուգ,

դ. ի նախդիրով կազմված իզուր, խապառ, իհարկե բառերը:

26. Հապավական բարդությունները, օրինակ՝

ժողգործիքներ, զինգրքույկ, բուժօգնություն, շինհրապարակ, ժողտնտիսորի և այլն:

27. Ամենա-, ց-, առ- և այլ նախածանցներով բառերը, օրինակ՝ ամենալավ, ցպահանջ, ցտեսություն, ցայդ, ցայսօր, ցմրուր, առնվազն, առձեռն, առհավելո, առայժմ, առհասարակ և այլն:

Վարժություններ

84. Փակագծերը բացելով՝ բառերը գրեք միասին, անջատ կամ գծիկով:

ա. Ի (գիտություն), գիշեր (ցերեկ), բողոք (դիմում), դեր (ծովակալ):
 բ. Բարակ (մարակ), տեղի (տալ), տան (տիկին), ծովից (ծով):
 գ. Կողք (կողքի), մուգ (կարմիր), գյուղե (գյուղ), ինչ (որ) բան:
 դ. Հրամ (կազմ), վեց (անկյունի), ուս (ուսի), մարդ (մուրդ):
 ե. Համ (երկրացի), այսօր (վաղը), գլուխ (տալ), մեջք (մեջքի):
 գ. Մինչև (անգամ), չար (որակ), ծանոթ (անծանոթ), հյուսիս (արևելյան):

է. Հնուց (ի) վեր, հարյուր (ամյա), հյուսիս (արևելք), մանր (մունր):
 ը. Ըստ (որում), առոք (փառք), ձեռք (ձեռքի), պար (ուսույց):
 թ. Հարգել (պատվել), նոր (զելանդական), (ի) սկզբանե, ձեռք (բերում):

ծ. Առ (մեկը) հունիսի, բուհ (ական), եՊՀ (ուսմ), վերջ (երգ):
 ժա. Պետ (կրկես), աղ (ու) հաց (կիսել), **վարդ** (ի) ուղղագրությունը, դեր (անուն):

ժբ. Ծափ (ծիծաղ), (ի) դեմս, (հատիկ) հատիկ, վայր (էջք):

ժգ. երեք (չորրորդ), (մազ) մորուք, օր (օրի), ձեռք (սեղմում):

ժդ. (Յ) պահանջ, ամեն (մի), (լեփ) լեցուն, առ (այժմ):

ժե. Աներ (որդի), (կաս) կարմիր, վաղը (ևեթ), հարյուր (հինգ):

ժզ. Փոխ (նախագահ), վեր (կենալ), ունկն (դրել), զույգ (զույգ):

ժէ. Ամեն (ինչ), վաթսուն (վեց), ոտքի (կանգնել), (հյուսիս) արևմուտք:

ժը. (Շիփ) շիտակ, տնից (տուն), (առ) ձեռն, բարձր (աշխարհիկ):

ժթ. Փոքր (ի) շատե, հին (ավուրց), տասը (քսան), ականջ (դնել):

ի. (Ի) գիտություն, պատեհ (անպատեհ), երես (սրբիչ), (ընդ) դեմ:

իա. Մեկից (մեկ), շաքար (ավազ), երամ (երամ), խորդ (ու) բորդ:

85. Ո՛ր շարքի բոլոր դեպքերում են բաղադրիչները գրվում միասին.

ա. Քառասուն (հինգ) ամյա, փայտ (փորիկ), քաղցր (մեղցր), շուրջ (պար):

բ. (Գողե) գող, (հյուսիս) արևմտյան, իննսուն (ամյա), (առ) այն:

գ. Օրն (ի) բուն, (ի) զեն, (դռնե) դուռ, (մեջ) բերում:

դ. (Սերնդե) սերունդ, քարե (դարյան), այր (ու) ծի, հաշվե (գետ):

86. Ո՛ր շարքի բոլոր դեպքերում են բաղադրիչները գրվում գծիկով.

ա. (Նետ) աղեղ, (համով) հոտով, վեր (վեր) թռչել, դեսից (դենից) խոսել:

բ. Հարավ (արևմտյան), (ահել) ջահել, հեռու (մոտիկ), ծանր (ծանր):

գ. Աչքով (ունքով), ամառ (ծմեռ), (կանաչ) կարմիր, (աղմուկ) աղաղակ:

դ. Ցուցահանդես (վաճառք), խուլ (համր), հաց (մաց), (սարե) սար:

87. Ո՛ր շարքի բոլոր դեպքերում են բառի կամ բառակապակցության բաղադրիչները գրվում անջատ (առանց գծիկի).

ա. (ի) ծնե, աման (չաման), (ց) այսօր, ձեռք (բերել):

բ. (Սարից) սար, խելք (խեքի) տալ, պատ (շար), (երկու) հարյուր:

գ. Ոչ (ոք), (մուգ) կարմիր, ծյուղից (ծյուղ), ալան (թալան):

դ. Ամեն (ոք), (ըստ) այնմ, դեմ (դիմաց), հինգ (վեցերորդ):

ՈՃ ԵՎ ՈՃԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն լեզվով խոսող մարդիկ իրար հետ հաղորդակցվելիս գործածում են տարբեր բառեր, արտահայտություններ, նախադասությունների տարբեր ձևեր, արտահայտչական տարբեր միջոցներ: Մեզանից մեկը նախընտրում է խոսակցական բառեր, մյուսը՝ գրքային: Մեկը հաճախ է դիմում փոխաբերությունների ու համեմատությունների օգնությանը, մյուսը, ընդհակառակը, բավարարվում է պարզ նկարագրական կամ դատողական խոսքով, մեկը նախընտրում է հուզական, գեղեցիկ բառերով զարդարուն խոսքը, իսկ մյուսն ունի զուսպ ու չափավոր խոսք և այլն: Այդպիսով, գործածելով նույն լեզուն՝ ամեն մեկս մեր խոսքը կառուցում ենք լեզվական յուրահատուկ միջոցներով:

Լեզվավան միջոցների գործածության յուրահատկությունների ամբողջությունը կոչվում է ոճ:

Լեզվական յուրահատկությունների դրսևորումը կախված է մի քանի հանգամանքներից:

Գործունեության տարբեր ոլորտներում հաղորդակցվելիս նույն մարդիկ գործածում են լեզվական տարբեր միջոցներ. առօրյա հաղորդակցման ժամանակ հաճախ են դիմում կենցաղային բառերի ու արտահայտությունների, նախընտրում են խոսակցական կամ բարբառային բառեր, շարահյուսական պարզ կառույցներ և այլն: **Գեղարվեստական** գրվածքներում, հիմնականում պահպանելով գրական լեզվի կանոնները, հաճախ են դիմում պատկերավորման ու արտահայտչական միջոցների, ստեղծում են հուզական խոսք: **Վարչական-պաշտոնական** գործունեության ընթացքում թե՛ գրավոր, թե՛ բանավոր հաղորդակցման ժամանակ գործածում

ևն զուսպ ու կանոնարկված խոսք, դիմում են միօրինակ լեզվական կառույցների: **Գիտական** հաղորդակցումն իրականացվում է գրական լեզվի կանոնների շրջանակներում, լինում է տրամաբանված, առանց նկատելի հուզարտահայտչական տարրերի, աչքի է ընկնում մասնագիտական բառերի առատ գործածությամբ և այլն: Այս տարբեր իրավիճակներից ամեն մեկի դեպքում գործածվող լեզուն ունի իր առանձնահատկությունները, տարբերվում է մյուսներից թե՛ բառապաշարով, թե՛ արտահայտվելու ձևերով, թե՛ խոսքի բարդությամբ ու կանոնավորությամբ:

Գործունեության որևէ ոլորտին բնորոշ լեզվական առանձնահատկությունների ամբողջությունը կոչվում է գործառական ոճ:

Տարբերում են գործառական հինգ ոճ՝ **առօրյա-խոսակցական**, **վարչական** կամ **պաշտոնական**, **գեղարվեստական**, **գիտական** և **հրապարակախոսական**:

Նույն մարդու խոսքը կարող է տարբեր լինել՝ կախված ոչ միայն գործունեության ոլորտից, այլև **խոսքային իրադրությունից**՝ հաղորդակցվողների կազմից և փոխհարաբերությունից, հաղորդակցման նյութից և նպատակից: Ըստ այդմ՝ տարբերում են **իրադրական ոճեր**՝ հանդիսավոր, մտերմական-փառաքչական, կատակաբան, հեգնական, գռեհիկ և այլն:

Խոսքի կառուցման մեջ էական դեր են կատարում նաև այսպես կոչված **անհատական գործոնները**՝ հեղինակի անհատական հատկանիշները՝ կրթությունը, դաստիարակությունը, ծաշակը, հակումները, բնավորությունը, խառնվածքը, աշխարհայացքը, մտածելակերպը, իրականության ընկալման կերպը և այլն: Ըստ այդմ՝ տարբերում են **անհատական ոճեր**՝ խրթին, բարձր կամ վսեմ, միջին կամ խառն, պարզ կամ հասարակ, պարզունակ:

Գեղարվեստական գրականության մեջ դրսևորվում է **գրողի ոճը**, որը տվյալ-հեղինակի ոճական առանձնահատկությունների ամբողջությունն է:

Ոձի ուսումնասիրությամբ զբաղվում է լեզվաբանության այն բաժինը, որ կոչվում է ոճաբանություն:

Խոսքի ոճական տարբերությունները դրսևորվում են լեզվական տարբեր միջոցներով՝ հնչյունական, բառապաշարային, բառակազմական, ձևաբանական, շարահյուսական:

ՈՃ ԵՎ ՈՃԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն լեզվով խոսող մարդիկ իրար հետ հաղորդակցվելիս գործածում են տարբեր բառեր, արտահայտություններ, նախադասությունների տարբեր ձևեր, արտահայտչական տարբեր միջոցներ: Մեզանից մեկը նախընտրում է խոսակցական բառեր, մյուսը՝ գրքային: Մեկը հաճախ է դիմում փոխաբերությունների ու համեմատությունների օգնությանը, մյուսը, ընդհակառակը, բավարարվում է պարզ նկարագրական կամ դատողական խոսքով, մեկը նախընտրում է հուզական, գեղեցիկ բառերով զարդարուն խոսքը, իսկ մյուսն ունի զուսպ ու չափավոր խոսք և այլն: Այդպիսով, գործածելով նույն լեզուն՝ ամեն մեկս մեր խոսքը կառուցում ենք լեզվական յուրահատուկ միջոցներով:

Լեզվական միջոցների գործածության յուրահատկությունների ամբողջությունը կոչվում է ոճ:

Լեզվական յուրահատկությունների դրսևորումը կախված է մի քանի հանգամանքներից:

Գործունեության տարբեր ոլորտներում հաղորդակցվելիս նույն մարդիկ գործածում են լեզվական տարբեր միջոցներ. առօրյա հաղորդակցման ժամանակ հաճախ են դիմում կենցաղային բառերի ու արտահայտությունների, նախընտրում են խոսակցական կամ բարբառային բառեր, շարահյուսական պարզ կառույցներ և այլն: **Գեղարվեստական** գրվածքներում, հիմնականում պահպանելով գրական լեզվի կանոնները, հաճախ են դիմում պատկերավորման ու արտահայտչական միջոցների, ստեղծում են հուզական խոսք: **Վարչական-պաշտոնական** գործունեության ընթացքում թե՛ գրավոր, թե՛ բանավոր հաղորդակցման ժամանակ գործածում

են զուսպ ու կանոնարկված խոսք, դիմում են միօրինակ լեզվական կառույցների: **Գիտական** հաղորդակցումն իրականացվում է գրական լեզվի կանոնների շրջանակներում, լինում է տրամաբանված, առանց նկատելի հուզարտահայտչական տարրերի, աչքի է ընկնում մասնագիտական բառերի առատ գործածությամբ և այլն: Այս տարբեր իրավիճակներից ամեն մեկի դեպքում գործածվող լեզուն ունի իր առանձնահատկությունները, տարբերվում է մյուսներից թե՛ բառապաշարով, թե՛ արտահայտվելու ձևերով, թե՛ խոսքի բարդությամբ ու կանոնավորությամբ:

Գործունեության որևէ ոլորտին բնորոշ լեզվական առանձնահատկությունների ամբողջությունը կոչվում է **գործառական ոճ**:

Տարբերում են գործառական հինգ ոճ՝ **առօրյա-խոսակցական, վարչական կամ պաշտոնական, գեղարվեստական, գիտական և հրապարակախոսական**:

Նույն մարդու խոսքը կարող է տարբեր լինել՝ կախված ոչ միայն գործունեության ոլորտից, այլև **խոսքային իրադրությունից**՝ հաղորդակցվողների կազմից և փոխհարաբերությունից, հաղորդակցման նյութից և նպատակից: Ըստ այդմ՝ տարբերում են **իրադրական ոճեր**՝ հանդիսավոր, մտերմական-փաղաքշական, կատակաբան, հեզնական, գռեհիկ և այլն:

Խոսքի կառուցման մեջ էական դեր են կատարում նաև այսպես կոչված **անհատական գործոնները**՝ հեղինակի անհատական հատկանիշները՝ կրթությունը, դաստիարակությունը, ճաշակը, հակումները, բնավորությունը, խառնվածքը, աշխարհայացքը, մտածելակերպը, իրականության ընկալման կերպը և այլն: Ըստ այդմ՝ տարբերում են **անհատական ոճեր**՝ խրթին, բարձր կամ վսեմ, միջին կամ խառն, պարզ կամ հասարակ, պարզունակ:

Գեղարվեստական գրականության մեջ դրսևորվում է **գրողի ոճը**, որը տվյալ հեղինակի ոճական առանձնահատկությունների ամբողջությունն է:

Ոճի ուսումնասիրությամբ զբաղվում է լեզվաբանության այն բաժինը, որ կոչվում է **ոճաբանություն**:

Խոսքի ոճական տարբերությունները դրսևորվում են լեզվական տարբեր միջոցներով՝ հնչյունական, բառապաշարային, բառակազմական, ձևաբանական, շարահյուսական:

ՀԱՅՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՃԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԸ

Խոսքում հնչյունների՝ այս կամ այն կերպ գործածությունը նաև վերաբերմունքի արտահայտման միջոց է, կատարում է ոճական-արտահայտչական կարևոր դեր:

Հեզվի հնչյունական կառուցվածքի առանձնահատկություններից են տվյալ խոսքաշարում ծայնավոր և բաղաձայն հնչյունների կիրառման հաճախականությունը, ծայնավորների բազմազանության աստիճանը, տվյալ լեզվում վանկարար հնչյունների քանակը, վանկում բաղաձայն և ծայնավոր հնչյունների հարաբերակցությունը, հնչյունների կազմությունը, դրանց արտաբերության եղանակը, լեզվի շեշտի բնույթը, առոգանությունը և այլն:

Տվյալ լեզվի բարեհնչությունը մեծ չափով պայմանավորված է ծայնավոր և բաղաձայն հնչյունների զուգորդության ներդաշնակությամբ և ծայնավորների հարստությամբ: Այդ հատկանիշով (հայերենում առկա է ծայնավորների և բաղաձայնների 30/6 հարաբերակցություն) հայերենը աշխարհի լեզուների շարքում ռուսերենի, պարսկերենի, վրացերենի և այլ լեզուների հետ գրավում է միջին դիրք՝ մի կողմից իտալերենի և ծապոներենի, մյուս կողմից՝ անգլերենի և գերմաներենի միջև:

Հնչերանգի հատկանիշներով (առոգանություն, արագություն, ելևեջումներ և այլն) նույնպես հայոց լեզուն չափավոր՝ միջին բնութագրեր ունի: Դա նշանակում է, որ հայերենը իր հնչյունական համակարգի բնույթով բարեհունչ լեզու է:

Լեզվի հնչյունական կառուցվածքի նշված առանձնահատկությունները կարող են տարբեր կերպ կիրառվել խոսքի անհատականացման՝ ոճավորման նպատակով՝ կախված հեղինակի անհատական հատկանիշներից, հեղինակային նպատակադրումներից, խոսքի գործառման ոլորտներից, իրադրությունից, խոսքի նյութից և այլն:

Խոսքի ոճավորման հնչյունական միջոցներից են **բաղաձայնույթը** (ալիտերացիա), **առձայնույթը** (ասոնանս) և **հանդը**:

Բաղաձայնային և առձայնային

Սրանք նույն հնչյունի կամ նման հնչյունների կրկնությունն են խոսքի որոշակի հատվածում: Բաղաձայնների կրկնությունը կոչվում է **բաղաձայնային**, իսկ ձայնավորներինը՝ **առձայնային**: Նման հնչյուն ստեղծվում են կատի է առնվում հնչյունական հատկանիշներով իրար մոտ հնչյունների, օրինակ՝ խուլ կամ ձայնեղ, շրթնային կամ ռնգային, նույն շարքի կամ հարևան շարքերի բաղաձայնների կրկնությունը և այլն:

Հնչյունական այս հնարքները՝ բաղաձայնային և առձայնային, առավել բնորոշ են գեղարվեստական խոսքին, մասնավորապես նրա դրսևորման չափածո տեսակին: Ավելի տարածված է **բաղաձայնային**:

Հայտնի է, որ հնչյունները առաջ են բերում որոշակի զգայական տպավորություններ, որոնք հաճախ ծնվում են ենթագիտակցորեն: Բայց կապվելով բառընտրության և խոսքի բովանդակության ինչ-ինչ կողմերին՝ հնչյունները նպաստում են ձայնապատկերի կառուցմանը, ընթերցողի ուշադրությունը հոգեբանորեն կենտրոնացնում են այս կամ այն մտածության վրա: Այսպիսի դեպքերում ասվում է, որ արտաքին հնչյունական երանգը համապատասխանեցվում է բովանդակությանը: Անշուշտ, կարելի է ենթադրել, օրինակ, որ գեղարվեստական այդպիսի միտումով է ստեղծված Դանիել Վարուժանի հետևյալ պատկերը.

Ափ մը ցորյան գըլուխդ ի վար.

Թող որ թափեմ Թոռնիկ սիրված:

Խուլ ու «փափուկ» հնչյունների կարգին դասվող **փ, թ, ց, խ** հնչյունների կուտակումը թերևս ստեղծում է ցորենի հատիկների փափուկ հոսքի զգայական տպավորություն. ավելի տեսանելի է դառնում գեղարվեստական պատկերը:

Մեկ ուրիշ դեպքում («Ցորյանի ծովեր») **հ**-երի կրկնությամբ շնչող-կենդանի հովերի գեղագիտական տպավորությունն է շեշտվում:

Հովեր կ'անցնին.

Ու ցորյաններս հուշիկ-հուշիկ կ'արթնան.

Իրենց խորքեն կը հոսի դող մ'անսահման:

Կամ՝ ծայնավորների առատությունը «Հացին երգում» բաց ու պայծառ տրամադրության երանգներ ունի: Իսկ, օրինակ, Ներսես Շնորհալու «Առավոտ լուսո» շարականում ծայնավորների կուտակումը անսովոր նվագայնություն և հանդարտ երաժշտականություն է հաղորդում խոսքին.

Առաւօտ լուսոյ,
Արեգակն արդար,
Առ իս լոյս ծագեա:

Միսաք Մեծարենցի «Սիրերգ» բանաստեղծության մեջ **ս** և **շ** խուլ շփականների, այլև դրանցով բաղադրված **ց** և **չ** բարդ կիսաշփականների համաչափ կուտակումը տողի կամ կից տողերի մեջ ոչ միայն ստեղծում է շրշունով ու սոսափով լեցուն ամառային գիշերվա զգայական պատկերը, այլև ընդգծում է կյանքի ու բնության վայելքի քաղցրությունը, նրբությունն ու քնքշությունը՝ խորացնելով դրանց հակադրությունը քնարական հերոսի դրամատիկ հոգեվիճակի ու մռայլ տրամադրության հետ.

Գիշերն անույշ է, գիշերն հեշտագին,
Հաշիշով օծուն ու բալասանով...
...Յնծագին գիշերն է լույս ու լուսին՝
Բայց լույսն իմ հոգվույս քիչ քիչ կը մաշի...

Նույն իրիկնամուտի՝ այս անգամ պայծառ տրամադրությամբ նկարագրությունը («Կիրակմուտք») հուշում է ծայնեղ պայթականների՝ **ծ** (<**ծ**), և ծայնավորների կուտակում՝

Կապույտ ծոպեր, ծիածան, ծըփան ծայներ, միստիք վարդ...

Միտքը բանաստեղծորեն արտահայտելը հեղինակը զուգակցում է հոգեկան վիճակների ու տրամադրությունների հետ: Ընդգծվում է խոսքի քնարական երանգը:

Բաղաձայնայթի հաջող կիրառման օրինակ է Հովհաննես Ծիրազի «Սոսին» բանաստեղծությունը, որից ներկայացնում ենք չորս տող՝

Սոտավում է ու սիրով տարն է ելնում իմ տափն,
Սոսին՝ իմ սեգ հարսի պես՝ լուսնի ոսկե կուժն ուսին,

Ու ես շորորն եմ հիշում իմ շուշանի ապրեշում,
Որ հուշ դարձել մշուշում ու ինձ դրժել, չի հիշում:

Հանգ

Հանգը բանաստեղծական տողերի նույն կամ նման հնչյունախմբերով վերջավորվելն է:

Հանգավորվել կարող են.

1. իրար հաջորդող՝ հարևան տողերը (**կից** հանգավորում), ինչպես՝

Ու լույսն անոնց, անխոս հուրի՛ դյուրական,
Հըմայագեղ ու վարսքերով **արծաթե**,
Շատըրվանին կ'իջնե գուռին մեջ **կաթե**:
(Մ. Մեծարենց)

2. մեկընդմեջ տողերը՝ առաջինը երրորդի հետ, երկրորդը՝ չորրորդի հետ (**խաչաձև** հանգավորում), ինչպես՝

Չյուն է իջնում, **կուտակվում**
Մորս վրա **վերևից**,
Ասես փետուր է **թափվում**
Հրեշտակի **թևերից**:
(Հ. Շիրազ)

3. առաջին տողը՝ չորրորդի հետ, երկրորդը՝ երրորդի հետ (**օղակաձև** հանգավորում), ինչպես՝

Իջնում է գիշերն անգութ ու մթին,
Եվ այգը քացվում դառն ու մահահոտ,
Բայց ձրկեզ հոգիս մորմոքում այս տոթ
Հավատում է դեռ քո առավոտին:
(Վ. Տերյան)

Լինում են նաև հանգավորման այլ բանաձևեր:

Հանգը սերտ միասնություն է ստեղծում տողերի միջև, ձևավորում է ռիթմական միավորներ (բանատող, բանատուն), շեշտված երաժշտականություն ու բարեհնչություն է հաղորդում խոսքին:

Վարժություններ

88. Գործառական ո՞ր ոճին են բնորոշ.

ա. բաղաձայնայնությամբ և առձայնայնությամբ.

1. վարչական
2. հրապարակախոսական
3. գեղարվեստական
4. գիտական

բ. հանգը.

1. առօրյա-խոսակցական
2. գեղարվեստական
3. գիտական
4. հրապարակախոսական

89. Ո՞ր պնդումը ճիշտ չէ բաղաձայնայնության վերաբերյալ.

1. Բնորոշ չէ չափածո խոսքին:
2. Ստեղծում է բարեհնչություն և նվագայնություն:
3. Նպաստում է ծայնապատկերի կառուցմանը:
4. Ստեղծվում է ոչ միայն նույն բաղաձայնի, այլև տարբեր բաղաձայն հնչյունների կրկնությամբ:

90. Ո՞ր օրինակում բաղաձայնայնությամբ կա.

1. Ես իմ անուշ Հայաստանի արևահամ բառն եմ սիրում...
2. Համբույրիդ, գիշեր, պատուհանս է բաց...
3. Ծաղիկ, կանաչ, թարմ հյուսեր,
բախտի կարկաչ ու հույսեր...
4. Դուն հունձք հարուստ, և դուն հնձան հրաշեկ:

91. Ո՞ր օրինակում բաղաձայնայնությամբ չկա.

ա.

1. Առուները մամուռներու մետաքսին մեջեն մանկահասակ
մերկություններու նման կը հոսին...
2. Վուշ-վո՛ւշ, Անո՛ւշ, վուշ-վո՛ւշ, քուրիկ,

Վե՛րջ քու սերին, քու յարին...

3. Բախտի խորհուրդով թողինք–հեռացանք,
Եվ հեռանալով այնքան մոտեցանք,
Որ բաժանվելու հնար չմնաց:
4. Դուն բեղուն բարիք, սրտի աղբյուր,
Գուներու գանձ, գթությանց գահ:

Բ.

1. Շուշանն շողեր հովտին, շողշողեր դեմ արեգականն,
...Շուշանն շաղով լցեալ, շող շաղով և շաղ մարգարտով:
2. Աչքն ծով ի ծով ծիծաղախիտ ծաւալանայր յառաւօտուն...
3. Ծնծղաներու պես ցնծուն
Ծափ կը զարնեն իմ հուշեր:
4. Երբ հանկարծ այգուց դու ելար իմ դեմ
Ոտքերով բորիկ ու ցողաշաղախ:

Գ.

1. Սիրեցի յարըս տարան,
Յարա տըվին ու տարան...
2. Դուն տարակույսին և տարտամին տիրապետ
Դուն տարօրինակ և տարագիծ գմբեթ...
3. Դուն բարբառի արարիչ, Բանի իշխան,
Դուն անբավ բավիղ տևողության...
4. Ձմռան մի գիշեր կար մի հարսանիք,
Հրձվում էր անզուսպ ամբոխը գյուղի...

92. Օրինակներից քանիսում առձայնույթ կա.

1. Սա իրիկունն ըլլայի ես,
Համայնակալն, չքնաղ, քաղցրիկ, լուսագես...
2. Տեր իմ, տեր,
...Անտանելի, անմեծենալի, անըմբռնելի,
Անզննելի, անշոշափելի, անորոնելի...
3. Խոր սուզվեցին ակն աղբյուրի,
Մտան կաղնին հաստաբուն,
Ու լեռնային աղբյուրների
Ալիքները պաղպաջուն:

4. Արցունքով, արցունքով լսեցի, որ ավերակ առ ավերակ
Քու լայնանիստ պատերդ իրարու կործանեցին...

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. բոլորում

93. Արտահայտչական ինչ միջոց է գործածված.

Ինչը կհաղթի կյանքում հերոսին,

Թե չլինին

Կինն ու գինին:

1. հանգ
2. բաղաձայնույթ
3. նմանաձայնություն
4. աստիճանավորում

94. Ո՞րը գեղարվեստական չափածոյի բնորոշ հատկանիշը չէ.

1. հանգ
2. բաղաձայնույթ
3. պատկերավորություն
4. միօրինակություն

95. Հանգավորման ո՞ր տեսակն է օգտագործված.

Կամ կը քշեմ վաղվան հույսով՝

Արևն առած ծակտիս վրա:

Հորիզոնը՝ անհուն լույսով,

Իմ աչքերուս մեջ կը լողա:

1. կից
2. խաչաձև
3. օղակաձև
4. մոտավոր

ՍՏՈՒԳՈՂԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Քանի՞ ձայնավոր հնչյուն կա հայերենում.

1. չորս
2. վեց
3. յոթ
4. ութ

2. Ո՞ր բառի մեջ են տառերը և հնչյունները քանակով իրար համապատասխանում.

- ա. 1. անգղ, 2. որոշել, 3. հարևան, 4. նայել
բ. 1. եղնիկ, 2. որակ, 3. համեստ, 4. նվագ
գ. 1. արև, 2. գնացք, 3. կրկես, 4. վագրենի
դ. 1. բարձրանալ, 2. նրբաոճ, 3. մթնկա, 4. հեք

3. Ո՞ր բառի մեջ հինգ հնչյուն կա.

- ա. 1. Նաիրի, 2. դուստր, 3. ոստրե, 4. վտանգ
բ. 1. վարակ, 2. բույր, 3. նիրհ, 4. մտրակ
գ. 1. երաշտ, 2. որակ, 3. հարս, 4. արև
դ. 1. մկրատ, 2. երագ, 3. թանձր, 4. կարգ

4. Ո՞րը ձայնավոր հնչյուն նշանակող տառ չէ.

- ա. 1. օ, 2. ո, 3. հ, 4. ը
բ. 1. օ, 2. է, 3. ը, 4. յ
գ. 1. ու, 2. ե, 3. յ, 4. ո

5. Ո՞ր բառը ձայնավոր հնչյունով չի սկսվում.

ա. 1. երազ, 2. օրինակ, 3. ընկեր, 4. էակ

բ. 1. ողորկ, 2. ովքեր, 3. օղակ, 4. ուղևոր

գ. 1. ունակ, 2. ես, 3. ով, 4. եմ

6. Քանի՞ բաղաձայն հնչյուն կա տրված բառում.

ա. ամենաներևելի.

1. հինգ, 2. վեց, 3. յոթ, 4. ութ

բ. արևմուտք.

1. երեք, 2. չորս, 3. հինգ, 4. վեց

գ. ամենաոորոշակի.

1. չորս, 2. հինգ, 3. վեց, 4. յոթ

7. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ թավ գրված տառի գրությունն ու արտասանությունը համապատասխանում են.

ա. համբույր, հոգնել, նրբերանգ, թակարդ

բ. մակարդակ, որդեսեր, վարդաստան, քրդոտ

գ. դեղձենի, ողբերգակ, վարկաբեկել, միտքդ

դ. աղբյուր, նվագարան, համբերել, հագուստ

ե. խորանարդ, ողբաձայն, մզանալ, արդյունք

զ. ջարդ, Թորգոմ, լյարդ, ժողովուրդ

է. անհարկի, բարդ, զերդ, ապաշնորհ

ը. կարգադրել, լողորդ, երեքշաբթի, արձանագրել

թ. արդարամիտ, Սերոբ, համանվագ, Նվարդ

ժ. դեղձաչիր, վերջ, զուգակցել, դարձ

ժա. երգիչ, պարգևատրել, մարագ, թագադրել

ժբ. որդենել, զուգահեռանիստ, մարգարե, վարդապետ

ժգ. օրակարգ, զուգահեռ, ողբերգություն, նրբիրան

ժդ. հարդ, խնդիր, անդադար, դրդապատճառ

ժե. իբրև, խլուրդ, վարձակ, անօգնական

ժզ. ընդամենը, փորձարկում, թարգմանիչ, գմբեթարդ

8. Նշեք այն բառը կամ բառաձևը, որի մեջ թավ գրված է-ն արտասանվում է յէ.

- ա. գերեվարել, եվրոպա, աներկյուղ, այժմեական
- բ. համաերևանյան, անենթակա, լուսնեղջյուր, անելանելի
- գ. կիսաեփ, զուգերգ, վերելք, տասներեք
- դ. համերգային, պարզերես, երկերեսանի, համերկրացի
- ե. ամենաերևելի, մակերես, պարերգ, մայթեզր
- զ. պարերգ, կիսաեզրափակիչ, աներևութանալ, անենթակա
- է. ծովեզր, խուռներամ, հազարերանգ, ամենաերկար
- ը. լայներախ, երթևեկ, վերաեռակցել, ծերմակերես
- թ. ամենաերանելի, հովեկ, թերեփ, վերելակ
- ժ. գրում եմ, զարկերակ, մեներգ, վրաերթ

9. Նշեք այն բառաշարքը, որի բոլոր բառերում կամ բառաձևերում թավ գրված է-ն արտասանվում է է.

- ա. մեներգ, ամենաերկյուղալի, խաչերկաթ, արտերկիր
- բ. տասներեք, նրբերշիկ, ենթաերանգ, գերերկար
- գ. նստել ես, երկեղջյուր, համերկրային, ծայներիզ
- դ. աներևակայելի, հիսուներկու, կիսաերջանիկ, ուղերթ
- ե. աներես, անեղծ, ապերջանիկ, համաեվրոպական

10. Նշեք այն բառը կամ բառաձևը, որի մեջ թավ գրված ո-ն արտասանվում է վօ.

- ա. անորոշ, նրբաոճ, բազմոտանի, արջորս
- բ. բարձրորակ, արջաորս, բնորոշ, հայորդի
- գ. մթնոլորտ, գանգոսկր, ամենաողորկ, դիմորոշ
- դ. կարծրորակ, ովքեր, ամենաորակյալ, եղբորորդի
- ե. չափորոշիչ, ենթաոճ, անողորմ, բնորոգուհի

11. Նշեք այն բառաշարքը, որում գաղտնավանկ ունեցող բառ կա.

1.

- ա. կասեցնել, խոսեցնել, դեղնավուն, հատընտիր
- բ. մոտեցնել, հանձնարարություն, անձրևաբեր, խամբել

գ. մասրենի, դուստր, ակնահաճո, մատնաչափիկ
դ. հանրային, կարծրանալ, վայրընթաց, վարձկան

2.

ա. անձնական, հատընտիր, նորընծա, տարրական
բ. անդորր, մատնացույց, ուղղահայաց, մակընթացություն
գ. գործնական, սխալ, սակրավոր, անձնական
դ. ակնոց, չխոսկան, սանրել, եզրագիծ

12. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ **բ**-ն արտասանվում է *փ*.

ա. Արգար, բարբաջանք, նրբանկատ, ողբանվագ
բ. բերրի, վարկաբեկել, բամբ, սրբիչ
գ. որբևայրի, ամբարտակ, թմբուկ, արամբի
դ. աբբա, աբեթ, իբրև, աշխարհաբար
ե. պատահաբար, երեքշաբթի, Աբել, Չենոբ
զ. Հաբեթ, Ռուբեն, աբխազ, լրաբեր
է. ամբողջ, բարեբեր, ուրբաթ, Աբրահամ
ը. բամբիչ, բորբ, խաբել, ըմբիշ
թ. արբանյակ, որբուկ, ամբրոս, բամբիռ

13. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ **բ**-ն արտասանվում է *բ*.

ա. համբերել, սրբել, ամբողջ, հարբել
բ. աղբահավաք, ըմբոստանալ, դարբին, սրբազան
գ. նրբանկատ, որբանոց, աղբյուր, բորբոսնել
դ. համբույր, սրբագրիչ, լրբություն, գինեարբ

14. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ **գ**-ն արտասանվում է *ք*.

ա. արգելք, անարգ, հագենալ, Սարգիս
բ. հագնվել, արագ, էներգիա, երկրպագու
գ. արգահատանք, անարգանք, արգանդ, ուրագ
դ. արգասիք, օրակարգ, զարգանալ, մարգ
ե. ողբերգակ, ֆուրգոն, երգել, նարգես
զ. մարգարին, ողբերգու, բուրգ, ավագ
է. քնարերգակ, ներգոյական, անթարգմանելի, գորգ
ը. բարգավաճել, Թորգոմ, մարգագետին, կարգադրել

թ. հարգել, ալգորիթմ, համերգ, երգացանկ
 Ժ. պարզև, գորգ, գիրգ, շագանակ
 Ժա. ճառագայթ, հագուրդ, ճրագու, սիգապանծ
 Ժք. նվագարան, կարագ, զուգահեռ, արեգակ
 Ժգ. զիգզագ, մեգ, թագադրում, միանգամյա

15. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ գ–ն արտասանվում է գ.

ա. ագահ, նորոգել, շոգ, օգուտ
 բ. սգակից, որոգայթ, ձգձգել, զագս
 գ. ուրագ, զիգզագ, ոգի, հոգեհան
 դ. ձգնավոր, զուգել, հոգատար, օգոստոս
 ե. տեգր, հոգևորական, անարգել, սուգ

16. Նշե՛ք այն բառը կամ բառաձևը, որի մեջ դ–ն արտասանվում է դ.

ա. Թադևոս, հաղորդություն, արդարամիտ, մնացորդ
 բ. արդար, արդյունք, բարդ, խարդախ
 գ. բարդոց, խորդենի, բերդապահ, բրդել
 դ. բրդում, բուրդ, ջրհորդան, օդանցք
 ե. երդիկ, երդում, խառնուրդ, հորդառատ
 զ. լյարդ, հրդեհ, զերդ, երդմնագանց
 է. սրդողել, խորդութորդ, կարդալ, արդյունաբերություն
 ը. հաղորդել, նյարդ, ավանգարդ, լողորդ
 թ. որդ, որդի, ջարդել, արդիական
 Ժ. Միհրդատ, վարդ, վարդապետ, բրդատու
 Ժա. վրդովել, օրիորդ, խարդավանք, առաջնորդ
 Ժք. հայացքդ, Ժողովուրդ, հաջորդ, հունդ
 Ժգ. խորհուրդ, գնորդ, մարդ, քուրդ
 Ժդ. Վարդգես, Վարդուհի, Տրդատ, Ջարդարյան
 Ժե. Նավասարդյան, անհաղորդ, որդի, զարդատուի
 Ժզ. հասակդ, երիտասարդական, բերդակալ, բարդություն
 Ժէ. վրդովել, լերդանալ, թակարդ, կարդալ
 Ժը. Վարդան, հարդարել, Նվարդ, ծախորդ
 Ժթ. տմարդ, մածնաթրդոշ, անվրդով, մակարդակ

17. Նշե՛ք այն բառը կամ բառաձևը, որի մեջ դ-ն արտասանվում է ք.

- ա. սարդ, խեղդել, խլուրդ, քառորդ
- բ. վարորդ, սերունդ, Վեդի, գիրքդ
- գ. ապարդյուն, մակարդակ, դրդել, խելքդ
- դ. խոսքդ, անդադար, խորդենի, սպրդել
- ե. նախորդ, կախարդ, արդ (այժմ), հարդ
- զ. բաղդատել, ավանդ, Բաղդադ, երկրորդ
- է. լորդ, բնորդ, հորդ, ակորդեոն
- ը. Նավասարդ, մակարդվել, հորդորել, Վարդևան
- թ. սարավանդ, հանդամաս, խարդավանք, Սարդ

18. Նշե՛ք այն բառը կամ բառաձևը, որի մեջ ջ-ն արտասանվում է չ.

- ա. ստեղծ, ողջամիտ, հաղարջենի, մունջ
- բ. դողդոջ, մարմաջ, առջև, աջակցել
- գ. աջակողմյան, ընդմիջում, դաջել, հաջող
- դ. անուրջ, լուրջ, կամուրջ, թրջոց
- ե. մնջախաղ, մրմունջ, խառնիժաղանջ, ոջիլ

19. Նշե՛ք այն բառը կամ բառաձևը, որի մեջ ջ-ն արտասանվում է ջ.

- ա. ամբողջ, հաջողություն, արջուկ, վայրէջք
- բ. ողջ, առաջնորդ, մեջք, միջանցք
- գ. միջոց, աջլիկ, քաջք, առաջնորդ
- դ. մեջ, առաջիկա, խոխոջյուն, առաջարկ
- ե. թրջել, վերջ, արջածառ, գաղջ

20. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ ձ-ն արտասանվում է ձ.

- ա. արձան, վարձ, խուրձ, դեղձ
- բ. արձակ, բարձ, դարձնել, արձագանք
- գ. դարձվածք, արվարձան, բարձունք, վերադարձ
- դ. իրադարձություն, դերձակ, խրձել, հորձանք
- ե. հանդերձանք, արձանագործ, որձաքար, օրավարձ

գ. վարձակ, փորձ, արձանագրություն, համբարձվել
 է. որձ, բարձրաշխարհիկ, օձիք, հարձակվել
 ը. ուղերձ, դեղձանիկ, հանդերձ, օձանման

21. Նշեք այն բառը, որի մեջ ձ-ն արտասանվում է ց.

ա. ատաղձ, փորձանք, հորձանուտ, մաղձ
 բ. լորձ, հերձել, դեղձենի, ըղձական
 գ. մերձենալ, իրադարձություն, ծորձ, գուղձ
 դ. անձուկ, անձավ, ատաղձագործ, դերձան

22. Նշեք այն բառը, որի մեջ դ-ն արտասանվում է դ.

ա. կաղկանձ, բողբոջ, կեղտոտ, կողք
 բ. հաղթանակ, ճեղքել, մաղթանք, մախաղ
 գ. մեղք, շաղկապ, շղթա, կուղբ
 դ. ողկույզ, շեղբ, կողպեք, զեղչ
 ե. քաղց, մեղմ, անհաղթ, թուղթ

23. Նշեք այն բառը, որի մեջ դ-ն արտասանվում է խ.

ա. գաղթել, աղյուսակ, մախաղ, մառախուղ
 բ. սաղավարտ, աղախին, գրող, շաղգամ
 գ. բաղձանք, աղջնակ, հեղձուցիչ, մղձավանջ
 դ. մաղձ, բղջախոհ, իղձ, փեղկ
 ե. աղբաման, աղցան, եղջյուր, աղեկտուր

24. Նշեք այն բառը, որի թավ գրված հ-ն չի արտասանվում.

ա. ապաշնորհ, աշխարհայացք, խորհել, միրհավ
 բ. ապահարզան, դրամաշնորհ, քաղիան, միհատորյակ
 գ. անհետևանք, Միհրան, մեծախորհուրդ, լեհական
 դ. հեղիեղուկ, հայիոյել, ժպիրի, խոնարհաբար
 ե. արհավիրք, համաշխարհային, ներհակ, արիեստ
 գ. խոնարհ, նիրհել, ընդհակառակը, Ջարեհ
 է. ընդհանուր, նժդեհ, արհամարհել, հուրհրատել
 ը. վստահ, ընդհարում, նախագահ, Հովհաննես
 թ. աշխարհահռչակ, արիեստ, խոհ, ագահ
 ժ. բարեշնորհ, զրահ, թոհուրոհ, բահ

25. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ Վ-ն արտասանվում է ֆ.

- ա. հարավային, զավթել, թավշյա, հոսորով
- բ. նավթ, աղվան, հազիվ, նզովել
- գ. ավտոմեքենա, փլավ, որովհետև, հովտաշուշան
- դ. սերկևիլ, ավտոշարասյուն, ավշահանգույց

26. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է Վ-ն արտասանվում վ.

- ա. Աղվանք, առվակ, ավտովարորդ, եթովպիա
- բ. թափվել, հարավցի, խռովք, հարկավ
- գ. տավղահար, սակավ, օվկիանոս, ավտոմոբիլ
- դ. զավթել, հավք, հազիվ, թանգիվ

27. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում է.

1.

- ա. մանր..., միջօր..., ան...անալ, այժմ...ական
- բ. Սևանհ...կ, ծով...զր, հր...շ, գոմ...շ
- գ. նախօր..., մանր...աբան, հն...ագետ, ան...
- դ. ջր...ջք, ամենա...ական, դող...րոցք, երբև...

2.

- ա. ան...րկբա, առ...ջ. բազկ...րակ, թե չ...
- բ. կարծես թ..., էլեկտրա...ներգիա, երբևից..., լայն...կրան
- գ. չ...ն, ...տել, ինչև..., Քանաքեռի...կ
- դ. չ...ինք. վայր...ջք, զոր...ջք, մանր...ակիր

28. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում և բառաձևերում է բաց թողած տեղում գրվում է.

1.

- ա. ինչևից..., եղեր...րգ, նախօր..., աշտ...
- բ. ովև..., ցանցկ...ն, առօր...ական, ան...ական
- գ. հ...նք, գ...րբնական, մանր... վայրկ...նական
- դ. ընտան...կան, լուսն...ջք, ոստր..., ջ...կ

2.

- ա. հազիվ թ..., չ...իր, հով...կ, գետ...զր
- բ. պաշտոն...ական, ցայգ...րգ, կ...տեն, լայն...զր

գ. նոր...կ, րոպ...ական, ումնից..., ոչ թ...
դ. թեր...փ, ա...կ, ան...րկյուղ, երկր...երկիր

29. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ը.

1.

ա. ակ...նդետ, մթ...նկա, հատ...նտիր, վեր...նթաց
բ. համ...նկնել, ան...նտել, գործ...նկեր, առ...նչվել
գ. չ...նկճել, հատ...նտիր, ճեպ...նթաց, քար...նկեց
դ. գիրկ...նդխառն, մակ...նթացություն, անակ...նկալ, վեր...նթաց

2.

ա. ան...նթեռնելի, համր...նթաց, չ...մբռնել, հոտ...նկայս
բ. նետ...նկեց, խաղ...նկեր, առ...նթեր, կ...նթերցի
գ. որոտ...նդոստ, լուս...նկա, կ...նտելանա, չ...նտրել
դ. երկ...նչել, նոր...նտիր, դյուր...նթեռնելի, ան...նդունակ

30. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում և բառաձևերում է բաց թողած տեղում գրվում ո.

1.

ա. տար...րինակ, մտ...րել, տափ...ղակ, գն...ղունակ
բ. հմտ...րեն, տն...րեն, հանր...գուտ, երիզ...րդ
գ. արագ...րեն, մեղմօր...ր, բն...րդուհի, ...թել
դ. բար...րություն, ...վքեր, գ...դել, վառ...դ

2.

ա. Աման...ր, այդ...րինակ, անդ...րություն, տար...ղունակ
բ. ան...ղոք, ան...րակ, ան...գուտ, արագ...տն
գ. հ...գուղ, հ...դս ցնդել, վաղ...րդայն, զգուշ...րեն
դ. օր...րել, ավ...րակ, ան...թ, սառն...րակ

31. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում օ.

1.

ա. թիկն...թոց, ոսկեզ...ծ, ան...րսալի, ամեն...րյա
բ. աման...րյա, հնգ...րյակ, հանապազ...րդ, եռ...րյա
գ. սալոր...դի, ականջ...դ, նախ...րե, հանապազ...րյա
դ. չար...րակ, տրտմ...րոր, ամենա...գևորիչ, ջր...րինեք

2.

ա. արծաթագ...ծ, բն...րրան, գիշերուզ...ր, ընդ...րինակել
 բ. միջ...րեական, յուր...րինակ, նոր...րյա, արջա...րս
 գ. հակա...դային, ան...թևան, առ...րյա, ...վքեր
 դ. փոխ...գնություն, օրեց...ր, ապ...րինի, պարզ...րոշ

32. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում յա.

1.

ա. հեք...աթ, մատ...ան, պատ...ն, գործուն...
 բ. առօր..., շաբաթօր...կ, հարսն...կ, Արաքս...
 գ. միլ...րդ, Բեն...մին, երմոն..., Լ...նա
 դ. Մար...ամ, այծ...մ, Լ...րդ, լռել...յն

2.

ա. ակադեմ..., Ամալ..., այծ...մ, Աս...(տեղանուն)
 բ. բար...ցակամ, դաստ...րակ, եղ...մ, Երեմ...
 գ. ման...կ, միմ...նց, Վոլոդ..., Աս... (անձնանուն)
 դ. էլ..., Լյուս..., պատան...կ, Սոֆ... (տեղանուն)

33. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում յա.

1.

ա. Սիր..., կղզ...կ, եղ..., Լիլ...
 բ. Արաքս..., Սուք...ս, հր..., մատ...ն
 գ. խավ...ր, Անդր...ս, Ռումին..., Իռլանդ...
 դ. հեք...թ, Կիլիկ..., Անան..., փաս...ն

2.

ա. Վիկտոր...(տեղանուն), էքսկուրս..., Հրաչ..., Մար...նա
 բ. կր..., մում..., Շվեյցար..., օվկ...նոս
 գ. միլ...րդավոր, միմ...յն, Ադր...տիկ ծով, մարմար...
 դ. Արուս...կ, Օֆել..., իշ...ս, Բյուզանդ...

34. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում յո.

ա. ռադ..., արդ...ք, Նապոլ...ն, Հորաց...
 բ. բրաթ...ն, Սրապ...ն, ամբ...ն, միլ...ն
 գ. քամել...ն, օր...րդ, չեմպ...ն, քսան...թ
 դ. ստադ...ն, մար...նետ, ընտան...ք, տրիլ...ն

35. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում եռա.

- ա. առօր...կան, հր...կան, այժմ...կան, միջօր...կան
բ. ընտան...կան, պատան...կան, հն...քան, քվ...տուփ
գ. Անդր...ս, մանր...բան, Կոր..., իդ...լ
դ. միամս...կ, մ...սին, դաստ...րակ, քր...կան

36. Տրված բառերից քանիսն ունենում են բաց թողած տեղում երկհնչյուն կա.

ա. Գա...սոն, դաշ...նահարել, աներև...թանալ, անզգ...շաքար, ն...իրյան, ուխտադր...ծ, ան...շ, քնք...շ, զգ...շ, հոգեբ...ծ.

- 1) երկուսում
- 2) երեքում
- 3) հինգում
- 4) բոլորում

բ. Գ...ժկան, աշխ...ծ, բ...ժակ, պատան...կ, լռել...յն, առերև...թ, աղյուս...կ, հա...լի, մեղվաբ...ծ, հա...ցակարգ.

- 1) հինգում
- 2) վեցում
- 3) յոթում
- 4) բոլորում

37. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում և բառաձևերում է բաց թողած տեղում գրվում յ.

- ա. ժողովածու...ում, հարսնացու...ի, երեկո...ի, Նա...իրի
բ. երեխա...ի, գնե...ի, պահածո...ի, կատարածու...ի
գ. Հռիփսիմե...ի, Սամբրե...ան, հա...ելի, վա...ելել
դ. նա...իր, թե...ել, Անդրե...ի, Թեքե...ան

38. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում և բառաձևերում բաց թողած տեղում չի գրվում յ.

1.

- ա. վիլա...եթ, պայուս...ակ, վա...ելուչ, սկեսրա...ր
բ. վա...րկյան, խոխոջ...ուն (ած.), աղյուս...ակ, ղուպե...ական
գ. զգու...շավոր, քնքու...շ, մարգարե...անալ, մի...ակ
դ. լեզե...ոն, նա...իրյան, մի...այնակ, Միքա...ել

2.

ա. խաբերա...ություն, շառաչ...ուն (գոյ.), արքա...որդի, վաշխառու...ից
 բ. ձի...եր, զրու...ցել, խոխոջ...ունով, հոգեր...ծ
 գ. Կարինե...ի, համբու...րել, միջօրե...ական, Քրիստինե...ով
 դ. ջղա...ին, Իսրա...ել, հա...եցակարգ, հեռակա...ել

3.

ա. Անի...ի, աշխու...ծ, ձի...ավոր, շրջագա...ել
 բ. աշխու...ծանալ, զգու...շավոր, հմա...ել, գա...խոն
 գ. անբարեհամբու...ր, խարտ...աշ, Ռաֆա...ելի, հարյուր...ակ
 դ. շահու...թաբեր, բու...ի, դաշու...նանման, տի...եզերք

39. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում բ.

1.

ա. համ...երել, անխա..., համ...ակ, ջրար...ի
 բ. որ...ուկ, թմ...իր, ձեր...ակալել, բամ...ել
 գ. սմ...ուկ, լիր..., խա...երա, խարխա...ել
 դ. ա...խազ, եր...ներանգ, նր...անցք, թմ...լիկ

2.

ա. նր...ակազմ, շամ...ուտ, վիրա..., շեղ...
 բ. անխա... Գա...րիել, գրա...ար, դար...ին
 գ. անխա...ան, ող...աճայն, հուսախա... բոր...
 դ. Համ...արծումյան, դա...նեպսակ, ող...երգակ, հար...ուխ

40. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ա.

1.

ա. կա...կ...ել, թ...րտալ, ոս... դար...աս
 բ. ա...սե, կեր...ար, լամ..., ...ա...ակ
 գ. խո...ան, կա...ույր, հ...անցիկ, ծ...տուն
 դ. Ծո...ք, հղ...անալ, ոսկեծո..., ա...շել

2.

ա. քարակո..., հենացու..., սե...-սև, վիրա...
 բ. սե...աձև, սե...ուհ, ս...րդել, հա...շտապ
 գ. ա...ուխտ, ս...րթնել, հա...ճեպ, ծո...ավոր
 դ. ծ...տուն, աղ...յուր, խո... ա...արոշ

41. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում *փ*.

- ա. ամրակո... ..ա...ագել, խարխա...ել, կիսախու...
- բ. երկնահու..., թ...րտալ, թ...ուտ, եր...նազարդ
- գ. ծամ...րուկ, դե...-դեղին, հա...ծեպ, հա...շտակել
- դ. ընդիու..., դար...ին, դա...նեվարդ, թար...

42. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում *գ*.

1.

- ա. ար...ասիք, ար...ահատանք, գր...ամոլ, վարուն...
- բ. բա...ոսուհի, դա...անակ, շա...անակ, ն...ույր
- գ. զի...զա..., ծա...ծ...ել, հա...ա..., անհար...ի
- դ. թա...ուհի, ար...ելք, սայթա...ել, ծիր...

2.

- ա. սե..., վար...ուն, ուրա... մարա...
- բ. օծի... դրասան..., երկարուծի...
- գ. փոքրո...ի, ս...ավոր, ծե..., բարվո...ել
- դ. երկրպա...ու, զու...ադիպել, գո...նոց, արտասու...

43. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում *կ*.

- ա. քաշքշու..., կոճ...ամ, մածու... սրտմաշու... (ած.)
- բ. մեղ... գործել, քողտի..., վարա...իչ, խո...ալ
- գ. հղ...ել, վար...անիշ, մակույ..., թան...ագին
- դ. շն...շն...ան, նախ...ին, ծե...ծե...ուն, անսայթա...

44. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում *ք*.

1.

- ա. սահան..., մո...ական, մղ...տալ, սայթա...ել
- բ. կուռ..., հեն..., հան..., մտմտու...
- գ. լեր..., պնա...ալեզ, մա...աղել, մեղ... (թուլամորթ)
- դ. մանրու..., ճ...վել, համա... ճա...ել

2.

- ա. ծեծկռտու..., քաշքշու..., ա...ցան, է...ուց
- բ. մտմտու..., անհար...ի, օծի..., կմախ...

գ. վարտի... վար...աբեկել, երախայրի..., լից...ավորել
դ. աղորի... տրտմաշու... դիցու... դողերոց

45. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում դ.

1.

ա. Վար...իթեր, երրոր... օ...նան, հար...արել
բ. խորանար..., զվար..., խոր...ուբոր..., հոր...ահոս
գ. լյար... լաջվար... գմբեթար..., դ...ում
դ. գր...նակ, դր...ել, վաղոր...այն, նյար...

2.

ա. Սե...րակ, որ...նել, նախոր... զար...արել
բ. թակար... կախար... հոր...որել, գիշերօ...իկ
գ. պակասուր... կոկոր..., ծղրի..., խա...արել
դ. վառո..., շքեր... գ...ակ, ըն...ամենը

46. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում տ.

ա. գաղ...օջախ, գաղ...ագողի, առվույ... աղո...ք
բ. սաղավար..., առհավա...չյա, ծնունդ... (քո ծնունդը), հավա...ք
գ. խր...նել, խր...վիլակ, հոխոր...ալ, այ...պես
դ. պարար... մանրակրկի..., ականակի..., քր...նաջան

47. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում թ.

ա. հար...ակ, խոր...ություն, զար...ուղի, զվար...
բ. բր...բր...ել, կար..., խայ...ել, վր...ովել
գ. լուր... սաղար...ախիտ, քր...մնջուն, հակին...
դ. պար...և, որ...նած, որ...ատունկ, խր...ին

48. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ծ.

1.

ա. կաղկան...ել, որ...կալ, հեղ...ուցիչ, մաղ...ոտ
բ. գուղ..., բաղ...անք, գլուխկոն...ի, հն...ան
գ. պախուր..., որ...աքար, ատաղ..., փղ...կալ
դ. վար...ակ, դեր...ակ, բար...իթողի, հեր...ել

2.

ա. օ...անման, հան...նել, դար..., տր...ակ
բ. դեղ...անիկ, ապաթար... հանդեր...ապահ, սան...արծակ
գ. ատաղ...ագործ, ամբար...իչ, ար...ակուրդ, քուր...
դ. հոր...անուտ, երկնաբեր... վր...ին, մր...ամարտ

49. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ծ.

ա. եղ...ել, կ...կտուր, կայ...կլտալ, մտա...ածին
բ. կուր...ք, ստացվա...ք, լ...կան, ար...նապակի
գ. կեղ...ամ, կո...կել, հե...ե...ալ, ցն...ել
դ. հասարակա...ային, ծրագալույ... անե...ք, ծվա...եղ

50. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ց.

ա. հիա...ք, կ...կվել, ասացվա...ք, հուն...ել
բ. թյուրիմա...ություն, երկյուղա...ություն, աղ...ան, խե...եգործ
գ. ան...կալի, կաթնահիուն... կ...ակառույց, լացուկո...
դ. այ...եվծար, հանդիպակա..., լվա...ք, նիստուկա...

51. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ջ.

ա. գաղ... մար...ան, ո...իլ, քուր...
բ. ստեր... մր...յուն, հաղար..., գա...ա...
գ. լա...վարդ, շեղ..., քար...իկ, հոր...որ...ել
դ. գո...ի, ա...համբույր, զի...ել, թր...ել

52. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ձ.

ա. կապար..., պ...րանք, ա...պարար, ակնակապի...
բ. պ...նանք, կո...կել, զեղ...ել, բաղար...
գ. խո...կոր, պարկու..., ծխամոր..., վա...կատուն
դ. ծան... ետրի...աբար, շի...ուկ, կա...առ

53. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում չ.

ա. չղ...իկ, մա...կալ, որ..., զղ...ալ
բ. հար..., փար..., դար...ին, ստեր...
գ. ուռ...անալ, ի հե...ուկս, կառ...ել, ծո...ք
դ. զեղ...ել, անա...առ, պ...րատյաց, փախ...ել

54. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում դ.

1.

ա. ա...քատ, փե...կ, սանդու...ք, հ...փանալ

բ. լ...պոր, դժո...ք, հ...կել, սե...մել

գ. հա...ճապակի, գա...ջ, գա...թօջախ, երկնամու...

դ. բա...ճալի, բո...կ, փո...ք, տա...տակ

2.

ա. ո...կույզ, հա...թել, հ...կաթուղթ, մա...աղ

բ. գա...տնի, թ...կի, փայծա..., կո...պեք

գ. փո...ք, մ...կտալ, ջրմու..., քա...հան

դ. կթ...ա, նա...քան, ա...ճատել, քա...ցկեղ

55. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում /ս/.

ա. լա...տ, ու...տատեղի, Ջավա...ք, կ...տար

բ. կմա...ք, ա...տորոշել, ա...տեղություն, ա...տածին

գ. ցողաթաթա..., կո...ք, թա...տ, թու...թ

դ. ապու...տ, ու...տագնաց, ու...տազանց, ու...տաբեռ

56 Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ր.

ա. բա...բառ, կա...կառել, մ...մու..., ա...տույտ

բ. կա...թ, բա...ծել, դա...նալ, հու...հ...ատել

գ. ա...ագիլ, կ...ծել, ախո...ժակ, ապա...

դ. կա...կա...ել, թ...թու...ավոր, խո...խո...ատ, ա...տ

57. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ռ.

ա. վա...վ...ուն, ա...յուծ, սահմ...կել, ապա...ած

բ. սևե...ուն, քա...որդ, մա...ախուղ, մո...թել

գ. պա...կել, սարսու..., տապա... խ...չակ

դ. ախո..., ս...թս...թալ, հ...չակ, թ...չել

58. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում վ/.

ա. հարա..., ա...տո, նա...թ, ս...ինքս

բ. աղ...ան, փլա...քամիչ, զա...թել, խոռ...ք

գ. թա...շյա, նզո...ք, Աղստ..., տա...ղահար
դ. հո...տաշուշան, սերկ...իլ, օ...կիանոս, հազի..

59. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ֆ.

ա. ա...ղանական, եթո...պիա, ս...ինահարել, Նե...երտիտի
բ. բեռնա...տո, խոսրո..., Օ...սաննա, ե...րեյտոր
գ. հազի..., տի...անդորր, հարա...ային, Ալ...րեդ
դ. Թի...լիս, տու...ակերտ, Ա...ղանստան, աս...ալտ

60. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում հ.

ա. նշխար..., աշխար...ահռչակ, ապաշնոր..., խոր...րդակցել
բ. խոր...ին, ընդ...ատել, ժպիր... օր...ներգ
գ. հայ...ոյել, հեղ...եղուկ, նիր...ել, խոնար...վել
դ. ապաշխար...ել, պատե...ապաշտ, հով...անոց, խոտ...արք

61. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում մ.

ա. ա...բարտավան, ա...բարիշտ, բա...բասել, թ...բուկ
բ. ա...ֆիթատրոն, բա...բեր, հա...բավ, ա...բարտակ
գ. սուսա...բար, Սա...վել, ա...փոփել, ա...բասիր
դ. բա...բիշ, ա...փոփոխ, հա...բույր, փա...փուշտ

62. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում ն.

ա. ա...բախտ, ա...բաստանել, Ա...բերդ, ա...փութություն
բ. ա...քովանդակ, ա...բիոն, ա...բերրի, ա...բարոյական
գ. ա...պատեհ, ա...պամած, ա...պաճույճ, ա...փոխարինելի
դ. ա...բիծ, ա...պատկառ, ամենաա...պետք, բա...բեր

63. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում եվ.

ա. տար...ճար, ար...ավառ, ազ...ազ, ուղ...որ
բ. ալ...որ, ալ...արս, ոսկ...ազ, հ...ասպառ
գ. ոսկ...առ, տար...երջ, համա...րոպական, դափն...արդ
դ. վազ...ազ, գեր...արել, արժ...որել, ուղ...ճար

64. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում Լ.

- ա. ար...ելք, կար...եր, գոտ...որել, հոգ...որ
 բ. հոգ...արք, ոսկ...որել, ինչ...է, այլ...ս
 գ. բ...եռ, երթ...եկել, ագ...որ, սեթ...եթել
 դ. հար...ան, ուն...որ, հետ...ակ, գին...աճառ

65. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է բաց թողած տեղում գրվում կրկնակ բաղաձայն.

- ա. հո...երգություն, ու...աթիռ, տո...ա, տա...որոշել
 բ. կիլովա..., ֆի...ական, Վիե...ա, Աքի...ես
 գ. հե...են, ըն...իմադիր, երե...րբիչ, հո...ասուն
 դ. ի...երորդ, մ...կածուփ, նո...ան, խորագ...ին

66. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած օ տառը.

- ա. բախտ...րոշ, հ...դս ցնդել, այծ...տնուկ, բարձր...րակ
 բ. աման...րյա, երկվ...րյակ, երկար...րյա, ...վնիցե
 գ. ան...րինակ, պարզ...րոշ, վաղ...րդայն, վառ...դ
 դ. սառն...րակ, խ...րխորատ, ամեն...րյա, բն...րդ

67. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ո տառը.

- ա. հանր...գուտ, ապ...րինի, ան...գտակար, կողմն...րոշվել
 բ. հետկես...րյա, բն...րրան, արջ...րս, ոսկեզ...ծել
 գ. տար...րինակ, մթն...լորտ, ան...թևան, հանապազ...րյա
 դ. մեղմ...րոր, բար...րություն, ջր...րհներ, աման...րյա

68. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած է տառը.

- ա. լայն...զր, լայն...կրան, չ...նք, հր...շ
 բ. միջօր..., նոր...կ, նրբ...րանգ, Սևանհ...կ
 գ. նրբ...րշիկ, ողբ...րգակ, լուսն...ջք, որևից...
 դ. ա...կ, կ...տ, ն...տ, նախօր...

69. Նշե՛ք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ե տառը.

- ա. ամենա...ական, ան...անալ, ելև...ջ, գոմ...շ
 բ. վայր...ջք, մանր...աբան, խուռն...րամ, ինչև...

գ. դող...րոցք, ան...րես, քանաքեռի...կ, էլեկտրա...ներգիա
դ. դ...գ, հն...աբան, ումն... ան...

70. Նշեք այն բառը, որի մեջ **ը** չի գրվում.

ա. պար...նկեր, վայր...նթաց, լուս...նկա, մակ...նթացություն
բ. ան...նդունակ, ակ...նդետ, խոչ...նդոտ, ան...մբռնելի
գ. կոր...նթարդ, ինքն...ստինքյան, նոր...նտիր, հյուր...նկալ
դ. առ...նչվել, առ...նթեր, մերթ...նդմերթ, նետ...նկեց

71. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած **բ** տառը

ա. հար...ել, թ...րտալ, հղ...անալ, թա...թ...ուկ
բ. լե...-լեցուն, թմ...լիկ, հա...շտակել, եր...ներանգ
գ. խարխա...ել, ամ...ո...ել, անխա..., ձե...-ձերմակ
դ. հուսախա... թրմ...թրմ...ալ, հա...ձեպ, բամ...ել

72. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած **փ** տառը.

ա. հար...ել, նուր..., շա...աթ, խա...շիկ
բ. դար...ին, հա...շտակել, համ...ույր, խա...եբա
գ. ա...խազ, ֆա...րիել, տուրուդմ...ոց, ի...րև
դ. ա...շել, թ...րտալ, հա...շտապ, ամփո...ել

73. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած **գ** տառը.

ա. ավա..., անհար...ի, թան...ագին, ա...ցան
բ. օձի..., Գրի...որ, հար...ահան, հավա...արար
գ. բարա..., անհա..., կրուն..., դարա...
դ. աս..., մա...ան, հեռաձի... առին...նել

74. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած **ք** տառը.

ա. զու...ել, ի...ական, է...ուց, փսփսու...
բ. հա...նել, հր...ոց, տա...ղեղ, ծրա...ու
գ. մարա..., վարտի..., պատարա..., վարա...
դ. վար...աբեկել, տե...ր, ուրա..., սայթա...ել

75. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ծ տառը.

- ա. բացար...ակ, որ...կալ, կր...ոսկր, տխել...
 բ. առել...ված, դել...անիկ, խե...գետին, հանկար...
 գ. գլուխգոր...ոց, գլուխկոն...ի, խուր..., կաթնահուն...
 դ. տր...ակ, գուղ..., եղ...ել, հե...կլտալ

76. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ց տառը.

- ա. հանդեր...յալ, հար...ակվել, համբար...վել, պախուր...
 բ. վար...ատրել, փոր...ություն, սառ...ակալել, օ...ածն
 գ. բար...ել, մր...ակից, դաղ..., դեր...ան
 դ. հանդիպակա..., ցն...ալ, հն...ան, մաղ...

77. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ծ տառը.

- ա. աղ...ան, լվա...ք, կ...կվել, խ...կվել
 բ. կ...կտուր, կո...կել, մտա...ածին, հիա...ք
 գ. ցն...ություն, փո...խ, դել..., քաղ...
 դ. կաթնահուն... կր...ոսկր, վար...ավճար, բար...րաբեր...

78. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ջ տառը.

- ա. գա...ած, գո...ի, ծան... թր...ել
 բ. շի...ուկ, ալո...ենի, փայտո...իլ, փու...
 գ. խր...իթ, աղ...ատել, մի...անցք, կն...իթ
 դ. ա...ագեղ, ո...րագործ, փար..., ա...ակողմյան

79. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ծ տառը.

- ա. գեղ...ուկ, եղ...յուր, զի...ել, կո...կել
 բ. զղ...ալ, ուռ...անալ, բաղար..., անշե...
 գ. հաղար..., գաղ... բա...կոն, Սո...ի
 դ. կո...գամ, մար...ան, խուր...ին, հրշե...

80. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած չ տառը.

- ա. մի...ուկ, սո...ուտ, մա...կալ, զեղ...ել
 բ. ա...պարար, փախ...ել, հախ...ապակի, քրո...ական
 գ. կառ...ել, որ..., խառնիճաղան..., անշե...
 դ. թառան..., բվե... ալո...ենի, քա...ք

81. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած *դ* տառը.

- ա. բր...բր...ել, զար...նել, Թա...նոս, եր...ուղի
 բ. խեն..., Սե...րակ, խոր..., խր...ին
 գ. թակար..., որ...ատունկ, քր...նած, փար...ամ
 դ. հար...աշաղախ, ակու..., լուր..., զար...ուցիչ

82. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած *տ* տառը.

- ա. խեղ...ել, այ...պես, աղո...ք, ականակի...
 բ. Բաղդա..., թղ...ակից, գաղ...նապահ, խայ...ել
 գ. կարմրախայ..., խաղաթուղ... բքախեղ..., ծկույ...
 դ. ձկնկի... կորնթար..., քր...նաթոր, գաղ...

83. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած *թ* տառը.

- ա. հաշման...ամ, գ...ալաձև, օ...ևան, թա...րոն
 բ. մաթեմա...իկա, այգեկու... աճուր..., փ...ել
 գ. այ...ամորուս, ար...ուկ, գեղար..., լուր...
 դ. քր...մնջոց, խր...նել, զար..., զար...ուղի

84. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած *վ* տառը.

- ա. Ա...ղանստան, Թի...լիս, հարա...ային, ս...ինքս
 բ. խոսրո..., ե...րեյտոր, սերկ...լենի, Ալ...րեդ
 գ. Ա...րոդիտե, Հա...իզ, փլա...քամիչ, Սո...իա

85. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած *ֆ* տառը.

- ա. աս...ալտ, նա...թամուղ, զա...թել, փլա...
 բ. թա...շյա, նզո...ք, տու...ակերտ, ա...տոմեքենա
 գ. տա...ղահար, ա...ղանական, օ...կիանոս, հազի...
 դ. նա...թալին, սերկ...իլ, Եթո...պիա, թի...լիսեցի

86. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած *դ* տառը.

- ա. փա...չել, սանդու...ք, ապու...տ, տա...տակ
 բ. ու...տատեղի, Ջավա...ք, կ...տար, թու...թ
 գ. կմա...ք, ա...տորոշում, Սանդու...տ, կո...ք

87. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած /ս/ տառը.

- ա. ա...քատ, փե...կ, դժո...ք, հ...փանալ
 բ. լ...պոր, հա...ճապակի, հ...կել, սե...մել
 գ. գա...ջ, գա...թօջախ, կմա...ք, բո...կ

88. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց թողած չէ հ տառը.

- ա. ժպիր..., հայթ...այթել, քար...ատ, Չարե...
 բ. խոնար...վել, ընդ...արում, անհեթ...եթ, արհամար...ել
 գ. օր...ներգ, ընդ...ամենը, գռե...իկ, Հով...աննես
 դ. աշխար...իկ, խոր...ուրդ, ճանապար...որդ, հեղ...եղատ

89. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ր տառը.

- ա. պո...թկալ, պո...ոտախոս, ջե...ուցում, վե...նագիր
 բ. սահմ...կել, ու...կան, փա...թամ, ու...ճանալ
 գ. փնտ...ել, փ...թկացնել, փ...շտալ, փ...փ...ալ

90. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ռ տառը.

- ա. ծխամո...ծ, կա...ծիք, ձմ...թել, կե...ոն
 բ. ձե...բազատվել, մկ...ատ, մո...թի, պա...կել
 գ. փ...փ...ել, քաշկ...տել, ք...տնաջան, ք...ջոտ

91. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած լ տառը.

- ա. կար...եր, հար...ան, հոգ...իճակ, ոսկ...արս
 բ. գին...աճառ, գոտ...որել, դափն...արդ, տար...երջ
 գ. ագ...ազ, ալ...արս, ալ...որ, գեր...արել

92. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած եվ տառակապակցությունը.

- ա. կար...որ, արևմտա...րոպական, բ...եռ, թեթ...ոտն
 բ. երբ...է, երթ...եկել, եր...ույթ, ոսկ...ազ, ոսկ...որված
 գ. սեթ...եթել, սերկ...իլ, ուղ...ճար, ուղ...որվել

93. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած / տառը.

- ա. հեքի...աթ, գնա...ինք, ծի...արշավ, հարսնացու...ով
բ. լի...անալ, մի...ասին, գա...իսոն, է...ություն
գ. խոսե...ինք, Ռաֆա...ել, մի...այն, կրի...ա

94. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած /ա տառակապակցությունը.

- ա. բամ..., դաստ...րակ, ն...րդ, խավ...ր
բ. կր... վայրկ...ն, հեք...թ, փաս...ն
գ. օվկ...նոս, միլ...րդ, քիմ... ժան...կ

95. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած /ու տառակապակցությունը.

- ա. համբ...րել, հար...ր, օդերև...թաբանական, ողջ...նել
բ. աղ...սակ, ընկ...զենի, դաշ...նիկ, այլ...ր
գ. ատամնաբ...ծ, ծ...ղավոր, երև...թական, դաշ...նածն

96. Նշեք այն բառը, որի մեջ բաց է թողած ույ տառակապակցությունը.

- ա. գ...նավոր, հ...նական, մեղվաբ...ծ, ուխտադր...ծ
բ. ողկ...զակեր, դաշ...նահարել, մտաս...զ, քնք...շ
գ. մեղման...շ, անդամալ...ծ, կ...րանալ, հ...զառատ
դ. անզգ...շություն, ան...շ, համբ...ր, հ...րասիրություն

97. Նշեք այն բառը, որի մեջ կրկնակ բաղաձայն կա.

- ա. տա...որոշել, տա...ագիր, տա...օրինակ, տա...աբանություն
բ. համատա..., տա...կետում, տա...եգիր, տա...ընթաց
գ. տա...փողել, տա...ական, տա...համոզել, տա...ասեռ
դ. ու...ակի, ու...արգել, ու...եպայուսակ, ու...եկից

98. Քանի շարքում կրկնակ բաղաձայնով գրվող բառ կա.

- ա. մո...ախոտ, այ...ենական, ըն...իմախոս, տա...ադրամ
բ. այլատա..., ար...ե, աքի...եսյան, տա...որոշել
գ. աշխար...այացք, տա...ագիր, մ...կածեծ, քսանե...որդ

դ. ա...շան, գ...ել, չո...որդական, ի...սուն
ե. հո...ասուն, խորագ...ին, տա...երք, Հե...ադա

- 1) մեկում
- 2) երկուսում
- 3) չորսում
- 4) բոլորում

99. Համարակալված բառերում բաց թողած տառերը պատասխանների ուր շարքում են ձիշտ նշված.

ա. Հինավուրց **Խոսրո...ի**(1) անտառը **Աս...**(2) աշխարհամասի հնամենի անտառների գեղեցկությունն ունի: Այնտեղ կա աշխույժ կենդանություն: Հնօրյա ծառերի սաղարթների մեջ **քաղցրահնչ...**ն(3) ճովողյունով վխտում են թռչունները, մթին ծմակներում՝ արջերը, կխտարներն ու **եղջ...**րավոր(4) այծյամները: Անուշ **խոխոջ...**նով(5) հոսում են **պաղպաջ...**ն(6) աղբյուրներից սկիզբ առնող գետակները: Տանջող **սրտմաշու...**ը(7) անէանում է, երբ **հայացք...**(8) հանգչում է բարձրաբերձ լեռան փեշին **մա...**աղած(9) ոչխարի հոտին ու զմրուխտ **խոտհար...**ներին(10):

- 1) 1 – վ, 2 – իա, 3 – յու, 4 – յու, 5 – յու, 6 – ու, 7 – ք, 8 – դ, 9 – կ, 10 – ք
- 2) 1 – վ, 2 – յա, 3 – յու, 4 – ու, 5 – ու, 6 – ու, 7 – ք, 8 – դ, 9 – խ, 10 – կ
- 3) 1 – ֆ, 2 – իա, 3 – յու, 4 – յու, 5 – յու, 6 – յու, 7 – կ, 8 – դ, 9 – կ, 10 – ք
- 4) 1 – վ, 2 – իա, 3 – ու, 4 – ե, 5 – յու, 6 – ու, 7 – ք, 8 – տ, 9 – տ, 10 – ք

բ. **Դրասան...**ներով(1) զարդարված **հուշասյու...**երի(2) շուրջը սկսվեց շեփորահարություն: Շուրջպարի մեջ էին կտրիճ երիտասարդները, որոնք **գինարբու...**ից(3) դեռևս չէին կորցրել առույգությունը:

Ծիրանի պատմուճան հագած Արգիշտի **արքա...**ն(4) ամբոխը հոտնկայս ողջունեց ցնծագին **գոռում-գոչ...**նով(5): Բարձրացնելով ջլապինդ ձեռքը՝ Արգիշտին ասաց.

– Հայրենակիցներ, **Բի...**նայի(6) հիասքանչ Արարատյան **...աշտի**(7) այս բարձունքից ես էրեբունին հռչակում եմ քաղաք: Դուք՝ **էրեբունցիներ...**(8), երջանիկ կլինեք, և **բանր...**ությունը(9) միշտ կուղեկցի **...եր**(10) հետնորդներին:

- 1) 1 – գ, 2 – ն, 3 – ք, 4 – յի, 5 – յու, 6 – ա, 7 – դ, 8 – դ, 9 – օ, 10 – ծ
 2) 1 – գ, 2 – ն, 3 – կ, 4 – յի, 5 – յու, 6 – ա, 7 – դ, 8 – դ, 9 – ձ, 10 – ծ
 3) 1 – գ, 2 – ն, 3 – ք, 4 – ի, 5 – յու, 6 – յա, 7 – դ, 8 – տ, 9 – օ, 10 – շ
 4) 1 – կ, 2 – նն, 3 – ք, 4 – յի, 5 – ու, 6 – ա, 7 – Դ, 8 – դ, 9 – օ, 10 – ձ

գ. Ծովի լայնարձակ հեռուներում մայր էր մտնում արևը՝ արտացոլվելով ծովախորշի **ականակի**...(1) ջրերում: Փ...**փռացող**(2) առագաստներով մի նավ **հանդար**...(3) սահում էր ծովի **հա**...**լանման**(4) մակերեսով: Փոքր Աս...**ա**(5) ուղարկված ծպտյալ սուրհանդակը (6)...**ուլթան** Մուրադի ավագ որդուն՝ քսանմեկամյա Մահմուդին, բերում էր հոր մահվան լուրը: Նստելով գահին՝ Մահմուդը ծրագրում է նախ և առաջ նվաճել իրենց կողմից երբևէ **չգրա**...**ած**(7) **Կոստան**...**նուպոլիսը**(8)՝ երբեմնի հզոր **Բյուզանդ**...**յի**(9) մայրաքաղաքը: Որպես հմուտ հոգեբան՝ նա գիտեր՝ ինչով կարող է բորբոքել բանակի՝ մարտերում **թր**...**ված**(10) ոգին:

- 1) 1 – տ, 2 – ր, 3 – տ, 4 – ե, 5 – յ, 6 – Ա, 7 – վվ, 8 – դ, 9 – իա, 10 – ջ
 2) 1 – ր, 2 – ո, 3 – թ, 4 – յ, 5 – ի, 6 – ս, 7 – վ, 8 – տ, 9 – յա, 10 – ծ
 3) 1 – տ, 2 – ո, 3 – տ, 4 – յե, 5 – ի, 6 – ս, 7 – վվ, 8 – դ, 9 – իա, 10 – ծ
 4) 1 – տ, 2 – ո, 3 – տ, 4 – յե, 5 – ի, 6 – ս, 7 – վվ, 8 – դ, 9 – իա, 10 – ջ

100. Բառերից քանիսն ունենում է բաց թողած տեղում գրվում.

ա. ն տառը.

Ա...բասիր, ա...բարիշտ, ա...փոփել, բա...բասել, սուսա...բար, ա...բարտակ, բա...բեր, դա...բարան, հա...բակ, ծա...բար:

- 1) երկուսում
 2) երեքում
 3) չորսում
 4) ոչ մեկում

բ. հ տառը.

Հայթ...այթել, հեղ...եղուկ, հայ...ոյել, աշխար...իկ, նշխար..., ապաշխար...ել, հեղ...եղատ, ընդ...ատել, Հով...աննես, խոտ...արք:

- 1) չորսում
- 2) հինգում
- 3) վեցում
- 4) յոթում

գ. գ տառը.

Համհար..., Հա...կերտ, որպի...ի, մար...պան, պար...կա, խլե..., բ...կտել, բա...կաթոռ, պարտի...պան, մ...կիթ:

- 1) յոթում
- 2) ութում
- 3) իննում
- 4) բոլորում

դ. ժ տառը.

Դ.Ֆ.խուհի, հու...կու, պատ...գամբ, օ...տված, դ...խեմ, խոր...ակ, գու...ակ, դ...պատեհ, հույ..., ժու...կալ:

- 1) վեցում
- 2) յոթում
- 3) ութում
- 4) իննում

ե. ե տառը.

Առօր...ական, մատ...ան, այժմ...ական, ան...ական, քրիստոն...ական, բար...ացական, պատան...ակ, հր...ական, քր...ական, քվ...արկել:

- 1) հինգում
- 2) վեցում
- 3) յոթում
- 4) ութում

101. Նշե՞ք այն բառը կամ բառաձևը, որի մեջ կրկնակ բաղաձայն չկա.

- ա. մայրու...ի, ու...ահայաց, ու...անկյուն, ու...ամիտ
բ. ու...աբերձ, ու...ընթաց, ու...եգորգ, ու...ափառ
գ. ու...ում, ու...վել, ու...ագրություն, ու...եկալ

դ. ու...անկյուն, զարտու...ի, անու...ելի, ու...ալար
 ե. անդո...ագիր, ֆի...ական, ըն...իմակաց, տա...երք
 գ. հո...երգակ, վշտա...ուկ, Վիե...ա, ա...ոսր
 է. խճու...ի, տո...ա, ա...կուն, կե...ե
 ը. եր...ողմ, բարո...ություն, երե...րբիչ, հե...են
 թ. ա...ահայր, այ...ենական, ըն...իմախոս, տա...ադրամ
 ժ. այլատա..., ա...շմարելի, աքի...եսյան, տա...որոշել
 ժա. Բո..., բու...այական, հո...ուհի, քսանե...որդ
 ժբ. դո...ար, զ...ել, է...ա, ի...սուն
 ժգ. հո...ասուն, հո...ապետ, խ...յուն, Հե...ադա
 ժդ. մո...ախոտ, մ...կածեծ, մ...կահույզ, ե...որդ
 ժե. Ջե...ա, տա...ագիր, տա...աբանություն, մ...կահավ
 ժզ. ու...աբերծ, ու...ակի, ու...ամտություն, ու...եփակոց
 ժէ. ու...իչ, ք...ախույզ, ֆի...երեն, ծաղկափ...իթ
 ժը. խորագ...ին, ա...շան, չո...որդական, կ...անք (տանջանք)
 ժթ. շարայու...եր, մառա...եր, բաղաձայ...եր, պատճե...եր
 ի. ոտնաձայ...եր, եր...ենցաղ, խ...յուն, վրդո...ել (մի բանից)

102. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերն ունեն գաղտնավանկի ը.

1.

ա. զրահ, սրտմտել, նվագարան, փղձկալ
 բ. աստղագետ, հնարավորություն, նկատել, հանդգնել
 գ. կրկնվել, խճանկար, ակնահաճո, գտնվել
 դ. բարձր, վնասակար, հրամայել, անդորր

2.

ա. տնտեսել, հանձնվել, մտածմունք, հնագետ
 բ. կարմրել, տարր, ձեռնհաս, մնացյալ
 գ. ուղղագրել, խաղարկային, դրամարկո, մկնդեղ
 դ. ակնթարթ, քրթմնջոց, վերջնագիծ, ստեղծել

3.

ա. հանձնարարել, վկա, ջրտուք, խաժակն
 բ. լեռնաքնակ, գամփռ, սրատես, վեհանձն
 գ. անդնդախոր, խլափեղկ, արագընթաց, կողոսկր
 դ. արթմնի, վերջնակետ, փայլփլել, գործընկեր

103. Ո՞ր բառում ը հնչյուն չկա.

ա. 1. համրանալ, 2. խաղընկեր, 3. հյուսն, 4. առնչվել

բ. 1. բեռնատար, 2. բնավեր, 3. ընչացք, 4. հատընտիր

104. Ո՞ր բառում փակ վանկ չկա.

ա. 1. երախայրիք, 2. հանրաքվե, 3. բարձրաձայն, 4. ապակի

բ. 1. կատարածու, 2. գնահատական, 3. սվինահար, 4. բնորդուհի

105. Ո՞ր շարքում են բառերը դասավորված այբբենական կարգով.

1.

ա. նեղուց, նենգ, նետել, ներբան, ներուժ, նկար, նման, նմուշ, նյարդ, նշանածող, նշանակետ

բ. շիտակ, շնածուկ, շնորհակալ, շնորհավոր, շնորհք, շշուկ, շշմել, շոշափել, շպրտել, շպար, շպարել

գ. ոգի, ողնի, ոլորել, ոհմակ, ողկույզ, ողողել, ողորկ, ողջուն, ոճիր, ոսկի, ոսկեղեն

դ. սեր, սխալ, սկահակ, ստահակ, ստվար, ստվարաթուղթ, ստվեր, սրամիտ, սրատես, սրունք

2.

ա. վազ, վազանց, վարս, վարսագեղ, վիրապ, վարսահարդար, վեպ, վկայել, վկայական

բ. հերթագրել, հերթապահ, հերկել, հերձել, հզոր, հիանալ, հիմա, հիմք, հյուր, հնոց, հոգևոր

գ. մանուշակ, մառախուղ, մասուր, մեղր, մեղմ, մեջտեղ, միավոր, մոմլաթ, մսաջուր

դ. յոթանասուն, յոթնօրյա, յուղ, յուղանկար, յուրացնել, յուրային, յուրօրինակ

3.

ա. Սահակյան, Սամվելյան, Սանթրոսյան, Սարիբեկյան, Սարինյան, Սարգսյան, Սեյրանյան

բ. Խաչատրյան, Խաչեյան, Խաչիկյան, Խաչենց, Խաչունց, Խերանյան, Խորենյան, Խնկոյան

գ. Աբաջյան, Աբգարյան, Աբելյան, Աբովյան, Աբրահամյան, Աբրամյան, Աբրոյան, Ափրոյան

դ. Գաբրիելյան, Գաբուգյան, Գարեգինյան, Գասպարյան, Գրիգորյան, Գևորգյան, Գնդոյան

106. Ո՛ր շարքի բոլոր բառերում արմատի հնչյունափոխություն կա.

1.

ա. կռվարար, հովտաշուշան, հնձան, հպանցիկ

բ. ծիթապտուղ, խրատական, ծարակություն, սննդարար

գ. նշաձև, շրջադարձ, ուսուցչանոց, շքեղ

դ. կկվականչ, մկնդեղ, շրթներկ, սերնդափոխություն

2.

ա. լուսնագնաց, միջնակարգ, առաջնություն, սեղանատուն

բ. ձեռագրատուն, համայնքային, տպասալ, խաղատնային

գ. դեղագործություն, նորելուկ, պահմտոցի, ստեղնաշար

դ. շրջուն, շքամուտք, պղծել, մտերմանալ

107. Ո՛ր բառում արմատի հնչյունափոխություն չկա.

ա. համբուրել, հանգուցալուծում, սրտամոտ, դերասանական

բ. կրավորական, կծվահամ, միջնադարյան, գործնական

գ. մշտավառ, շքահանդես, մրձածուկ, վարկաբեկել

դ. նյարդայնանալ, խճանկար, գծապատկեր, վիպագիր

ե. թխամորթ, բնական, սառցաբեկոր, թվանշան

զ. սերնդակից, ձեռագրաբան, կատվախոտ, քաղքենի

է. ճչակ, սնդուկ, ծիթապտուղ, փետրազարդ

ը. գեղեցկադեմ, խուզարկու, շիկավուն, ընդգծում

թ. քմահաճ, լրահավաք, գնանկում, բաժնետոմս

ժ. հատկանիշ, ոճրագործ, մթամած, հոգեբուժարան

ժա. վճռաբեկ, կրթված, օժտել, սարդոստայն

ժբ. թվազույգ, քղանցք, իրիկնային, կորուսյալ

ժգ. բարեսրտորեն, հնավանդ, մարդկայնորեն, պատանեկան

ժդ. հավասարազոր, որկրամոլ, փոշեխառն, հնչուն

ժե. հավիտենական, մշակութային, զրախոսություն, հնձվոր

ժզ. կրկնուսույց, ատենադպիր, ողջունել, կապտորակ

108. Ո՞ր բառում ածանցի հնչյունափոխություն կա.

- ա. ազնվայր, սնահավատ, սիգաճեմ, սրճաման
- բ. սիգախոտ, մամլել, շարժման, հնագետ
- գ. պատմվածք, մարմնական, վարչական, սնանկանալ
- դ. ուսուցչական, ձեռագիր, պատրանք, մահճակալ
- ե. առօրեական, որդյակ, բարորակ, դռնապան
- զ. գրավչություն, կալանավայր, արդուկ, վիպասք
- է. հայրենադարձ, ալյակ, ամրակ, ջնջոց
- ը. լսարան, սննդամթերք, գյուղատնտես, զսպանակ
- թ. զմռսել, առածգական, այժմեական, տավղահար
- ժ. բնութագիր, կարկաչյուն, կուրացնել, երկվայրկյան
- ժա. բուժակ, դստրիկ, ըմպել, գալստյան
- ժբ. ծածկամիտ, գործնականորեն, հմտանալ, պատժաչափ

109. Ո՞ր բառում արմատի հնչյունափոխություն կա.

- ա. նախնադար, կառուցվածք, դեղնազօծ, լրտես
- բ. գործնական, սերնդափոխություն, հրթիռ, վայրենություն
- գ. հավերժական, ականջալուր, ներարկել, սրահայաց
- դ. գուժկան, ուսուցչանոց, առաջնային, միաբան
- ե. վերջնագիր, վիմարձան, ուխտադրուժ, հասկանալ
- զ. սուզակ, սառցաբեկոր, դպիր, կոչնակ
- է. կարծրամիտ, վկայական, կարգազանց, դերուսույց
- ը. հրավերք, ենթարկվել, բրդել, մկրատել

110. Նշե՛ք այն բառը, որում ու ձայնավորը հնչյունափոխվել-վերածվել է գաղտնավանկի ը-ի.

ա. սերնդափոխություն, կարմրափետուր, թափթփել, խցանահան

- բ. գրգամոլ, խնկաման, մտերիմ, ընչացք
- գ. մտավոր, ժրաջան, թխամորթ, առվեզր
- դ. արևմտյան, ըմպանակ, փորփրել, ընչաքաղց
- ե. բնություն, համրիչ, ընծուղտ, նշածող
- զ. ծլարծակել, ծածկամիտ, գնանկում, ցորնամրիկ
- է. մրջնաթթու, հարստանալ, հնաոճ, բնավեր

ը. գտարյուն, գործընկեր, գիշանգո, խստադեմ

111. Նշեք այն բառը, որում երկհնչյունը սղվել է.

ա. սփռոց, հորաքույր, կուրացուցիչ, վերջալույս
բ. ծնիալ, սառցաբեկոր, սուրալ, կտակել
գ. արնավառ, ծնեմարդ, փայլփլել, լուծարում
դ. բուրաստան, բնավեր, սյունազարդ, կապտավուն
ե. ժանեկազարդ, խոխոջուն, քնքշանալ, ալրաղաց
զ. բուսակեր, համայնական, հեծելազոր, սփռել
է. ծնագնդի, սառցահատ, վայրիվերո, նույնանման
ը. գունեղ, պաշտոնեական, արնանման, անուշահամ

112. Նշեք այն բառը, որում ձայնավորի սղում չկա.

ա. մարդկային, կրկնուսույց, ճահճապատ, գրագիր
բ. դեղնազօծ, լրագիր, ձեռագրաբան, բաժնետեր
գ. երգչախումբ, լուսատու, նախրապան, քննություն
դ. վայրենանալ, գրչագիր, քաղքենիություն, հուսաբեկ
ե. ջլապինդ, գործնական, քնքշանալ, առջև
զ. վճռաբեկ, ծխախոտ, ծնրադիր, զննել
է. անդադրում, ծաղկավոր, թերահավատ, ծնունդ
ը. ամրակ, խտանալ, պանրաջուր, քննակալ
թ. կաղնեփայտ, ոճրագործ, կռել, խորտկարան
ժ. բնակիչ, կանխարգելել, որկրամոլ, մասրենի
ժա. ատենադպիր, ծմռել, հովվական, շիրմաքար
ժբ. բռնցքամարտ, մարմնական, միջնադար, հայրենասեր
ժգ. երկնասլաց, բաժնետեր, մրցանակ, բարություն
ժդ. թթվածին, մարմնեղ, դեղնազօծ, բարօրություն
ժե. բազմակի, մանկաբարձ, կաղնուտ, զնացուցակ
ժզ. վեհանձնորեն, տամկանալ, ամսավարձ, սնանկ

113. Նշեք այն բառը, որում ձայնավորը հնչյունափոխվել-վերածվել է բաղաձայնի.

ա. հոգյակ, հոգեբան, ատենակալ, հոգեվիժակ
բ. բարետես, բարօրություն, մեղվաբույծ, վայրկենական
գ. կռնատ, մատնացույց, մագլցել, պատանյակ

դ. վիմագիր, հաշվապահ, կատվառյուծ, վրձնահարված
 ե. պատվական, ազնվազարմ, լեզվակիր, հազվագյուտ
 գ. անվադող, հովվական, չվերթ, մատռվակ
 է. ալյակ, յոթնյակ, կիսամյակ, լուսնյակ
 ը. աղավնյակ, հարսնյակ, տասնյակ, օթյակ

114. Նշե՛ք այն բառը, որում հնչյունափոխություն չկա.

ա. հրապուրանք, խարխլել, կուսակալ, սպառնալ
 բ. կուրացուցիչ, մրմռոց, սպարապետ, չարածձի
 գ. մրցավեճ, վարձկան, ցրիչ, ճռնչոց
 դ. լսարան, քրմապետ, խձձել, հացթուփ
 ե. ուսուցիչ, կործանիչ, կտրիչ, հաշվիչ
 գ. հաստաբետ, քրմապետ, պատմել, ամրակ
 է. կոխկռտել, լեզվանի, սղաժ, պտուտակ
 ը. հացազգի, փամփշտակալ, բարձրահասակ, հոգևոր
 թ. գանգրահեր, մատենագիր, արկղիկ, հանդուգն
 ժ. դուստրեր, բազպան, առվեզր, քրտնաթոր
 ժա. կատակախոս, մաքրամաքուր, մանրավաճառ, արթնանալ
 ժբ. առաջնածին, զուգալող, կազմարար, կամրջակ

115. Ո՛ր բառն է կազմված առանց հնչյունափոխության. ընդգծե՛ք.

ա. թուլակազմ, կլանել, գրչագիր, անդադրում, հորատել
 բ. թխամորթ, գրգամուլ, վատորակ, ծախճապատ, առվեզր
 գ. պարսկական, վարելահող, ճեռագրաբան, ռմբակոծել, մեղվաբույծ
 դ. ծարակություն, կարկտաբեր, փաղաքշանք, կծկել, մորի
 ե. հանդգնել, հարստանալ, սնահավատ, փչակ, վարձկան
 գ. տարեգիր, փթթել, օժտված, գեղանկար, հաշվենկատ
 է. աղմկահույզ, ամսաթիվ, ներկատու, գիշակեր, զուգապար
 ը. շիկահեր, տրամագիծ, պատմել, խախտել, խարսխակայան
 թ. սարահարթ, սաստկածայն, նշագեղձ, դպրատուն, դրժել
 ժ. դռնապան, համալսարան, եղջերվամիս, սիրալիր, հանքահոր
 ժա. ջահակիր, ջղային, դալկահար, ստուգայց, ստրկամիտ
 ժբ. փխրուն, խուզարկու, իրիկնային, դիպված, կանաչավուն
 ժգ. աղեկտուր, դիտարան, ժայռակղզի, ուրվական, փետրազարդ

ժդ. դիմադիր, տերևաթափ, երեսնական, երդմնազանց, փշրել
ժե. ալեհավաք, մաքրամաքուր, սյունազարդ, լրահավաք, ծածկոց
ժգ. երդանալ, պարպել, պարսպապատ, մրջնաթթու, համարձակ
ժէ. ժուժկալ, տնաբույս, քնքշանալ, քմահաճ, մահարձան
ժը. դասագիրք, մածնաբրդոշ, դժմապուր, թզաչափ, մտածմունք
ժթ. վրիպանք, զրուցարան, լռակյաց, մեծախոս, երաժշտագետ
ի. դստրիկ, աղմկել, նկարակալ, լուսամուտ, պարտիզակ
իա. լվիճ, սնափառ, արևմտահայ, պաստառապատ, նշաձող

116. Տրված բառերից քանիսն ունի ձայնավորի սղում.

1. Վարչապետ, կժանման, պատժաչափ, պատռել, գունավոր, գրպան, սրնգահար, փամփշտակալ, հովտաշուշան, սկզբունք:

1. երեքում
2. չորսում
3. հինգում
4. վեցում

2. Նստարան, սերնդափոխ, կուսակալ, համրիչ, մթամած, ռամկական, թավշանման, Մկրտչյան, թրթռալ, վագրենի:

1. երեքում
2. չորսում
3. հինգում
4. վեցում

117. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում ձայնավորի սղում կա.

1.

ա. նանրամիտ, բարձրարվեստ, վերջնագիր, հատկացուցիչ
բ. փեսայատես, գործնական, որկրամոլ, հիմնադիր
գ. կարծրամիտ, թխահեր, խտրականություն, կանխասաց
դ. անմարդկային, ճահճակալել, վիրավոր, վարչապետ

2.

ա. զրուցասեր, պանրակեր, կավձանման, ամսագիր
բ. բռնել, աղմկել, չվել, սահմռկել
գ. դժմապուր, երկնաքեր, մածնաբրդոշ, ծնրադիր
դ. հայրենասեր, խլել, որդեգրել, ծաղկազարդել

3.

ա. ուղղագրել, ուղարկել, գործուղում, ուղեցույց
բ. համերկրացի, փոթորկահույզ, կապկպել, կոշկակար
գ. մանրազնին, աղավնյակ, աշնանային, հանրակառք
դ. վազքուղի, թրթռալ, ցավակցել, տեսչական

118. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում հնչյունափոխություն կա.

1.

ա. նկարազարդել, գթառատ, մանր-մունր, լծակ
բ. մրահոն, մրրկաբեր, առևտրական, անթացույ
գ. տնական, կլանել, պարսկամետ, կատակերգակ
դ. ջրկիր, տարեսկիզբ, Հովհաննիսյան, սակարան

2.

ա. հյուսնություն, լիտրանոց, թանձրանալ, ազդրոսկր
բ. քրիստոնեական, ընթացք, ստախոս, գրասեր
գ. ձեռքբերում, սրատել, ջղային, կրծքավանդակ
դ. իշայծյամ, սիրահար, քառասնական, ութսուն

3.

ա. աղավնատուն, օրհաս, վիրակապ, թշնամանալ
բ. ծեպանկար, կապկպել, լսարան, գունատ
գ. քառամյա, բարեհամբույր, հնչերանգ, փոշոտ
դ. մեհենական, դիզել, գրգամոլ, բազմապիսի

4.

ա. ընդունակ, մտավոր, կորզել, նվիրակ
բ. քննակալ, տեղեկագիր, քաղցրավենիք, կռնատ
գ. շոգեմեքենա, սրբատեղի, երկվորյակ, սխալվել
դ. հրավիրատոմս, վզնոց, տվյալ, խաղաթուղթ

119. Բառերից քանիսում հնչյունափոխություն կա.

1) Ընտրարշավ, ամլանալ, ստուգատես, քմահաճ, հնադար, կամրջակ, կարկտաբեր, կռվարար, ծփանք, կտրել:

1. վեցում

2. յոթում

3. ութում

4. բոլորում

2) Կծկել, կծել, քրջոտ, բարետես, կամարակապ, քամահրանք, օրրան, արևմտյան, կրթված, խմիչք:

1. հինգում
2. յոթում
3. ութում
4. բոլորում

120. Բառերից քանիսն հնչյունափոխություն չկա.

1) Լուսամուտ, ըմպել, խրախուսել, զտարյուն, ցուցապաստառ, սրահայաց, աննկատ, դղրդալ, քրոջական, քղանցք:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. չորսում

2) Ուղղահայաց, բուժակ, իջևանատեղ, անընդմեջ, ծլարծակել, տեղեկանք, խոտհարք, կցակառույց, տարեգիր, պրծնել:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. չորսում

3) Դիմադիր, դիտարան, դռնապան, եղջերվամիս, երկվություն, դնչկալ, զգուշություն, զեկուցագիր, զրուցարան, կարգախոս:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. չորսում

4) Զուգապար, գիսաստղ, պատմել, խելամիտ, հրապուրանք, ջղային, իրիկնային, ստուգայց, ստրկամիտ, ուրվական:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. չորսում

5) Փետրազարդ, ջրաղաց, աղմկել, դիպված, նպարավաճառ, երեսնական, սղաձ, լերդանալ, լվիձ, հանցակից:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. չորսում

121. Բառերից քանիսում ու ծայնավորի հնչյունափոխություն կա.

1) Մնել, սնահավատ, ցնցում, փթթել, փտախտ, արևմտամետ, քնափայտ, մտածմունք, ընչասեր, սնափառ:

1. երկուսում
2. երեքում
3. չորսում
4. հինգում

2) Եքահանդես, մրձաձուկ, նշանացույց, սրճաման, շրջադարձ, մամլել, պատմվածք, քնավեր, մկնդեղ, նշաձև:

1. յոթում
2. ութում
3. իննում
4. բոլորում

122. Բառերից քանիսում ու ծայնավորի սղում կա.

1) Ամրակ, ոսկրանման, անրջել, բազմակի, կոնչոց, մանկաբարձ, դրժել, բռնել, զմռսել, գիշակներ:

1. երկուսում
2. երեքում
3. չորսում
4. հինգում

2) Լռակյաց, լրահավաք, ծածկոց, ծմռել, թթվածին խախտել, քրմապետ, մրցավեժ, խնկաման, ծխախոտ:

1. երկուսում
2. երեքում
3. չորսում
4. բոլորում

3) Հնչակ, նրբաոճ, աղմկարար, շքեղ, շրջուն, շքամուտք, բազմապիսի, մաքրամաքուր, ծննդյան, արևմտահայ:

1. երկուսում
2. երեքում
3. չորսում
4. բոլորում

123. Բառերից քանիսնում /ի/ ծայնավորի սղում չկա.

1) Օժտված, ամսաթիվ, ալևոր, աղեկտուր, ավշանյութ, գրգռել, պանրիկ, կրավորական, գետնատարած, գնանկում:

1. երկուսում
2. երեքում
3. չորսում
4. հինգում

2) Դպրատուն, երաժշտահան, թոնրատուն, հազվադեպ, վճռաբեկ, տավղահար, խորտկարան, ճշմարտախոս, հովվական, ազնվայր:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. ոչ մեկում

124. Բառերից քանիսնում /ի/ ծայնավորի սղում կա.

խլել, ջլապինդ, մշտավառ, խձանկար, թվագույգ, սաստկա-ծայն, ծնունդ, թզաչափ, սրտամոտ, մշտատև:

1. մեկում
2. երկուսում
3. ոչ մեկում
4. բոլորում

125. Բառերից քանիսնում /ի/ ծայնավորի հնչյունափոխու-թյուն չկա.

ձարակություն, ճռնչոց, կաղնուտ, կաղնեփայտ, խտանալ, հով-տաշուշան, կանխարգելել, մահճակալ, հավիտենական, վճռական:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. չորսում

126. Բառերից քանիսում երկհնչյունի հնչյունափոխություն կա.

1) Կկվականչ, պտուտակ, փշրել, սիրալիր, հնձան, հպանցիկ, ծիթապտուղ, կռփամարտ, կուսակալ, կուրացուցիչ:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. ոչ մեկում

2) Կռել, մասրենի, մրմռոց, ցրիչ, սիզախոտ, կռնատ, համբուրել, պարպել, պարսպապատ, մրջնաթթու:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. ոչ մեկում

127. Բառերից քանիսում յու երկհնչյունի հնչյունափոխություն կա.

Տրտնջոց, ցուցանակ, սուզակ, խրախուսանք, խուզարկու, ոսկեհուր, պարուրել, ալեհավաք, համբուրել, ծնհալ:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. ոչ մեկում

128. Բառերից քանիսում հնչյունի սղում կա.

Մարմնական, շիրմաքար, քենակալ, բարություն, կավճապատ, փաթոց, ցամքոց, պատրանք, գլխացավ, տխրադեմ:

1. մեկում
2. ոչ մեկում
3. իննում
4. բոլորում

129. Բառերից քանիսում հնչյունի սղում չկա.

Ծխամործ, դիմում, բարեսրտորեն, ցլամարտ, փքաբլիթ, օրինապահ, քինախնդիր, պղծել, սիգաձեմ, շրթներկ:

1. մեկում
2. ոչ մեկում
3. ութում
4. իննում

130. Բառերից քանիսն ունենում են հնչյունափոխություն կա.

1) Ատենադպիր, ծնրադիր, վրիպանք, շիկահեր, մածնաբրդոշ, գունանկար, հանգուցալուծում, պատվախնդիր:

1. երկուսում
2. երեքում
3. չորսում
4. ոչ մեկում

2) Խարսխակայան, մրցանակ, դալկահար, փխրուն, դստրիկ, ոճրագործ, պանրաջուր, մագլցել:

1. մեկում
2. երկուսում
3. ոչ մեկում
4. բոլորում

131. Բառերից քանիսն ունենում են հնչյունափոխություն կա.

ա. Ճարպկություն, հանդգնել, երեսնական, լռակյաց, ջղային, փչակ, քաղքենի, կոճկել, փխրուն, բարձրախոս:

1. երկուսում
2. երեքում
3. չորսում
4. ոչ մեկում

բ. Մարմրել, օրրան, սանրվածք, հետընթաց, ակնբախ, լրաբեր, կլանել, պատեհապաշտ, չվերթ, ալյակ:

1. մեկում
2. երկուսում
3. երեքում
4. ոչ մեկում

132. Բառերից քանիսն ում մեկից ավելի հնչյունափոխություն կա.

ա. Հրաձգարան, ծննդյան, միջնադարյան, բնօրրան, հնագիտական, բրդատվություն, քննաշրջան, խնկարկել:

1. հինգում
2. յոթում
3. վեցում
4. բոլորում

բ. Չվացուցակ, հրկիզել, փայլփլուն, ջրանկար, սրամտություն, խմբերգային, պատմագիտություն, մարդկայնորեն:

1. հինգում
2. վեցում
3. յոթում
4. բոլորում

133. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերում է շեշտը դրվում միայն վերջին վանկի ծայնավորի վրա.

1.

- ա.** նստարան, իհարկե, քաղաքացի, համաձայնագիր
բ. միասնաբար, գուցե, ամենամանր, սարահարթ
գ. քսաներորդ, լուսնազնաց, բառատեսեր, վարչակարգ
դ. հանցագործ, սակարկել, մտացածին, վաստակաշատ

2.

- ա.** լրամշակում, կատակերգակ, խնդրագիրք, սանր
բ. բեռնարկղ, սակարան, ազգընտիր, գործընկեր
գ. ծապոնական, փոքրատառ, մրցանակակիր, միօրինակ
դ. միթե, արվեստագետ, վերոհիշյալ, փոխառյալ

3.

- ա.** ուստրեր, ովկէ, վաթսունմեկ, դուստր
բ. հինգական, որերորդ, համաձայն, ինչպես
գ. հորենացի, օրինազանց, սահմանապահ, քիչումիչ
դ. Անգլիա, միայն թե, այնպես որ, ցույց տալ

4.

ա. Աննա, Արշավիր, Բարսեղյան, Մարիամ
 բ. Սպարտակ, Պուշկին, Գոհարիկ, Մարգարիտ
 գ. արագ-արագ, հենց որ, ասել-խոսել, թե չէ
 դ. համալսարանից, անպատասխան, ինչու, կարևոր

5.

ա. հարցաթերթիկ, միգուցե, կրակ, սպա
 բ. ի դեպ, ուրախ-ուրախ, դասերից, չրջխկ
 գ. գրքով, երեխաներ, բնությունը, ծարտասան
 դ. ի պատասխան, համր, համանվագ, սեղանապետ

6.

ա. ինչևիցե, ովևե, հարավկովկասյան, Արիստոտել
 բ. Թիֆլիս, վկայություն, հանդիպում, արտանկար
 գ. մոտ բերել, տնքտնքալ, ավել-պակաս, գործուղում
 դ. վարսերը, որևիցե, գերբեռնվածություն, Անգլիայի

134. Ո՞ր շարքի բոլոր բառերն են ձիշտ տողադարձված.

1.

ա. այր-վածք, ինք-նիշխան, է-ինք, լեռնա-գընաց
 բ. շըղ-թա, հեքի-աթ, խըռնը-վել, արե-վելք
 գ. եր-բեմըն, ծաղ-կաշղթա, արև-մտյան, ըս-կիզբ
 դ. Մկըր-տիչ, տերե-վաթափ, է-ություն, ար-յուն

2.

ա. փայլ-փլել, դիմադ-րել, չարա-ճըճի, համր-ընթաց
 բ. կը-տըրտել, կարե-վեր, օվկի-անոս, ան-օգուտ
 գ. ուրախ-ություն, գրա-քննիչ, ճըռ-ճռալ, ա-րագ
 դ. ար-կըղ, ինքն-իշխան, Ըս-պարտակ, երգ-իչ

3.

ա. հուր-հրալ, կազմ-վածք, թե-և, մոտեց-նել
 բ. ծով-եզր, գրա-քննիչ, համր-ընթաց, հայր-իկ
 գ. ջր-կիր, միլի-արդ, կը-տըրտել, է-ի
 դ. միլի-ոն, կարմ-րություն, թըռ-ցընել, նստը-վածք

4.

ա. մըր-րիկ, արև-կող, գիր-քըս, միմի-այն
 բ. քաղցրա-հնչյուն, հմայ-իչ, վայր-կյան, Հովհան-նես
 գ. տար-րական, գըգ-վել, է-ակ, ցորնա-մըրիկ
 դ. ի-րական, հա-յացք, ապակ-ի, զընն-ել

5.

ա. ուղ-դական, վտար-անդի, բռ-նել, հերկ-վոր
 բ. մար-մրել, մարմ-րել, գործա-դրել, գործադ-րել
 գ. հատըն-տիր, հատ-ընտիր, հա-տընտիր, հատընտ-իր
 դ. ու-րագ, ժողովածու-ի, է-ություն, դարակազմ-իկ

135. Ո՞ր շարքում տողադարձի սխալ կա.

1.

ա. ամպ-շող, թըրջ-վել, ուղե-վճար, Գառնի-ի
 բ. լը-ռակյաց, Նոյ-յան, կարե-վոր, բազմ-ոտանի
 գ. կար-ծըրություն, հընգ-օրյա, բարձ-րորակ, ու-րանալ
 դ. կորց-նել, նըստ-վածք, բարձ-րաբերձ, Սպա-հան

2.

ա. է-ջանշան, մի-ասին, ի-նը, տասն-վեց
 բ. վարձ-կան, նույն-իսկ, ովև-է, տը-պիչ
 գ. մշա-կույթ, համա-սփյուռ, հարց-ում, խընդ-րել
 դ. զար-դարանք, գոր-ծուղում, ան-զգույշ, ողբ-երգ

3.

ա. վերակացու-ի, հա-մըր, փայլ-փլուն, կըրկ-նակոշիկ
 բ. չըս-կըսել, քըրք-ջալ, տոն-նա, հռընդ-յուն
 գ. մայ-րական, երևան-ցի, զը-գալի, թե-թև
 դ. կըծկ-վել, մըռ-մռալ, որպես-զի, քաջ-արի

4.

ա. հի-ացմունք, սըպըր-դել, սընկ-ապուր, լող-ափ
 բ. միջ-անկյալ, մի-ջանկյալ, միջան-կյալ, միջանկ-յալ
 գ. ձի-ու, կատվառ-յուծ, կատվա-ռյուծ, կատ-վառյուծ
 դ. գործակ-ցություն, գոր-ծակցություն, գործակցու-թյուն,

գործակցութ-յուն

136. Ո՞ր օրինակում է սխալ նշված տառի կամ տառակապակցության թվային արժեքը.

1.

ա. Ա – 1

բ. Ու – 700

գ. ԺԳ – 13

դ. ԻԵ – 25

2.

ա. Ս – 2000

բ. Ի – 11

գ. Ժ – 10

դ. Ռ – 1000

3.

ա. ՍԷ – 2007

բ. ՌՃԺԱ – 1111

գ. Օ – 10000

դ. ԺԱ – 11

4.

ա. ԻԱ – 21-րդ

բ. ԺԹ – 19-րդ

գ. Է – 7-րդ

դ. Ֆ – 100-րդ

5.

ա. Ա – 1-ին

բ. Ժ – 10-րդ

գ. Զ – 100-րդ

դ. Ռ – 1000-րդ

6.

ա. Ե – 5

բ. Ծ – 50

գ. Շ – 500

դ. Ռ – 5000

7.

ա. Թ – 9

բ. Ղ – 90

գ. Ծ – 900

դ. Ք – 9000

8.

ա. Ա – 1

բ. Ժ – 10

գ. Ծ – 100

դ. ԺԾ – 1000

9.

ա. Է – 7

բ. Հ – 70

գ. Չ – 700

դ. Ռ – 7000

10.

ա. Գ – 3

բ. ԺԳ – 13

գ. ԾԳ – 103

դ. ՌԳ – 133

137. Ո՞ր օրինակում է ճիշտ նշված տառի կամ տառակապակցության թվային արժեքը.

1.

ա. ԱԲ – 12

բ. ԺԲ – 12

գ. ԱԻ – 12

դ. ԱՖ – 12

2.

ա. Ժ – 10

բ. ԱԱ – 10

գ. ԺԱ – 10

դ. ԱԺ – 10

3.

ա. Ե – 7

բ. Զ – 7

գ. Ը – 7

դ. Է – 7

4.

ա. Լ – 30

բ. Խ – 30

գ. Կ – 30

դ. Հ – 30

5.

ա. ԺԵ – 15

բ. ԺԶ – 14

գ. ԺՈՒ – 10

դ. ԺԹ – 18

6.

ա. ՍԸ – 2008

բ. ԻԸ – 2008

գ. ՍԸ – 2008

դ. ԲՈԸ – 2008

138. Ո՞ր նախադասության մեջ է տառի կամ տառակապակցության թվային արժեքը սխալ նշված.

ա.

1. Մենք այժմ ապրում ենք 21-րդ (ԲԱ) դարում:

2. Սովսես Խորենացին 5-րդ (Ե) դարի պատմիչ է:

3. Կոմիտասը ծնվել է 1869 (ՌՊԿԹ) թվականին:

4. Ես սովորում եմ 10-րդ (Ժ) դասարանում:

բ.

1. Հայերեն գրերը ստեղծվել են 5-րդ (Ե) դարում:

2. Միջին հայերենի գործածության ժամանակաշրջանը 12 – 16-րդ (ԺԲ – ԺԶ) դարերն են:

3. Ֆրիկը 13-րդ (ԺԳ) դարի բանաստեղծ է:

4. Պարույր Սևակը ապրել և ստեղծագործել է 20-րդ (ԺԱ) դարում:

139. Ո՞ր շարքի բոլոր դեպքերում են բառի բաղադրիչները միասին գրվում.

1.

ա. կողք (կողքի), համ (տեսել), առ (այժմ), վայր (ընթաց)

բ. վառ (վռուն), տնե (տուն), դուռ (դռան), թեթև (թաշային)

գ. ընդ (հակառակն), երկ (կենցաղ), կիլովատտ (ժամ), քաջ (առողջություն)

դ. կեռ (ու) մեռ, վայր (ի) վերո, սարդ (ոստայն), արև (կող)

2.

ա. վայր (ընթաց), մեն (մենակ), մեկ (մեկու), քաջ (արի)

բ. հինգ (հարյուր), երկրե (երկիր), մայր (իշխանություն), բուժ (սպասարկում)

գ. առ (այժմ), առ (հավետ), առ (կախ), առ (միշտ)

դ. ի (սպառ), ի (հարկե), ի (զուր), ի (նշան)

3.

ա. մուգ (կանաչ), ոչ (ինչ), երեք (հարյուր) ամյա, փոխ (վարչապետ)

բ. դուռ (դռան), նիստ (ու) կաց, շին (վարչություն), զին (գրքույկ)

գ. ափ (հանում), արև (կող), այս (կերպ), կոծղ (արմատ)

դ. խաղող (օրհնեք), ինչ (և) է, ի (հարկե), տարե (ց) տարի

4.

ա. գառաձ (դմակ), տեր (հայր), Մայր (աթոռ), շենքով (շնորհքով)

բ. ըստ (իս), գլուխ (կոտրուկ), թև (ածել), թև (առնել)

գ. նոր (խարբերդցի), հարավ (եվրոպական), մարտ (արվեստ), առ (նվազն)

դ. մերձ (արևադարձային), ինչ (որ) է, բառ (մասնիկ), վեց (անկյունի)

5.

ա. առ (այժմ), ել (ու) մուտ, մեջ (բերում), սան (հանգույց)

բ. հարյուր (մեկերորդ), ռազմա (ծովային), գերմանա (ռուսական), մեկ (ու) կես (ամյա)

գ. առ (հասարակ), ափ (հանել), արևմտա (հայերեն), աստված (ընդդեմ)

դ. ավտո (կանգառ), մատուռ (դամբարան), արտ (երկիր), սառն (արյուն)

6.

ա. վագոն (բնակարան), սոսկ (ածանց), վատ (որակ), տաղ (ասաց)

բ. տան (տիրուհի), հայր (մեր), հայր (սուրբ), տան (տեր)

գ. տուր (և) առ, տեղ (ու) դադար, ութ (ամյա), տեր (տեր)

դ. ութ (ժամյա), տաք (արյուն), տան (ու) տեր, փոքր (ի) շատե

7.

ա. ուր (որ) է, ուժ (ու) կորով, փոխ (զիջում), քանի (երորդ)

բ. օր (ավուր), փոքր (ասիական), քար (կոծել), օրեր (լեյտենանտ)

գ. քար (ապառաժ), ուս (տարի), դրամա (վարկային), առ (դրություն)

դ. ջերմ (եռանդ), ռադիո (սարքավորում), դառն (արյուն), դաշտ (ու) անտառ

8.

ա. Անդր (կովկաս), Խոջի (վանք), Խոր (վիրապ), Վայոց (ծոր)
բ. տուն (թանգարան), Կապուտ (ջիղ), Խանդութ (խանում),

Մելիք (սեթյան)

գ. վեց (օրյակ), Նարեկա (վանք), Քարին (տակ), Իսմիլ (խաթուն)

դ. Կոռնի (ծոր), Ծիծեռնակա (բերդ), Վանա (ծոր), Ոսկե (վազ)

9.

ա. միլիոն (ու) կես, նոր (ընծա), շին (վարչություն), ոչ (արդյունավետ)

բ. շարե (շար), շաբաթ (օրյակ), նավ (եզր), մուգ (կանաչ)

գ. մի (միայն), մեկ (մեկու), ներքո (հիշյալ), երեք (թևյան)

դ. երկ (կողմ), հույս (հավատ), զիզի (բիզի), թիզ (ու) կես

10.

ա. էլ (ցանց), փոխ (նախագահ), իրանա (հայկական), խումն (երամ)

բ. հազար (երանգ), կինո (աստղ), շեղ (աչք), ի (զուր)

գ. իննսուն (ամյակ), ինձ (ու) ինձ, ինքն (ըստ) ինքյան, ի (տես)

դ. թույլ (տվություն), խոտ (հարք), իշխան (որդի), խեթ (խեթ)

140. Ո՞ր շարքի բոլոր դեպքերում են բառի կամ բառակապակցության բաղադրիչները գրվում անջատ.

1.

ա. մուգ (կարմիր), ի (ծնե), ձեռք (սեղմել), ձեռք (բերում)

բ. ի (գիտություն), հարյուր (քսան), վաղուց (ի) վեր, դեղ (դարման)

գ. ծառից (ծառ), բուք (բորան), ի (չիք) դառնալ, մեջ (ընկնել)

դ. ըստ (կարգի), հավիտյանս (հավիտենից), մի (քանի), մի (երկու)

2.

ա. արքայից (արքա), ոչ (մեկը), տեղիք (տալ), ոտից (զուլխ)

բ. թերի (բարձրագույն), թրև (գալ), ձեփ (ձերմակ), իբրև (թե)

գ. հանկարծակիի (գալ), հին (հունական), մի (միայն), անուն (ազգանուն)

դ. տիկնանց (տիկին), թեթև (քաշային), դեմ (դիմաց), դարից (դար)

3.

ա. լիտր (ու) կես, լույս (ընծայում), թուղթ (մատիտ), ի (լրումն)

բ. առ (երևույթ), ավտո (հավաքակայան), դուրս (թռչել), գայլ

(ու) գազան

գ. շարե (ի) շար, նետ (ու) աղեղ, առաջ (բերել), ականատես (վկա)

դ. ի (տնօրինություն), ի (հեծուկս), ի (խնդիր), ի (կատար) ածել

4.

ա. մոր (եղբայր), կեսուրջ (կեսկատակ), կոչ (նամակ), կիսով (չափ)

բ. ժուկով (ժամանակով), նվազ (կարևոր), ոչ (արդյունավետ),

ողջ (և) առողջ

գ. ներս (քաշել), ներկա (ու) բացակա, ոչ այլ (ինչ) է, ով (որ) է

դ. ուսուցիչ (ուսուցչուհի), մեծ (ու) փոքր, մի (քանի), մի (փոքր)

5.

ա. Մոնտե (Կառլո), Վահե (Վահյան), Շապին (Գարահիսար),

Սեն (Սիմոն)

բ. Սանկտ (Պետերբուրգ), Շառլ (դը) Գոլ, Նյու (Յորք), Բյու-

րակնյա (լեռներ)

գ. Գամառ (Քաթիպա), Սայաթ (Նովա), Նար (Պոս), Մելիք (Բախշյան)

դ. սողոմ (գոմոր), Նուբար (Փաշա), Տեր (Գրիգորյան), Արին (բերդ)

6.

ա. եռ (անկյուն), ուր (և) է, մի (ոտանի), վայ (հայրենասիրություն)

բ. վեց (հարյուր), մեկ (հինգերորդ), որտեղ (որ), ոչ (ոք)

գ. ոչ (միայն), այլ (կերպ), այն (ինչ), շարվե (շարան)

դ. հուր (հավիտյան), հին (գերմանական), հոսանքն (ի) վար,

հոգն (ու) ցավ

7.

ա. բրոնզե (դարյան), բայց (և) այնպես, ապա (թե) ոչ, ամեն (ոք)

բ. այս (ինչ), այն (էլ), մեկ (սենյականոց), դեմ (դիմաց)

գ. Չարենց (բանաստեղծ), տեր (Իսահակ), հարս (փեսա),

հազար (վաթսուն)

դ. արքայից (արքա), բուք (ու) բորան, բաց (դեղին), գլուխ (գլխի)

8.

ա. գանգ (ոսկր), գնալ (կորչել), գուցե (և), թեթև (քաշային)

բ. դիցուք (թե), երկու (երրորդ), դիմում (զանգատ), թեր (և) դեմ

գ. լավ (որակ), խելք (խելքի) տալ, ծագե (ի) ծագ, վառ (կարմիր)

դ. ի (նկատի) ունենալ, ի (զարմանս), ինչպես (որ) է, ի (լրումն)

9.

ա. կողք (կողքի), հազիվ (թե), կանգ (առ), տակնուվրա (անել)

բ. վեց (հարյուրամյա), տարած (բերած), տուր (և) առ, կոճ (գամ)

գ. կամա (թե) ակամա, կես (լիտրանոց), հեռավոր (արևելյան), հիմն (ի) վեր

դ. առ (միշտ), կամ (ու) կաց, հանձն (առնել), ծափ (ու) ծիծաղ

10.

ա. հեռու (հեռվում), բաց (ու) խուփ, համենայն (դեպս), հաց (ու) ջուր

բ. տան (տիրուհի), տեր (ու) տիրական, կույր (աղիք), հար (և) նման

գ. վայր (ընթաց), կես (գիշեր), կեղծ (անուն), փոքր (ասիական)

դ. առ (այն), կիսով (չափ), հավիտյանս (հավիտենից), հազիվ (թե)

141. Ո՞ր շարքի բոլոր դեպքերում են բաղադրիչները գծիկով գրվում.

1.

ա. հարավ (արևելյան), այսօր (վաղը), առոք (փառոք), դեղ (դարման)

բ. կիլոմետր (վայրկյան), ֆրանս (պրոսական), դույզն (ինչ), տուն (թանգարան)

գ. ինչ (որ) մեկը, դեր (ծովակալ), ելնել (գնալ), Տեր (Սուքիասյան)

դ. օբեր (լեյտենանտ), Օնորե (դը) Բալզակ, 80 (րդ), ԱՊՀ (ում)

2.

ա. մարտ (ապրիլ), գերմանա (իտալական), Արարատ (Երևան) խճուղի, տեր (Սարգիս)

բ. Տու (134), քանի՞ (տեղանոց), վայ (հայրենասեր), ոչ (ոք)

գ. Լեոնարդո (դա) Վինչի, փոքր (ասիական), X (ից), Սայաթ (Նովա)

դ. քուն (դադար), կիլովատտ (ժամ), մեծ (փոքր), դեսից (դենից)

3.

ա. կիլովատտ (ժամ), Լոռի (Փամբակ), Պողոս (Պետրոս), Սալտիկով (Շչեդրին)

բ. Աբու (Լալա) Մահարի, Ալմա (Աթա), Այրի (վանք), Ավստրո (Հունգարիա)

գ. Միրզա (բեկյան), Էրեբունի (Երևան), Դոն (Կիխոտ), Ավան (Առինջ)

դ. Թուրան (համոն), Թուր (Կեծակի), Լոս (Անջելես), Ժան (Ժակ)

Ռուսո

4.

ա. կանաչ (կարմիր), ծվեն (ծվեն), մազ (մորուք), ավել (պակաս)

բ. կեռ (կեռ), ձեռք (ձեռքի), հայ (արաբական), կուժ (կուլա)

գ. հականե (հանվանե), կիլոմետր (ժամ), հանել (դնել), մեկից (մեկ)
 դ. հուշ (երեկո), մեկ (մեկ), մայր (ցամաք), մեծ (փոքր)

5.

ա. մինչև (անգամ), որտեղից (որտեղ), պատեի (անպատեի), պեպսի (կոլա)

բ. անուն (ազգանուն), ողջ (առողջ), ով (ով), չլինեմ (չիմանամ)

գ. նեղ (մասնագիտական), ոլոր (մոլոր), շատից (քչից), նյու (յորքցի)

դ. երգիչ (երգչուհի), սոցիալ (կենցաղային), սարեր (ծորեր), ոտից (գլուխ)

6.

ա. տնով (տեղով), տուն (թանգարան), տեղի (անտեղի), ռոմանա (գերմանական)

բ. ուտող (ուրացող), քույր (եղբայր), օրը (ցերեկով), ֆրանս (գերմանական)

գ. գեներալ (լեյտենանտ), գրական (գեղարվեստական), առօրյա (խոսակցական), դույզն (ինչ)

դ. գամմա (ձառագայթում), գնալ (կորչել), գիր (գրականություն), գյուղ (թղթակից)

7.

ա. գաղափարա (դաստիարակչական), բարակ (մարակ), տեղը (տեղին), առ (գրավել)

բ. ալ (կարմիր), աղբյուր (հուշարձան), աղաչել (պաղատել), անուն (ազգանուն)

գ. լրացում (լրացյալ), ծաղկել (փթթել), կենաց (մահու), հայերեն (անգլերեն)

դ. անցնել (դառնալ), թել (պանիր), ավել (պակաս), առք (ու) վաճառք

8.

ա. մաշկա (մկանային), հեռու (մոտիկ), հուր (հրեղեն), հոգով (մարմնով)

բ. ծաքել (ծաքծքել), շիփ (շիտակ), հոդս (ցնդել), շաչուն (շառաչուն)

գ. տասը (տասնհինգ), տաշել (տաշտշել), ամեն (ոք), տեսա (և) ծայնա (գրառում)

դ. նկարիչ (ձևավորող), շատից (քչից), ստորակետ (գիծ), ստուգատես (մրցույթ)

9.

ա. 10 (երորդ), ՀՀ (ում), ԱԻ (93), Տ (աձև)

- բ. զագս (ով), 5% (ով), «Աշնան արև» (ի), XI (ից)
 գ. բուհ (ական), ՄԱԿ (ի), 1(5) գլուխներ, «Պենտիում (5)»
 դ. 100 (ամյակ), 5 (ական), 5 (օրյա), աէկ (ներ)

10.

ա. մի (տեսակ), ոչ (դասական), հունվար (փետրվար), ռադիո (հեռուստալրագրող)

բ. այսօր (վաղը), ուս (ուսի), եղած (չեղած), Լևոն (Ջավեն) Սյուրմեյան

գ. դեղ (դարման), կանաչ (կարմիր), ենթակա (ստորոգյալ), խորհրդա (ամերիկյան)

դ. գեներալ (մայոր), թարգմանիչ (գործավար), դոկտոր (պրոֆեսոր), մարդ (օր)

11.

ա. նախա (ն) հետպատերազմյան, երկու (երեք), մինչև (իսկ), փոխ (արտգործնախարար)

բ. մորե (մերկ), մրցույթ (փառատոն), ձեն (ձենի) տալ, ոչ (չատ)

գ. տեղը (տեղին), քչից (շատից), ուտող (ուրացող), վայ (փաստաբան)

դ. չորս (բոլորը), ոչ (ոք), տեր (տիրական), տիեզերագնաց (օդաչու)

12.

ա. տասը (տասնհինգ), տանել (թողնել), քաղ (խորհուրդ), նեղ (անձնական)

բ. տնով (տեղով), քաղաք (պետություն), ցուցահանդես (վաճառք), տալ (առնել)

գ. ոտքից (գլուխ), ուս (խորհուրդ), ուզած (չուզած), փրկել (ազատել)

դ. ուր (որ) է, փոքր (մոքր), քար (ապառաժ), գեր (մանուշակագույն)

13.

ա. սողում (գոմոր), ռադիո (հաղորդում), փաստա (վավերագրական), փոխ (վարչապետ)

բ. ուս (տարի), փոփ (երաժշտություն), ուսումնա (դաստիարակչական), ֆունտ (ստեռլինգ)

գ. օտար (երկրացի), գրող (հրապարակախոս), բաս (կիթառ), գիր (գրականություն),

դ. աղաչանք (պաղատանք), գող (ավազակ), աղբյուր (հուշարձան), ալֆա (մասնիկներ)

14.

ա. գոռալ (գոռգոռալ), թել (պանիր), թև (թիկունք), (ժամ) պատարագ

բ. գերմանա (հայկական), ժուկով (ժամանակով), լիտր (վայրկյան), լրացում (լրացյալ)

գ. դե (յուրե), խանութ (տաղավար), դանակ (պատառաքաղ), գնացած (եկած)

դ. դափ (դատարկ), Խանդութ (խաթուն), դեր (ծովակալ), հայերեն (ֆրանսերեն)

15.

ա. հագած (կապած), հինգ (ութերորդ), զուգել (զարդարել), կոթող (հուշարձան)

բ. կարել (կարկատել), հայ (հարայ), կրոնական (մշակութային), ընկեր (բարեկամ)

գ. ելնել (գնալ), դույզն (ինչ), հաշվիչ (կենտրոն), կապել (կապկպել)

դ. հականե (հանվանե), ձայն (ծպտուն), հարավ (աֆրիկյան), հոգևոր (մշակութային)

16.

ա. դեղ (դարման), ելնել (ընկնել), ծանապարհա (տրանսպորտային), հլու (հնազանդ)

բ. հոգով (մարմնով), հող (օգտագործում), հորով (մորով), հորոտ (մորոտ)

գ. հսկիչ (դրամարկղային), ռազմա (ծովային), հուշարձան (կոթող), հաշտ (համերաշխ)

դ. հասարակական (քաղաքական), դեսից (դենից), դիմում (բողոք), տեր (տնօրեն)

17.

ա. դուռ (լուսամուտ), հար (հավիտյան), զօր (զիշեր), ընկած (ելած)

բ. հեռու (հեռավոր), ձեն (ձենի) տալ, ձեն (ձուն), եղած (չեղած)

գ. հեռու (մոտիկ), երգ (երաժշտություն), հեռու (հեռվից), թանկ (էժան)

դ. ծիլ (ծաղիկ), երգի (պարի) համույթ, համենայն (դեպս), երկար (բարակ)

18.

ա. հեռու (հեռվում), կտոր (կտոր) անել, տիկնանց (տիկին), թել (ասեղ)

բ. տեր (տնօրեն), ձեռով (ոտով), ծվեն (ծվեն), կորած (մոլորած)

գ. կիլոմետր (ժամ), տեր (տիրական), հուր (հրեղեն), տիեզերագնաց (օդաչու)

դ. ծել (ծաղկել), ծյուն (ծմեռ), հար (հավիտյան), կրթա (համալիր)

19.

- ա.** կաս (կարմիր), տխուր (տրտում), կահ (կարասի), կարճ (կտրուկ)
բ. ով (որ), կետ (ստորակետ), հուրի (փերի), հեռուստա (և)
 ռադիոհաղորդումներ
գ. հուշ (երեկո), հուր (հավիտյան), կրակ (մարիչ), կամա (ակամա)
դ. հագուստ (կապուստ), կիլովատտ (ժամ), կոչ (դիմում), ոչ (ոք)

142. Քանի շարքում բաղադրիչների անջատ գրությամբ բառ կա.

1. անգլա (ամերիկյան), առաջ (խաղացում), աջ (ու) աիյակ, ափ (ի) բերան
2. արմանք (զարմանք), բարոյա (խրատական), բերնից (բերան), գայլ (ու) գազան
3. գիր (գրականություն), դալայ (լամա), երեք (աստղանի), երես (առած)
4. իբրև (թե), նոր (խարբերոցի), կափ (կանաչ), կրթա (թոշակ)
 - 1) ոչ մեկում
 - 2) մեկում
 - 3) երկուսում
 - 4) բոլորում

143. Ո՞ր շարքում բառի բաղադրիչների՝ անջատ, միասին կամ գծիկով գրության սխալ կա.**ա.**

1. Չարենց բանաստեղծը, երկու երրորդ, մեն մենակ, հազար վաթսուն
2. այսինչ, այն էլ, տնով-տեղով, դեմ դիմաց
3. բրոնզեդարյան, անուն առ անուն, ապա թե ոչ, ամեն ոք
4. արքայից արքա, ի նշան, բաց դեղին, գլուխ գլխի

բ.

1. հայ-վրացական, փոխտնօրեն, մեն-միակ, մանր-մունր
2. սև-մութ, բառ-մասնիկ, բուհ-ական, մերձքաղաքային
3. հականե-հանվանե, անդրովկիանյան, հուրի-փերի, փոքրա-սիական
4. Նար-Դոս, Գամառ-Քաթիպա, Խնկո-Ապեր, Սայաթ-Նովա

144. Ո՞ր շարքի հարադրավոր անվանումների բոլոր բաղադրիչներն են մեծատառով գրվում.

1.

ա ՆՈՐ ՁԵԼԱՆԴԻԱ, ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔ, ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԷՄԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՎԵՐԻՆ ԱՐՏԱԾԱՏ

բ. ԳԻ ԴԸ ՄՈՊԱՍԱՆ, ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՐՈՍ, «ՊԱՏՎՈ ՆՇԱՆ» ԵՔԱՆՇԱՆ, «ԲԱՐԳԱՎԱՃ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

գ. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻԶ, ԳԵՎՈՐԳ ՄԱՐԶՊԵՏՈՒՆԻ, «ՀԱՅՐ ԳՈՐԻՈ», ԱՔԻԼԼԵՍՅԱՆ ԳԱՐԵԱՊԱՐ

դ. ՕՆՈՐԵ ԴԸ ԲԱԼԶԱԿ, ՄՈՒԾԵՂ ԻՇԽԱՆ, ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ «ԷՄԱԼԵ ՊՐՈՖԻԼԸ ՁԵՐ», «ՍԱՄՆԱ ԾՈՒԵՐ»

2.

ա. ՄՈՎՍԵՍ ՄԱՐԳԱՐԵ, ԼԵՌԱՅԻՆ ԱՐՑԱԽ, ԳԱՅԼ ՎԱՀԱՆ, ԱՇՈՏ ՈՂՈՐՄԱԾ

բ. ՄԵԾ ԵՎ ՓՈՔՐ ՄԱՍԻՄՆԵՐ, ՍՈՂՈՍՈՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՎՐՈՍ, ՋՈՐԱՎԱՐ ՄԱՐԿՈՍ ԿՐԱՍՈՍ

գ. ՎԵՐԻՆ ԹԱԼԻՆ, ԱՎԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐԱՊԵՏ, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ, ՄԵԾ ԾՈՓՔ

դ. ԱՇՈՏ ԿԱՌՈՒՅՈՂ, ՆՈՐ ԲՈՒԹԱՆԻԱ, ՏԻԳՐԱՆ ՄԵԾ, ՎԵՐԻՆ ԴՎԻՆ

3.

ա. ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՏԱՎՐՈՍ, ԺՈԶԵՖ ՌՈՆԻ ԱՎԱԳ, ՆՈՐ ԳԵՏԻԿԱՎԱՆՔ, ՍԱՀԱԿ ՍԵՎԱԴԱ

բ. ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՔԱ, ԾԱՂԿՈՒՆՅԱՅ ԼԵՌԱԾՂԹԱ, ՆԱՐ-ԴՈՍ, ԷՋՄԻԱՇՆԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

գ. ԾԱԽՄԱՏԻ ՀԱՄԱԾԽԱՐՀԱՅԻՆ ՖԵԴԵՐԱՑԻԱ, ՎԱՐԴԱՆ ՄՊԱՐԱՊԵՏ, «ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ», ՔԱՂԱՔԱՄԱՅՐ ՎԱՂԱՐԵԱՊԱՏ

դ. ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ, ՍԵՐՎԱՆՏԵՍԻ «ԴՈՆ ԿԻՆՈՏԸ», ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ, ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ ԴԱՇՏ

4.

ա. ՎԱԶԳԵՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ, ԿԱՐՄԻՐ ԲԼՈՒՐ, ՍՈՒՐԲ ԼԵՌ, ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

բ. ՎԱՆԱ ԾՈՎ, ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԲԵԹՀՈՎԵՆԻ «ԼՈՒՄՆԻ ՍՈՆԱՏ»-Ը, ՏԵՐ ՍԱՐԳՍՈ

գ. ԱՐԵԱԿՈՒՆՅԱՅ ՀԱՐՍՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԵՆՏՐՈՆ ՀԱՄԱՅՆՔ, ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

դ. ՍԱՐԳԻՍ ՊԻՇԱԿ, ԱՆՏԻՈՔՈՍ ԱՌԱՋԻՆ ԵՐՎԱՆԴՈՒՆԻ, ԿՈՍՏԱ ՌԻԿԱ, ՎԵՐԻՆ ԹԱԼԻՆ

5.

ա. ՀՌՈՍԵԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԳՈՐԴՅԱՆ ՀԱՆԳՈՒՅՑ, ԳՈՂԹԱՆ ԵՐԳԵՐ, ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶ

բ. ՄԵԾ ՀԱՅԹԻ ԿՈՐԾԱՅՔ ՆԱՀԱՆԳ, ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏ, ԱՐԱՄԱԶԴ ԱՍՏՎԱԾ, ԱՅՎԱԶՈՎԱԿՈՒ «ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԱԼԻՔ»-Ը

գ. ՀՀ ՄԵԱԿՈՒՅԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ, «ԹՄԿԱԲԵՐԴԻ ԱՌՈՒՄԸ», ԱՐԵԳՈՒՆՅԱՑ ԼԵՌՆԵՐ, ՎԱՆԱ ՔԱՐ ԺԱՅՈՒՇ

դ. ԵՐՎԱՆԴ ՍԱԿԱՎԱԿՅԱՑ, ԹՈՎՄԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

6.

ա. ՌՈՒԲԻԿՈՆՆ ԱՆՑՆԵԼ, ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ, ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ, ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

բ. ՀՀ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ, ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԴԱՇՆԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԽԱՉ (ՉՔԱՆԶԱՆ)

գ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ ՊԱՀԼԱՎՈՒՆԻ, ՆՈՐ ՀԱՃԸՆ, ՄԱՐԿ ՏՎԵՆ, ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՐԵԱ

դ. ՆՈՐ ԵՐԿԱԿԱՆ, ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ (վանք), ԷՋՄԻԱՇՆԻ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ, ՀԱՅՈՑ ԵՐԿԻՐ (հայերի երկիր)

7.

ա. ՆՈՐ ԶՈՒՂԱ, ՄԵԼԻՔ-ԵԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ, ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԱՖՐԻԿԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԶԵԿ ԼՈՆԴՈՆ

բ. ՍՈՆՏԵ ԿԱՌԼՈ, ԵԱՊԻՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ, ԵԱՌԼ ԴԸ ԳՈԼ, ՀՅՈՒՄԻՍԱՏԼԱՆՏՅԱՆ ԴԱՇԻՆՔ

գ. ՀՐՈ ԵՐԿԻՐ, ՍՈՒՐԱԴ-ՌԱՓԱՅԵԼՅԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ, ՄԱՐ ԱԲԱՍ ԿԱՏԻՆԱ, ՍԱՆՏԱ ԿԼԱՌԻՍ

դ. ՊԱՐԶ ԼԻՃ, ԵՐԻ ԼԱՆԿԱ, ՎԱՆ-ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ, ԱՆԻ-ԵՐԿԱԿԻ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

8.

ա. ԱԼՖՐԵԴ ԴԸ ՄՅՈՒՍԵ, ԱՆԳԼՈ-ՍՈՔՍՈՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ, ԱՐԻՆ ԲԵՐԴ, ԲՐԵՍՏ-ԼԻՏՈՎՍԿ

բ. ԳԱՔՐԻԵԼ ԳԱՐՍԻԱ ՄԱՐԿԵՍ, ՁԵՐԴ ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹՅՈՒՆ, ԴԵՐ ԶՈՐ, ԺՅՈՒԼ ՎԵՌՆ

գ. ԼԱՍ ՎԵԳԱՍ, ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻԶ, ԽՆԿՈ-ԱՊԵՐ, ՀԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

դ. ՀԱՐԱՎԱՖՐԻԿՅԱՆ ՍԱՐԱՀԱՐՈՒԹ, ՖՈԼՔԼԵՆԴՅԱՆ ԿՂԶՆԵՐ, ՄԵԼԻՔ-ՔԱԽՇՅԱՆ, ՎԵՐԻՆ ՇԵՆ

9.

ա. ՍԱՆ ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ, ՎՈԼՖԳԱՆԳ ԱՄԱԴԵՈՒՍ ՄՈՅԱՐՏ, ԱՎԱՆ-ԱՌԻՆՋ, ԹՈՒՐ ԿԵՇԱԿԻ

բ. ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԵՓՐԱՏ, ՄԻԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ, ՎԵՐԻՆ ԱՐՏԱՇԱՏ, «ՆՈՐ ՁՈՐԱԲԵՐԴ»

գ. ԼԱԶԱՐՅԱՆ ՃԵՍԱՐԱՆ, ԾԱԴԿՈՒՆՅԱՏ ԼԵՌՆԵՐ, ՁԵՆՈՎ ՕՀԱՆ, ՁՈՐԻ ՄԻՐՈ

դ. ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, ՂՈՒԿԱՍ ԱՌԱՔՅԱԼ ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆ, ՍԱՌԻԴՅԱՆ ԱՐԱԲԻԱ

10.

ա. ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ, ՍԱՆ ՄԱՐԻՆՈՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԻՄՈՆ ԶՈՒՂԱՅԵՑԻ, ԱՐՏԱՇԵՍ ԲԱՐԵՊԱՇՏ

բ. ՖԻՆԼԱՆԴԻԱՅԻ ՍԵՅՄ, ՕՍԱՐԻ ԼԵՌՆԱՆՑՔ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ, ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՄԻԱՑՅԱԼ ԷՄԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

գ. ՍՈՂՈՄՈՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆ, ՎԱԶԳԵՆ ԱՌԱՋԻՆ, ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶ, ՕՀՄԻ ՕՐԵՆՔ

դ. ՖԻԼԻՊԻՆՆԵՐԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԵՎՐՈՊԱ, ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻ ԿՈՆԳՐԵՍ, ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՍԻԲԻՐ

145. Ո՞ր անվանումն է սխալ գրված. ընդգծե՛ք.

ա. Դավիթ Անհաղթ, Վանի միջնաբերդ, կաթողիկոս Սահակ Պարթև, Հայոց Լեռնապար

բ. Մուշեղ սպարապետ, Խոսրով կոտակ, Փոքր Սյունիք, Կադմոսի երկիր

գ. Մովսես մարգարե, «Գրական թերթ», Մայիսի քսանուր, ՀՀ Կրթության և գիտության նախարարություն

դ. Սուրբ Ստեփանոս վանք, Սուրբ Գևորգ եկեղեցի, Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց, սուրբ լեռ

ե. Տեր-Ներսիսյան, Արևելյան Հայաստան, ՀՀ ազգային ժողով, ՀՀ վճռաբեկ դատարան

զ. Հայխնայբանկ, աեկ, ԱՊՀ, Բուհ

է. Դավիթ Անհաղթ, ԵՊՀ, Վահան տեր-Առաքելյան, «Հայկական ժամանակ» օրաթերթ

ը. ՀՀ պաշտպանության նախարարություն, «Նոր կյանք» պարբերական, Բաբելոնյան աշտարակաշինություն, նորգելանդական

թ. Ասեղի հրվանդան, ՀՀ ժողովրդական երգի-պարի պետական համույթ, ՀՀ կենտրոնական բանկ, Նյու յորք

ժ. Սևանա լիճ, քաղաքամայր Արտաշատ, Վարազա վանք, Բարձրագահ Սիփան

ժա. Նիկոլ Դուման, Հրայր Դժոխք, Աղբյուր Սերոբ, Ձորավար Մախլուտո

ժբ. ՀԽՍՀ, Աեկ, հեկ, Հայեկոնոմբանկ

146. Ո՞ր շարքի բոլոր բաղադրյալ հատուկ անունների կամ բառակապակցությունների երկրորդ բաղադրիչներն են փոքրատառով գրվում.

ա.

1. Բույլք (Հ)համաստեղություն, Սև (Ջ)ջուր, Բևեռային (Ա)աստղ, Միացյալ Ն(ն)ահանգներ

2. Եվրոպական (Ս)միություն, Դանիել (Ս)մարգարե, Թունիսի (Հ)հանրապետություն, Թեքեյան (Ս)մշակութային կենտրոն

3. Լիբանանի (Հ)հանրապետություն, Խիկար (Ի)իմաստուն, Խրիմյան (Հ)հայրիկ, Պապ (Թ)ագավոր

4. Խաղաղության (Հ)համաշխարհային խորհուրդ, Գարեգին (Կ)կաթողիկոս, Ծաղկունյաց (Լ)լեռնաշղթա, Ծննդյան (Տ)տոներ

բ.

1. Հյուսիսային (Կ)կովկաս, Վահագն (Վ)վիշապաքաղ, Թորոս (Ռ)ռոսլին, Օրբելի (Ե)եղբայրներ, Կարմիր (Բ)բլուր

2. Ազատության (Հ)իրապարակ, Արևմտյան (Ե)եվրոպա, Արևելյան (Ս)սիբիր, Կասպից (Ծ)ծով, Թորգոմա (Տ)տուն

3. Հրո (Ե)երկիր, Կարապի (Լ)լիճ, Մագելանի (Ն)նեղուց, ՀՀ (Պ)պաշտպանության նախարարություն

4. Թովմա (Ա)առաքյալ, Կարմիր (Ծ)ծով, Գառնու (Ա)ամրոց, Ֆրանսիայի (Ա)ազգային ժողով

147. Շարքերից քանիսն են բառերի և բառակապակցությունների բոլոր բաղադրիչները գրվում մեծատառով.

1. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ, ՆՈՐԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹՅՈՒՆ, ՆՈՐՎԵԳԻԱՅԻ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՆՐԲԵԼՅԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

2. ՆԵՐՔԻՆ ՇԵՆ, ՍԱՆ ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ, ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԿՂԶԻՆԵՐ (պետություն), ԶՈՐԶ ԲՈՒՇ ԿՐՏՍԵՐ

3. ՏՈՐՔ ԱՆԳԵՂ, ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔ, ՎԱՀԱԳՆ ՎԻՇԱՊԱՔԱՂ, ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ-ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

4. ՓՈՔԵՐ ԱՍԻԱ, ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱՎԱՆԴԱԿ, ԲԵՐՄՈՒԴՅԱՆ ԵՌԱՆԿՅՈՒՆԻ

- 1) մեկում
- 2) երկուսում
- 3) ոչ մեկում
- 4) երեքում

148. Շարքերից քանիսում մեծատառի գործածության սխալ կա.

ա.

1. Մարտական աստղ շքանշան, Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Միավորված ազգերի կազմակերպություն

2. Ֆուտբոլի համաշխարհային ֆեդերացիա, Անվտանգության խորհուրդ, Անգլիայի Համայնքների պալատ

3. Մարտի ութ, Հայրենական մեծ պատերազմ, Փարիզյան կոմունա

4. Դավիթ Անհաղթ, Տրդատ Մեծ, Աշոտ Երկաթ

5. Նոր Արեշ, Մեծ Ծովք, պատմահայր Խորենացի

- 1) մեկում
- 2) երկուսում
- 3) ոչ մեկում
- 4) բոլորում

բ.

1. Սուրբ Գևորգ եկեղեցի, Մեծ Հայքի Այրարատ նահանգ, Հայգազարդ

2. Ծուշիի բերդ, Գլաճորի համալսարան, Էռնստ Հեմինգուեյի «Հրաժեշտ զենքին» գիրքը

3. Վասպուրական աշխարհ, Ծաղկանց և Հայկական Տավրոսի լեռներ, Անտիոքոս Առաջին Երվանդունի

4. Շառլ դը Գոլ, Հյուսիսատլանտյան Դաշինք, Մար Աբաս Կատինա

5. Գաբրիել Գարսիա Մարկես, Ժյուլ Վեռն, Երևանի ծոպանուղի

- 1) մեկում

- 2) երկուսում
- 3) ոչ մեկում
- 4) բոլորում

գ.

1. Խնկո-Ապեր, Հիսուս Քրիստոս, Կտուց կղզի
2. Մուրատ-Ռափայելյան վարժարան, Սան Ֆրանցիսկո, բիբլիական

լեռ

3. Լազարյան ճեմարան, Սանկտ Պետերբուրգ, Սաուդյան Արաբիա
4. ՀՀ սահմանադրական դատարան, Ֆինլանդիայի Սեյմ,

Օմարի լեռնանցք

5. Օհմի օրենք, Ֆիլիպինների Հանրապետություն, Ջյունանուշիկ

- 1) մեկում
- 2) երկուսում
- 3) ոչ մեկում
- 4) բոլորում

դ.

1. Արևելյան Սիբիր, Բևեռային աստղ, Կանադական կղզիներ
2. Ջորավոր եկեղեցի, Ծոփաց աշխարհ, Երկրորդ աշխարհամարտ
3. Գրիմ եղբայրներ, Փառքի առաջին աստիճանի շքանշան,

Գ. Սունդուկյանի անվան ակադեմիական թատրոն

4. ՀՀ մաքսային վարչություն, Իրանի Իսլամական Հանրապետություն, Բյուրակնյա լեռներ

- 1) մեկում
- 2) երկուսում
- 3) ոչ մեկում
- 4) բոլորում

ե.

1. Երևանի Պատանի հանդիսատեսի թատրոն, Բելգիայի Թագավորություն, Խամսայի մելիքություններ

2. Երևանի գեղարվեստի ակադեմիա, Դիլան դայի, Դաշտային Կիլիկիա

3. Լուսին (Երկիր մոլորակի արբանյակ), Իրաքի Հանրապետություն, Արևմտյան Տիգրիս

4. Գեղամա լեռներ, Արիստակես Լաստիվերտցի, Դելֆին համաստեղություն

- 1) մեկում
- 2) երկուսում
- 3) ոչ մեկում
- 4) բոլորում

149. Ո՞ր շարքում մեծատառի գործածության սխալ կա.

1.

ա. Պետրոս Առաջին, Հայ դատի հանձնախումբ, ՀՀ գլխավոր դատախազ, Չինական մեծ պարիսպ

բ. Դաշտային Կիլիկիա, ԼՂ հանրապետություն, «Կարմիր աստղ» շքանշան, Արևմտյան Տիգրիս

գ. Գեղամա լեռներ, «Հերոսուհի մայր» շքանշան, Շվեդիայի Թագավորություն, Նոր Նորք

դ. Կուբայի Հանրապետություն, Հաղթանակի զբոսայգի, Ձմեռ պապ, Իշխանաց կղզի

2.

ա. Իսպանիայի Թագավորություն, Գևորգ Մարգարետունի, Արփա-Սևան ջրատար, Արագածոտնի Մարզ

բ. Լեռնային Կիլիկիա, Խաղաղ օվկիանոս, Էստոնիայի Հանրապետություն, Կենտրոնական Ամերիկա

գ. Կալիֆոռնիայի նահանգ, ՀՀ Սահմանադրություն, Կենտրոնական Եվրոպա, ՀՀ վարչապետ, Առաջին հանրապետություն (Հայաստանի)

դ. Հաագայի միջազգային դատարան, Ծաղկազարդի տոն, Դանիայի Թագավորություն, Հայ օգնության միություն

3.

ա. Կարմիր Վարդան, Լիտվայի Հանրապետություն, Հովհան Ոսկեբերան, Լատինական Ամերիկա

բ. Լոռու մարզ, Ձենով Օհան, Հայկազյան բառարան, Համաշխարհային Բանկ

գ. Իտալիայի Հանրապետություն, Ռիո դե Ժանեյրո, Սուրբ Հովհաննես եկեղեցի, Դավիթ Անհաղթ

դ. Հյուսիսային Ամերիկա, Բերմուդյան Կղզիներ (պետություն), Նոր տարի, Կարպատյան լեռներ

4.

ա. Արայի լեռ, Հեռավոր Արևելք, Ադիս Աբեբա, Հին Հռոմ

բ. Ժաննա դ'Արկ, Սուրբ Սարգիս եկեղեցի, Անվտանգության խորհուրդ (ՄԱԿ-ի), ռազմի աստված Վահագն

գ. Միացյալ Նահանգներ, Փոքր Ասիա, «Պատվո նշան» շքանշան, Երուսաղեմի մատենադարան

դ. Շիրակի դաշտավայր, սուրբ Սահակ հայրապետ, Աֆղանստանի Իսլամական Պետություն, բունդեստագ

5.

ա. Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշան, «Մարտական խաչ» շքանշան, Հեռավոր Արևելք

բ. Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն, ՀՀ գլխավոր դատախազ, ՀՀ ակադեմիայի իսկական անդամ, Հալլեյի գիսաստղ

գ. Մեծ հայրենական, հայրենական Մեծ պատերազմ, Հայկական լեռնաշխարհ, պատմահայր Հերոդոտոս

դ. Ուսուցչի օր, Մեծ Ծովք, Սուրբ Կարապետ եկեղեցի, Վահան սպարապետ

6.

ա. Ֆրանկլին Դելանո Ռուզվելտ, Օսմանյան կայսրություն, Լոզանի կոնֆերանս, Կիրակոս Գանձակեցի

բ. Երևանի պետական մանկավարժական համալսարան, Լեռնահայաստանի կառավարություն, ԵԱՀԽ, Վայքի լեռնաշղթա

գ. Սուրբ Սոֆյայի տաճար, Եվրախորհուրդ, Սուեզի ջրանցք, «Սասնա Ծռեր» վիպերգ

դ. Հիսուս Նազովրեցի, Պեր Լաշեզ գերեզմանատուն, Անդրա-նիկ Օզանյան, Քուվեյթի Պետություն

7.

ա. Ծննդյան տոներ, սուրճ Ղազար կղզի, Սարդուր Առաջին, «Մայր Հայաստան» հուշարձան

բ. Մեծ Ղարաքիլիսա, Պողոս Նուբար փաշա, Բալկանյան առաջին պատերազմ, Վարազա վանք

գ. Սան Ռեմո, Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցի, դանիելյան նշանագրեր, Դեր Ձորի անապատ

դ. Եվրաբանկ, Արևմտահայաստան, զագս, բուհ

8.

ա. Եվրոպայի անվտանգության և համագործակցության խորհուրդ, Բույլք համաստեղություն, Սև ջուր, ԲիԲիՍի

բ. Գառնո տաճար, Մայր աթոռ, մեսրոպյան ուղղագրություն, Ազգային հերոսի կոչում

գ. Ամիրյան փողոց, Գուսան Շահեն, Հայաստան աշխարհ, Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն

դ. Գեղարքունիքի մարզ, Արևելյան Սիբիր, Անահիտ աստվածուհի, Լատվիայի Հանրապետություն

9.

ա. Բևեռային աստղ, Ֆրանսիայի Ազգային ժողով, Ավստրիայի Դաշնային խորհուրդ, Աէկ

բ. Եռաբլուր, Եվրոպական միություն, Թունիսի Հանրապետություն, Թեքեյան մշակութային կենտրոն

գ. Լիբանանի Հանրապետություն, Արծրունյաց թագավորություն, Տեր-Ներսիսյան, Խրիմյան Հայրիկ

դ. Խնկո-Ապեր, Խաղաղության համաշխարհային խորհուրդ, Հաղթանակի կամուրջ, քառագագաթ Արագած

10.

ա. Ագրոարդյունաբերական բանկ, ազատ տնտեսական գոտի, «Ազգային ինքնորոշում» միավորում, Խորագույն Հայք

բ. Առաջավոր ասիա, Երկրի արբանյակ Լուսին, Բուլղարիայի Հանրապետություն, Կանանց համահայկական միություն

գ. Սահմանադրության օր, կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով, Ադիս Աբեբա, Դանիայի Թագավորություն

դ. ՀՀ բարձրագույն որակավորման հանձնաժողով, Ազգային հերոսի կոչում, ՀՀ գլխավոր դատախազ, ՀՀ նախագահ

11.

ա. Հռոմեական կայսրություն, Հռոմի պապ, Ազգերի ինքնորոշման իրավունք, Ղարաբաղյան շարժում

բ. Դաշնակցություն կուսակցություն, Ազգերի լիգա, Հին եգիպտոս, ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարություն

գ. Հունաստանի Հանրապետություն, Ձերդ գերազանցություն, Ղուկաս մարգարե, Մահվան հովիտ

դ. ազգային պատկերասրահ, ԱԺ նախագահ, ՀՀ կառավարություն, Ղուրան

12.

ա. Վահագն Վիշապաքաղ, Արփա-Սևան ջրատար, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկ, ամենայն հայոց բանաստեղծ

բ. Առաջավոր Ասիա, առաջին ատյանի դատարան, Երեխաների պաշտպանության միջազգային օր, Մերձավոր Արևելք

գ. մերձավոր սփյուռք, Վարդանանց պատերազմ, Առևտրի համաշխարհային կազմակերպություն, Ավստրիայի Հանրապետություն

դ. Արարատյան հայրապետական թեմ, Հրայր Դժոխք, արդարադատության նախարարություն, Բաբելոնյան խառնակություն

13.

ա. «Ձորավար Անդրանիկ» կայարան, բժշկապետ Դեզին, Ծուշիի բերդ, Գայլ համաստեղություն

բ. գիտությունների ակադեմիա, Հաղթանակի զբոսայգի, Ալֆրեդ դը Մյուսե, Հանրապետության Հրապարակ

գ. Ամերիկայի հայկական համագումար, Դանիել մարգարե, Ելիսեյան դաշտեր, «Արդարություն» դաշինք

դ. Բյուզանդական կայսրություն, Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան լեզվաբանական համալսարան, Առաջին Հայք, Առյուծ Մեեր

14.

ա. Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան, Էյֆելյան աշտարակ, Երկրորդ համաշխարհային պատերազմ, Աշխատավորների համերաշխության միջազգային օր

բ. Չանգվածային լրատվության միջոցներ (ՉԼՄ), Էջմիածնի Գևորգյան ծեմարան, դանայան տակառ, Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետություն

գ. Եվրախորհրդարան, Անանուն Դավիթ, «Էրեբունի» օդանավակայան, Թամանյան դիվիզիա

դ. Թարգմանչաց տոն, Լոպե դե Վեգա, Ղայրաբաղյան շարժում, Իշխանաց իշխան

15.

ա. Մեծ Բրիտանիայի Լորդերի պալատ, Խանդութ խանում, Խոսրովի արգելավայր, Ծագող արևի երկիր

բ. Արևելյան Եվրոպա, Ծննդյան տոներ, Արևելյան Սևանի լեռնաշղթա, Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտե

գ. Կենտրոնական բանկ, Կիլիկյան հայերեն, Իտալիայի Հանրապետություն, ԱՄՆ-ի Կոնգրես

դ. Կոմիտաս վարդապետ, ՀՀ կրթության ազգային ինստիտուտ, Կուրիլյան կղզիներ, Մեքսիկայի Միացյալ Նահանգներ

16.

ա. Հակոբ Մեղապարտ, քերթողահայր, ՀՀ Քրեական օրենսգիրք, Համաշխարհային բանկ

բ. «Մարտական խաչ» շքանշան, Փոքր Միեր, «Միսս Եվրոպա» գեղեցկության մրցույթ, Նավասարդ

գ. Նեղոսի հովիտ, Բալկանյան թերակղզի, Ներսիսյան դպրոց, Նիդերլանդների Թագավորություն

դ. Նոբելյան մրցանակ, Հայ գործարարների ընկերություն, Բելգիայի Ներկայացուցիչների պալատ, Հայաստանի երգի պետական թատրոն

17.

ա. Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն, Պետրոս առաքյալ, Մխիթար Հերացու մեդալ, Ուկրաինայի Ռադա

բ. «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդես, Հայկազյան բառարան, Հայկական հարց, Հարյուրամյա պատերազմ

գ. Կիպրոսի Հանրապետություն, Մայիսի 1, Հայ օգնության միություն, Բաշ Ապարան

դ. Եվրոպայի անվտանգության և համագործակցության կազմակերպություն (ԵԱՀԿ), Առաջին Հայք, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, Նոյյան տապան

18.

ա. Նոր աշխարհ (Ամերիկա), բաց բաժնետիրական ընկերություն, Տավուշի Բերդ, Մայր Հայաստան

բ. Արծրունյաց թագավորություն, Չինական պարիսպ, Ֆրանսիայի Սենատ, Մշո Առաքելոց վանք

գ. Մովսես Խորենացու մեղալ, Աստվածամայր, Մորփեոսի գիրկն ընկնել, անկախության հռչակագիր

դ. Բյուրակնյա լեռներ, Ֆրանսիայի Հանրապետություն, նորհաճընցի, Ս. Էջմիածին

19.

ա. Հայաստանի ամերիկյան համալսարան, Ուրարտուի թագավորություն, Անկախության օր, Աստվածաշունչ

բ. Բելգիայի Թագավորություն, Տյառնընդառաջ, Նոր Հաճըն, Տրոյական պատերազմ

գ. ցարական Ռուսաստան, Մարտական խաչի առաջին աստիճանի շքանշան, Հայաստանի Ազգային հերոս, Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի

դ. Սոսյաց անտառ, Հայրուսգազարդ, Ալպյան լեռնաշղթա, վերաքննիչ դատարան

150. Ո՞ր նախադասության մեջ մեծատառի գործածության սխալ կա.

1.

ա. Հրազդանի ծախ ափին է գտնվում Կոմիտասի անվան այգին... այստեղ հավիտենական քնով ննջում են Կոմիտասը, ծարտարապետ Թորոս Թորամանյանը, հայ բեմի վարպետներ Հրաչյա Ներսիսյանը, Վահրամ Փափագյանը և շատ ուրիշներ:

բ. Երևանի Մատենադարանի մուտքի առջև դրվել են հայոց մեծերի՝ Մեսրոպ Մաշտոցի, Անանիա Շիրակացու, նկարիչ Թորոս Ռոսլինի, բժշկապետ Մխիթար Հերացու և այլոց արձանները:

գ. Աղավնաձորի ջրիան կայանը Արփա գետի ջրով ոռոգելու է Աղավնասարի, Չիվայի, Գետափի, Արենիի խոպան տարածությունները. Արփա գետը դառնալու է Եղեգնաձորի Նեղոսը:

դ. Արա Գեղեցիկի անվան դպրոցի 5-րդ^ա դասարանի աշակերտները ձիշտ գրել գիտեն հին և նոր շքանշանների և մեդալների անունները՝ «Մուրժ ու մանգաղ» ոսկե մեդալ, Փառքի առաջին աստիճանի շքանշան, «Մարտական խաչ» շքանշան, Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշան, «Կարմիր աստղ» շքանշան և այլն:

2.

ա. 1943թ. աշնանը, երբ դեռ շարունակվում էր երկրորդ համաշխարհային պատերազմը, Թեհրանում հանդիպեցին Դաշնակից երկրներից երեքի ղեկավարները՝ Ֆրանկլին Ռուզվելտը, Ուինսթոն Չերչիլը և Իոսիֆ Ստալինը:

բ. Նոր տերերը Ծովան կովի անունը դրին Ծաղիկ՝ պոչի սպիտակի պատճառով:

գ. Այսօր Գ. Սունդուկյանի անվան պետական դրամատիկական թատրոնը բեմադրում է Ա. Շիրվանզադեի «Պատվի համար» դրաման:

դ. Փոքրիկ Վարդիկը գրախանուրից գնեց Գրիմ եղբայրների հեքիաթների ժողովածուն, Մուշեղ Իշխանի հատընտիրը և ժողգեթ Ռոնի Ավագի «Քարանձավային առյուծը»:

3.

ա. Հապավումները, որ լինում են տառային, վանկային և խառը տիպի, նույնպես բառեր են, օրինակ՝ ԼՂՀ, ԲՈՀ, բուհ, ջէկ, Սիէնէն, ՓԲԸ, ԵԿՄ, ուսմասվար, Հայներարդբանկ, ՀամԼԿեմ և այլն:

բ. – Քանի՞ անգամ եմ Ձեզ ասել՝ մի աղմկեք, – հանդիմանեց տիկին Հասմիկը ուսանողներին, ապա դառնալով զրուցակցին՝ ասաց, – Ես Ձեզ խնդրում եմ սպասել մինչև դասի ավարտը, որից հետո ես և Դուք կպարզենք բոլոր հարցերը:

գ. Հայտնի է, որ պորտուգալացի ծովագնաց Մագելանի արշավախումբը 16-րդ դարում եվրոպայից մեկնեց արևմուտք, անցավ Հրո երկրի մոտով, կտրեց Խաղաղ օվկիանոսը, և հինգ նավերից միայն մեկը, շրջանցելով Ասեղի հրվանդանը, վերադարձավ տուն:

դ. Առաջիկայում ՀՀ Նախագահի ընտրությունների համար ընտրապայքարի մեջ կմտնեն ՀՅԴ-ն, ՕԵԿ-ը, ՀՀԿ-ն, «Բարգավաճ Հայաստան»-ը, «Արժանապատիվ Ապագա»-ն և քաղաքական այլ ուժեր:

4.

ա. Երբ եղանակը լավ է լինում, և երկնքում շողշողում են աստղերը, պարզ երևում են Կույսի համաստեղությունը, Յուպիտերը, Երկրի արբանյակ Լուսինը և Հալլեյի Գիսավոր Աստղը:

բ. Ահա Ծովասարի հյուսիս-արևելքում Հայկական Տավրոսի

Սիմ գագաթն է, որի թիկունքից տիրաբար վեր է խոյացել Ծիրին-կատար լեռը՝ փառահեղ հայացքը Մշո դաշտին հառած:

գ. Հայաստանի խորհրդայնացման հենց հաջորդ օրը՝ 1920թ. նոյեմբերի 30-ին, Ադրբեջանի հեղկոմը դեկրետ ընդունեց Լեռնային Ղարաբաղը, Չանգեզուրը և Նախիջևանը խորհրդային Հայաստանի անբաժան մաս ճանաչելու մասին:

դ. Բանիմաց մարդ է տեր Սուքիասը. «Գիրք պիտոյից» է կարդում, «եղծ աղանդոց», Նարեկ և Նույնիսկ Փիլոն Ալեքսանդրացի:

5.

ա. Ավան իշխանը, որին հաճախ անվանում են նաև Գուգարաց կամ Ուտյաց իշխան, իր անունը ստացել է Ավանի քերծ կոչված մարոցում ապրելու համար. լինելով դաշնակից հինգ մելիքությունների առաջնորդ՝ նա իրար միացրեց Փոքր Սյունիքն ու Արցախը՝ այդ տարածքում ձևավորելով մի հսկա ուժ:

բ. 1920-ականներին Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը (ՀԲԸՄ) և այլ հիմնադրամներ մեծ օգնություն էին ցույց տալիս մասնավորապես Երևանի պետական համալսարանին, Ա. Մյասնիկյանի անվան հանրային (այժմ՝ ազգային) գրադարանին և մշակութային այլ հիմնարկներին:

գ. Տաթևի վանքը, որը 896 թվականից արդեն գոյություն ուներ, Շաղատա վանքից հետո աթոռանիստ եղավ Սյունյաց արքեպիսկոպոսների համար:

դ. Հայտնի է, որ Մ. թ. ա. երկրորդից առաջին հազարամյակների սեպագրերում հիշատակվող Հայասա, Ուրարտու, Բիայնա, Արմինիա տեղանունները Հայք-Արմանիի հոմանիշներն են՝ տրված տարբեր ցեղային ու լեզվական աշխարհների կողմից:

Հավելված

Ուղղագրական բառացանկ

Ա

աբբա (վանահայր)
 աբեթասունկ
 աբխազ
 Աբխազիա
 Աբու-Լալա Մահարի
 Ագարակի պղնձամոլիբդենային
 կոմբինատ
 ագեվազ (կենգուրու)
 ագռավ
 ագուցել
 ագևոր (պոչավոր)
 ադամանդակուռ
 ադամորդի
 Ադիս Աբեբա
 Ազատ գետ
 ազատ-արծակ
 ազատ տնտեսական գոտի
 ազատախոհ
 ազգային-ազատագրական
 Ազգային անվտանգության խոր-
 հուրդ
 Ազգային ժողով (օրենսդիր բարձ-
 րագույն մարմին որոշ երկրնե-
 րում)
 «Ազգային ինքնորոշում» միա-
 վորում
 Ազգային-ժողովրդավարական
 միություն
 Ազգային խորհուրդ (օրենսդիր

բարձրագույն մարմին որոշ
 երկրներում)
 Ազգային համաժողով / Ազգային
 կոնգրես (օրենսդիր բարձրա-
 գույն մարմին որոշ երկրներում)
 Ազգային հերոսի կոչում
 «Ազգային միաբանություն» կու-
 սակցություն
 ազգային պատկերասրահ
 ազգանուն-անուն
 Ազգերի լիգա
 ազգընտիր
 ազգօգուտ
 Աթենաս-Պալլաս
 ԱԺ նախագահ
 ալ կարմիր
 Ալ Սպենդիարյանի անվան օպե-
 րայի և բալետի պետական
 ակադեմիական թատրոն
 ալան-թալան
 ալեզարդ
 ալեխուհ
 ալեծուփ
 ալեհույզ
 ալեվետ'
 Ալեքսանդր Մակեդոնացի / Ալեք-
 սանդր Մեծ
 Ալժիրի ժողովրդական ժողովրդա-
 վարական Հանրապետություն
 Ալմա Աթա
 ալյակ

ալլումին	ականակապիժ (ականախոռոչ)
ալլուր	ականապիշ
ալոճենի (սզնի)	ականբախ
ալայան մարգագետիններ	ականդետ
Ալայան լեռնաշղթա / Ալայան	ականդիր (հեռուստադիտող)
լեռներ / Ալպեր	ականերև
ալևոր	ականթարթ
ալֆա-մասնիկներ	ականկալել
Ալֆրեդ դը Մյուսե	ակորդեոն
Ախալքալաք	ակութ (օջախ)
«Ախթամար» պոեմ	ահ ու դող // ահուդող
ախորժակ	ահ ու սարսափ
ախտ (հիվանդություն)	ահասարսուռ
ախտազերծել	ահել-ջահել
ախտածին	ահել ու ջահել
ախտահանել	ահյակ (ծախ)
ախտահարույց	աղանդեր (1. մրգեղեն, քաղցրե- ղեն, 2. թեթև ուտելիք)
ախտանիշ	աղաչանք-պաղատանք
ախտորոշել	աղավնյակ
ածխաթթու	աղբակույտ
ածխահանք	աղբահավաք
ակադեմիա (կաճառ)	աղբաման
ակադճուն (լեփ-լեցուն)	աղբարկղ
ականակիտ (վճիտ)	Աղբյուր Սերոբ
ականակիր ¹ (շատ մութ)	աղբյուր-հուշարձան
ականակիր ² (ականներ կրող նավ)	աղեկեզ
ականատես-վկա	աղեխարշ
ականջող	Աղթամար կղզի
ակաս-պակաս	աղի-լեղի
ակացիա	աղիոդորմ
ականաբույժ	աղձատել
ականազարդ	աղմուկ-աղաղակ
ականախտիղ	աղյուս

աղյուսակ
 աղոթք—մրմունջ
 աղոտ
 աղջամուղջ
 աղջիկ
 աղվան
 աղտ
 աղտեղություն
 աղտոտ
 աղցան
 աղքատ
 աղուհաց // աղ ու հաց
 աղուհացով մարդ
 աճել—զորանալ
 աճպարար (ձեռնածու)
 աճուրդ
 աման—չաման
 Ամանոր / Նոր տարի (տոնը)
 ամանոր / նոր տարի (տարեմու-
 տը)
 ամանորյա
 ամառ—ձմեռ
 ամբաստանել
 ամբարիշտ
 ամբարձիչ
 ամբարտավան
 ամբիոն
 ամբոխ
 ամբողջ
 ամբրոս (աստվածների կերա-
 կուր)
 ամեն ինչ
 ամեն մեկը
 ամեն մի
 ամեն ոք
 ամենաէական

ամենևին
 ամենօրյա
 ամերիկա—հայկական
 Ամերիկայի հայկական համա-
 գումար
 Ամերիկայի Միացյալ Նահանգ-
 ներ
 ամիս ու կես // ամիսուկես
 Ամիրդովլաթ Ամասիացի
 ԱՄՆ Համաժողով / ԱՄՆ Կոնգ-
 րես (ԱՄՆ օրենսդիր բարձ-
 րագույն մարմինը)
 ամոթխած
 ամպամած
 ամպհովանի
 ամրակոփ
 ամփոփել
 ամֆիթատրոն
 այբ և քե
 այբբենարան
 այբուբեն
 այգեկութ (բերքահավաք)
 այգեվետ'
 այդժամ
 այդչափ
 այդպիսի
 այդտեղ
 այդուհանդերձ
 այդօրինակ
 այժմ ևեթ
 այժմեական
 այլ ոչ թե
 այլազգի
 այլասերվել
 այլերկրյա
 այլընտրանք

այլևայլ
 այծեղջյուր
 այծյամ
 այնինչ
 այնչափ
 այնպես որ
 այս կամ այն
 այս կերպ
 այս ու այն
 այսինչ
 այսինքն
 այսչափ
 այսպես
 այստեղ
 այստեղացի
 այսքան
 այսօրինակ
 այսինչ-այնինչ
 այստեղ-այնտեղ
 այստեղ ու այնտեղ
 այսօր ևեթ // այսօրևեթ
 այսօր-վաղը
 այտուցվել (ուռչել)
 այրուկին // այր ու կփն
 այրուձի
 անակնկալ
 Անահիտ աստվածուհի
 անաղարտ
 Անանիա Շիրակացի
 Անանիա Շիրակացու մեղալ
 անարգանք
 Անբան Հուռի (գրական հերոս)
 անբան հուռի (փխբ.) (անհուսա-
 լի ծույլ աղջիկ)
 անբասիր
 անբիծ

անգայթ (անսայթաք)
 Անգլա-սաքսոնական Ամերիկա
 անգլերեն-հայերեն
 անգլա-գերմանական
 անդամ
 անդամալույծ
 անդարձ
 անդորր
 Անդորրայի Իշխանություն (պե-
 տություն)
 Անդրանիկ զորավար / Անդրա-
 նիկ փաշա / Անդրանիկ Օզան-
 յան
 անդրավարտիք
 անդրդվելի
 Անդրեաս
 Անդրկովկասյան ֆեդերացիա
 անդրօվկիանոս
 անել-դնել
 անելանելի
 անեծք
 անեղծ
 աներկյուղ
 աներիայր
 աներոորդի
 աներևութանալ
 անէ (անգո, անիրական)
 անէական
 անէանալ
 անըմբռնելի
 անընդհատ
 անընդմեջ
 անընդունելի
 անընկալելի
 անթացուպ (հենակ)
 անթիվ-անհամար

Անի-Շիրակի թագավորություն
Անիի Ս. Աստվածածին մայր տա-
ճար

Անիի միջնաբերդ

անխաբ

անխափան

Անկախ Պետությունների Համա-
գործակցություն

Անկախության հռչակագիր (<<
ԱՄՆ կամ այլ երկրի)

անկախության հռչակագիր (իրա-
վական փաստաթղթի տեսակ)

Անկախության օր (պետական
տոն մի շարք երկրներում)

անկարգել (պարաշյուտ)

անհարկի

անհեթեթ (տխմար, անիմաստ)

անհյուրընկալ

անհոգ

անհողդողդ (աներեր)

անձեռոցիկ

անձկալի (ցանկալի, տենչալի)

անձրևորդ

անմիջապես

անշնորհք

անոթ (որևէ նյութ պահելու աման)

անողոք (դաժան, անգութ)

անոսր (ոչ խիտ, նոսր)

անորակ

անպաճույժ (անզարդ)

անպաշտպան

անպատեհ

անջրդի (չջրվող)

Անվտանգության խորհուրդ
(ՄԱԿ-ի)

անվտանգության խորհուրդ (<<

կամ այլ երկրի)

անտես-անհայտ

անտեր-անտերունչ

Անտիոքոս Առաջին Երվանդունի

Անտոնիս վան Դեյք

Անտուան դը Սենտ-Էքզյուպերի

անցած-զնացած

անցկացնել

անց կենալ

անցնել-զնալ

անցնել-դառնալ

անցողարձ

անուն-ազգանուն

անփոփոխ

անփույթ

անքակտելի

անօգնական

անօգուտ

անօդ (առանց օդի)

անօթևան

անօրեն

անօրինակ

աշակերտ-աշակերտուհի

աշխարհ

Աշխատավորների համերաշ-

խության միջազգային օր

աշխարհագր

աշխարհառչակ

աշխարհայացք

աշխարհից աշխարհ

աշխետ (բոցագույն, շիկավուն)

աշխուժորեն

աշխուժություն

աշխույժ

Աշոտ Բ Երկաթ (թագավոր)

Աշոտ Կառուցող (Ճարտարապետ)

Աշոտ Մսակեր (իշխան)	առավել ևս
Աշոտ Գ Ողորմած (թագավոր)	Առաքել Սյունեցի
աշտե (նիզակ)	Առաքելոց վանք
աչքով-ունքով	առգրավել
ապաթարց	առդրություն
ապաշխարել	առեղծված
ապաշնորհ	առերես
ապառաժ	առերևույթ
ապար	առէջ
ապարդյուն	առընթեր
ապարոշ (գլխի փաթեղ)	առժամանակ
Ապենիսյան թերակղզի	առինքնել (թովել, գերել)
ապշել	առլեցուն
ապուխտ	առկախ
ապօրինի	առհասարակ
աջ ու ահյակ	առհավատչա
աջ ու ձախ	առհավետ
առ այն	առձեռն
առ այսօր	առձակատում
առ ոչինչ	առմիշտ
Առագաստ համաստեղություն	Առյուծ Միեր / Առյուծաձև Միեր
առաձգական	առնել-ծախել
առայծմ	առնչվել
առապար (քարոտ տեղ)	առողջ
առաջ բերել	Առողջապահության համաշխար-
Առաջավոր Ասիա	հային կազմակերպություն
առաջընթաց	առոք-փառոք
Առաջին աշխարհամարտ	առջև
առաջին ատյանի դատարան	առվույտ (կերային խոտաբույս)
Առաջին համաշխարհային պա-	առտնին
տերազմ	առուծախ
Առաջին հանրապետություն (Հա-	առք ու վաճառք
յաստանի, Ֆրանսիայի)	Առևտրի համաշխարհային կազ-
Առաջին Հայք	մակերպություն
առաջխաղացում	առևտուր
առաջնորդ	այրօրեական

առօրյա
 ասացվածք
 ասել-խոսել
 Ասեղի հրվանդան
 Ասիա աշխարհամաս
 Ասյա (կնոջ անուն)
 ասպնջական (հյուրընկալ)
 աստանդական (թափառական)
 Աստվածաշունչ մատյան
 աստվածընդդեմ
 ասֆալտ
 ավագանի
 Ավան հարյուրապետ
 Ավան-Առինջ թաղամաս
 Ավանի քերծ ամրոց
 Ավարայրի ճակատամարտ
 ավել-պակաս
 ավելի ու ավելի
 Ավետիք Իսահակյան
 ավիաընկերություն
 Ավստրիայի Դաշնային խորհուրդ
 ավտոմեքենա
 ատաղծ (փայտանյութ)
 ատաղծագործ (փայտագործ,
 հյուսն)
 ատամնաբույժ
 ատյան
 ատրուշան (կրակարան)
 Արա Գեղեցիկ
 Արաբական Միացյալ Էմիրու-
 թյուններ
 Արաբական պետությունների լիգա
 Արագածոտնի մարզ
 արագընթաց
 արագոտն (արագավազ, արա-
 գաքայլ)

Արայի լեռ
 Արատեսի վանք
 արար աշխարհ
 Արարատի մարզ
 Արարատյան դաշտ
 Արարատյան թագավորություն
 Արարատյան հայրապետական թեմ
 Արարիչ / Աստված
 Արաքսյա
 արբենալ
 արբշիռ
 արգահատանք
 արգանակ (մսաջուր, բուլլոն)
 արգելք
 Արգիշտի Ա (Առաջին) թագավոր
 արդար
 արդարադատության խորհուրդ
 արդարադատության նախարա-
 րություն
 «Արդարություն» դաշինք
 արդարև
 արդեն
 արդիական
 արդյոք
 արդյունք
 արդուզարդ
 արդուկ
 Արեգակ (երկնային մարմին,
 աստղ)
 արեգակ (երկնային լուսատու,
 արև)
 Արեգական ծանապարհ // Արե-
 գական ծանապարհ (Հար-
 դագողի ծանապարհ, Ծիր
 կաթին)
 Արեգունի լեռնաշղթա

արթնանալ
 «Արժանապատիվ ապագա»
 կուսակցություն
 արժանի
 Արժույթի միջազգային հիմնադ-
 րամ
 արժևորել
 Արին-Բերդ // Արին բերդ
 Արիստակես Գրիչ
 Արիստակես Լաստիվեր(տ)ցի
 արծաթազօծ
 արծաթահնչյուն
 արծիվ
 արծվաբույն
 Արծրունյաց թագավորություն
 Արծրունյաց տիկին
 արհամարհել
 արհավիրք
 արծագանք
 արծակել
 արծակուրդ
 արձձե
 արմանք-զարմանք
 Արմավիրի մարզ
 արմտիք
 արյուն-արցունք
 արյունռուշտ
 Արշակ Երկրորդ (թագավոր)
 Արշակունյաց թագավորություն
 Արշակունյաց հարստություն
 Արշիլ Գորկի / Ոստանիկ Ադոյան
 արջաորս
 արվարձան
 արվեստի վաստակավոր գործիչ
 արտագաղթ
 Արտաշես Ա Բարերար / Ար-

տաշես Ա Բարի, / Արտաշես
 Բարեպաշտ (թագավոր)
 Արտաշես Աշխարհակալ (թա-
 գավոր)
 արտառոց
 Արտասահմանյան երկրների
 հետ մշակութային կապերի
 հայկական ընկերություն
 արտասուք
 արտգործնախարար
 արտույտ
 արտորալ (1. շտապել, աժապա-
 րել, 2. վազվզել, թռչկոտել)
 արտևանումք (թարթիչ)
 Արփա-Սևան ջրատար
 արփիազօծ
 Արփիար
 արքայից արքա
 արքունիք
 արևադարձային
 արևազօծ
 արևածագ
 արևայրուք
 արևառ (արև առած)
 արևավառ
 արևելագիտության ինստիտուտ
 (<< ԳԱԱ)
 Արևելյան Եփրատ
 Արևելյան Հայաստան
 Արևելյան Եվրոպա
 Արևելյան Թիմոր (պետություն)
 Արևելյան Սիբիր
 Արևելյան Սևանի լեռնաշղթա
 Արևելյան Տավրոս
 Արևելք (արևելյան երկրներ՝
 Իրան, Հնդկաստան, Չինաս-

տան և այլն)
 արևելք (աշխարհի չորս կողմե-
 ռից մեկը)
 արևմտաեվրոպական
 Արևմտյան Ասիա
 Արևմտյան Հայաստան / Արև-
 մտահայաստան
 Արևմտյան Սահարա (պետություն)
 Արևմտյան Տիգրիս
 արևմուտք (աշխարհի չորս կող-
 մերից մեկը)
 Արևմուտք (արևմտյան երկրներ՝
 Եվրոպա, ԱՄՆ, Կանադա)
 ափիբերան
 ափհանում
 ափն ի վեր // ափնիվեր
 ափսե
 ափսեաձև
 աքիլլեսյան
 աքցան (մետաղյա գործիք)
 Աֆղանստանի Իսլամական Պե-
 տություն
 աֆղանցի
 Աֆրիկայի եղջյուր // Աֆրիկայի
 եղջյուր (թերակղզի)

Բ

Բագրատունյաց թագավորու-
 թյուն
 բազեակիր
 բազկաթոռ
 բազմաշնորհ
 բազմատարր
 բազմոտանի
 բազպան (զգեստի մաս՝ դաս-
 տակին ամրացնելու համար)

բազրիք (աստիճանաձող)
 բալլադ
 Բալկանյան առաջին պատերազմ
 Բալկանյան երկրներ
 Բալկանյան թերակղզի
 բաղարջ (կաթնահունց)
 բաղդատել
 բաղկանալ
 բաճկոն
 բամբ
 բամբակ
 բամբասել
 բամբիշ (դշխո, թագուհի)
 բամբիռ (ժող. երաժշտական
 գործիք)
 բամիա
 բայց և այնպես // բայցևայնպես
 բան ու գործ // բանուգործ
 բանբեր
 «Բանբեր Երևանի համալսարա-
 նի» (հանդես)
 Բանգլադեշի ժողովրդական
 Հանրապետություն
 բանսարկու (խառնակիչ, զրպար-
 տիչ)
 բառ առ բառ
 բառ-մասնիկ
 բառ ու բան // բառուբան
 բառգիրք
 բաս-կիթառ
 բասկետբոլ
 բավիղ (լաբիրինթոս)
 բարակ (քերծե, որսի շուն)
 բարակ-մարակ
 բարաք (փայտից կացարան)
 բարբաջանք

բարբառ
բարբառել (խոսել)
բարբարոս
«Բարգավաճ Հայաստան» կու-
սակցություն
բարդ ածանցավոր
բարդանալ
Բարեկենդան (եկեղեցական տոն)
բարեկենդան (ուրախ, անհոգ
կյանք)
բարեհամբույր
բարեհնչյուն
բարեմաղթանք
բարեշնորհ
բարիդրացիական // բարի-դրա-
ցիական
բարկ (թեժ, կիզիչ)
բարձել
բարձիթողի
Բարձր Հայք
բարձրաբերձ
բարձրագույն որակավորման
հանձնաժողով
բարձրաստիճան
բարձրդասարանցի / բարձր դա-
սարանցի
բարձր լեռնային գոտի / բարձ-
րալեռնային գոտի
բարձրուղեշ (ճյուղերը բարձր)
բարձունք
բարյացական
բարոյախրատական
բարօրություն
բաց անել
բաց բաժնետիրական ընկերու-
թյուն

բաց կապույտ
բաց թողնել
բացարձակ
բացբերան
բացեիբաց
բացուխուփ
բացօրյա (բաց օդի մեջ)
բացօթյա (բաց երկնքի տակ)
բեղվին (անապատաբնակ ցեղ)
Բելառուսի Հանրապետություն
Բելգիայի Թագավորություն
բեղ (ընչացք)
բեղ-մորուք
բերանքսիվայր (բերենիվայր)
բերդ-քաղաք
բերդաքաղաք
բերել հասցնել
Բերենիկեի վարսեր // Բերենիկեի
Վարսեր (համաստեղություն)
Բերմուդյան եռանկյունի
Բերմուդյան Կղզիներ (պետու-
թյուն)
Բերմուդյան կղզիներ (կղզե-
խումբ)
բերնեբերան
բերնից բերան
բերրի
բերրիություն
բերք ու բարիք
բզկտել
Բզնունյաց ծով(ակ) / Վանա լիճ
բժշկապետ Դեզին
բիբլիական (աստվածաշնչյան)
բիլիարդ
բիր (հաստ գավազան, մահակ)
բիրտ (1. կոպիտ, 2. դաժան)

բղջախոհ (վավաշոտ, ցանկասեր)
Բյուզանդական կայսրություն /

Բյուզանդիայի կայսրություն
բյուջե
Բյուրակնյա լեռներ
բնորդուհի
բնօրրան
բոբիկ
բոկոտն (ոտաբոբիկ)
բողկ
բողոք-դիմում
Բոսնիայի և Հերցեգովինայի

Հանրապետություն
բովել, բովվել
բորբ
Բորժոմ
բոցամուղ
Բջնի
բվեձ (բու)
բրաբիոն (զարդաբույս)
Բրազիլիայի Դաշնային Հանրապետություն
բրածեծ (բիրով ծեծված)
բրդատու
բրդել (մանրել)
բրդյա
բրդուծ
Բրեստ-Լիտովսկի հաշտության պայմանագիր
բրթել (հրել)
բրոնզե
բրոնզեդարյան
բրոնզի դար
բուդդայական
Բուենոս Այրես
բուհ

Բունդեստագ (Գերմանիայի օրենսդիր բարձրագույն մարմինը)

բուրդ
բուրվառ (խնկարկելու մետաղյա աման)
բուք-բորան
բուք ու բորան
բքախեղդ
բևեռ
Բևեռային աստղ

Գ

Գաբրիել Գարսիա Մարկես
Գաբրիել հրեշտակապետ
գազամուղ
գազատար
գազօջախ
Գալակտիկա (Ծիր կաթին աստղային համակարգը, որի մեջ է և Արեգակը)
գալակտիկա (աստղային համակարգի տեսակ, օրինակ՝ Ծիր կաթինը, Մագելանի ամպը)
գահընկեց
գահույք (1. գահ, 2. թախտ)
գաղափարադաստիարակչական
գաղափարական-գեղարվեստական
գաղթօջախ
գաղջ
գաղտագողի
գաղտնապահ
գաղտնիք
գաճաճ
գամփռ
գայիսոն (գավազան)

գայլ ու գազան
 Գայլ Վահան
 գանակոծել (գավազանով հար-
 վածել, ծեծել)
 գանգուր
 գաջ
 Գառնու ամրոց
 Գառնու հեթանոսական տաճար
 գավիթ (նախասրահ)
 Գարդմանա իշխան
 Գարեգին Նժդեհ
 գարշելի
 գդալ
 գդակ
 Գեղամա լեռներ
 Գեղամա ծովակ
 գեղարդ
 Գեղարքունիքի մարզ
 գեղծ
 գեղմ (բուրդ)
 գեղջուկ
 գեներալ-լեյտենանտ
 գետնամած
 գերագույն գլխավոր հրամանա-
 տար
 գերեվարել
 գերմանա-հայկական
 Գերմանիայի Դաշնային Հան-
 րապետություն
 գերմանուշակագույն
 գզվռոց
 գթալ
 գժմենել (խոժոռվել, մռայլվել)
 գժտվել

Գի դը Մուպասան
 գիլիոտին (կառափնատ)
 գինարբուկ / գնարբուկ (բույս)
 գինարբուք (խրախճանք)
 գինեվաճառ
 գինեվետ'
 գիշեր-ցերեկ
 գիշերուզօր
 գիշերօթիկ
 գիպս
 գիտահանրամատչելի
 գիտնական քարտուղար
 գիտության վաստակավոր գործիչ
 գիտությունների ազգային ակա-
 դեմիա // Գիտությունների
 ազգային ակադեմիա
 գիր-գրականություն
 գիրգ (փափուկ)
 գիրթ (շեշտակի)
 գիրկ (գոգ)
 գիրկընդխառն
 գլադիատոր
 «Գլաճոր» կառավարման հա-
 մալսարան
 Գլաճորի համալսարան
 գլխահակ
 գլխավոր դատախազ
 գլխիկոր (գլուխը կախ, գլխա-
 հակ)
 գլուխ գլխի
 գլուխգործոց
 գլուխկոնծի
 գծուծ
 գմբեթարդ

¹ Տե՛ս էջ 19-20:

Գյումրիի Ս. Նալբանդյանի ան-
վան պետական մանկավար-
ժական համալսարան

գնալ-գալ
գնալ նստել
գնացած-եկած

գոգավոր

գոգնոց

գոլորշի

գող-ավազակ

Գողթան երգեր

Գողթ(ա)ն գավառ (Մեծ Հայքի
Վասպուրական նահանգում)

գողտրիկ

գոճի

գոմեշ

գոռալ-գոռգոռալ

գոռում-գոչյուն

գոտևորել

գործ անել

գործածել

գործընկեր

գործուղում

գործունեություն

գործունյա

գորշ

Գվինեա-Բիսաուի Հանրապե-
տություն

գրաբար

գրականության և արվեստի
թանգարան (<< Ե. Չարենցի
անվան)

գրավել, գրավվել

գրաքննիչ

գրգիռ

գրգռել

Գրիգոր Լուսավորիչ

Գրիգոր մագիստրոս Պահլավունի

Գրիգորյան տոմար

Գրիմ եղբայրներ, Յակոբ և Վիլհելմ

գրող-հրապարակախոս

գրոշ

գրտնակ

Գուգարաց իշխան

գութկան

գույժ

գույնզգույն

գունավոր

գունատ

գուսան Շահին

գուցեև // գուցե և

Գևորգ Մարգպետունի

Գևորգ Չաուշ

Գևորգյան հոգևոր ծեմարան

Դ

դադար

դալայ-լամա (հոգևոր բարձրա-
գույն տիտղոս Տիբեթում)

դաղձ

դամբարան

դամբուլ

դայլայլել

դանակ-պատառաքաղ

Դանիայի Թագավորություն

Դանիել մարգարե

դանիելյան նշանագրեր (նախա-
մաշտոցյան հայկական գիր)

Դաշտային Կիլիկիա

Դաշտային Ղարաբաղ

դաշույն

դաշունահար

դաջել	դեղձանիկ
դառը // դառն	Դեղձուն-Ծամ
դառնաղի	դեղնաթույր
դառնարյուն	դեղնախտ
դասակիք	դեմ առնել
դասընթաց	դեմ առ դեմ // դեմառդեմ
դաստիարակ	դեմ դիմաց
Դավթակ Զերթող	դեմ հանդիման
Դավիթ Անհաղթ	դեմուդեմ
Դավիթ բեկ // Դավիթ Բեկ //	դեսից-դենից
Դավիթ-Բեկ (զորավար)	Դեր Չոր / Դեյր-Էզ-Չոր (քաղաք
Դավիթբեկ (գյուղ)	և անապատ Սիրիայում)
դատաքննչական	դերծովակալ
դարբին	դերձակ
դարձ	դերձան (թել)
դարձյալ	դեփ-դեղին
դարձնել	դժբախտ
դարձվածք	դժգույն
դարչնագույն	դժգունել
դարպաս	դժժալ
դ'Արտանյան (գրական հերոս)	դժխեմ
դափ-դատարկ	դժնդակ
դափնեվարդ	դժոխային
դափնի	դժոխք
դդմապուր	դժպատեհ
դդում	դժվարընթեռնելի
դե յուրե	դժվարընկալելի
դե ֆակտո	դիմում-բողոք
Դեբեդ	Դիոնիսիոս Թրակացի
դեգերել (թափառել)	դիրիժոր
դեղնել (1.տարուբերվել, 2.վա- րանել)	դիցուք թե
դեղ-դարման	Դյումա-հայր, Ալեքսանդր
դեղ ու դարման	Դյումա-որդի, Ալեքսանդր
դեղձ	դյույմ (մատնաչափ) (երկարու- թյան չափ =2,54 սմ)
դեղձան (բաց դեղնավուն)	դյուրագրգիռ

դյուրագգաց
 դյուրըմբռնելի
 դյուրընթեռնելի
 դյուրընկալ
 դյուցազն (գոյ.)
 դյուցազուն (ած., գոյ.)
 դշխո / դշխուհի (թագուհի, բամբիշ)
 դուլար
 դողդոջուն (գոյ.)
 դողդոջուն (ած.)
 դողէրոցք
 Դոմինիկայի Դաշնություն (պետություն)
 Դոմինիկայի Հանրապետություն
 Դոն Ժուան (գրական հերոս)
 դոն Ժուան // դոնժուան (կնամուլ, գայթակղիչ)
 Դոն Կիխոտ // Դոն Բիշոտ (գրական հերոս)
 դոն կիխոտ // դոնկիխոտ (իրականությունից կտրված երևակայող, երագող)
 Դոնի Ռոստով (քաղաք)
 դռնեդուռ
 դրախտահավ
 Դրախտային թռչուն // Դրախտային Թռչուն (համաստեղություն)
 դրամավարկային
 դրդապատճառ
 դրդել
 դրսևորել
 դույզն–ինչ
 դուռ դռան
 դուրս բերել
 դուրս ու ներս
 դուրսբերում

դուրսուներս անել

Ե

Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետություն
 Եդեսիա
 եզան լեզու
 Եզնիկ Կողբացի
 եթովպական
 Եթովպիայի Դաշնային Ժողովրդավարական Հանրապետություն
 Ելիսեյան դաշտեր
 ելնել գնալ
 ելնել–ընկնել
 ելումուտ
 ելևէջ
 Եկեղյաց գավառ
 եղած–չեղած
 եղբայր
 եղբորորդի
 եղեգնուտ
 եղեռն
 եղերերգ
 Եղիա մարգարե
 եղծել
 եղկելի
 եղյամ
 եղջերու
 եղջյուր
 եղջյուրավոր // եղջերավոր
 եղրևանի (յասաման)
 եղևնի
 Եռաբլուր (ազատամարտիկների շիրմատուն)
 եռոտանի

եռուզեռ
 Եսայի մարգարե
 Եվրաբանկ / Եվրոպական բանկ
 Եվրախորհրդարան
 Եվրախորհրդի խորհրդարանա-
 կան վեհաժողով
 Եվրախորհուրդ / Եվրոպայի խոր-
 հուրդ
 Եվրամիություն / Եվրոպական մի-
 ություն
 Եվրոպայի անվտանգության և հա-
 մագործակցության խորհուրդ
 Եվրոպայի անվտանգության և
 համագործակցության կազ-
 մակերպություն
 Ետ—ետ գնալ
 Երաժշտություն
 Երախայրիք (առաջին պտուղ,
 նութար)
 Երախտիք (ավանդ, բարերա-
 րություն)
 Երամակ (ծիների, նաև փղերի,
 խոզերի խումբը)
 Երաշխիք (ապացույց)
 Երաշտ
 Երաշտահավ
 Երասան (սանձ, թոկ)
 Երբ
 Երբևե
 Երբևիցե
 Երգ—երաժշտություն
 Երգ ու պար
 Երգի—պարի (համույթ)
 Երգիծանք
 Երդիկ
 Երդմնազանց

Երդվյալ
 Երեխաների պաշտպանության
 միջազգային օր
 Երես առնել
 Երես առած // Երեսառած
 Երեսն ի վայր // Երեսնիվայր
 Երեսնօրյա
 Երեսսրբիչ
 Երեսուն
 Երեք հարյուր
 Երեք հարյուրյակ (քռկակց.)
 Երեքաստղանի
 Երեքգույն (ած.)
 Երեքկողմանի
 Երեքհարյուրյակ (գոյ.)
 Երեքսենյականոց
 Երեքտակ
 Երթ
 Երթուղի
 Երթևեկություն
 Երիցս (բազմիցս)
 Երիցուկ
 Երիտասարդ
 Երկաթբետոն(ե)
 Երկաթգիծ
 Երկաթուղի
 Երկար—բարակ
 Երկարակյաց
 Երկարաճիտ
 Երկարօրյա
 Երկգլխանի
 Երկդիմի
 Երկընտրանք
 Երկիր (մոլորակ)
 Երկիր (1. երկրագունդ, 2. պե-
 տություն, 3. հող)

երկկենտրոն
 երկկենցաղ
 երկկողմ
 երկհնչյուն
 երկյուղածություն
 երկնաբերծ
 երկնահուպ
 երկնամուխ (երկինք մխրձված)
 երկնամերծ (բարձրաբերծ)
 երկնաքերծ
 երկնել (ծնել)
 երկնչել (վախենալ, երկյուղել)
 երկպառակություն
 երկվորյակ
 երկրեերկիր
 երկրի արբանյակ Լուսին
 երկրորդ շնչառություն
 երկրորդ աշխարհամարտ
 երկրորդ համաշխարհային պատերազմ
 երկրպագել
 երկու և կես
 երկուստեք
 երկուսուկես // երկուս ու կես
 երկփեղկ
 երվանդ Սակավակյաց
 երրորդ
 երուսաղեմի մատենադարան
 երփնագույն (գույնզգույն)
 երևանի գեղարվեստի ակադեմիա
 երևանի Խ. Աբովյանի անվան
 հայկական պետական մանկավարժական համալսարան
 երևանի Վ. Բրյուսովի անվան
 լեզվաբանական համալսարան
 երևանի Կոմիտասի անվան

պետական կոնսերվատորիա
 (երաժշտանոց)
 Երևանի Մ. Հերացու անվան
 պետական բժշկական համալսարան
 Երևանի Մատենադարան
 Երևանի պատանի հանդիսատեսի թատրոն
 Երևանի պետական համալսարան
 Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոն
 Երևանյան լիճ
 երևութական
 Եփրեմ Ասորի (մատենագիր)

2

զագս
 զամբիկ
 զամբյուղ
 զանգապան (1.զգեստի մաս, որ ծածկում է մինչև սրունքները, 2.սռնապան)
 զանգվածային լրատվության միջոցներ
 զանցանք
 զառամյալ
 զառիվայր
 զառիվեր
 զավթել
 զարդ
 զարդարուն
 զարդաքանդակ
 զարթնել
 զարթոնք
 զարթուցիչ

զարմուհի
 զարտուղի
 զգուշանալ
 զգուշավոր
 զգույշ
 զեխ (շվայտ, ցոփ)
 զեխություն
 զեկույց
 զեկուցագիր
 զեղչել
 զերդ (ինչպես, հանց)
 զեփյուռ
 զընգ (բայց՝ զնգալ, զնգոց)
 զիգզագ
 զինգրքույկ
 զիջել
 զինվորական դատախազություն
 զկեռ (զկեռենու պտուղը)
 զղջալ
 զմռսել
 զմրուխտ
 զմուռս
 զնգզնգոց
 զննել
 զոդել (կցել, եռակցել)
 զովասուն
 զորավար Անդրանիկ
 «Չորավար Անդրանիկ» կայարան
 զորավար Մարկոս Կրասոս
 զորավար Մախլուտո
 զորավիգ (աջակից, օգնական)
 Չորավոր եկեղեցի
 զոքանչ
 զվարթ
 զրո
 զրույց

զրուցասեր
 զրուցընկեր
 զուգահեռ
 զուգել-զարդարել
 զուգերգ
 զուգընթաց
 զուգս (արդուզարդ)
 զօր-գիշեր
 զօրուգիշեր

Է

է (չէ, չէր, չէինք և այլն)
 էակ
 էապես
 էգ
 էգուց (վաղը)
 էժան
 էլեկտրաեռակցել
 էլեկտրաէներգիա
 էլեկտրոդ
 Էլզաս-Լոթարինգիա
 էկրան
 Էհ
 էհն
 Էյֆելյան աշտարակ
 Էներգակիր
 Էներգիա
 Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարան
 Էջմիածնի մայր տաճար
 Էջմիածնի մատենադարան
 Էջուկես // Էջ ու կես
 Էսպերանտո (արհեստական լեզու)
 Էրեբունի բերդաքաղաք
 «Էրեբունի» օդանավակայան
 «Էրեբունի-Երևան» տոնակա-
 տարություն

էություն
էքսկուրսիա

Ը

ըղծալի (ցանկալի)
ըմբիշ
ըմբշամարտ
ըմբռշխնել
ըմբոստ
ըմբռնել
ըմպանակ
ընդ որում
ընդամենը
ընդառաջ
ընդարձակ
ընդարմանալ
ընդգրկել
ընդդեմ
ընդդիմակաց
ընդդիմություն
ընդելուզել (1. մի բանի վրա շա-
րել, 2. հյուսել)
ընդլայնել
ընդհակառակը
ընդհանրապես
ընդհանուր
ընդհատակ
ընդհատել
ընդհարվել
ընդհուպ
ընդմիշտ
ընդսմին (միաժամանակ, սրա
հետ միասին)
ընդունակ
ընդունայն (իզուր)
ընդօրինակել

ընթանալ
ընթացք
ընթեռնելի
ընթերակա (օգնական)
ընթրիք
ընկած-ելած
ընկեր-բարեկամ
ընկղմել
ընկրկել (հետ քաշվել, նահան-
ջել, զիջել)
ընկուզենի
ընկուզկոտորիչ // ընկույզկոտորիչ
ընծառյուծ
ընծենի (ինձի մորթի)
ընծեռել
ընծյուղ (1. ծիլ, 2. ծյուղ, ոստ)
ընծուղտ
ընչազուրկ
ընչացք (բեղ)
ընչաքաղց (ագահ)
ընտանեկան
ըստ ամենայնի
ըստ այդմ
ըստ այնմ
ըստ արժանվույն
ըստ երևույթին
ըստ իս
ըստ կարգի
ըստ կարելվույն (հնարավորու-
թյան չափով)
ըստ հարկի

Թ

թագազարդ
թագավոր
Թախլանդի Թագավորություն

թալկանալ (1.ուշաթափվել,
նվաղել, 2.թառամել)

թախանձել

թախծաղեմ

թախտ

թակարդ

թաղիք (1.բրդից կամ մազից
կոշտ կտոր, 2.բրդից անթև
կապա)

Թամանյան դիվիզիա

թամբ

թանգարան

թանգիվ (մառլյա)

թանկ-էժան

թանկարժեք

թառանչ

թատերական

թավալգոր

թավշյա

թավջութակ

թարգմանել

Թարգմանչաց տոն

թարս ու շիտակ

թարփ (ուռկան)

թաց ու չոր

թափթփուկ

թափք

թե որ

թե չե

թեզանիք (մանժետ)

թեթևամիտ

թեթևոլիկ

թեթևքաշային

Թեժ լեռ // Թեժլեռ

Թել Ավիվ (քաղաք)

թել-ասեղ

թել պանիր

թեկնածուական

թեյ

թեյաման

թեր և դեմ

թերի բարձրագույն

թերմացք (մնացորդ)

Թեքեյան մշակութային կենտրոն

Թեքեյան մշակութային միություն

թըխկ

թիակ

թիանալ

թիզուկես // թիզ ու կես

թիկնապահ

թիկնօթոց

թիրախ (նշանակետ)

թխամորթ

թխկթխկացնել

թխկթխկոց

թխկի

թխպամած

թխպոտ

թխսկան

թխվածք

թղթադրամ

թղթակից անդամ

թղթապանակ

թմբիր (թմրություն)

թմբլիկ

թմբկաթաղանթ

թմբկահարել

Թմկաբերդ / Թմուկ բերդ

թմրել

թյուր (սխալ)

թյուրիմացություն

թնջուկ (խճճված թել)

թոթով (1.թվատ, կակազ, 2.նոր
խոսել սկսած)

թոթվել

թոհուբոհ

թողնել հեռանալ

թոն (մեղմ անձրև)

Թոնդրակյան շարժում

թովել (զերել, հմայել)

Թովմա Արծրունի

թովչանք

Թորոս Ռոսլին

թպրտալ

թռի-վռի

թռչել

թռչնաբուծարան

թռչնորս

Թռչող ձուկ / Թռչող Ձուկ (հա-
մաստեղություն)

թռվռալ

թրթիռ

թրթռալ

թրթուր (1. որդ, 2. թրթուրածն
փակ շղթա)

թրխկալ

թրծել

թրջել

թրջոց

թրև գալ

Թութանհամոն

թուխալ (մառախուղ, ամպ)

թուխս

թուղթ

թույլ տալ

թույլտվություն

թույր (գույն)

թունավոր

Թուր Կեծակի

թփուտ

թև թևի

թև-թիկունք

թևածել

թևավոր

Ժ

Ժամ առ Ժամ

Ժամ-պատարագ

Ժամանակ առ Ժամանակ

Ժայթքել

Ժայռակոփ

Ժան-Ժակ Ռուսո

Ժան Ֆիլիպ Ռամո

Ժաննա դ'Արկ

Ժանտախտ

Ժխտել

Ժյուլ Վեռն

Ժոզեֆ Ռոնի Ավագ

Ժողովածու (-ի)

Ժպիրի (հանդուգն, անամոթ)

Ժուժկալ (զուսպ, չափավոր)

Ժուկով-Ժամանակով

Ի

ի բաց առյալ

ի բնե

ի գիտություն

ի դեմս

ի դեպ

ի դերև ելնել (իզուր անցնել)

ի զարմանս

ի զեն

ի զորու լինել

ի թիվս

ի լրումն	իհարկե
ի լուր	իմացած-չիմացած
ի ծնե	ինը (նաև՝ ինն)
ի կատար ածել	ինչ է թե
ի հայտ գալ	ինչ-որ (անորոշ դերանուն)
ի հաշիվ	ինչ որ (հարաբերական դերա- նուն)
ի հեծուկս (հակառակ)	ինչ որ է
ի մի բերել	ինչչափ
ի միջի այլոց // իմիջիայլոց	ինչպես նաև
ի նկատի ունենալ	ինչպես որ է
ի նշան	ինչք (ունեցվածք, հարստություն)
ի շահ	ինչևէ
ի չիք դառնալ	ինչևիցե
ի պաշտոնե	ինքն իրեն
ի պաշտպանություն	ինքնագնաց
ի պատասխան	ինքնաեռ
ի պատիվ	ինքնամփոփ
ի սեր	ինքնիշխան
ի սկզբանե	ինքնըստինքյան
ի սպաս դնել	ինքնիրեն (մակբ.)
ի սրտե	ինքնորոշում
ի վայր	ինքնուսույց
ի վեր	իշխաս
ի վերջո	իշխանաց իշխան
ի վերուստ	իշխանաց կղզի
ի վիճակի լինել	իջնել
ի տարբերություն	իջվածք
ի տես	իջևան
ի տնօրինություն	իսկույն ևեթ // իսկույնևեթ
ի տրիտուր (որպես հատուցում)	Իսմիլ խաթուն
ի ցույց դնել	իսպառ
ի փառս	Իսրայելի Պետություն
իբրև թե	Իսրայել Օրի
իզական	Իվան Ահեղ (կայսր)
իդեալ	Իրանի Իսլամական Հանրապե-
իզուր	

տություն

իրավամբ
իրեն–իրեն
իրոք որ
իքս

Լ

Լա Մանշ (նեղուց)
լաբիրինթոս (բավիղ)
Լազարյան ծեմարան
լախտ (1. մտրակ, 2. գնդաձև
ծայրով մահակ)
Լամարկ, Ժան Բատիստ
լայնարձակ
լայնեկրան (ած.)
լանջն ի վեր // լանջնիվեր
Լաուսի Ժողովրդական Ժողովրդա-
վարական Հանրապետություն
լաջվարդ (1. կապույտ ներկ, 2.
երկնագույն)
Լառ Մարգար
Լառոշֆուկո, Ֆրանսուա դը
Լաս Վեգաս (քաղաք)
լատին(ա)ամերիկյան
Լատինական Ամերիկա
լացակումած
Լացի պատ / Ողբի պատ
լացուկոծ // լաց ու կոծ
Լաֆոնտեն, Ժան
լեգեոն (զորական խոշոր միա-
վորում Հին Հռոմում)
լեգեոներ (–ներ) (լեգեոնի զինվոր)
լեզվաբանության (լեզվի) ինս-
տիտուտ (ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառ-
յանի անվան)
լեզվաընտանիք

լեզվաոճական
լեյտենանտ
Լենկ–Թեմուր // Լենկթեմուր
Լեոնարդո դա Վինչի
Լեռ Կամսար
լեռն ի վեր // լեռնիվեր
Լեռնահայաստան (Գարեգին
Նժդեհի հռչակած անկախ
հանրապետությունը Ձանգե-
զուրում)
Լեռնային Կիլիկիա
Լեռնային Ղարաբաղ / Լեռնա-
յին Արցախ
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրա-
պետություն
լեռնաշխարհ
լեռնաշղթա
լեռնապար
լերդանալ
լեփ–լեցուն
լիաբուռն
լիալուսին
լիահնչյուն
լիանալ
լիարժեք
լիիշխան
լիիրավ
լինել–չլինել
լինչի դատաստան (ինքնադա-
տաստան)
լիտր–վայրկյան
լիրբ
լիություն
լկել
ԼՂ Հանրապետություն
լղպոր (վտիտ, նիհար)

լյարդ

Լյուդվիգ վան Բեթհովեն

Լյութսեմբուրգի Մեծ Դքսություն
(պետություն)

Լուպե դե Վեգա

Լոռու մարզ

Լոս Անջելես

Լոսանջելեսի

Լորդերի ատյան (Մեծ Բրիտա-
նիայի խորհրդարանի վերին
ատյանը)

Լարծուն

Լռակյաց

Լռելայն

Լվացք

Լրացում—լրացյալ

Լրջախոհ

Լրջմիտ

Լուի դը Ֆյունես

Լույս ընծայել

Լույս ու ստվեր

Լույսընծայում

Լուռումունջ // Լուռ ու մունջ

Լուսամփոփ

Լուսավորչի կանթեղ

Լուսատտիկ

Լուսարձակ

Լուսին (Երկիր մոլորակի ար-
բանյակ)

Լուսին (երկնային Լուսատու,
լուսնյակ)

Լուսնկա

Լուսնյակ

Լուրթ

Խ

խաբեական

խաբեայություն

խաբեություն

խաբել—խաբխբել

խաբկանք

խաբուսիկ

խախտել

խախուտ

խաղաթուղթ

խաղաղ օվկիանոս

խաղաղության համաշխարհա-

յին խորհուրդ

խաղաղօվկիանոսյան

խաղընկեր

խաղողօրինեք (եկեղեցական տոն)

խաղողօրինեք (եկեղեցական
արարողություն)

խամ ու խոպան

խամսայի մեղիքություններ

խայթել

խայտաբղետ

խայտալ

խայտաճամուկ

խանգարել

խանդակաթ

խանդութ խանում

խանութ—տաղավար

խանում—խաթուն

խաչակրաց արշավանք(ներ) (եվ-
րոպացի քրիստոնյաների ար-
շավանքներն Արևելք 1096-
1270—ին)

խաչակրաց արշավանք (փխբ.)
(բուռն հարձակում)

Խաչատուր Կեչառեցի
 Խաչիամբույր
 Խաչքար
 Խառը // Խառն
 Խառնիխուռն
 Խառնիժաղանջ
 Խառնվածք
 Խառնուրդ
 Խավարչտին
 Խավարտ (1. բույսի՝ պտուղի խա-
 վը, 2. ճաշի ամոքանք)
 Խավիար
 Խարազանել
 Խարամ (1. մետաղի ձուլումից
 ստացվող կողմնակի նյութ,
 2. քարածուխի մնացորդ)
 Խարան
 Խարանել (դաջել, դրոշմել)
 Խարդախ
 Խարիսխ
 Խարխափել
 Խարխուլ
 Խարտյաշ
 Խարտոց
 Խափշիկ (եթովպացի)
 Խելագար
 Խելք Խելքի տալ
 Խեղանդամ
 Խեղդամահ
 Խեղդել
 Խեղկատակ
 Խեղձուկրակ
 Խեցի
 Խլուրդ
 Խծբծել
 Խծծել

Խժուղի
 Խնամիական
 Խնկո-Ապեր // Խնկո Ապեր //
 Խնկո ապեր
 Խոժոռ
 Խոժոռադեմ
 Խոխոջուն (գոյ.)
 Խոխոջուն (ած.)
 Խոկալ (խորհել)
 Խոհախրատական
 Խողխողել
 Խոճկոր
 Խոյլնթաց
 Խոնարհվել
 Խոնջանք (հոգնություն)
 Խոշոր եղջերավոր
 Խոպան
 Խոչընդոտ
 Խոսրով Կոտակ
 Խոսրովի արգելավայր
 Խոսքարվեստ
 Խոսքիմասային
 Խոտհարք (1. մարգագետին,
 2. Խոտհունձ)
 Խոր վիրապ // Խորվիրապ
 Խոր վիրապի վանք
 Խորագույն Հայք / Տայք
 Խորագգաց
 Խորագնին
 Խորախորհուրդ
 Խորանարդ
 Խորաքնին
 Խորդենի
 Խորդուբորդ
 Խորիմաստ
 Խորհել

խորհրդածել
 խորհրդածություն
 խորհրդային Հայաստան
 խորհուրդ
 խորթ
 խորշ (1. ձեղք, խոռոչ, 2. անցք)
 խորշակ (անապատի քամի)
 խորշում (կնձիռ)
 խորովել, խորովվել
 խորտիկ
 խորտկարան
 խոփ
 խռովք
 խռչակ (կոկորդ)
 խռպոտ
 խստակյաց
 խտրտալ (թեթև գրգիռ՝ խու-
 տուտ զգալ)
 խրթին (բարդ, խճճված)
 Խրիմյան Հայրիկ
 խրժիթ
 խրտնել
 խրտվիլակ
 խցկել
 խուլ-համր
 խույս տալ
 խունանալ (գունաթափվել)
 խուռներամ
 խուրձ

Ծ

ծագ (1. եզր, սահման, 2. կողմ)
 ծագել
 ծախել-ծախծխել
 ծակաչք
 ծակել-ծակծկել

ծաղկաբույծ
 ծաղկազարդ (ծաղիկներով զար-
 դարված)
 Ծաղկազարդ (եկեղեցական տոն)
 Ծաղկածորի ճոպանուղի
 ծաղկանախշ
 Ծաղկանց լեռներ / Ծաղկունյաց
 լեռնաշղթա
 ծաղկաշղթա
 ծաղկափթիթ
 ծաղկել-փթթել
 ծայր աստիճանի (բռկակց.)
 ծայրաստիճան (ած.)
 ծայրեհիծայր
 ծայրեծայր
 ծայրը ծայրին հասցնել
 ծայրից ծայր
 ծանծաղ (ոչ խոր)
 ծանծաղուտ
 ծանոթ-անծանոթ
 ծանրախոհ
 ծանրաքաշ
 ծանրութեթև անել
 ծանրքաշային
 ծառ ու ծաղիկ
 ծառից ծառ
 ծառս լինել
 ծափ-ծիծաղ
 ծափ ու ծիծաղ
 ծափողջույն
 ծեգ (արշալույս)
 ծեծ ու ջարդ
 ծեծկռտուք
 ծեր ու մանուկ
 Ծերակույտ / Սենատ (օրենսդիր
 բարձրագույն մարմին որոշ

երկրներում)
 ծերպ (1. ձեղք, արանք, անցք,
 2. կատար, գագաթ)
 ծեքծեքուն (կոտրատվող, սե-
 թևեթող)
 ծիլ-ծաղիկ
 Ծիր կաթին // Ծիր Կաթին (գա-
 լակտիկա)
 Ծիրինկատար լեռ
 Ծլել-ծաղկել
 Ծխամորձ
 Ծնծղա (հարվածային նվագարան)
 Ծննդյան տոներ
 Ծոպ (գործվածքի թելերից յու-
 րաքանչյուրը, թել)
 Ծոպավոր
 Ծովառյուծ
 Ծոփաց աշխարհ / Ծոփք
 Ծպտյալ
 Ծվեն-ծվեն
 Ծուլություն
 Ծունկ չոքել
 Ծունր դնել
 Ծուռքերան (ած.)
 Ծուռումուռ

Կ

կա-չկա
 Կադմոսի երկիր
 կազմվածք
 կաթիլ առ կաթիլ
 կաթնահունց
 կաթոգին
 կաթողիկոս Սահակ Պարթև
 կաթսա
 Կալիֆոռնիայի նահանգ

կալվածք
 կախարդ
 կածան (շավիղ, արահետ)
 կակաո
 կահ-կարասի // կահկարասի
 Կաղանդ (Ամանոր, Նոր տարի)
 կաղեկաղ / կաղիկաղ / կաղնիկաղ
 կաղկանծել
 կաղնեփայտ
 կաճառ (ակադեմիա)
 կամ թե
 կամա-ակամա
 կամա թե ակամա
 Կամբոջայի Թագավորություն
 կամընտիր
 կամուկաց
 Կայմանի Կղզիներ (պետություն)
 Կայմանի կղզիներ (կղզեխումբ)
 կանաչ-կարմիր
 Կանաչ կիրակի (եկեղեցական
 տոն)
 Կանաչ հրվանդան
 Կանաչ հրվանդանի կղզիներ
 Կանաչ Հրվանդանի Հանրապե-
 տություն
 կանգառ
 կանգ առ
 կանգ առնել
 կանգուն առ կանգուն
 կապարձ
 կապել-կապկպել
 կապը կտրած
 կապտականաչ
 կառչել
 կառք
 կաս-կարմիր

կարագ	կեղտ
կարգ	կեղտակորույս
կարգազանց	կեղև
կարգին (կանոնավոր)	կենաց–մահու
կարդալ	կենաց ու մահու
կարել–կարկատել	կենսաթրթիռ
կարեկցել	Կենտրոն համայնք
կարելք (ծանր վերքեր ստացած)	Կենտրոնական Ամերիկա
կարթ	Կենտրոնական Աֆրիկյան Հան- րապետություն
կարծես թե	կենտրոնական բանկ
կարկաչուն (գոյ.)	Կենտրոնական Եվրոպա
կարկաչուն (ած.)	կենտրոնական ընտրական
կարկառել	հանձնաժողով
կարկին (գծագրական գործիք)	կենցաղսպասարկում
կարծ–կտրուկ	կեռումեռ
կարծ միացում	կեսբերան
կարծ ու կտրուկ	կեսգիշեր
կարծալիք (ած.)	կեսլիտրանոց / կես լիտրանոց
«Կարմիր աստղ» շքանշան	կեսլուրջ–կեսկատակ
Կարմիր բլուր	կեսօր
Կարմիր խաչի միջազգային կո- միտե	կետ առ կետ
Կարմիր ծով	կետ–ստորակետ
Կարմիր Վարդան	կերած–խմած
կարմրադեղնավուն	կերկերուն (խզված, խռպոտ)
կարմրախայտ	կերոն (ջահ, մոմ)
Կարպատյան լեռներ	Կերչի թերակղզի / նեղուց
Կարսի Բագրատունիների թա- գավորություն	կերտվածք
կարուծև անել	կերուխում
կարուսել	կեցցե
կարևոր	կթղա (գավաթ, ըմպանակ)
կափ–կանաչ	կիթառ
կափկափել	Կիլիկյան Հայաստան
կեղծամ	կիլիկյան հայերեն
կեղծանուն	կիլոմետր–ժամ
	կիլովատտ–ժամ

կինոաստղ	կոշտ ու կոպիտ
կիսաանապատային	կոշ-դիմում
կիսաեփ	կոպ
կիսատ-պռատ	Կոստա Ռիկայի Հանրապետու- թյուն
կիսով չափ	Կոտայքի մարզ
կիրակնօրյա	կորած-մոլորած
Կիրակոս Գանձակեցի	Կորեայի Ժողովրդական Ժո- ղովրդավարական Հանրա- պետություն
կիրարկել	Կորեայի Հանրապետություն
կիրթ	կորնթարդ
կիստար (վիթ, այծյամ)	կոփվել
կծկվել	կռթնել
կմախք	կռկռալ
կնատյաց	կռձիկ
կնգուղ (սրածայր գլխարկ, վեղար)	կռձոն
կնդրուկ (անուշահոտ խեժ)	կտոր-կտոր անել
կնճիթ	կտտանք (չարչարանք)
կոթող-հուշարձան	կտրիճ (քաջ)
կոխկռտել	կտրիչ (կտրող)
կոկա-կոլա	Կտուց կղզի
կոկորդ	կրակմարիչ
կոհակ (ջրի ալիք)	կրթահամալիր
կողպեք	կրթության ազգային ինստի- տուտ
կողք կողքի	կրիա
կոճգամ (սևեռակ)	կրծել
կոճկել	կրծոսկր
Կոմիտաս վարդապետ	կրճատել
Կոմիտասի անվան զբոսայգի	կրճտացնել
Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիա (Երևանի)	կրկնօրինակ
Կոնգոյի Ժողովրդավարական Հանրապետություն	կրոնափիլիսոփայական
Կոնգոյի Հանրապետություն	կրտսեր
Կոնգրես / Համաժողով (օրենս- դիր բարձրագույն մարմին որոշ երկրներում)	կցկտուր
կոշտ-կոպիտ	կուժկոտրուկ

Կույսի համաստեղություն
կույր աղի // կույր աղիք
կուչ գալ
կուպր
Կուրիլյան կղզիներ
կուրծք
կուրորեն

Հ

Հաագայի միջազգային դատա-
րան
հագած-կապած
հագնել
հագուկապ
հագուստ-կապուստ
հագուրդ (հագեցում)
հազարերանգ
հազար ու մեկ
հազիվ թե
հազիվհազ
Հալլեյի գիսաստղ
հալվել-մաշվել
հախճապակի
հականե-հանվանե
հակաօրինական
հակիրճ
Հակոբ Մեղապարտ
հակոտնյա
հաղթանդամ
հաղարջ
Հաղթանակի զբոսայգի
Հաղթանակի կամուրջ
հաղթել
հաղորդակցել
հաղորդել
համ ու հոտ

համաեվրոպական
համախոհ
համայնքապետ
Համաշխարհային բանկ
համարյա թե
համբակ (թերուս)
համբավ
Համբարձում (եկեղեցական տոն
և տղամարդու անուն)
համբերել
համբույր
համենայնդեպս // համենայն դեպս
համերկրացի
համընթաց
համընկնել
համհարզ (թիկնապահ)
համով-հոտով
համրընթաց (դանդաղընթաց)
համուհոտով
Հայ դատի հանձնախումբ
հայ-հարայ
Հայ հեղափոխական դաշնակ-
ցություն
հայ-ռուսական
հայ-ռուսերեն
Հայ օգնության միություն
հայազգի
Հայաստան աշխարհ
Հայաստանի Ազգային հերոս
Հայաստանի առաջին հանրա-
պետություն / Առաջին Հան-
րապետություն
Հայաստանի հանրային հեռու-
տատեսություն
Հայաստանի ամերիկյան հա-
մալսարան

Հայաստանի գիտությունների
 ազգային ակադեմիա
 Հայաստանի գրողների միություն
 Հայաստանի երգի պետական
 թատրոն
 Հայաստանի ժողովրդական եր-
 գի-պարի պետական համույթ
 Հայաստանի ժողովրդա-գուսա-
 նական պետական համույթ
 Հայաստանի Հանրապետություն
 Հայաստանի հանրապետական
 կուսակցություն
 Հայաստանի շախմատի ֆեդե-
 րացիա
 Հայաստանի պատմության պե-
 տական թանգարան
 Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերա-
 ցիա
 Հայաստանյայց առաքելական
 եկեղեցի
 հայելազարդ
 հայելի
 հայերեն-ֆրանսերեն
 հայթայթել
 Հայկ դյուցազն // Հայկ Դյուցազն
 Հայկ նահապետ // Հայկ Նահա-
 պետ
 Հայկազյան բառարան
 Հայկական բարեգործական ընդ-
 հանուր միություն
 Հայկական բարձրավանդակ
 «Հայկական ժամանակ» օրաթերթ
 Հայկական լեռնաշխարհ
 Հայկական Կիլիկիա
 հայկական Կոմագենե
 Հայկական հարց

Հայկական պար // Հայկական
 Պար (լեռնաշղթա)
 Հայկական Տավրոս (լեռնաշղթա)
 հայիոյանք
 Հայոց աշխարհ / Հայաստան
 Հայոց համազգային շարժում
 Հայոց ցեղասպանության թան-
 գարան-ինստիտուտ
 հայր սուրբ (աբեղային և վար-
 դապետին դիմելու ձև)
 Հայրենական մեծ պատերազմ
 «Հայրենիքի ծայն» շաբաթաթերթ
 հայրիկ-մայրիկ
 հայրիշխանություն
 հանապազորդ (միշտ)
 հանապազօրյա (ամենօրյա)
 հանդարտ
 հանդերձանք
 հանդերձյալ
 հանդիպակաց
 հանդուրժել
 հանել-դնել
 հանկարծ
 հանկարծակիի գալ
 հանձն առնել
 հանովի-դնովի
 հանպատրաստի/ց/
 Հանս Քրիստիան Անդերսեն
 Հանրապետության հրապարակ
 հանրապետության նախագահ
 հանրօգուտ
 հանքախորշ
 հաշմանդամ
 հաշվիչ կենտրոն
 հաշտ-համերաշխ
 հաշտ ու խաղաղ

հապճեպ	Հարավային ծուկ / Հարավային
հապշտապ	Չուկ (համաստեղություն)
հաջորդ	հարավարևելյան
Հասարակածային Գվինեայի	հարավաֆրիկյան
Հանրապետություն	Հարավաֆրիկյան սարահարթ
հասարակական-քաղաքական	հարբեցող
հասարակաց (հասարակությա-	հարբուխ
նը վերաբերող, պատկանող)	հարգ ու պատիվ
հաստ ու բարակ	հարդ (չոր խոտ, դարման)
հաստիք	Հարդագողի ծանապարհ // Հար-
հավակնոտ (իր մասին մեծ հա-	դագողի ծանապարհ (Ծիր
մարում, մեծ հավակնություն-	կաթին)
ներ ունեցող)	հարդարել
հավակնորդ (որևէ բանի հա-	հարթ (ուղիղ, ողորկ)
վակնող մարդ)	հարթուկ
հավասարարժեք	հարձակվել
հավաքել	հարյուր հինգ
հավկիթ	Հարյուրամյա պատերազմ
հավիտյանս հավիտենից	հարյուրամյակ
հատընտիր (ընտրանի)	հարյուրհազարանոց
հատուկենտ	հարյուրյակ
հար-հավիտյան	հարյուրավոր
հար և նման	հարց ու պատասխան
հարայ-հրոց // հարայիրոց	հարցուփորձ
հարավ-արևելք	հարևան
Հարավային Ամերիկա	հափշտակել
Հարավային Աֆրիկայի Հանրա-	հեգ (խեղձ, թշվառ)
պետություն	հեթանոս աստվածներ
Հարավային եռանկյուն / Հարա-	հելլեն
վային եռանկյուն (համաս-	հեծանվորդ
տեղություն)	հեկեկալ
Հարավային թագ / Հարավային	հեղգ (ծույլ)
Թագ (համաստեղություն)	հեղեղ
Հարավային Կորեա	հեղեղատ
Հարավային հիդրա / Հարավային	հեղեղել
Հիդրա (համաստեղություն)	հեղհեղուկ

հեղձուցիչ
հեյ–հեյ
հենացուպ
հենց որ
հեշտ ու հանգիստ
Հեռավոր Արևելք
հեռավորարևելյան
հեռատիպ (ֆաքս)
հեռարձակել
հեռու–հեռավոր
հեռու հեռվից
հեռու հեռվում
հեռու–մոտիկ
հեռուստա– և ռադիոհաղոր-
դումներ
հեռուստալրագրող
հետ բերել
հետ դարձ (հրաման)
հետ–հետ քայլել
հետ ու առաջ
հետայսու / այսուհետև
հետգրություն
հետդարձ (գոյ.)
հետզհետե
հետիոտն
հետկանչ
հետձաշյա
հետմահու
հետմիջօրե
հետպատերազմական
հետևակ
հետևանք
հետևյալ
հետևորդ
Հերբերտ ֆոն Կարայան
«Հերոսուհի մայր» շքանշան

հեքիաթ
հեքիաթասաց
հիասթափվել
հիացք
հիդրոկայան
հիթ շքերթ
Հիմալայան լեռներ
հիմնիվեր
Հին աշխարհ
Հին Արևելք
Հին Եգիպտոս
Հին Կտակարան // Հին կտակա-
րան
հին հայերեն
Հին Հռոմ
հին քարի դար (պալեոլիթ)
հինավուրց
հինգ–վեց
հինգաստղանի
հինգերորդ
հինգհազարական
հինգհարյուրանոց
հիպնոս
Հիսուս Քրիստոս / Հիսուս Նա-
զովրեցի
հյու–հնազանդ
ՀՀ Ազգային ժողով
ՀՀ Ալ. Մյասնիկյանի անվան ազ-
գային գրադարան
ՀՀ ակադեմիայի իսկական ան-
դամ
ՀՀ Անկախության հռչակագիր
ՀՀ Անկախության օր
ՀՀ առողջապահության նախա-
րարություն
ՀՀ արտաքին գործերի նախա-

րարություն
 ՀՀ բարձրագույն որակավոր-
 ման հանձնաժողով
 ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվան
 լեզվաբանության ինստիտուտ
 ՀՀ գիտությունների ազգային
 ակադեմիա // ՀՀ Գիտություն-
 ների ազգային ակադեմիա
 ՀՀ գլխավոր դատախազ
 ՀՀ գրողների միություն
 ՀՀ Ե. Չարենցի անվան գրակա-
 նության և արվեստի թան-
 գարան
 ՀՀ կառավարություն / ՀՀ Կա-
 ռավարություն
 ՀՀ ԿԳՆ լեզվի պետական տես-
 չություն
 ՀՀ կենտրոնական բանկ
 ՀՀ կրթության և գիտության նա-
 խարարություն
 ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտ-
 պան
 ՀՀ նախագահ // ՀՀ Նախագահ
 ՀՀ Սահմանադրական դատա-
 րան
 ՀՀ Սահմանադրություն
 ՀՀ վարչապետ
 ՀՀ Վճռաբեկ դատարան // ՀՀ
 Վճռաբեկ դատարան
 հղկել
 հղկանալ
 հյուսիս-արևմուտք
 հյուսիսամերիկյան
 Հյուսիսային Ամերիկա
 Հյուսիսային թագ // Հյուսիսա-
 յին Թագ (համաստեղություն)

Հյուսիսային Մարիանյան կղզի-
 ներ (կղզեխումբ)
 Հյուսիսային Մարիանյան Կղզինե-
 րի Դաշնություն (պետություն)
 Հյուսիսային սառուցյալ օվկիա-
 նոս / Սառուցյալ օվկիանոս
 Հյուսիսատլանտյան դաշինք
 Հյուսիսարևելյան Աֆրիկա
 հյուսկեն (հյուսված)
 հյուրընկալ
 հնաոճ
 հնգօրյակ
 հնէաբան
 հնձան (խաղող ձգմելու ավազան)
 հնձվոր
 հնոտի (հնամաշ)
 հնչյուն (գոյ.)
 հնչուն (ած.)
 հնուց ի վեր
 հնօրյա
 հոգաբարձու
 հոգածություն
 հոգեհմա
 հոգեորդի
 հոգեվարք
 հոգեվիճակ
 հոգյակ
 հոգնել
 հոգով-մարմնով
 հոգս
 հոգուդ (քո հոգու)
 հոգևոր-մշակութային
 հոգևորական
 հոխորտալ (մեծախոսել, սպառ-
 նալ)
 հոծ

հողմակոծ
 հողօգտագործում
 հոնեղ (թավ հոնքերով)
 հոպոպ
 հովանի (1. շվաք, հով տեղ, 2. հովանավոր)
 հովասուն (1. հով տեղում սնված, 2. զով)
 հովար (գլխարկի առաջամասը)
 հովեկ (ամառանոց եկած անձ)
 Հովհան Ոսկեբերան
 Հովհաննես ավետարանիչ
 հովհար (ձեռքի գործիք՝ զովացնելու համար)
 հովվական
 հովվերգություն
 Հովվի եկեղեցի
 հովվուհի
 հոտաղ (հովիվ)
 հոտակայս
 հոտոտել
 հորդ (առատաջուր, վարար)
 հորդաբուլս
 Հորդանանի Հաշիմյան Թագավորություն
 հորթ (կովի ծագ)
 հորձանուտ (որտեղ հորձանք կա)
 հորձանք (ջրերի հորդ հոսանք)
 հորով-մորով
 հորոտ-մորոտ
 հորջորջել (անվանել)
 հռհռալ
 Հռոմեական կայսրություն
 հռոմեական տիրապետություն
 Հռոմի պապ
 հսկիչ դրամարկղային մեքենա

հրաձիգ
 Հրայր Դժոխք
 հրեա
 հրեերեն
 հրթիռամիջուկային
 հրձիգ (1. կրակ տվող, 2. փխբ. բորբոքող)
 Հրո երկիր կղզի
 հուգա/ա/րտահայտչական
 հուժկու
 Հուլիոս Կեսար
 հունա-հռոմեական
 հուշ-երեկո
 հուշարձան-կոթող
 հուպ տալ
 հուռթի (բերրի, արգավանդ)
 հուռութք (հմայիլ)
 հուսախաբ
 հուր-հավիտյան
 հուր-հրեղեն
 հուրի-փերի
 հևիհև
 հևք
 հոգուտ (ի օգուտ)
 հոդս ցնդել

2

ծագար
 ծագուկ
 ծաղկել (գանահարել, ծեծել)
 ծայն-ծպտուն
 ծայներիզ
 ծգան
 ծեն ծենի տալ
 ծեն-ծուն
 Չենով Օհան

ծեռնածու (ածպարար)
 ծեռնամուխ լինել
 ծեռնտու
 ծեռնունայն
 ծեռով-ոտով
 ծեռուոտ ընկնել
 ծեռք բերել
 ծեռք ու ոտք
 ծեռքբերովի
 ծեռքբերում
 ծեռքից ձեռք
 ծեռքով-ոտքով անել
 ծեռքսեղմում
 ծերբազատվել
 ծերբակալել
 Շերդ արժանապատվություն (քա-
 հանային դիմելու ձև)
 Շերդ գերազանցություն / պայծա-
 ռափայլություն (բարձրաստի-
 ծան զինվորականին կամ
 պաշտոնյային դիմելու ձև)
 Շերդ մեծություն (կայսերը, թա-
 գավորին դիմելու ձև)
 ծիրք
 ծկնկիթ (խավիար)
 Շմեռային պալատ (Սանկտ Պե-
 տերբուրգում)
 Շմեռ պապ
 ծյուն-ձմեռ
 ծյունածածկ
 Չյունանուշ
 ծյունամրիկ
 ծնեմարդ
 ծորեծոր
 ծորընթաց
 Շորի Միրո

ծորն ի վեր // ծորնիվեր
 ծվածեղ
 ծուլվածք
 ծնավորել

Ղ

Ղազար Փարպեցի
 Ղարաբաղյան շարժում
 ղողանջյուն (գոյ.)
 ղողանջուն (ած.)
 Ղուկաս ավետարանիչ
 Ղուրան (մահմեդականների սուրբ
 գիրքը)
 Ղևոնդ Երեց

Ճ

Ճակատ առ ճակատ
 Ճակատ ճակատի
 Ճամպուրկ
 Ճամփա
 Ճամփորդ
 Ճանապարհատրանսպորտային
 Ճանապարհորդել
 Ճանկռել
 Ճառասաց
 Ճառընտիր
 Ճարձատյուն (գոյ.)
 Ճարձատուն (ած.)
 Ճարմանդ (կոճակ)
 Ճարտարապետաշինարարական
 Ճաքել-ճաքձքել
 Ճգնաժամ
 Ճգնակյաց
 Ճգնավոր
 Ճեղք
 Ճեմել (1. զբոսնել, 2. գեղեցիկ

քայլել)

ձեպընթաց

ձերմակերես

ձեփ-ձերմակ

ձիգ ու ջանք // ձիգուջանք

ձկվել

ձղկալ

ձմռթել

ձյուղ առ ձյուղ

ձյուղավորվել

ձյուղից ձյուղ

ձողփյուն

ձոձք

ձորա պահակ / ձորա դուռ

ձռվողյուն

ձտքավոր (երկար վիզ՝ ձիտ ու-
նեցող)

ձրագ

ձրագալույց (1. իրիկնամուտ, 2.
եկեղեցական արարողություն)

ձրագակալ

ձրագու

ձքձքան

Մ

մազ-մորուք

մազապուրծ

Մազե կամուրջ (Արևմտյան Հա-
յաստանում)

Մազի կամուրջ (Արցախում)

մազի կամուրջ (փխբ.) (վտան-
գավոր փորձություն, դժվար
հաղթահարելի խոչընդոտ)

մաթեմատիկա

մախաղ (տոպրակ)

մածուկ (քսուք)

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խոր-
հուրդ

մակարդակ

մակերիկամ

մակերևութային

մակերևույթ

մակընթացություն

մակույկ

մահասարսուռ

մահձակալ

Մահվան հովիտ (միջլեռնային
իջվածք ԱՄՆ-ում)

մաղթանք

մաղծ

մաճկալ (մաճը բռնողը՝ վար
անողը)

Մամիկոնյան տիկին

Մայիսի 1 // Մայիսի մեկ (տոն)

Մայիսի 9 // Մայիսի ինը (տոն)

Մայիսի 28 // Մայիսի քսանութ
(ՀՀ պետական տոն)

մայիսմեկյան

Մայնի Ֆրանկֆուրտ (քաղաք)

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին //
Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածին

մայր Արաքս

մայր բուհ

մայր Հայաստան

«Մայր Հայաստան» հուշարձան

մայր տաճար (Անիի, Էջմիածնի
և այլն)

մայրիշխանություն

մայրցամաք // մայր ցամաք

Մայրության և գեղեցկության տոն

մայրուղի

ման ածել

ման գալ	մարդ ու կին
մանկաբարձուհի	մարդ-օր
մանկապատանեկան	Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան
մանյակ (վզնոց)	մարզահամերգային
մանր եղջերավոր	մարզպան
մանր-մունր	Մարիամ Աստվածածին
մանրազնին	մարմար
մանրակրկիտ	մարմարյա
մանրամասն	«Մարշալ Բաղրամյան» կայարան
մանրէ	Մարշալյան Կղզիներ / Մարշալյան Կղզիների Հանրապետություն
մանրէաբան	Մարշալյան կղզիներ (կղզեխումբ)
մանրուք	Մարոկկոյի Թագավորություն
մաշկամկանային	մարջան
մառախուղ	«Մարտական աստղ» շքանշան
մաս առ մաս	«Մարտական խաչ» շքանշան
մաս-մաքուր	Մարտական խաչի I (II) աստիճանի շքանշան
մասհանում	Մարտի 8 // Մարտի ութ / Կանանց միջազգային օրը
մասշտաբ	մելիք Շահնազար
Մավրիտանիայի Իսլամական Հանրապետություն	Մելիք-Շահնազարյան
Մատենադարան (գործածվում է միայն Երևանի Մ. Մաշտոցի անվան հին ձեռագրերի ինստիտուտի համար՝ որպես կրճատ անվանում)	Մեծ արջ // Մեծ Արջ (համաստեղություն)
Մատթեոս ավետարանիչ	Մեծ Բրիտանիա
մատյան	Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորություն
մատռվակ	Մեծ Բրիտանիայի Խորհրդարանի Համայնքների ատյան և Լորդերի ատյան
Մար Աբաս Կատինա	Մեծ Ծովիք
մարագ	Մեծ հայրենական
մարգարե (ապագան գուշակող)	Մեծ Հայք
մարգարեանալ	
մարգարեություն	
մարգարիտ	
մարդ-ժամ	
մարդ-մուրդ	

Մեծ Հայքի Այրարատ նահանգ	մեղմորեն
Մեծ Ղարաքիլիսա	մեղմօրոր
մեծ մասամբ	մեղվաբույծ
Մեծ Մասիս լեռ	մեղք (հանցանք)
Մեծ Մհեր (հայկական «Սասնա ծռեր» վիպերգից)	մեն-մենակ
Մեծ յոթնյակ (աշխարհի տնտեսապես ամենազարգացած յոթ երկրները)	մեն-միակ
Մեծ շուն // Մեծ Շուն (համատեղություն)	մեն-միայն
մեծ ու փոքր	մենք ու մենք
մեծ-փոքր	մեջ բերել (1. մեջբերում անել, 2. ասպարեզ բերել)
Մեծ և Փոքր Մասիսներ	մեջբերում
մեծանուն	մեջընդմեջ
մեծարժեք	մեջտեղ հանել
մեծից փոքր	մեջք մեջքի
մեծով-փոքրով	Մեռյալ ծով
մեկ առ մեկ	մեռոնօրինեք
մեկ-երկու	Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշան
մեկ էլ (մի անգամ էլ)	Մեսրոպ Վայոցձորեցի
մեկ-մեկ	մեսրոպյան այբուբեն / մեսրոպյան գիր
մեկենիմեկ (միանգամից)	մեսրոպյան ուղղագրություն
մեկը մեկին	մերթընդմերթ // մերթ ընդ մերթ
մեկընդմիջտ	մերժել
մեկժամանոց	Մերձավոր Արևելք
մեկից մեկ	մերձավոր սփյուռք
մեկլիտրանոց	մերձարևադարձային
մեկմեկի	Մեքսիկայի Միացյալ Նահանգներ
մեկմեկու	մզկիթ
մեկնումեկը	մթնկա
մեկսենյականոց	մթնոլորտ
մեկտեղ	մի առ մի // միառմի
մեկուկես // մեկ ու կես	մի երկու
մեկուձար / միևուձար	մի փոքր
մեղկ (հեշտասեր, զեխ)	մի քանի
	միամյակ
	միայն թե

միայն ու միայն	միջնադար
միանգամայն	միջնորդ
միանգամյա	միջնորմ
միանգամից	միջև
միանձնյա	միջօրե
միառժամանակ	միջօրեական
Միավորված ազգերի կազմա- կերպություն	միևնույն
միատարր	միօրինակ
Միացյալ Թագավորություն / Մեծ Բրիտանիա	միօրյա
Միացյալ Նահանգներ	Մխիթար Հերացի
միգամած	Մխիթար Հերացու մեղալ
միգուցե	Մխիթար Սեբաստացի
միթե	Մխիթար սպարապետ // Մխի- թար Սպարապետ
Միլի մեջլիս (Ազգային ժողով)	Մխիթարյան միաբանություն
միլիարդ	մղկտալ
միլիոն	մղոն (երկարության չափի միա- վոր՝ հավասար մոտ 1000 քայլի)
միհարկանի	մյուս
Միհրան զորավար	Մշո Առաքելոց վանք
միմիայն	Մշո դաշտ
միմյանց	Մշո Սուրբ Կարապետ վանք
մինչ այդ	մոգ (1. քուրմ, 2. գուշակ)
մինչդեռ	Մոնակոյի Իշխանություն (պե- տություն)
մինչպատերազմական	Մոնտե Կառլո
մինչև անգամ	Մովսես Խորենացու մեղալ
մինչև իսկ	Մովսես մարգարե
մինչև որ	մորեմերկ
մինուձար	մորթի
Միջերկրական ծով	մոմռալ (մոմռոց՝ ձայն հանել)
Միջին Արևելք	մտացածին
միջին լեռնային գոտի	մտմտուք (մտածմունք)
միջին հայերեն	մրմռալ (կսկծալ, մորմոքել)
միջին քարի դար (մեզոլիթ)	մրմուռ
միջինհայերենյան	
միջմայրցամաքային	

մրիկ (բույսերի հիվանդություն)
 մրջյուն
 մրրիկ (փոթորիկ)
 մրրկածեծ
 մրրկածուփ
 մրրկահողմ
 մրրկահույզ
 մրցատյան (ժյուրի)
 մրցույթ-փառատոն
 մուգ կապույտ
 մումիա
 Մուշեղ Իշխան (բանաստեղծ)
 Մուշեղ սպարապետ
 մուսալեռցի
 Մուրատ-Ռաֆայելյան վարժա-
 րան
 «Մուրճ ու մանգաղ» ոսկե մեդալ

3

յոթ-ութ
 յոթամյա // յոթնամյա
 յոթանասուն
 յոթերորդ
 յուրաքանչյուր ոք

Ն

Նադիր շահ
 նաժիշտ (սպասուհի, աղախին)
 նախա- և հետպատերազմյան
 նախագահ
 նախապատմական
 նախընթաց
 նախընտրելի
 նախկին
 նախշ
 նախորդ

նախքան
 նախնառաջ // նախ և առաջ
 նախօրե
 նախօրոք
 նամակ-դիմում
 նայվածք
 Նապոլեոն Բոնապարտ (կայսր)
 նապոլեոն (թխվածք, դրամ)
 նավակատիք (նորամուտ)
 Նավասարդ (Ամանորի տոնը)
 նավասարդ (հայկական տոմա-
 րի առաջին ամիսը)
 նավթ
 նավթաքիմիական
 Նար-Դոս (գրող)
 նարդոս (ծաղկի տեսակ)
 Նարեկ / Մատյան ողբերգության
 Նարեկա վանք // Նարեկավանք
 նեղ անձնական
 նեղմիտ
 Նեղոսի հովիտ
 Նեպալի Թագավորություն
 նետ-աղեղ
 ներբան (ոտքի տակի մասը)
 ներբողել (գովերգել)
 ներկա-բացակա
 Ներկայացուցիչների ատյան
 (օրենսդիր բարձրագույն
 մարմին որոշ երկրներում)
 ներողություն
 ներս բերել
 Ներսես Ա Մեծ
 Ներսես Դ Կլայեցի / Ներսես
 Շնորհալի
 Ներսիսյան դպրոց
 ներսուդուրս անել

Լերքին Դվին
 Լերքին Ծեն
 ներքոհիշյալ
 նզովել, նզովվել
 Նիգերիայի Դաշնային Հանրա-
 պետություն
 Նիդերլանդների Թագավորություն
 Նիկոլ Դուման
 նիստուկաց
 նիրհել
 նկարիչ-ձևավորող
 նկուն (ընկձված, թույլ)
 նմանօրինակ
 նյարդ
 Նյու Յորք
 նյույորքցի
 Նյուրնբերգյան դատավարություն
 նշանդրեք
 նշդարենի (բոխի)
 նշխար
 նշտար (վիրաբուժական դանակ)
 Նոբելյան մրցանակ
 նոդկալի
 Նոյ նահապետ
 նոյյան տապան / Նոյի տապան
 Նոր Արեշ
 Նոր Բութանիա
 Նոր Գետիկի վանք / Նոր Գետի-
 կավանք
 Նոր երկիր // Նոր Երկիր (կղզե-
 խումբ)
 Նոր Ձեւանդիա (պետություն)
 «Նոր կյանք» պարբերական
 Նոր Հաճըն
 «Նոր Ձորաբերդ»
 Նոր Նախիջևան

Նոր Նորք
 Նոր Շիրական
 Նոր Ջուղա
 Նոր տարի / Ամանոր (տոնը)
 նոր տարի / ամանոր (տարեմու-
 տը)
 նոր քարի դար (նեոլիթ)
 նորանկախ
 նորաոճ
 նորընտիր
 Նորին գերազանցություն / Նորին
 պաշտոնափայլություն (բարձ-
 րաստիճան զինվորականների
 և պաշտոնյաների մասին)
 նորից ու նորից
 նորհաճընցի / նորհաճնեցի
 նորջուղայեցի
 Նորվեգիայի Թագավորություն
 նորօրյա
 նոփ-նոր
 նստակյաց
 նստել-ելնել
 նվագաժություն
 Նվարդ
 նրբանցք
 նրբերշիկ
 նույնիմաստ

Ը

շաբաթօրյակ
 շագանակագույն
 Շախմատի համաշխարհային
 խորհուրդ
 Շախմատի միջազգային ֆեդե-
 րացիա
 Շահ-Աբաս // Շահ Աբաս // շահ

Աբաս
 շահնշահ
 Շաղատա վանք
 շաղգամ
 շաղկապ
 շամբուտ
 շամփուր
 շանթարգել
 շաչուն-շառաչուն
 Շապին-Գարահիսար
 շառագունել (կարմրել)
 Շառլ դը Գոլ
 շատից-քչից
 շարան-շարան
 շարեշար
 շարիշար
 շարժում
 շափյուղա (թանկագին քար)
 շաքարաքլոր
 շաքարեղեգն
 շեղանկյուն
 շեղաչք
 շեղք (դանակի կտրող մասը)
 շեղջ (կույտ, դեզ)
 շենք-շնորհք
 շենքով-շնորհքով
 շլիկ
 շիժուկ (հեղուկ նստվածք)
 շիմպանզե
 Շիրակի դաշտ(ավայր)
 շիփ-շիտակ
 շղարշ
 շղթա
 շնորհ
 շնորհք
 շնկշնկան

շոգել
 շոգեքարշ
 շոգենավ
 շոգիանալ
 շողոթորթ
 շողք
 շորոր-մորոր
 շվայտ (զեխ, առատ)
 Շվեդիայի Թագավորություն
 Շվեյցարիայի Համադաշնություն
 (պետություն)
 շտապօգնություն // շտապ օգ-
 նություն
 շրճիկ (բայց՝ շրիկալ, շրիկոց)
 Շրի Լանկայի Ժողովրդավարա-
 կան Սոցիալիստական Հան-
 րապետություն
 Շուշիի բերդ
 շուրջբոլորը
 շուրջերկրյա
 շուրջպար
 շուրջօրյա
 շփերթ (անփույթ)

Ո

ոգելից
 որել (հեղել, թափել)
 ոլոր-մոլոր
 ողբ
 ողբասաց
 ողբերգակ
 ողկույզ
 ողորկ (հարթ)
 ողորքել (համոզել, գութ շարժել)
 ողջ-առողջ
 ողջ և առողջ

ողջագուրվել	ոստնել (ցատկել)
ողջախոհ	ոստյուն
ողջունել	ով որ
ոչ շատ	ովևէ
ոչ թե	ովևիցե
ոչ մեկը	ոտից-ձեռից ընկնել
ոչ մի	ոտուձեռ ընկնել
ոչ ոք	ոտքից գլուխ
ոչ-ոքի (մարզ.)	ոտքով-գլխով
ոջիլ	որբ
ոռոգել	որբևայրի
«Ոսկե աշուն» փառատոն	որդան կարմիր
Ոսկե ձկնիկ // Ոսկե Ձկնիկ (համաստեղություն)	որդնել
ոսկեդար	հրերորդ
ոսկեզօծ	որթ (խաղողի վազ)
ոսկեթել (ած.)	որթատունկ
ոսկեծուպ	ործկալ
ոսկեծուփ	ործ
ոսկեջուր	ործա (բույսի ծայրի մերկ ցողուն)
ոսկեվազ	ործաքար
ոսկեվաճառ	որպիսություն
ոսկեվառ	որոտընդոստ
ոսկեվարս	որչափ
ոսկեօղ	որպես թե
ոսկոր	որպեսզի
ոսկորել	որջ
Ոստան (1. գավառ Այրարատ նահանգում, 2. բերդաքաղաք Ռշտունիքում)	Որսկան շներ // Որսկան Շներ (համաստեղություն)
ոստան (1. մայրաքաղաք, 2. ծննդավայր)	որտեղ որ
Ոստանիկ Ադոյան / Արշիլ Գորկի	որտեղ որ է
ոստանիկ (1. ոստանի բնակիչ, 2. ազնվական)	որտեղից որ
ոստնակ (տրամպլին)	որևէ
	որևիցե
	2
	չարագույժ

չարածծի
 չարաչք (ած.)
 չարորակ
 չափ ու սահման
 չափանմուշ (էտալոն)
 չափել-ծնել
 չափերիզ
 չափուծն // չափ ու ծն
 չափուծն անել / չափուծնել
 չեմուչում անել
 Չինական մեծ հարթավայր
 Չինական (մեծ) պարիսպ
 չինական պարիսպ (փխբ.) (ան-
 հաղթահարելի խոչընդոտ)
 Չինաստանի ժողովրդական
 Հանրապետություն
 չլինեմ-չիմանամ
 չլինի թե
 չխկչխկալ
 չղջիկ
 չմշկորդ
 չորսամյա
 չորսբուլորը
 չորրորդ
 չոքել
 չոքեչոք

Պ

Պա դը Կալե (նեղուց)
 պագշոտ (ցանկասեր, վալաշոտ)
 պախրա (այծյամ, կխտար)
 պախուրդ
 պակաս-պռատ
 Պակիստանի Իսլամական Հան-
 րապետություն
 պահել-պահպանել

պաղպաջուն (փայլփլուն, շողշո-
 դուն)
 պաճուճանք (զարդարանք)
 պայտար (պայտ խփող)
 պայուսակ
 Պանամայի Հանրապետություն
 Պանամայի պարանոց / ջրանցք
 պաշտպան
 պապակ
 Պապուա-Նոր Գվինեա (պետու-
 թյուն)
 պառկել-քնել
 պատանի հանդիսատեսի թատ-
 րոն
 պատարագ
 պատգարակ
 պատեհ-անպատեհ
 պատեպատ
 պատճեն
 «Պատմա-բանասիրական հան-
 դես»
 պատմաբանասիրական ուսում-
 նասիրություն
 պատմահայր Հերոդոտոս
 պատմահայր Մովսես Խորենացի
 պատմվածք
 պատն ի վար // պատնիվար
 պատշգամբ
 «Պատվո նշան» շքանշան
 պատրվակ
 պատրույգ
 պարապուրդ
 պարզև
 պարեղանակ
 պարերգ
 Պարզ լիծ

պարզից պարզ
 պարզկա
 պարթև
 պարիկ (հավերժահարս, փերի)
 պարկուճ
 պարտակել (թաքցնել, ծածկել)
 պարտք ու պահանջ
 պարուսույց
 պաքսիմատ
 պեպսի-կոլա
 պետաիրավական
 Պետական դումա (Ռուսաստանի
 Դաշնության օրենսդիր
 բարձրագույն մարմինը)
 Պետրոս Առաջին / Պետրոս Մեծ
 (կայսր)
 Պետրոս առաքյալ
 Պեր Լաշեզ գերեզմանատուն
 պժգանք (գարշանք)
 պիրկ (ծիգ)
 պղծել
 պղնձի-քարի դար (Էնեոլիթ)
 պղպեղ
 պղտոր
 պճնանք
 պնակ (ափսե)
 պնակալեզ (շողոքորթ, քծնող)
 պնդողակ
 պողպատ
 Պոդրս Նուբար փաշա
 պոռթկալ
 պորտաբույծ (անբան)
 Պորտ օֆ Սփեյն (քաղաք)
 պչրանք (սեթևեթանք)
 պտուղ-բանջարեղեն
 պրոռեկտոր

Պուերտո Ռիկո (պետություն)

Ջ

ջանք ու եռանդ
 Ջավախք
 ջարդել-փշրել
 ջարդուբուրդ
 ջարդուփշուր լինել
 ջերմեռանդ
 ջլուտ
 ջղագրգիռ
 ջղային
 ջղայնանալ
 Ջորջ Բուշ Կրտսեր
 Ջոուլ-Լենցի օրենք
 ջրահեղձ
 ջրարբի
 ջրհորդան (տանիքից ջուրը հոսելու հարմարանք)
 ջրմուղ-կոյուղի
 Ջրօրհներ (եկեղեցական տոն)
 ջրօրհներ (ջուրը օրհնելու եկեղեցական արարողություն)

Ռ

Ռադա (Ուկրաինայի օրենսդիր
 բարձրագույն մարմինը)
 ռադիո- և հեռուստահաղորդումներ
 ռադիոալիք
 ռադիոընդունիչ
 ռադիոհեռուստալրագրող
 ռազմահայրենասիրական
 ռազմաօդային
 ռազմի աստված Վահագն
 ռահվիրա (1. սկզբնավորող, 2.

առաջնորդ)
 Ռաֆայել
 ՌԴ գերագույն դատարան // ՌԴ
 Գերագույն դատարան
 Ռիո դե Ժանեյրո (քաղաք)
 Ռիչարդ Առյուծասիրտ
 ռոմանագերմանական
 ռոք երաժշտություն
 ռուսերեն–հայերեն
 ռուս–հայկական
 Ռուսաստանի Դաշնության Պե-
 տական դոմա
 Ռուսաստանի Դաշնություն

Ս

Ս. Էջմիածին / Սբ. Էջմիածին /
 Սուրբ Էջմիածին
 սակավ առ սակավ
 Սահակ Ա Պարթև
 Սահակ Սևադա
 Սահմանադրական դատարան
 (<<)
 Սահմանադրության օր (պետա-
 կան տոն մի շաբթ երկրներում)
 Սահմանադրություն (<<, ԱՄՆ
 կամ այլ երկրի)
 սահմանադրություն (իրավա-
 կան փաստաթղթի տեսակ)
 սահմռել (սարսափել)
 սաղավարտ
 սաղարթ
 սամույր (արժեքավոր մորթի ու-
 նեցող կենդանի)
 սայթաքել
 Սան Մարինոյի Հանրապետու-
 թյուն

Սան Ռեմո
 Սան Ֆրանցիսկո
 սանդուղք
 Սանկտ Պետերբուրգ
 Սանտա Կլաուս
 սառուցյալ
 «Սասնա Ծռեր» վիպերգ
 սատար (նեցուկ, օգնող)
 սար ու ձոր
 Սարգիս Պիծակ
 Սարդարապատի ծակատամարտ
 սարդոստայն
 Սարդուր Առաջին
 սարեսար
 սարեր–ձորեր
 սարն ի վար // սարնիվար
 սարսռազդու
 սարսուռ
 սարուձոր ընկնել
 Սաուդյան Արաբիայի Թագավո-
 րություն
 սգազգեստ
 սգահանդերձ
 սգակից
 սգավոր
 Սեդրակ
 սեթևեթանք (նազանք)
 սեթևեթել (պչրել, նազել)
 սելջուկ–թուրքեր
 սեղմել
 սեմինար–խորհրդակցություն
 Սեյմ (օրենսդիր բարձրագույն
 մարմին որոշ երկրներում)
 Սեն Դընի
 Սեն–Սիմոն
 Սենատ / Ծերակույտ (օրենսդիր

բարձրագույն մարմին որոշ
երկրներում)
Սենտ Էտիեն (քաղաք)
սեպուհ (ազնվական)
սերկկիլ
սերնդեսերունդ
սեփ-սև
սիբեխ
սիգապանծ
Սիմեոն Ա Երևանցի
Սիմոն Ջուղայեցի
Սիրարփի Տեր-Ներսիսյան
Սիրիայի Արաբական Հանրա-
պետություն
սիրտ-անոթային
սկեսրայր
սյունակ
Սյունիքի մարզ
Սյունյաց աշխարհ
Սյունյաց արքեպիսկոպոս
սյուք (զեփյուռ)
Սոդոմ և Գոմոր (պատմական
քաղաքներ Պաղեստինում)
սոդոմ-գոմոր (խառնակություն,
իրարանցում)
սոճի
սողնակ (1. դուռը փակելու ձող,
2. կողպեքի միջի լեզվակը)
Սողոմոն Իմաստուն
Սողոմոնի Կղզիներ (պետություն)
Սողոմոնի կղզիներ (կղզեխումբ)
Սոմալիի Ժողովրդավարական
Հանրապետություն
Սոչի (քաղաք)
սոսկածանց
Սոսյաց անտառ

սովալլուկ
սոցիալ-քաղաքական
Սոֆիա (Բուլղարիայի մայրաքա-
ղաքը)
Սոֆյա (կնոջ անուն)
սպանախ
սպարապետ Վասակ Մամիկոնյան
Սպիտակ ծով
Սպիտակ տուն (ԱՄՆ-ի նախա-
գահի նստավայրը)
սպրդել (1. սողոսկել, 2. վրիպել)
ստահող (ստի վրա հիմնված,
մտացածին)
ստանձնել
ստատուս քվո
ստեպ-ստեպ
ստերջ (ամուլ, անպտուղ)
ստորակետ-գիծ
ստուգատես-մրցույթ
ստուգիչ-անցագրային
սրա-նրա
սրախողխող
սրբազան
սրբել
Սրբություն սրբոց (վկայության
խորանի ներքին մասը, որ-
տեղ պահվում էր Ուխտի
տապանակը)
սրբություն սրբոց (շատ սուրբ
բան)
սրդողել (1. բարկանալ, 2. նե-
ղանալ)
սրընթաց
սրթսրթալ
սրի-հրի մատնել
սրնքակալ

սրտխառնուք
 սրտմաշուկ (ած.)
 սրտմաշուք (գոյ.)
 սրտմտել (բարկանալ)
 սուգ
 Սուեզի ջրանցք
 սույլ (սուլոց, շնկշնկոց)
 սուսամբար
 սուսուփուս
 սուտ մասնագետ
 սուտակ (կարմիր թանկագին քար)
 սուրանկյուն (ած.)
 սուրաչք (ած.)
 Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի
 Սուրբ Գիրք // Սուրբ գիրք //
 սուրբ գիրք (Աստվածաշունչ)
 սուրբ գիրք (եկեղեցու կողմից
 սրբացված գիրք)
 սուրբ Գրիգոր Նյուսացի
 սուրբ գրքեր
 Սուրբ Գևորգ եկեղեցի
 սուրբ լեռ
 Սուրբ խաչ եկեղեցի // Սուրբ
 խաչ եկեղեցի
 Սուրբ խաչ տաճար // Սուրբ
 խաչ տաճար
 Սուրբ Ծնունդ (Քրիստոսի
 ծննդյան տոնը)
 Սուրբ Կարապետ եկեղեցի
 Սուրբ Կարապետի վանք
 Սուրբ կույս (Մարիամ Աստվա-
 ծածին)
 Սուրբ Հեղինեի Կղզի (պետություն)
 Սուրբ Հեղինեի կղզի
 սուրբ Հովհաննես ավետարանիչ
 Սուրբ Հովհաննես եկեղեցի

Սուրբ Ղազար կղզի
 Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի
 շքանշան
 սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց
 սուրբ Սահակ հայրապետ
 Սուրբ Սարգիս եկեղեցի
 Սուրբ Սոֆյայի / Սոֆիայի տաճար
 Սուբիաս
 սփյուռք (հայրենիքից դուրս ապ-
 րողների ամբողջությունը)
 Սփյուռք (հայկական սփյուռք)
 սփրթնել
 սքեմ (կրոնավորի զգեստ)
 Սև ծով
 սև-մուգ
 Սև ջուր (գետ)
 սև-սպիտակ
 սև ու սպիտակ
 սևակնած (մթագնած)
 Սևանա լիճ
 սևեռուն
 սևծովյան
 սևորակ
 սևումուք
 սֆինքս

Վ

վագոն-բնակարան
 վագել հասնել
 վագելվազ
 վագքուղի
 վաթսունհինգ
 Վախթանգ
 Վահագն Վիշապաքաղ
 Վահագնի ծանապարհ // Վահագ-
 նի ծանապարհ (Հարդագողի

ծանապարհ, Ծիր կաթին)
 Վահան սպարապետ // Վահան
 Մամիկոնյան
 Վահրամ Կրտսեր
 վաղանցիկ
 վաղը եւթ // վաղնեւեթ
 վաղորդայն (առավոտ)
 վաղորդյան (առավոտյան)
 վաղուց ի վեր
 վաղօրոք
 վայ-հայրենասեր
 Վայոց ձոր
 Վայոց ձորի մարզ
 վայրէջք
 վայրընթաց
 վայրիվերո
 վայրկյան
 վայրկենական
 Վայքի լեռնաշղթա
 Վան Գոգ, Վինսենտ
 Վան Դեյք, Անտոնիս
 Վան-Վասպուրական
 Վանա լիճ / Վանա ծով(ակ)
 Վանա քար (Ժայռ)
 Վանի միջնաբերդ
 վաչկատուն (քոչվոր)
 վառ կարմիր
 վառոդ (պայթուցիկ նյութ)
 վառվռուն
 Վասկո դա Գամա
 Վասպուրական աշխարհ
 Վասպուրականի Արծրունյաց
 թագավորություն
 վաստակավոր ուսուցիչ
 վատառողջ
 վատթար

վատորակ
 Վարագա վանք
 վարագույր
 վարակ
 վարգ (ծիու համաչափ վազք)
 Վարդան Մամիկոնյան
 Վարդանանց պատերազմ
 վարել-ցանել
 վարից վեր
 վարկ (1. պատիվ, 2. դրամի փո-
 խատվություն)
 վարկաբեկել
 վարկանիշ (ռեյտինգ)
 վարձ
 վարձակ (հարձ)
 վարչատարածքային
 վարք (վարվելակերպ, կենցա-
 ղավարություն)
 վարքուբարք // վարք ու բարք
 վեհանձն
 վեհապանծ
 վեհարան // Վեհարան (կաթողի-
 կոսի նստավայրը)
 Վեհափառ (կաթողիկոս)
 վեհափառ (վեհատեսիլ, վեհ,
 փառավոր)
 Վենետիկի Մխիթարյան միաբա-
 նություն
 վետվետալ
 վեր կենալ
 վերադարձ
 վերածել
 վերածնունդ (արվեստի, գրա-
 կանության նոր՝ զարգացած
 շրջան)
 Վերածնունդ / Վերածնություն (եվ-

րոպական մշակույթի՝ ծաղկու-
 մով բնութագրվող ժամանա-
 կաշրջան միջնադարում)
 Վերակառուցման և զարգացման
 եվրոպական բանկ
 վերամբարձ
 վերաքննիչ դատարան
 վերընթաց
 վերընծյուլվել
 Վերին Դվին (գյուղ ՀՀ-ում)
 Վերին Շեն (գյուղ ԼՂՀ-ում)
 վերլուծել
 վերծանել (1. ծածկագիրը կար-
 դալ, 2. երևույթի խորքը թա-
 փանցել)
 վերհուշ
 վերոհիշյալ
 վերջ տալ
 վերջերգ
 վերջիվերջո
 վերվերի (պարի տեսակ)
 վերուվար անել
 վեցանկյունի
 վեցհարյուրամյա
 վեցօրյակ
 Վիեննայի անտառ // Վիեննայի
 Անտառ (լեռնազանգված)
 Վիետնամի Սոցիալիստական
 Հանրապետություն
 վիթ (այծյամ)
 Վիկտորիա ջրվեժ
 Վիկտորյա (կնոջ անուն)
 Վինսենտ վան Գոգ
 վիրաբույժ
 վիրաբուժություն
 վիրապ (փոս)

վիստալ
 վշշալ (ջուրը)
 վշտալլուկ
 Վոլգա-Դոն (ջրանցք)
 վոլեյբոլ
 վոլտ
 Վոլֆգանգ Ամադեուս Մոցարտ
 Վռամշապուհ արքա
 վրա հասնել
 վրդովել, վրդովվել
 վրդովմունք
 վրեժխնդիր
 վրծին
 վրձնահարված

S

Տաթևի վանք
 տալ-առնել
 տախտակ
 տախտակամած
 տակից-գլխից
 տակնուվրա անել
 տաղասաց
 տաղտկալի
 տաղտուկ
 տանել-բերել
 տանել թողնել
 Տանգանիայի Միացյալ Հանրա-
 պետություն
 տանտեր
 տանտիկին
 տանտիրուհի
 տանուտեր
 տաշել-տաշտշել
 տապան (1. նավ, 2. շիրմաքար)
 տապար

տառ առ տառ
տասը // տասն
տաս/ը/-տասնհինգ
տասից տասնհինգ
տասմետրանոց / տասը մետրա-
նոց
տասներորդ
տասնհինգամյա
տասնօրյա
տավղահար
Տավրոսի լեռնաշղթա / Տավրո-
սի լեռներ
Տավուշի բերդ
Տավուշի մարզ
տատամսել (վարանել, շվարել)
տատասկ (սուր փշերով բույս)
տարաբախտ
տարագիր
տարագույն (այլագույն)
տարադրամ
տարալեզու
տարած-եռ բերած
տարակարծիք
տարամետ (տարբեր կողմեր
միտված)
տարաշխարհիկ (օտարերկրյա)
տարասեռ
տարարմատ
տարեգիր (տարեգրություն կազ-
մող)
տարեվերջ
տարերային
տարերք
տարեցտարի
տարընթաց
տարընթերցում

տարկետում
տարրորոշել (տարբերել, զանա-
զանել)
տարր
տարրալուծել
տարրական
տարփանք
տարփողել (1. հայտարարել, 2.
գովերգել)
տարօրինակ
տափօղակ
տաքարյուն
տաքդեղ (պղպեղ)
տեխնիկատնտեսական
տեղը-տեղին
տեղի-անտեղի
տեղի տալ (ընկրկել, նահանջել)
տեղից տեղ
տեղիք տալ (առիթ տալ)
տեսաերիզ
տեսահոլովակ
տեսաձայնագրում
տեր հայր
Տեր-Ներսիսյան, Սիրարփի
տեր Սարգիս
տեր-տիրական
տեր-տնօրեն
տեր ու տիրական
տերտեր
տերևաթափ
Տիբեթի ինքնավար շրջան (վար-
չական տարածք Չինաստա-
նում)
Տիգրան Մեծ Երկրորդ
տիեզերագնաց օդաչու
տիկնանց տիկին

տխուր-տրտում
 տմարդի
 Տյառնընդառաջ (եկեղեցական
 տոն)
 տնետուն
 տնից տուն
 տնով-տեղով
 տնօրեն
 տնօրինեք
 տող առ տող
 տոննա
 Տորք Անգեղ
 տվայտանք (տառապանք)
 Տրդատ արքա
 Տրդատ Գ Մեծ թագավոր
 Տրոյական պատերազմ
 տրտմաշուք
 տրցակ (խուրձ, փունջ)
 տույժ
 տուն-թանգարան
 տուն-տեղ
 տուն ու տեղ
 տունտունիկ
 տուրևառ

Ր

Րաֆֆի
 թոպե առ թոպե
 թոպեական
 թոպեավճար

Ց

ցածրորակ
 Ցաղաց քարի վանք
 ցայգերգ
 ցայսօր

ցայտաղբյուր
 ցանուցիր
 ցատկ
 ցարական Ռուսաստան
 ցաթուցրիվ
 ցիրուցան
 Ցլիկ Ամրամ
 ցմրուր
 ցնծագին
 ցնծալ
 ցնցել
 ցնցուղ
 ցպահանջ
 ցուցահանդես-վաճառք
 ցուցափեղկ

ՈՒ

ուզրա-ֆիննական
 ուզած-չուզած
 ութ հարյուր
 ութամյա
 ութանկյուն (գոյ.)
 ութանկյունի (ած.)
 ութից ինը
 ութմիլիոնանոց
 ութոտնուկ
 ութսուներորդ
 ուխտ (խոստում, դաշինք)
 ուխտադրուժ (ուխտազանց)
 ուխտավոր
 ուխտատեղի
 Ուկրաինա
 ուկրաիներեն
 ուղարգել (ուղին արգելող)
 ուղարկել
 ուղեբեռ

ուղեգիծ
 ուղեգիր
 ուղեգորգ
 ուղեգրություն
 ուղեկալ (սահմանապահ ջոկատ)
 ուղեկցել
 ուղեկցորդ
 ուղենիշ
 ուղեվձար
 ուղերձ
 ուղեցույց
 ուղեփակոց (անցարգել)
 ուղղաբերձ
 ուղղագրություն
 ուղղաթիռ
 ուղղախոսություն
 ուղղական
 ուղղակի
 ուղղահայաց
 ուղղաձիգ
 ուղղամիտ
 ուղղանկյուն
 ուղղել
 ուղղընթաց
 ուղղություն
 ուղնուծուծ
 ուղտ
 ուղտաբեռ
 ուղտապան
 ուղտատեր
 ուղտափուշ
 ուղևոր
 ումպ–ումպ
 ունեմ–չունեմ
 ունեցվածք
 ունկնդրել

ուշիուշով
 ուշք ու միտք
 ուռա–հայրենասիրություն
 ուռճանալ
 ուս ուսի
 ուսանող–ուսանողուհի
 ուստիև // ուստի և
 ուսումնադաստիարակչական
 Ուսուցչի օր
 ուտել–խմել
 Ուտյաց աշխարհ
 ուտող–ուրացող
 ուր որ է
 ուրագ
 ուրախ–զվարթ
 Ուրարտուի թագավորություն /
 Արարատյան թագավորություն
 ուրբաթ
 ուրց
 Ուրուգվայի Արևելյան Հանրա-
 պետություն
 ուրևէ

Փ

փախչել պրծնել
 փակցնել
 փակուղի
 փայլփլել
 փայծաղ
 փայտամշակում
 փայտփորիկ
 փառք ու պատիվ
 Փառքի առաջին աստիճանի
 շքանշան
 փասիան (միրհավ)
 փաստավավերագրական

Փալատոս Բուզանդ
 փարթամ
 Փարիզյան կոմունա
 փարիսեցի (կեղծավոր)
 փարչ
 փափագ
 փեղկ
 փերթ-փերթ
 փթթել (ծաղկել)
 Փիլոն Ալեքսանդրացի
 փիրուզ (կապույտ թանկագին քար)
 փլավքամիչ
 փղծկալ (ջղածգորեն լացել)
 Փղոսկրի Ափ (Կոտ դ'Իվուար) /
 Փղոսկրի Ափի Հանրապե-
 տություն
 փոխառփոխ // փոխ առ փոխ
 փոխարքա
 փոխգնդապետ
 փոխեփոխ
 փոխզիջում
 փոխըմբռնում
 փոխնիփոխ
 փոխս ընկնել
 փոխվարչապետ
 փոխօգնություն
 փողկապ
 փողք
 փորել անցնել
 փործ
 փործաշրջան
 փոցիխ
 փոփ երաժշտություն
 փոքր առ փոքր
 Փոքր առյուծ // Փոքր Առյուծ (հա-
 մաստեղություն)

Փոքր Ասիա
 Փոքր արջ // Փոքր Արջ (համաս-
 տեղություն)
 փոքր-ինչ
 Փոքր ծի // Փոքր Ձի (համաստե-
 ղություն)
 փոքր-մոքր
 Փոքր շուն // Փոքր Շուն (համաս-
 տեղություն)
 Փոքր Կովկաս
 Փոքր Հայք
 Փոքր Միեր
 Փոքր Սյունիք
 փոքրասիական
 փոքրիշատե
 փոքրոգի
 փռթկացնել
 փռփռալ (ծածանվել, ծփալ)
 փսփսուք
 փտել
 փրկել-ազատել
 Փրկչի եկեղեցի
 փրփրադեզ
 փրփրել
 փութկոտ (շտապ-շտապ)
 փուլ գալ

Ք

Ք.ա. // ՔԱ (Քրիստոսից առաջ)
 քաղաք-պետություն
 քաղաքամայր Արտաշատ
 քաղաքամայր Վաղարշապատ
 քաղիան
 քաղվածք
 քաղց
 քաղցկեղ
 քաղցր-մեղցր

քաղցրումեղր
 քամահրանք (արհամարհանք)
 քամահրել
 քամելենոն
 քայլ առ քայլ
 քայլ-քայլ
 քան թե
 քանդութարափ
 քանի դեռ
 քանի որ
 քանի-քանի
 քանիերորդ
 քանքար (ծիրք, շնորհք)
 քաշկռտութ
 քաշքշուկ
 Քաջ Նազար (քանահյուսական
 և գրական հերոս)
 քաջ նազար (1. բախտի բերու-
 մով փառքի, իշխանության
 հասած մարդ, 2. վախկոտ,
 անհամարժակ մարդ)
 քաջառողջություն
 քաջարի
 քաջորդի
 քաջվարդ
 քառասուն
 քառորդ
 քառուղի
 քավոր-սանիկ
 քար-ապառաժ
 քար կտրել
 քարակոփ
 քարաղ
 քարափն ի վեր // քարափնիվեր
 քարեդարյան
 քարեքար
 քարի դար

քարից քար
 քարկապ
 քարկոծել
 քարհանք
 քարձիկ // քարաձիկ
 քարշ տալ
 քարոզարշավ
 քարսիրտ
 քարութանդ
 քափ-քրտինք
 քերթել (1. մաշկել, 2. ստեղծա-
 գործել)
 քերթողահայր Հերոդոտոս
 քերթողահայր Մովսես Խորենացի
 քերծե (որսի շուն)
 քեֆ-ուրախություն
 քիթ քթի տալ
 քիմք (1. բերանի խոռոչի վերևի
 մասը, 2. ճաշակ)
 քիչ առ քիչ
 քղանցք (փեշ)
 քնել-հանգստանալ
 քննարկել
 քննել
 քշել տանել
 քողտիկ (տնակ, խրճիթ)
 քչից-շատից
 քսութ
 քվեատուփ
 քվեաթերթիկ
 քրեաիրավական
 քրեական օրենսգիրք
 քրթմնջուն
 Քրիստափոր Կոլումբոս
 քրիստոնեական
 քրիստոնյա
 քրջոտ

քրտնաթոր
քրտնաջան
քույր-եղբայր
քուն-դադար
Քուռկիկ Ջալալի
Քուվեյթի Պետություն
քուրձ (կոպիտ կտոր)
քուրջ (լաթ)

Լ

և այլն
և ոչ թե

Օ

օբերլեյտենանտ
օդահեն
օդանավ
օդապարիկ
օդերևութաբան
օթյակ
օթոց (1.բազմոց, 2.ծածկոց)
օթևան
օլիմպիադա
օլիմպիական խաղեր
Օլիմպոս լեռ
Օհմի օրենք
օծիք
Օղակաձև զբոսայգի
Օմարի լեռնանցք
Օնորե դը Բալզակ
օշարակ (զովացուցիչ ըմպելիք)
օպերատիվ-քննչական
Օսմանյան կայսրություն
օվկիանոս
օտարերկրացի
օր ու արև
օր ու գիշեր

օր օրի
օրավուր
օրեցօր
օրը ցերեկով
օրը օրին
օրընդմեջ
օրըստօրե
«Օրինաց երկիր» կուսակցություն
Օրիոն (Հայկ) համաստեղություն
օրիորդ
օրհնանք
օրհնել
օրհներգ (օրհնության երգ, հիմն)
օրնիբուն
օրոր-շորոր
օրորոց
օրրան (1. օրորոց, 2. փխբ. հայ-
րենիք)
օրուգիշեր անել

Ֆ

Ֆելդմարշալ
Ֆիզիկամաթեմատիկական
ֆիլմ-հեքիաթ
ֆինանսատնտեսական
Ֆինլանդիա
ֆինն
Ֆ22ոց (օծի, ջրի)
Ֆուկլենդյան (Մալվինյան) Կղզի-
ներ (պետություն)
Ֆուկլենդյան (Մալվինյան) կղզի-
ներ (կղզեխումբ)
ֆոտոխցիկ
ֆրանս-հայկական
ֆրանսերեն-հայերեն
Ֆրանսիայի Ազգային ժողով
ֆուրգոն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՈՍՔ	3
ՀՆՉՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	5
Հնչյուն և տառ	5
Հնչյունների տեսակները. հայերենի ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունները	7
ՈՒՂՂԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ	9
ՁԱՅՆԱՎՈՐՆԵՐԻ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	
ԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	9
Ը-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը	9
Օ-ի և ո-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը	13
Է-ի և ե-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը	16
Ու-ի ուղղագրությունը	18
Ա-ի արտասանությունը և ուղղագրությունը	19
ԲԱՂԱՁԱՅՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	
ԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	21
Բ - Պ - Փ	22
Գ - Կ - Ք	24
Դ - Տ - Թ	27
Ձ - Ծ - Ց	31
Ջ - Ճ - Չ	33
Ղ - Խ	35
Ր - Ռ	39
Վ - Ֆ	41
Մ - Ն	42
Հ	43

Կրկնակ բաղաձայններ	44
3 ձայնակապ	46
ԿԻՍԱԶԱՅՆ 3 ԵՎ ԵՐԿՀԼՉՅՈՒՆՆԵՐ .	48
Երկհնչյունների արտասանությունը և ուղղագրությունը	48
ՎԱՆԿ . . .	51
Վանկի տեսակները . .	52
Վանկատման կանոններ	52
ՏՈՂԱԴԱՐԶ	56
ԲԱՌԱՅԻՆ ՇԵՇՏ	60
ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿԱՆ ՇԵՇՏ	62
ՀԼՉՅՈՒՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ	65
ԶԱՅՆԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԼՉՅՈՒՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ	66
Է (ե) ձայնավորի հնչյունափոխությունը	66
Ի ձայնավորի հնչյունափոխությունը	67
Ու ձայնավորի հնչյունափոխությունը	69
Ը ձայնավորի հնչյունափոխությունը	70
ԵՐԿՀԼՉՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԼՉՅՈՒՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ .	70
Ամփոփիչ վարժություններ հնչյունափոխության վերաբերյալ	72
ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ . .	75
ՄԵԾԱՏԱՌԵՐԻ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	78
Լրացուցիչ կանոններ և հրահանգներ	81
ԲԱՌԵՐԻ ԳԾԻԿՈՎ, ԱՆՋԱՏ ԿԱՄ ՄԻԱՍԻՆ ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	86
ՈՃ ԵՎ ՈՃԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ . . .	98
ՀԼՉՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՃԱԿԱՆ ԱՐԺԵԹԸ	100
Բաղաձայնային և առձայնային	101
Հանգ	103
ՍՏՈՒԳՈՂԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴԻԱՆՔՆԵՐ	107
ՀԱՎԵԼՎԱԾ	
Ուղղագրական բառացանկ	173

**ՅՈՒՐԻ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ
ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԶԱՔԱՐՅԱՆ**

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ



**ՀՆՉՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՈՒՂՂԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ
ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ**

**Երկրորդ՝ լրացված և մշակված
հրատարակություն**

**Հրատարակության տնօրեն՝
Էմին Սկրտչյան**

**Սրբագրությունը՝
Լիանա Միքայելյանի, Գոհար Կիրակոսյանի և Սերժ Մելքումյանի**

**Համակարգչային ձևավորումը՝
Վիտալի Ասրիկի**

**Տպագրությունը՝ օֆսեթ:
Չափսը՝ 60x84 1/16: Թուղթը՝ օֆսեթ:
Ծավալը՝ 7 հեղ. մամուլ, 14,5 տպ. մամուլ:
Տպաքանակը՝ 1000 օրինակ:**



**«ԶԱՆԳԱԿ-97» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
0051, Երևան, Կոմիտասի պող. 49/2
Հեռ.՝ (+37410) 23 25 28
Ֆաքս՝ (+37410) 23 25 95
Էլ. փոստ՝ info@zangak.am
Էլ. կայք՝ www.zangak.am**